

O

O¹, o, s.m. **1.** A optsprezecea literă a alfabetului limbii române. **2.** Sunet notat cu această literă (vocală cu deschidere mijlocie, rotunjită, din seria posterioară). [Pl. și: (**1**, n.) o-ur].

O² interj. **1.** Exclamație (emfatică) folosită în invocații și în apostrofe. **2.** Exclamație care exprimă diverse stări emotive: mirare, admirație, mulțumire, dorință, mahnire etc. **3.** Exclamație care precedă și întărește o afirmație, o constatare. — Onomatopee.

O³ art. nehot. v. un.

O⁴ num. card. v. unu.

O⁵ adj. nehot. v. un².

OAC interj. (Adesea repetat) Cuvânt care imită strigătul broaștelor. [Var.: oácaca interj.] — Onomatopee.

OÁCACA interj. v. oac.

OÁCĂR, -Ă, oacări, -e, adj. (Înv. și reg.; despre oi) Cu pete (negre) pe bot. — Et. nec.

OÁCHEȘ, -Ă, oacheși, -e, adj. **1.** Cu pielea feței de culoare închisă și cu ochii, părul și sprâncenele negre; brunet, brun; *p. ext.* (despre pielea, tenul, capul omului) de culoare închisă, care bate în negru. ♦ (Rare; despre lucruri) De culoare închisă, care bate în negru. **2.** (Despre oi) Cu pete negre în jurul ochilor. — **Ochi¹** + suf. -eș.

OĂIE, oi, s.f. **1.** Animal domestic rumegător, crescut pentru lână, lapte și carne; *spec.* femela acestei specii (*Ovis aries*). ♦ Expr. *Ca oile* = cu grămadă, grămadă; în dezordine. *A umbra să iei* (sau *să scoți*) *două piei de pe o oaie* = a urmări un câștig exagerat. *A suge (de) la două oi* = a trage conținutul foloase din două părți. *A o face de oaie* = a proceda neîndemânatic, a face o mare prostie, o gafă. *A fi deștept* (sau *șiret*) *ca oaia*, se spune ironic despre un om naiv sau prost. (*Prea*) *e de oaie*, se spune despre vorbe sau acțiuni cu totul nepotrivite, lipsite de tact, de măsură. ♦ Carne de oaie (**1**). ♦ Blănă de oaie (**1**). **2.** (În limbajul bisericesc; mai ales la pl.) Credincios, considerat în raport cu preotul; creștin, drept-credincios. [Pr.: oa-îe] — Lat. **ovis**.

OĂLĂ, oale, s.f. **1.** Vas de lut ars, de metal, de porțelan etc., de obicei cu gura largă și cu înălțimea mai mare decât lărgimea, folosit în gospodărie pentru pregătirea, păstrarea etc. bucatelor. ♦ Expr. *Cât o oală de praznic* = foarte mare. *A prinde* (sau *a lua* etc.) *pe cineva ca din oală* = a prinde pe cineva ușor, fără nicio greutate (sau pe neașteptate). *A se face (sau a fi) oale și ulcele* (sau *urcioare*) = a fi mort de mult. *A pune (toate) în aceeași oală* = a amesteca lucruri, probleme diferite, producând confuzii, încurcături. *A plăti oalele sparte* = a suferi pentru faptele altuia. *A-i pune* (cuiva) *oala* = a face (cuiva) farmece, a(-l) fermeca. *Ajunge un ciomag* (sau *o măciucă*) *la un car de* (sau *cu*) *oale* = nu e necesar un efort mare pentru a distruge ceva; ajunge ce s-a spus sau s-a făcut. *Mustăți pe oală* = mustăți cu vârfurile lăsate în jos. *Tuns pe oală* = cu părul lung până pe gât și retezat. ♦ Compus: *Oală-minune* = vas metalic cu capac etanș prevăzut cu supapă de siguranță, folosit pentru fierberea (rapidă) a alimentelor sub presiunea aburului. ♦ Conținutul vasului descris mai sus. ♦ Expr. *A se amesteca* (sau *a-și băga nasul*) *unde nu-i fierbe oala* = a interveni fără rost, nechemat într-o discuție, acțiune etc. care nu-l privește. ♦ Vas, ghiveci, glastră de flori. ♦ (Adesea cu determinarea „de noapte”) Vas întrebuințat (noaptea) pentru necesitățile fiziologice; țucal. **2.** Vas de construcție specială, asemănător cu oala (**1**), folosit în diverse operații tehnice, industriale, de laborator etc. **3.** (Reg.) Țiglă, olan. [Var.: (pop.) ol s.n.] — Lat. **olla**.

OĂRĂ¹, ori, s.f. **1.** (La sg.; precedat de un num. ord. sau un echivalent al lui) Timpul sau momentul în care are loc un fapt. **2.** (La pl.; folosit la

formarea numeralului adverbial, adesea cumulând valoarea de numeral multiplicativ) *Va construi un bloc de trei ori mai mare decât cel construit anul trecut*. ♦ Loc. adv. *De multe ori* sau (exclamativ) *de câte ori!* = în repetate rânduri, adesea. *De puține ori* = rareori. *De câte ori* = de fiecare dată. ♦ Loc. conj. *Ori de câte ori* = în toate rândurile, în toate cazurile când... de fiecare dată. — Lat. **hora**.

OĂRĂ², oare, s.f. (Reg.) Orătanie. — Lat. **ovaria** „ouătoare”.

OĂRĂ³ s.f. v. oră.

OĂRDĂ s.f. v. hoardă.

OĂRE adv. (De obicei întărește valoarea interogativă sau dubitativă a unei propoziții) *Oare nu cumva a venit pe la d-ta pe-acasă?* — Lat. **volet**. Cf. alb. *vallë*.

OARECĂRE, oarecare, adj. pron. nehot., pron. nehot. **I.** Adj. pron. invar. **1.** Care nu a fost identificat sau precizat mai îndeaproape; oareșicare. ♦ Anumit. **2.** Indiferent care; careva. **3.** Fără importanță, neînsemnat; care nu iese din comun. **II.** Pron. (Înv. și reg.) Cineva, unul; careva. — **Oare** + **care**.

OARECĂND adv. (Înv. și reg.) **1.** Cândva (în viitor), vreodată; oareșicând. **2.** Cândva (în trecut), odinioară. — **Oare** + **când**.

OARECĂT adv. (Rare) Într-o anumită măsură, întrucâtva. — **Oare** + **căt**.

OARECĂ pron. nehot., adj. pron. nehot. (Pop.) **1.** Pron. nehot. Un lucru oarecare, neidentificat sau neprecizat mai îndeaproape. **2.** Adj. pron. nehot. Ceva, oareceva; oareșice. ♦ (Adverbial) Puțin, câtva. — **Oare** + **ce**.

OARECEVĂ pron. nehot. (Înv. și reg.) Ceva, oarece. — **Oare** + **ceva**.

OARECICĂ s.f. (Reg.) Un lucru oarecare. — **Oarece** + suf. -ică.

OARECINE pron. nehot. (Înv. și reg.) Cineva, unul; careva; oareșicine. — **Oare** + **cine**.

OARECUM adv. Într-o măsură oarecare; întrucâtva; aproximativ, oareșicum. ♦ Expr. (Reg.) *A-i fi* (cuiva) *oarecum* = a-i fi cuiva greu, neplăcut, a-i fi rușine; a se jena. — **Oare** + **cum**.

OAREȘICĂRE adj. pron. nehot. (Pop.) Oarecare (l 1). — **Oare** + **și** + **care**.

OAREȘICĂND adv. (Înv.) Oarecând. — **Oare** + **și** + **când**.

OAREȘICĂ adj. pron. nehot., pron. nehot. (Înv.) Ceva, oarece. — **Oare** + **și** + **ce**.

OAREȘICINE pron. nehot. (Pop.) Oarecine. — **Oare** + **și** + **cine**.

OAREȘICUM adv. (Pop.) Oarecum. — **Oare** + **și** + **cum**.

OAREÜNDE adv. (Înv. și reg.) Undeva. — **Oare** + **unde**.

OĂRZĂN, -Ă, oarzăni, -e, adj. (Reg.) Care se coace mai de timpuriu decât alt fruct din aceeași specie; vâratice; *p. ext.* care face fructe timpurii, vâratice. — Et. nec.

OĂSPĂT s.m. v. oaspete.

OĂSPE s.m. v. oaspete.

OĂSPETE, oaspeți, s.m. **1.** Persoană care vizitează pe cineva în casa acestuia; persoană căreia i se oferă ospitalitate; musafir, invitat. ♦ Persoană (oficială) care vizitează o țară, o instituție sau asistă (ca invitat, ca reprezentant) la o solemnitate, la un spectacol etc. **2.** (Reg.) Nuntaș. [Var.: oăspe, oăspăt s.m.] — Lat. **hospes**, -itis.

OĂSTE, oști, s.f. **1.** (Înv. și pop.) Armată. ♦ Serviciu militar. ♦ Oștire. ♦ Fig. Multime. **2.** (Înv.) Război¹; luptă, bătălie. — Lat. **hostis**, -em „dușman”.

OĂZĂ, oaze, s.f. **1.** Loc cu izvoare de apă și cu vegetație bogată în mijlocul unui deșert. ♦ Fig. Tot ceea ce oferă destindere, repaus. **2.** Loc neacoperit cu gheață în zona interioară a Antarcticii. — Din germ. **Oase**, it. **oasi**, fr. **oasis**.

OBĂDĂ, *obezi*, s.f. 1. Fiecare dintre bucățile de lemn încovoiate care, îmbinate, alcătuiesc partea circulară a unei roți de lemn (la car, la căruță, la moară etc.); *p. gener.* partea circulară a unei roți de lemn (peste care se montează șina). ♦ Partea periferică a roții unui autovehicul, peste care se montează cauciucul. 2. (La pl.) Instrument de tortură în Evul Mediu, alcătuit din două bucăți de lemn având fiecare câte o scobitură în formă de semicerc și care, închizându-se, imobilizau picioarele sau mâinile osândiților ori ale robilor; *p. ext.* cătușe, fiare. ♦ Expr. *A pune (în) obezi* = a subjugă. [Var.: (Înv. și reg.) *obeadă* s.f.] — Din sl. **obedŭ**.

OBĂDĂ, *obădez*, vb. I. Tranz. (Reg.) A monta în obezi spițele unei roți. — Din *obadă*.

OBĂDĂR, *obădare*, s.n. (Reg.) Sfredel folosit pentru a face găuri în obezi. — *Obadă* + suf. *-ar*.

OBĂR s.m. v. **ober**.

OBĂRCHELNER s.m. v. **obercheln**.

OBĂRȘI, *obărșesc*, vb. IV. Refl. (Înv.) A se trage, a-și avea originea, a proveni. — Din *obârșie* (derivat regresiv).

OBĂRȘIE, *obârșii*, s.f. 1. Punct de plecare, început, origine. 2. Locul unde s-a născut cineva; familia, neamul din care se trage cineva; origine (socială). 3. Locul de unde începe să se formeze albia unui râu; izvor. 4. Culme, muchie, vârf. — Din sl. **obrušije**.

OBĀCINĂ, *obcini*, s.f. Culme, coamă prelungită de deal sau de munte care unește două piscuri, versant comun care formează hotarul dintre două proprietăți; *p. ext.* (reg.) înălțime acoperită de pădure. [Pl. și: *obcine*] — Din sl. **občina**.

OBĀCONIC, *-Ă*, *obconici*, *-ce*, adj. De forma unui con inversat. — Din germ. **obkonisch**.

OBĀDĂ s.f. v. *obadă*.

OBĀDIĒNT, *-Ă*, *obedienți*, *-te*, adj. Supus, ascultător. [Pr.: *-di-ent*] — Din lat. *obediens*, *-ntis*, it. *obbediente*.

OBĀDIĒNTĂ, *obediente*, s.f. Supunere, ascultare. [Pr.: *-di-en-*] — Din fr. *obédience*, lat. *obediencia*.

OBĀLĂ, *obele*, s.f. Semn care servea la marcarea pasajelor interpolate pe manuscrisele vechi. — Din fr. **obèle**.

OBĀLISC, *obeliscuri*, s.n. Monument comemorativ de origine egipteană, de forma unui trunchi de piramidă, alcătuit de obicei dintr-un singur bloc de piatră și acoperit cu inscripții. ♦ Stâlp sau piesă de lemn, de piatră etc. de forma monumentului descris mai sus, folosit ca element de arhitectură. — Din fr. **obélisque**.

OBĀR, *oberi*, s.m. (Înv.) Obercheln. [Var.: *óbär* s.m.] — Din germ. **Ober**.

OBĀRCHELNER, *obercheln*, s.m. (Înv.) Chelnor-șef; ober. [Var.: *óbärcheln* s.m.] — **Ober** + **cheln**.

OBĀREC, *oberecuri*, s.n. Numele unui dans popular polonez cu ritm viu; melodie după care se execută acest dans. — Din pol. **oberek**.

OBĀRLIHT, *oberlihturi*, s.n. Deschidere în partea de sus a unei ferestre sau a unei uși, servind la iluminarea sau la aerisirea unei încăperi. ♦ Luminator. [Pr.: *obār-*] — Din germ. **Oberlicht**.

OBĀRTAIL, *obertaille*, s.n. Partea de sus a unui robinet; cap de robinet. [Pr.: *-bār-*] — Din germ. **Oberteil**.

OBĀRTAL, *obertali*, s.m. (leșit din uz) Chelnor care făcea încasările de la clienți. [Pr.: *obār-*] — **Ober** + **tal**.

OBĀZ, *-Ă*, *obezi*, *-e*, adj., s.m. și f. (Om) care suferă de obezitate; (om) foarte gras. — Din fr. **obèse**.

OBĀZIC, *-Ă*, *obezici*, *-ce*, adj. De obezitate, care produce obezitate. — Din fr. **obésique**.

OBĀZITĂTE s.f. Creștere exagerată a greutateii corporale ca urmare a acumulării de grăsime în țesutul subcutanat și în jurul viscerelor. — Din fr. **obésité**.

OBĀLĂ, *obiele*, s.f. Bucată de pânză sau de postav cu care țăranii (uneori și militarii) își înfășoară laba piciorului, în loc de ciorap sau peste ciorap; *p. ext.* zdreanță, cărpă. ♦ Expr. *A-i curge (cuiva) obielele* sau *a curge obielele de pe (sau după) cineva* = a fi îmbrăcat în zdrențe, a fi zdrențos, zdrențaros. — Din bg. **objialo**.

OBĀCĒI, *obiceiuri*, s.n. 1. Depindere individuală câștigată prin repetarea frecventă și îndelungată a aceleiași acțiuni; fel particular de a se purta sau de a face ceva; obișnuință, învăț. ♦ Loc. adv. *De obicei* = de regulă, în mod obișnuit, în genere. ♦ Loc. vb. *A avea obicei* (sau *obiceiul, de obicei*) = a obișnui. 2. (Sociol.) Mod tradițional de comportare caracteristic unui popor, unui grup social; datină, tradiție, uzanță, uz, rânduială. 3. (Înv.) Lege nescrișă, drept sau obligație statornicite prin tradiție. 4. (Jur.) Cutumă. ♦ *Obiceiul pământului* = denumire specifică dată cutumei în Țările Române în Evul Mediu. [Pl. și: *obiceie*] — Din bg. **obica**.

OBĀCINUI vb. IV v. **obișnui**.

OBĀCINUIŢĂ s.f. v. **obișnuință**.

OBĀCINUIŢ, *-Ă* adj. v. **obișnuit**.

OBĀDĂ, *obide*, s.f. 1. (Pop.) Întristare adâncă, durere sufletească; mâhnire, amărăciune, jale; necaz; ciudă, mânie. 2. (Înv.) Nedreptate, asuprire; jignire, insultă, umilire. — Din sl. **obida**.

OBĀDĪ, *obidesc*, vb. IV. 1. Refl. (Înv. și pop.) A se lăsa pradă deznădejdii sau durerii; a se necăji, a se amări, a deznădăjdi. 2. Tranz. (Înv.) A deplânge, a jeli. 3. Tranz. (Înv.) A asupri, a împila, a oprima. — Din **obidă**.

OBĀDĪRE, *obidiri*, s.f. (Înv. și pop.) Acțiunea de a (*se*) *obidi* și rezultatul ei; suferință, chin, amar; asuprire, împilare. — V. **obidi**.

OBĀDĪŢ, *-Ă*, *obidiți*, *-te*, adj. (Înv. și pop.) 1. Amărât, mâhnit, necăjit, chinuit; zdrobot de durere. ♦ Care exprimă mâhnire, obidă. 2. (Adesea substantivat) Nedreptățit, oprimat, asuprit. — V. **obidi**.

OBĀDŌS, *-OASĂ*, *obidoși*, *-oase*, adj. (Înv.) Îndurerat, amărât; sensibil. — **Obidă** + suf. *-os*.

OBĀIĒCT, *obiecte*, s.n. 1. Corp solid, de obicei prelucrat, care are o anumită întrebuințare. *Obiect de inventar* = tot ceea ce este sau poate fi inventariat. 2. Element, materie asupra căreia e îndreptată gândirea, activitatea intelectuală a omului. ♦ Loc. adj. și adv. *La obiect* = (despre discursuri, expuneri etc.) în temă, fără divagații inutile. ♦ (Fil.) Ceea ce există în afara eului, a omului ca ființă activă și conștientă, independent de el și este modificat prin activitatea lui. ♦ Conținutul asupra căruia se îndreaptă cunoașterea; ceea ce este cunoscut. 3. Ceea ce formează materia unei discipline, disciplină de studiu; materie. 4. Scop, țintă, țel; obiectiv. 5. (Gram.; în sintagmele) *Obiect direct* = complement direct. *Obiect indirect* = complement indirect. — Din lat. **objectum**, germ. **Objekt**.

OBĀIĒCTĂ, *obiectez*, vb. I. Tranz. A face o obiecție; a arăta argumentele pentru care se contestă ceea ce susține altcineva; a contesta, a invoca motive, a găsi pricină. — Din **obiecție**.

OBĀIĒCTĪV, *-Ă*, *obiectivi*, *-e*, adj., s.n. I. Adj. 1. (Fil.) Care constituie o realitate independentă de conștiință sau care este conform acestei realități. 2. Care are însușirea de a reda fidel, netrunchiat realitatea, detașat de impresii subiective; nepărtinitor, imparțial; obiectivist (2). 3. (Gram.) Care se referă la obiectul direct sau indirect. *Reflexiv obiectiv*. II. S.n. 1. Sistem optic convergent, format dintr-una sau mai multe lentile care intră în construcția unui aparat optic (de fotografiat, microscop, lunetă etc.), fiind îndreptat spre obiectul studiat. 2. (Milit.) Porțiune de teren, localitate, fortăreață etc. care prezintă interes în timp de război. ♦ Țintă asupra căreia se execută o tragere sau se lansează bombe. 3. Fig. Scop, țintă, țel. ♦ (Concr.) Ceea ce urmează să fie realizat, construit etc. — Din fr. **objectif**.

OBĀIĒCTĪVĂ, *obiectivez*, vb. I. Tranz. (Rar) A considera un lucru ca obiectiv (I 1); a transforma în valori cu existență obiectivă. ♦ Refl. A deveni obiectiv (I 1). — Din fr. **objectiver**.

OBĀIĒCTĪVĂRE, *obiectivări*, s.f. Faptul de a (*se*) *obiectivă*. — V. **obiectivă**.

OBĀIĒCTĪVĂŢ, *-Ă*, *obiectivați*, *-te*, adj. Concretizat, materializat. *Imagini obiective*. — V. **obiectivă**.

OBĀIĒCTĪVISM s.n. 1. Doctrină susținând capacitatea intelectului uman de a ajunge la o cunoaștere sigură, controlabilă în opoziție cu scepticismul și relativismul. 2. (leșit din uz) Obiectivitate (2). — **Obiectiv** + suf. *-ism*. Cf. germ. **Objektivismus**, rus. **объективизм**.

OBĀIĒCTĪVĪST, *-Ă*, *obiectiviști*, *-ste*, adj. 1. Care aparține obiectivismului (1), privitor la obiectivism, care manifestă obiectivism. 2. (leșit din uz) Obiectiv (I 2). — **Obiectiv** + suf. *-ist*. Cf. germ. **Objektivist**.

OBĀIĒCTĪVĪŢĂTE s.f. 1. Însușirea a ceea ce este obiectiv (I 1). 2. Nepărtinire, imparțialitate. — Din fr. **objectivité** (după *obiectiv*).

OBĀIĒCTĪVĪZĂ, pers. 3 *obiectivizează*, vb. I. Refl. (Rar) A căpăta un caracter obiectiv. — **Obiectiv** + suf. *-iza*.

OBĀIĒCTĪVĪZĂRE, *obiectivizări*, s.f. (Rar) Faptul de a (*se*) *obiectiviza*. — V. **obiectiviza**.

OBĀIĒCTĪVĂL, *-Ă*, *obiectuali*, *-e*, adj. (Livr.) 1. Care are natura unui obiect, care există independent de subiect; obiectiv (I 1), material. 2. Care aparține lucrurilor, obiectelor (nu oamenilor). [Pr.: *-tu-al*] — Din **obiect**.

OBĀIĒŢĪE, *obiectii*, s.f. Argument pe care îl invocă cineva împotriva unei teze, a unei propuneri sau a unei pretenții; observație prin care cineva își manifestă dezacordul față de ceva. [Var.: **obiectiune** s.f.] — Din fr. **objection**.

OBĀIĒŢĪUNE s.f. v. **obiiecție**.

OBĀIĒLŢĂ, *obieluțe*, s.f. (Rar) Diminutiv al lui *objială*. — **Objială** + suf. *-uță*.

OBĀIĒDUĪ, *objiduesc*, vb. IV. Tranz. (Înv.) A asupri, a împila. ♦ A nedreptăți, a jigni, a ofensa. — Din sl. **objidzon** (prez. ind. al lui *obiděti*).

OBĀIĒDUĪRE, *objiduri*, s.f. (Înv.) Faptul de a *objidui*; asuprire, împilare. ♦ Ofensă, jignire. — V. **objidui**.

OBIJDUÎT, -Ă, *objiduiți, -te*, adj. (Înv.; adesea substantivat) Nedreptățit, asuprit, împilat; exploatat, năpăstuit. — V. **objidui**.

OBIJDUITÓR, -OÁRE, *objiduitori, -oare*, s.m. și f. (Înv.) Asupritor, împilător. [Pr.: -du-i] — **Objidui** + suf. -tor.

OBIȘNUI, *obișnuiesc*, vb. IV. 1. Refl. și tranz. A câștiga sau a face să câștige o anumită deprindere prin repetarea frecventă a aceleiași acțiuni; a (se) deprinde, a (se) familiariza, a (se) învăța. 2. Tranz. A practica un anumit obicei, a avea o anumită deprindere. 3. Tranz. și refl. A (se) folosi (des), a (se) întrebuința. [Var.: (Înv.) **obicinui** vb. IV] — Din **obicină** (Înv. „obicei” < bg.).

OBIȘNUIȚĂ, *obișnuințe*, s.f. Faptul de a fi obișnuit cu ceva, de a avea un anumit obicei; deprindere, obicei; datină. ♦ Loc. adv. *Din obișnuiță* = în virtutea deprinderii, potrivit obiceiului. ♦ (Rar) Întrebuințare. [Var.: (Înv.) **obicinuință** s.f.] — **Obișnui** + suf. -ință.

OBIȘNUIȚ, -Ă, *obișnuinți, -te*, adj. 1. Care a devenit obicei, care a intrat în obișnuița cuiva, caracteristic cuiva. 2. Care se face, se întâmplă sau se întâlneste în mod regulat; care se folosește adesea; curent. ♦ (Substantivat) Persoană întâlnită în mod frecvent într-o casă, într-un loc etc. ♦ (Adverbial) În mod regulat, de obicei. 3. Care nu se distinge prin nimic în mod deosebit; comun, simplu, banal, de rând. [Var.: (Înv.) **obicinuit, -ă** adj.] — V. **obișnui**.

OBLÁNIC, *oblanice*, s.n. (Reg.) Suport făcut dintr-o bucată de pânză încolăcită, pe care femeile îl pun pe creștet când poartă greutate pe cap. — Din sb. **oglavnik**.

OBLÁDUÍ, *oblăduiesc*, vb. IV. (Înv. și pop.) 1. Tranz. și refl. A (se) conduce, a (se) administra, a (se) governa. ♦ Intrans. A domni. 2. Tranz. A proteja, a ocroti, a apăra. — Din sl. **obládovati**.

OBLÁDUÍRE, *oblăduiri*, s.f. (Înv. și pop.) Acțiunea de a (se) *oblădui* și rezultatul ei. ♦ (Concr.) Organ de conducere, autoritate (de stat), stăpânire. — V. **oblădui**.

OBLÁDUITÓR, -OÁRE, *oblăduitori, -oare*, adj. (Înv. și pop.; adesea substantivat) Care oblăduiește, guvernează, conduce, cârmuiește; protector. [Pr.: -du-i] — **Obldădui** + suf. -tor.

OBLÁNC, *oblâncuri*, s.n. Partea de dinainte a șeii, mai ridicată și încovoiată. — Din sl. **oblonkü**.

OBLÉTE s.m. v. **obleț**.

OBLÉT, -Ă, *obleți*, s.m. Pește mic, zvelt, de culoare albă-argintie, cu gura oblică, fără mustați, care trăiește în apele dulci; albișoară, albiță, sorean (*Alburnus alburnus*). ♦ *Obleț mare* = pește migrator asemănător cu oblețul, lung, cu carnea grasă și gustoasă (*Chalcalburnus chalcoides*); țușcov. [Var.: **oblețe** s.m.] — **Oblu** + suf. -eț.

OBLIC, **-Ă**, *oblici, -ce*, adj. 1. Înclinat față de o dreaptă sau față de un plan; pieziș, plecat, aplecăt. ♦ (Substantivat, f.) Linie care, în raport cu alta sau cu un plan face un unghi diferit de nouăzeci sau de o sută optzeci de grade. ♦ (Despre cilindri și prisme) Care are generatoarele (respectiv muchiile) înclinate față de bază; (despre conuri și piramide) cu dreapta care unește vârful cu centrul bazei înclinată față de bază. ♦ (Despre ochi) Cu corurile exterioare ridicate spre tâmpile; codat. ♦ Fig. (Despre priviri) Bănuitor, iscoditor. 2. (Lingv.; în sintagma) *Caz oblic* = nume dat uneori în gramatica română cazurilor genitiv și dativ, iar în gramatica altor limbi, în mod curent, tuturor cazurilor, cu excepția nominativului și a vocativului. — Din lat. **obliquus**, fr. **oblique**.

OBLICĂ, *oblichez*, vb. I. Intrans. (Rar) A ocoli, a coti. — Din fr. **obliquer**.

OBLICÍ, *oblicesc*, vb. IV. (Înv. și pop.) 1. Tranz. A dibui, a descoperi, a găsi. 2. Tranz. și intrans. A afla, a prinde de veste, a auzi. — Din sl. **obliciti**.

OBLICITÁTE s.f. Proprietate a unei linii sau a unei suprafețe de a fi înclinată față de o altă linie sau suprafață; poziție oblică. — Din fr. **oblicité**.

OBLIGÁ, *oblig*, vb. I. 1. Tranz. A constrânge, a sili (pe cineva la ceva); a impune. 2. Tranz. și refl. A (se) îndatora. 3. Refl. A se angaja, a-și lua o sarcină, o răspundere. — Din lat. **obligare**, fr. **obliger**.

OBLIGÁRE, *obligări*, s.f. Faptul de a *obliga*. — V. **obliga**.

OBLIGÁT, -Ă, *obligăți, -te*, adj. 1. (Adesea substantivat) Care este îndatorat sau recunoscător cuiva pentru un serviciu făcut. 2. (Rar) Care nu poate lipsi; obligatoriu. 3. Care este constrâns, silit să facă un anumit lucru. — V. **obliga**.

OBLIGATIVITÁTE s.f. Caracterul a ceea ce este obligatoriu. — Din **obliga**.

OBLIGATÓR, -OÁRE adj. v. **obligatoriu**.

OBLIGATÓRIU, -IE, *obligatorii*, adj. Care trebuie urmat întocmai, care trebuie făcut, îndeplinit; impus. ♦ (Rar) Care nu poate lipsi; indispensabil. [Var.: **obligátor, -oare** adj.] — Din lat. **obligatorius**, fr. **obligatoire**.

OBLIGÁȚIE, *obligății*, s.f. 1. Datorie, sarcină, îndatorire. 2. Raport juridic civil prin care una sau mai multe persoane au dreptul de a pretinde altor persoane, care le sunt îndatorate, să dea, să facă sau să nu facă ceva.

3. (Fin.; în foma *obligatiune*) Valoare mobilă reprezentând un titlu de credit pe termen lung, emisă de o autoritate de stat și de companii autorizate în acest sens, prin care beneficiarul împrumutului se obligă să restituie deținătorului suma împrumutată de acesta și să-i plătească o dobândă. [Var.: **obligățiune** s.f.] — Din fr. **obligation**, lat. **obligatio, -onis**.

OBLIGÁȚIUNE s.f. v. **obligăție**.

ÓBLIGĂ, *obligi*, s.f. (Înv.) Cambie, poliță². — Din it. **obbligo**.

OBLIGEÁNĂ, *obligene*, s.f. Plantă erbacee perenă, originară din Asia de Sud, cu miros aromatic, cu rizom cărnos, frunze liniare lungi și flori gălbui, care crește pe marginea apelor ori este cultivată, fiind folosită în medicină și în parfumerie (*Acorus calamus*). — Et. nec.

OBLITERÁ, *obliterez*, vb. I. 1. Refl. și tranz. (Despre inscripții, manuscrise etc.) A (se) șterge treptat, a deveni sau a face să devină neciteț. 2. Tranz. A franca o marcă poștală sau un timbru prin aplicarea unei ștampile. 3. Tranz. (Med.) A astupa, a închide. — Din fr. **oblitérer**, lat. **obliterare**.

OBLITERÁNT, -Ă, *obliteranți, -te*, adj. (Med.) Care obliterează. — Din fr. **oblitérant**.

OBLITERÁRE, *obliterări*, s.f. Acțiunea de a (se) *oblitera* și rezultatul ei; obliterație. — V. **oblitera**.

OBLITERÁT, -Ă, *obliterate*, adj. 1. (Despre mărci poștale) Ștampilat. 2. (Med.) Astupat, închis, obstruat. — V. **oblitera**.

OBLITERÁȚIE, *obliterății*, s.f. 1. Obliterare. 2. (Med.) Obstrucție. — Din fr. **oblitération**, lat. **obliteratio**.

OBLÓJEÁLÁ, *oblojeji*, s.f. (Pop.) Cataplasă, compresă; pansament. [Pl. și: *oblojele*] — **Obloji** + suf. -eală.

OBLÓJÍ, *oblojesc*, vb. IV. (Pop.) 1. Tranz. A trata (o rană, un organ bolnav sau un om bolnav) cu mijloace băbești, a lecu prin oblojeji; a pansa o rană. ♦ Fig. A purta cuiva de grijă; a îngriji. 2. Tranz. și refl. A (se) înveli, a (se) acoperi; a (se) înfolosi, a (se) încotoșmăna. — Din sl. **oblojiti** „a pune, a aplica”.

OBLÓJÍRE, *oblojiri*, s.f. (Pop.) Acțiunea de a (se) *obloji* și rezultatul ei. — V. **obloji**.

OBLÓJÍT, -Ă, *oblojiți, -te*, adj. (Pop.) Înfașurat în oblojeji; pansat. — V. **obloji**.

OBLÓMOVÍSM s.n. Atitudine de apatie; spirit de stagnare. — **Oblomov** (n. pr.) + suf. -ism.

OBLÓN, *obloane*, s.n. 1. Dispozitiv format dintr-unul sau mai multe panouri de metal, lemn sau material plastic, așezat în fața ori în spatele unei ferestre, al unei uși sau al unei deschideri și servind pentru protecție sau pentru reglarea luminii care pătrunde în camera respectivă. 2. (Reg.) Deschizătură în formă de fereastră într-un perete, în special în peretele podului; table de lemn care închide această deschizătură. 3. (Înv.) Ușă la trăsură; portieră a unui cupeu. — Et. nec.

OBLONÁȘ, *oblonășe*, s.n. Diminutiv al lui *oblon*. — **Oblon** + suf. -aș.

OBLÓNG, -Ă, *oblongi, -ge*, adj. Care este mai mult lung decât lat; lunguieț, alungit. — Din fr. **oblong**, lat. **oblongus**.

OBLONÍ, *oblonesc*, vb. IV. Tranz. (Rar) A închide cu obloane. — Din **oblon**.

OBLONÍT, -Ă, *obloniți, -te*, adj. Închis cu obloane. — V. **obloni**.

ÓBLU, OÁBLÁ, *obli, oable*, adj., adv. I. Adj. 1. (Pop.) Care se prezintă ca o linie dreaptă; fără cotitură, drept. ♦ (Despre câmpii) Plan, neted. ♦ (Despre înălțimi, urcușuri) Aproape vertical; abrupt. 2. (Despre mers) Încet și uniform. II. Adv. (Pop.) În linie dreaptă; drept; *p. ext.* (în legătură cu verbe de mișcare) fără înconjur, fără ocol, direct. — Din sl. **oblŭ**.

OBNUBILÁ, pers. 3 *obnubilează*, vb. I. Refl. (Rar; despre vedere, memorie) A se întunece, a slăbi, a se umbră. — Din lat. **obnubilare**, fr. **obnubiler**.

OBNUBILÁRE, *obnubilări*, s.f. Acțiunea de a *se obnubila* și rezultatul ei. ♦ Stare de apatie, de amorteală fizică și psihică generală, cu încetinirea gândirii, cauzată de unele boli ale sistemului nervos sau cardiovascular; obnubilație. — V. **obnubila**.

OBNUBILÁT, -Ă, *obnubilați, -te*, adj. (Rar; despre vedere, memorie etc.) Umbră, întunecat, slăbit. — V. **obnubila**.

OBNUBILÁȚIE, *obnubilații*, s.f. Obnubilare. — Din fr. **obnubilation**.

OBÓL, *oboaie*, s.n. Instrument muzical de suflat în formă de tub, cu ancie dublă, construit din lemn special, cu găuri și cu clape, folosit mai ales în orchestră. — Din it. **oboe**, germ. **Oboe**.

OBÓIST, -Ă, *oboști, -ste*, s.m. și f. Persoană care cântă la oboi. — Din fr. **hautboïste**, germ. **Hoboist**.

OBÓL, (1) *aboluri*, s.n., (2) *oboli*, s.m. 1. S.n. Sumă modestă cu care cineva contribuie la o acțiune; *p. gener.* contribuție de orice natură. ♦ Expr. *A-și da obolul* = a contribui cu un mic ajutor în scop de binefacere. 2. S.m. Veche monedă grecească, egală cu a șasea parte dintr-o drahmă. — Din fr. **obole**, lat. **obolus**.

OBÓR¹, *oboare*, s.n. 1. (Reg.) Loc (împrejmuit) unde se ține un târg de vite, de fân, de lemne; târg de vite; *p. ext.* piață. 2. (Pop.) Împrejmuire pentru vite; țarc, ocol, stalul. ♦ Loc îngrădit în jurul casei sau în apropierea ei, parte a curții unde se țin unelte agricole, nutreț pentru vite etc. — Din bg., sb. **obor**.

OBÓR², *oboare*, s.n. Împrejmuire de nuiele sau de stof făcută într-o apă curgătoare pentru a prinde și a păstra peștele viu; spațiul din interiorul acestei împrejmuirii. — Din rus. **obor** „șnur”.

OBOREÁN, -Ă, *oboreni*, -e, s.m. și f. (Rar) Persoană care locuiește în apropierea oborului¹ (1). — **Obor¹** + suf. *-ean*.

OBORÍ, *obór*, vb. IV. Tranz. (Reg.) A doborî ceva sau a pune pe cineva la pământ; a omorî; *fig.* a scoate pe cineva dintr-un post, dintr-o demnitate prin diverse uneltiri. — Din sl. **oboriti**.

OBORÓC, s.n. v. **obroc**.

OBOSEÁLĂ, *oboseli*, s.f. Stare de slăbiciune generală datorată unui efort fizic sau intelectual intens; obosire, osteneală. ♦ P. anal. (Tehn.) Scădere a rezistenței unui material sau a unei piese din cauza unei folosiri îndelungate sau a defectelor de elaborare, de prelucrare etc. — **Obosi** + suf. *-eală*.

OBOSÍ, *obosesc*, vb. IV. Intrans. și refl. A pierde puterile (fizice sau intelectuale) în urma unui efort îndelungat; a osteni. ♦ Tranz. *M-au obosit drumurile*. ♦ Refl. A depune eforturi (intense) pentru a face ceva. — Din bg. **oboseja**, sb. **obositi**.

OBOSÍRE, s.f. Faptul de a (*se*) *obosi*; oboseală. — V. **obosi**.

OBOSÍT, -Ă, *obosiți*, -te, adj. Care simte oboseală; sleit de puteri, ostenit, istovit. — V. **obosi**.

OBOSITÓR, -OÁRE, *obositori*, -oare, adj. Care obosește, care provoacă oboseală; ostenitor, istovitor; *p. ext.* plictisitor. — **Obosi** + suf. *-tor*.

ÓBOT, *obote*, s.n. Scândură care leagă în față tâlpile saniei. — Cf. bg. **hobot**.

OBOVÁL, -Ă, *obovali*, -e, adj. În formă de ou; obovat. — Din fr. **oboval**, germ. **oboval**.

OBOVÁT, -Ă, *obovați*, -te, adj. (Despre frunze, petale, sepale etc.) Care are lățimea cea mai mare în treimea superioară. — Din fr. **obovát**.

OBRAȚ, *obrațe*, s.n. (Înv. și reg.) Veche unitate de lungime egală cu 26,76 m; (astăzi) măsură de lungime (nedeterminată), de obicei mică. — Din sl. **obratŭ** „hotar”.

OBRAZ, (1) *obraji*, s.m., (2, 3, 4) *obraze*, s.n. 1. S.m. Fiecare dintre cele două părți laterale ale feței; pielea care acoperă aceste părți. ♦ Expr. *Să-ți fie rușine obrazului!* sau *să-ți fie în obraz!*, se spune cuiva care a făcut ceva necuviincios. *A-i plesni* (sau *a-i crăpa*) *cuiva obrazul de rușine* = a-i fi cuiva foarte rușine. *A fi gros de obraz* = a fi fără rușine, îndrăzneț. (*A fi*) *fără (de) obraz* = (a fi) nerușinat, necuviincios. *A avea obraz subțire* = a fi bine-crescut, a avea purtări frumoase. *Obrazul subțire cu chelțulă se ține* = pentru a putea face față unor pretenții mari trebuie să dispui de mijloace corespunzătoare. 2. (Înv.) S.n. Partea anterioară a capului omenesc; față, figură, chip. ♦ Expr. *A ieși* (sau *a scăpa*, *a o scoate*) *cu obraz curat* = a ieși cu bine, onorabil dintr-o situație dificilă. *A-i spune* sau *a-i zice cuiva* (un lucru) *de la obraz* = a-i spune cuiva (un lucru) fără înconjur, direct, fără menajamente. *A orbi* sau *a prosti* (pe cineva) *de la obraz* = a-i spune (cuiva) minciuni vădite, a căuta să înșeli (pe cineva) în chip grosolan. *A-și scoate obrazul în lume* = a apărea în societate, a se arăta printre oameni. *A face* (cuiva) *pe obraz* = a se purta cu cineva după cum merită, a se răzbuna pe cineva. *A (nu) da obraz* = a (nu) da ochi cu cineva, a (nu) se înfățișa la cineva. *A-și pune obrazul* (pentru cineva) = a garanta (pentru cineva) cu cinstea, cu autoritatea, cu reputația proprie. *A da* (cuiva) *obraz* = a îngădui (cuiva) prea multe; a da (cuiva) nas. *Cu ce obraz?* = cu ce îndrăzneală? *A (nu) (mai) avea obraz* (să...) = a (nu) (mai) avea îndrăzneală (să...). ♦ Fig. Valoarea morală a unei persoane; cinste, reputație; renume; demnitate. 3. S.n. (Înv.; adesea urmat de determinări adjectivale) Persoană, ins. ♦ *Obraz subțire* = persoană fină, pretențioasă, care trăiește în lux. 4. S.n. (Înv.; de obicei la sg.) Rang, condiție, stare socială. [Pl. și: (2, 3) *obrazuri*] — Din sl. **obrazŭ**.

OBRAZNIC, -Ă, *obraznici*, -ce, adj. (Adesea substantivat) Lipsit de respect, de rușine; nerușinat, impertinent, insolent, argant; (cu sens atenuat) neascultător, neastâmpărat. — **Obraz** + suf. *-nic*.

OBRAJÉL, obrájei, s.m. Obrăjor. — **Obraz** + suf. *-el*.

OBRAJÓR, obrájori, s.m. Diminutiv al lui *obraz*; obrăjel. — **Obraz** + suf. *-ior*.

OBRAZÁR, obrázare, s.n. 1. Plasă deasă de sârmă sau sac de pânză cu care stuparul își acoperă fața pentru a o feri de înțepăturile albinelor. 2. Mască metalică cu care se acoperă fața pentru a o proteja în unele sporturi (lupte, sabie, floretă etc.). 3. (Reg.) Țesătură albă, subțire și rară,

cu care se acoperă fața (uneori și trupul) mortului. 4. (Pop.) Mască. — **Obraz** + suf. *-ar*.

OBRAZÁT, -Ă, *obrázați*, -te, adj. (Reg.) Cu obrăjii mari. — **Obraz** + suf. *-at*.

OBRAZNICĂTÜRĂ, obráznicături, s.f. Ființă obraznică. — **Obraznic** + suf. *-ătură*.

OBRAZNICÉȘTE adv. (Înv.) În mod obraznic, cu obraznicie. — **Obraznic** + suf. *-ește*.

OBRAZNICÍ, obráznicesc, vb. IV. 1. Refl. A deveni obraznic, necuviincios, impertinent; a-și lua nasul la purtare. 2. Tranz. (Fam.) A certa cu vorbe aspre, a ocări pentru o obraznicie. — Din **obraznic**.

OBRAZNICÍE, obráznicii, s.f. Atitudine, comportare de om obraznic; necuviință, impertinență; (cu sens atenuat) neascultare, neastâmpăr. — **Obraznic** + suf. *-ie*.

OBRAZNICÚT, -Ă, *obráznicuți*, -e, adj. Diminutiv al lui *obraznic*. — **Obraznic** + suf. *-uț*.

OBRAZÚÍ, obrázuiesc, vb. IV. Tranz. (Înv.) A reprezenta, a înfățișa pe cineva sau ceva; a schița. — **Obraz** + suf. *-ui*.

OBRAŢTEÁLĂ s.f. v. **obrinteală**.

OBRAŢŢÍ vb. IV v. **obrinti**.

OBRIŢTEÁLĂ, obrinteli, s.f. (Pop.) Infecție, umflătură a unei răni (din cauza infecției, a frigului etc.); obrintură. [Var.: **obránteală** s.f.] — **Obrinti** + suf. *-eală*.

OBRIŢŢÍ, obrintesc, vb. IV. Refl. și intrans. (Pop.; despre răni, bube sau, *p. ext.*, despre părți ale corpului) A se inflama, a se umfla (din cauza unei infecții, a frigului etc.). [Var.: **obránti** vb. IV] — Din sl. **obŕjntiti**.

OBRIŢŢÍRE, obrintiri, s.f. (Pop.) Acțiunea de a (*se*) *obrinti* și rezultatul ei. — V. **obrinti**.

OBRIŢŢÍRĂ, obrintituri, s.f. (Pop.) Obrinteală. — **Obrinti** + suf. *-tură*.

OBROC, obroace, s.n. 1. (În Evul Mediu, în Țara Românească și în Moldova) Danie. 2. Măsură de capacitate de 44 (obrocul mare) sau de 22 de ocale (obroc mic), folosită în trecut. ♦ Vas mare de formă cilindrică, larg la gură, făcut de obicei din scoarță de tei, care servește ca unitate de măsură pentru cereale sau pentru păstrarea și transportul acestora; conținutul acestui vas. ♦ Expr. *A pune* (sau *a ascunde*, *a ține* etc.) *ceva sub obroc* = a feri ceva de văzul lumii, a ține ascuns, a ascunde bine ceva. 3. Coș de nuiele fără fund cu care se prind peștii. [Var.: **oboróc** s.n.] — Din ucr. **uborok**.

OBROCI, obrocesc, vb. IV. Tranz. (Rar) A face cuiva vrăji; a fermeca. — Din **obroc**.

OBSCÉN, -Ă, *obsceni*, -e, adj. (Despre gesturi, cuvinte, atitudini etc.) Nerușinat, trivial, indecent; vulgar, pornografic. — Din fr. **obscène**, lat. **obscenus**.

OBSCENITÁTE, obscenități, s.f. Ceea ce este obscen; nerușinare, trivialitate, indecență, pornografie; vorbă sau faptă obscenă. — Din fr. **obscénité**, lat. **obscenitas**, -atis.

OBSCÚR, -Ă, *obscuri*, -e, adj. 1. Care nu este străbătut de lumină, lipsit de lumină; întunecos. 2. Fig. Nedeslușit, nelămurit, neclar, greu de priceput, neînțeles. 3. Fig. Necunoscut sau puțin cunoscut; de mică importanță; fără merite sau calități deosebite, mediocru. — Din fr. **obscur**, lat. **obscurus**.

OBSCURÁ, obscurez, vb. I. Tranz. 1. A face să devină obscur (1); a întuneca. 2. A face să devină neclar, greu de priceput, de neînțeles. — Din **obscur**.

OBSCURANTÍSM s.n. Stare de înapoiere culturală; atitudine ostilă, refractară față de tot ce reprezintă progres. — Din fr. **obscurantisme**.

OBSCURANTÍST, -Ă, *obscuranțiști*, -ste, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care aparține obscurantismului, care oglindește sau susține obscurantismul. 2. S.m. și f. Adept al obscurantismului. — Din fr. **obscurantiste**.

OBSCURÁRE, obscurări, s.f. Acțiunea de a *obscura*. — V. **obscura**.

OBSCURÁT, -Ă, *obscurați*, -te, adj. Care a devenit obscur; obscurizat. — V. **obscura**.

OBSCURITÁTE, obscurități, s.f. 1. Lipsă de lumină; întuneric, întunecime. 2. Fig. Lipsă de claritate (în idei, în stil etc.); nelămurire, confuzie. 3. Fig. Lipsă de renume, de vază, de faimă etc.; mediocritate. — Din fr. **obscurité**, lat. **obscuritas**, -atis.

OBSCURIZÁ, obscurizez, vb. I. Tranz. și refl. (Rar) A (*se*) face obscur. — **Obscur** + suf. *-iza*.

OBSCURIZÁRE, obscurizări, s.f. Faptul de a (*se*) *obscuriza*. — V. **obscuriza**.

OBSCURIZÁT, -Ă, *obscurizați*, -te, adj. Care a devenit obscur; obscurat. — V. **obscur**.

OBSECRĂȚIE, *obsecrații*, s.f. Figură retorică prin care oratorul imploră ajutorul zeilor sau al oamenilor. [Var.: **obsecrațiune** s.f.] — Din fr. **obsecration**, lat. **obsecratio**, -onis.

OBSECRĂȚIUNE s.f. v. **obsecrație**.

OBSECVĖNT, -**Ă**, *obsecventi*, -te, adj. (Despre o vale) Care are o direcție de curgere contrară direcției de înclinare a straturilor. — Din fr. **obsequent**.

OBSECVIOS, -**OĂSĂ**, *obsecviosi*, -oase, adj. (Livr.) Care este excesiv de politicos, de respectuos; servil, slugarnic, smerit, umil, plecat. [Pr.: -vi-os] — Din fr. **obsequieux**, lat. **obsequiosus**.

OBSECVIOZITATE s.f. (Livr.) Înșurubirea de a fi obsecvios; servilism, slugărnicie. [Pr.: -vi-o] — Din fr. **obsequiosité**.

OBSEDĂ, *obsedesz*, vb. I. Tranz. (Despre imagini, idei, sentimente etc.) A urmări, a preocupa intens și permanent pe cineva, a stăruir în mintea cuiva; a persecuta, a chinui. — Din fr. **obséder**.

OBSEDANT, -**Ă**, *obsedanti*, -te, adj. Care obsedează. — Din fr. **obsédant**.

OBSEDARE, *obsedări*, s.f. Acțiunea de a *obseda* și rezultatul ei; obsesie. — V. **obseda**.

OBSEDAT, -**Ă**, *obsedați*, -te, adj., s.m. și f. (Om) preocupat, urmărit, chinuit neîncetat de o idee, de un sentiment, de o manie etc. — V. **obseda**.

OBSERVĂ, *obsérve*, vb. I. Tranz. 1. A băga de seamă, a remarca. ♦ A exprima o observație, a constata. ♦ A atrage cuiva atenția; p. ext. a dojeni, a reproșa. 2. A examina cu atenție, a studia, a cerceta; a scruta. 3. A spiona, a iscodi, a pândi. 4. (Rar) A respecta legea, obiceiurile etc. — Din fr. **observer**, lat. **observare**.

OBSERVABIL, -**Ă**, *observabili*, -e, adj. Care poate fi observat. — Din fr. **observable**, lat. **observabilis**.

OBSERVĂRE, *observări*, s.f. 1. Acțiunea de a *observa* și rezultatul ei. ♦ (Rar) Observație (3). 2. (Mil.) Cercetare, supraveghere executată asupra inamicului și a obiectivelor lui, cu ochiul liber sau cu aparate optice, în scopul obținerii unor date. 3. Prima fază a cercetării statistice, care constă în înregistrarea unitară a datelor privind caracteristicile unităților unei colectivități statistice. — V. **observa**.

OBSERVĂTOR¹, *observatoare*, s.n. 1. (Mai ales în sintagma *observator astronomic*) Clădire special amenajată și dotată cu instrumente pentru observații științifice asupra corpurilor cerești, fenomenelor astronomice, meteorologice etc.; instituția aflată în această clădire. 2. Loc, amplasament special amenajat de unde se pot observa cele ce se află sau se întâmplă pe o mare distanță în jur și unde se pot adăposti oamenii și instrumentele necesare observației. — Din lat. **observatorium**, fr. **observatoire**, germ. **Observatorium**.

OBSERVĂTOR², -**OĂRE**, *observatori*, -oare, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care observă, cercetează sau studiază ceva. ♦ Persoană cu spirit de observație. ♦ Reprezentant al unui stat sau al unei organizații internaționale care participă la lucrările unor conferințe sau organisme internaționale, fără drept de vot și de semnătură a documentelor întocmite de acestea, dar uneori cu dreptul de a participa la discuții. ♦ Militar care execută observarea asupra inamicului. 2. Adj. Care observă, scrutează; pătrunzător, perspicace. 3. Adj. Prin care se atrage cuiva atenția asupra unui abuz de serviciu, asupra unei greșeli etc. săvârșite. *Notă observatoare*. — Din fr. **observateur**, lat. **observator**.

OBSERVĂȚIE, *observații*, s.f. 1. Procedeu al cunoașterii științifice care constă în contemplarea metodică și intenționată a unui obiect sau a unui proces; observare, cercetare, examinare; studiu. ♦ Supraveghere, urmărire; spec. supraveghere medicală (a unui bolnav). *Bolnav ținut sub observație*. ♦ *Foaie de observație* = formular în care se notează istoricul și descrierea bolii, rezultatele examenului clinic și al analizelor de laborator, evoluția bolii și fazele tratamentului urmat de bolnav în timpul spitalizării acestuia. 2. Remarcă, constatare. 3. Obiecție critică; p. ext. mustre, dojană, reproș. — Din germ. **Observation**, fr. **observation**, lat. **observatio**.

OBSERVAȚIONAL, -**Ă**, *observationali*, -e, adj. (Rar) Cu caracter de observație. [Pr.: -ți-o] — Din engl. **observational**.

OBȘESIE, *obsesii*, s.f. Tulburare a voinței care se manifestă prin idei fixe, prin dorința irezistibilă de a face un act determinat, bolnavul fiind conștient de caracterul anormal al acțiunilor sale. ♦ Imagine sau idee inadecvată care revine neîncetat în câmpul conștiinței, stăruitor și anormal; preocupare chinuitoare. [Var.: (Inv.) **obsesiune** s.f.] — Din fr. **obsession**.

OBSESIONAL, -**Ă**, *obsesionali*, -e, adj. De obsesie; obsesiv. [Pr.: -si-o] — Din fr. **obsessionnel**.

OBSESIUNE s.f. v. **obsesie**.

OBSEȘIV, -**Ă**, *obsesivi*, -e, adj. Care ține de obsesie, privitor la obsesie, de obsesie. ♦ (Adverbial) Ca o obsesie; obsedant. — Din **obsesie**. Cf. fr. **obsessif**.

OBȘIDIÂN, *obsidiane*, s.n. Rocă vulcanică de culoare neagră sau brună-cenușie, cu înfățișarea sticlei topite, care a fost folosită în epoca de

piatră pentru confecționarea armelor și a uneltelor. [Pr.: -di-an] — Din fr. **obsidiane**, **obsidienne**, lat. **obsidiana** [petra].

OBSIGĂ s.f. Numele mai multor specii de plante erbacee asemănătoare cu ovăzul, cultivate pentru nutreț (*Bromus* și *Brachypodium*). — Din bg. **obsila**, sb. **ovsika**.

OBSTÁCOL, *obstacle*, s.n. 1. Piedică, stavilă care închide drumul, care oprește vederea, trecerea etc. ♦ Fig. Ceea ce împiedică săvârșirea unei acțiuni; greutate, dificultate; opoziție. 2. (Sport) Piedică naturală sau amenajată care mărește dificultatea parcurgerii unui traseu, utilizată în atletism, hipism, ciclocros, motocros etc. [Var.: **obstăcul** s.n.] — Din fr. **obstacle**, lat. **obstaculum**, it. **ostacolo**.

OBSTÁCUL s.n. v. **obstacol**.

OBSTÉTIC, -**Ă**, *obstetrici*, -ce, adj., s.f. 1. Adj. Care aparține obstetricii, privitor la obstetrică, de obstetrică; obstetrical. 2. S.f. Ramură a chirurgiei care se ocupă cu fiziologia și patologia sarcinii și a nașterii, precum și cu asistența în timpul nașterii și în perioada de lăuzie. — Din fr. **obstétrique**.

OBSTETRICĂL, -**Ă**, *obstetricali*, -e, adj. Obstetric (1). — Din fr. **obstétrical**.

OBSTETRICIÂN, -**Ă**, *obstetricieni*, -e, s.m. și f. Specialist în obstetrică. [Pr.: -ci-an] — Din fr. **obstétricien**.

OBSTINĂ, *obstinez*, vb. I. Refl. (Livr.) A se încăpățâna, a se îndârji. — Din fr. **obstiner**.

OBSTINĂT, -**Ă**, *obstinați*, -te, adj. (Livr.) Încăpățânat, îndărătnic. — V. **obstina**.

OBSTINĂȚIE, *obstinații*, s.f. Încăpățânare, îndărătnicie. — Din lat. **obstinatio**, fr. **obstination**.

OBSTRUĂ, *obstruez*, vb. I. Tranz. (Med.) A astupa (un canal, un vas de sânge). [Pr.: -stru-a] — Din fr. **obstruer**.

OBSTRUĂNT, -**Ă**, *obstruanți*, -te, adj. (Med.) Care obstruează; obstructiv, obstructor. [Pr.: -stru-anț] — **Obstrua** + suf. -ant.

OBSTRUĂRE, *obstruări*, s.f. (Med.) Acțiunea de a *obstrua*. [Pr.: -stru-a] — V. **obstrua**.

OBSTRUĂT, -**Ă**, *obstruați*, -te, adj. (Med.; despre canale, vase de sânge) Care este astupat, prin care nu mai poate circula sângele în mod normal; obliterat. [Pr.: -stru-aț] — V. **obstrua**.

OBSTRUCTIV, -**Ă**, *obstructivi*, -e, adj. (Med.) Care astupă, care oprește circulația normală în organism; care produce o obstrucție. — Din fr. **obstructif**.

OBSTRUCȚOR, -**OĂRE**, *obstructori*, -oare, adj. (Rar) Care obstruează; obstructor. — Din fr. **obstructeur**.

OBSTRUCȚIE, *obstrucții*, s.f. 1. (Med.) Astupare a lumenului unui organ tubular (trahee, bronhie, intestin, ureter etc.) ca urmare a unui proces, a unui obstacol situat în interiorul organului sau a unei compresiuni exagerate exercitate din afară; ocluzie, obliterare, obliterație. ♦ *Obstrucție intestinală* = ocluzie intestinală. 2. Tactică folosită în unele parlamente pentru a împiedica, prin prelungirea artificială a discuțiilor, desfășurarea unei dezbateri, a unei acțiuni, a unui proces sau luarea unei hotărâri; p. ext. opoziție înverșunată. ♦ Act nereglementar comis în unele discipline sportive (fotbal, handbal etc.), prin care un apărător încearcă să împiedice pe atacantul advers să ajungă mingea, fără ca el însuși să încerce să o joace. ♦ Acțiune nereglementară prin care un boxer încearcă să-și împiedice adversarul să lovească. — Din fr. **obstruction**, lat. **obstructio**.

OBSTRUCȚIONĂ, *obstrucționez*, vb. I. 1. Refl. (Med.; despre lumenul organelor tubulare) A suferi o obstrucție (1). 2. Intrans. A face obstrucție (2) la... 3. Tranz. (La fotbal, handbal etc.) A împiedica pe atacantul advers să ajungă la mingea, fără a juca. [Pr.: -ți-o] — De la **obstrucție**.

OBSTRUCȚIONISM s.n. Atitudine a celor care folosesc sistematic obstrucția (2). [Pr.: -ți-o] — Din fr. **obstructionnisme**.

OBSTRUCȚIONIST, -**Ă**, *obstrucționiști*, -ste, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care aparține obstrucționismului, privitor la obstrucționism. 2. S.m. și f. Persoană care practică obstrucționismul. [Pr.: -ți-o] — Din fr. **obstructionniste**.

OBȘTE, *obști*, s.f. 1. (Inv. și pop.) Colectivitate, comunitate, populație, popor; p. ext. masă mare de oameni, gloată, mulțime; obștime. ♦ *De obște* = a) loc. adj. care privește sau interesează pe toți, care aparține tuturor; comun, general, public; b) loc. adv. împreună, fără excepție, deopotrivă; c) loc. adv. în mod obișnuit, de obicei; d) loc. adv. pretutindeni, peste tot. 2. (Inv.) Spec. Comunitate a călugărilor de la o mănăstire; p. ext. chinovie. 3. (Inv.) Obștească adunare; p. ext. adunare, consiliu. 4. Formă de organizare socială specifică orânduirii feudale, care face legătura între aceasta și orânduirile anterioare și care se caracterizează prin munca în comun și prin îmbinarea proprietății private cu cea colectivă. ♦ Asociație, întovărire. [Var.: **obștie** s.f.] — Din sl. **obštje**.

OBȘTEȘC, -**EĂSCĂ**, *obștești*, adj. Care privește poporul, care aparține poporului; p. ext. comun, general, colectiv, public. ♦ (Inv.) *Obștească*

Adunare = organ legislativ suprem în Țările Române, Adunare Națională; *p. ext.* consiliu consultativ. ◊ Expr. *A-și da obșteșcul sfârșit* = a muri. ◊ (Înv.) Unanim. — **Obște** + suf. *-esc*.

OBȘTEȘTE adv. (Înv.) Din punct de vedere obșteșc; având în vedere interesul comun, colectiv; în general; îndeobște. — **Obște** + suf. *-ește*.

OBȘTI, *obșteșc*, vb. IV. Tranz. (Înv.) A vesti, a înștiința, a anunța tuturor. — Din sl. *obštititi* sau din *obște*.

OBȘTIE s.f. v. *obște*.

OBȘTINE s.f. (Înv.) Obște (1). — **Obște** + suf. *-ime*.

OBȘTIRE, *obștiri*, s.f. (Înv.) Acțiunea de a obști și rezultatul ei; înștiințare, anunțare. — V. *obști*.

OBTURĂ, *obturez*, vb. I. Tranz. A astupa (temporar), a înfunda, a închide (o deschizătură, un tub, un vas, o arteră sangvină etc.). — Din fr. *obturer*.

OBTURĂNT, *-Ă*, *obturați*, *-te*, adj. Care obturează. — **Obtura** + suf. *-ant*.

OBTURARE, *obturări*, s.f. Acțiunea de a obtura și rezultatul ei; astupare, închidere, obturație. — V. *obtura*.

OBTURĂT, *-Ă*, *obturați*, *-te*, adj. (Despre deschizături, tuburi, *p. ext.* vase sanguine) Care este astupat (temporar); înfundat. — V. *obtura*.

OBTURĂTOR, *obturatoare*, s.n. Dispozitiv utilizat în scopul micșorării secțiunii de trecere a unui material fluid sau pulverulent, a unui fascicul de lumină printr-o deschidere etc. ◊ *Obturator fotografic* = dispozitiv mecanic montat pe un aparat fotografic, având drept scop să oprească sau să permită căderea luminii pe placa sau pe filmul fotografic. — Din fr. *obturateur*.

OBTURĂȚIE, *obturații*, s.f. Obturare. ◊ (Med.) Închidere, astupare a unui orificiu sau a unei cavități. ◊ *Obturație dentară* = umplere a unei carii dentare cu o materie solidă. — Din fr. *obturation*.

OBȚUZ, *-Ă*, *obtuzi*, *-e*, adj. 1. (În sintagma) *Unghi obtuz* = unghi mai mare de 90 de grade. 2. Fig. (Despre minte; *p. ext.* despre oameni) Care pricepe greu; redus, mărginit. — Din fr. *obtus*.

OBȚUZITĂȚE, *obtuziții*, s.f. Lipsă de înțelegere sau de pătrundere, îngustime de vederi, mărginire spirituală; prostie, tâmpenie, obtuziune. — **Obtuz** + suf. *-itate*.

OBȚUZIUNE, *obtuziuni*, s.f. (Rar) Obtuzitate. [Pr.: *-zi-u-*] — Din fr. *obtusion*.

OBȚUZÎNGHI adj. v. *obtușunghic*.

OBȚUZÎNGHIC, *obtușunghice*, adj. (În sintagma) *Triunghi obtușunghic* = triunghi care are un unghi obtuz. [Var.: *obtușunghi* adj.] — **Obtuz** + **unghi** (după fr. *obtusangle*).

OBȚINE, *obțin*, vb. ÎII. Tranz. A dobândi, a primi, a căpăta (ceva); a reuși să ajungă la..., a realiza ceva. — Din fr. *obtenir*, lat. *obtinere* (după *ține*).

OBȚINERE, *obțineri*, s.f. Acțiunea de a obține și rezultatul ei; dobândire, primire. — V. *obține*.

OBŪZ, *obuze*, s.n. Proiectil de artilerie. [Pl. și: (Înv.) *obuzuri*] — Din fr. *obus*.

OBŪZIER, *obuziere*, s.n. Gură de foc de artilerie asemănătoare cu tunul, care trage cu traiectoria foarte curbe pentru a lovi obiective situate în spatele unor obstacole înalte. [Pr.: *-zi-er*] — Din fr. *obusier*.

OBVERSIUNE, *obversiuni*, s.f. Operație logică prin care dintr-o propoziție, prin schimbarea calității și înlocuirea predicatului cu contradictoriul său, obținem o nouă propoziție echivalentă cu prima. [Pr.: *-si-u-*] — Din fr. *obversion*.

OCĂ, *ocale*, s.f. Veche unitate de măsură pentru capacități și greutate, egală cu circa un litru (sau un kilogram) și un sfert; *p. ext.* cantitate de marfă, de obiecte etc. egală cu această unitate de măsură; vasul cu care se măsoară. ◊ *Oca mică* = măsură falsă, mai mică decât cea legală. ◊ Expr. *A prinde* (pe cineva) *cu ocaua mică* = a prinde (pe cineva) cu o minciună, cu o faptă necinstită. [Pl. și: *oca, ocă*. — Var.: (Înv. și reg.) *ocă* s.f.] — Din tc. *okka*.

OCĂRĂ, *ocări*, s.f. (Pop.) Vorbă sau faptă care muștră, ceartă, rușinează pe cineva; ocărare; umilire, înfruntare; defăimare, jignire, insultă; situație rușinoasă, dezonorantă în care se află cineva; rușine, dezonoare. ◊ Loc. adj. *De ocără* = compromițător, jignitor, rușinos. ◊ Expr. *A ajunge* sau *a (se) face, a fi, a (se) lăsa, a rămâne de răs și de ocără* = a ajunge (sau a se face, a fi etc.) demn de dispreț, de batjocură; a (se) compromite. (Rar) *A da de ocără cu...* = a (se) face de răs cu... — Din *ocări* (derivat regresiv).

OCARINĂ, *ocarine*, s.f. Instrument muzical popular de suflat, de dimensiuni mici, din argilă arsă, în formă ovală și cu mai multe găuri, care emite sunete asemănătoare cu cele ale fluietului. — Din it., fr. *ocarina*.

OCĂZIE, *ocazii*, s.f. 1. Situație, împrejurare care provoacă, permite sau ușurează săvârșirea unei acțiuni; prilej, moment favorabil. ◊ *De ocazie* = a) loc. adj. potrivit numai pentru o anumită împrejurare; deosebit, de circumstanță; b) loc. adj. și adv. (iv) întâmplător; cumpărat sau vândut din întâmplare (și de obicei avantajos). ◊ Loc. vb. *A da ocazie la* (sau, înv.,

de)... = a da loc, a ocaziona, a prilejui. ◊ Expr. *Cu altă ocazie* = cu alt prilej, altă dată. ◊ Eveniment deosebit, festivitate. 2. (Concr.) Mijloc de transport, de obicei găsit din întâmplare. [Var.: (Înv.) *ocaziune* s.f.] — Din fr. *occasion*, germ. *Okasion*, lat. *occasio*, *-onis*.

OCAZIONĂ, *ocazionez*, vb. I. Tranz. A pricinui, a prilejui, a cauza, a provoca (ceva cuiva). [Pr.: *-zi-o-*] — Din fr. *occasioner*.

OCAZIONĂL, *-Ă*, *ocazional*, *-e*, adj. 1. Care are loc cu prilejul unui anumit eveniment. 2. Care se ivește întâmplător; accidental, de ocazie. ◊ (Adverbial) *L-a întâlnit ocazional*. [Pr.: *-zi-o-*] — Din fr. *occasionnel*.

OCAZIONALISM s.n. Doctrină conform căreia nu există cauză eficientă în afară de Dumnezeu, cauzele naturale fiind doar cauze ocazionale ce acționează prin providența divină. [Pr.: *-zi-o-*] — Din fr. *occasionalisme*.

OCAZIUNE s.f. v. *ocazie*.

OCĂ s.f. v. *oca*.

OCĂI, pers. 3 *ocăie*, vb. IV. Intrans. (Rar) A măcăi. — Formație onomatopeică.

OCĂIT s.n. (Rar) Măcăit. — V. *ocăi*.

OCĂRĂRE, *ocărări*, s.f. Acțiunea de a ocări și rezultatul ei; ocără, mustrare, dojană. — V. *ocări*.

OCĂRĂTOR, *-OĂRE*, *ocărători*, *-oare*, adj. Care jignește, insultă, ofensează. — **Ocărf** + suf. *-tor*.

OCĂRJ vb. IV v. *ocări*.

OCĂRI, *ocărâsc*, vb. IV. Tranz. 1. A muștra, a certa, a dojeni. 2. A vorbi de rău, a defăima, a denigra. [Var.: (Înv. și pop.) *ocări* vb. IV] — Din sl. *ocarjati*.

OCĂRMUI, *ocărmuiesc*, vb. IV. Tranz. (Înv.) A cărmui, a conduce, a governa; a administra. [Var.: *otcărui* vb. IV] — Cf. sl. o c r ū m i t i.

OCĂRMUIRE, *ocărmuiri*, s.f. (Înv.) Acțiunea de a ocărui și rezultatul ei; cărmuire, conducere, guvernare; administrare. ◊ *P. ext.* Organ de conducere, de administrație; guvern. — V. *ocărui*.

OCĂRMUIȚ, *-Ă*, *ocăruiți*, *-te*, adj. (Înv.) Care este condus, guvernat, administrat (de cineva). — V. *ocărui*.

OCĂRMUITOR, *-OĂRE*, *ocăruiitori*, *-oare*, adj., s.m. și f. (Înv.) (Persoană) care conduce un stat, o instituție etc.; cărmuitor. [Pr.: *-mu-i-*] — **Ocărmui** + suf. *-tor*.

OCCIDENT s.n. Apus¹ (2), vest; spațiul geografic situat la vest de un punct de referință; (cu valoare de nume propriu) lumea, totalitatea popoarelor aflate în acest spațiu (îndeosebi vestul Europei și America de Nord). — Din fr. *occident*, lat. *occidens*, *-ntis*.

OCCIDENTĂL, *-Ă*, *occidentali*, *-e*, adj. Care ține de occident, mai ales de Apusul Europei și de America de Nord, care are caracteristicile vieții de acolo; apusean, vestic. ◊ (Substantivat) Persoană care face parte din populația unei țări din Occident sau este originară de acolo; (la pl.) popoarele din Occident. — Din fr. *occidental*, lat. *occidentalis*.

OCCIDENTALIZĂ, *occidentalizez*, vb. I. Tranz. și refl. A da sau a căpăta caracter occidental. — Din fr. *occidentaliser*.

OCCIDENTALIZĂRE s.f. Acțiunea de a (se) *occidentaliza*. — V. *occidentaliza*.

OCCIDENTALIZĂT, *-Ă*, *occidentalizați*, *-te*, adj. Care a căpătat caracter occidental. — V. *occidentaliza*.

OCCIPITAL, *-Ă*, *occipitali*, *-e*, s.n., adj. 1. S.n. Os nepereche lat, care formează partea de dinapoi și de jos a cutiei craniene. 2. Adj. Care aparține occipitalului (1), care se referă la occipital. ◊ *Lobul occipital* = lobul posterior al creierului, unde sunt localizați centrii vederii. *Orificiul occipital* = orificiul circular din osul occipital, prin care trec măduva spinării și nervii spinali. — Din fr. *occipital*.

OCCIPŪT, *occiputuri*, s.n. Proeminență osoasă situată în partea posterioară și inferioară a craniului, care este legată de vertebrele gâtului. — Din fr., lat. *occiput*.

OCEAN, *ocean*, s.n. Vastă întindere de apă sărată de pe suprafața globului, delimitată de continente. ◊ *Oceanul planetar* (sau *mondial*) = totalitatea oceanelor și a mărilor, cu legătură între ele, formând o singură masă lichidă. ◊ Fig. Întindere nemărginită, noian, îmensitate; mulțime nemărginită. — Din lat. *oceanus*, germ. *Ozean*, fr. *océan*.

OCEANIC, *-Ă*, *oceanici*, *-ce*, adj. 1. Care aparține oceanului, privitor la ocean; care trăiește în ocean. 2. Asemănător cu oceanul, ca de ocean. — Din fr. *océanique*, lat. *oceanicus*.

OCEANICULTURĂ, *oceaniculturi*, s.f. Maricultură. — **Ocean** + [mar]cul-tură.

OCEANIDĂ, *oceanide*, s.f. Nimfă a mării, în mitologia greacă. — Din fr. *océanide*.

OCEANOGRĂF, *-Ă*, *oceanografi*, *-e*, s.m. și f. (Rar la f.) Specialist în oceanografie. — Din fr. *océanographe*.

OCEANOGRÁFIC, **-Ă**, *oceanografici*, *-ce*, adj. Care aparține oceanografiei, privitor la oceanografie. — V. **océanographique**.

OCEANOGRAFIE s.f. Ramură a hidrologiei care se ocupă cu studiul și descrierea științifică a oceanului planetar; oceanologie. ♦ Știință care se ocupă cu studiul influenței mediului marin asupra florei și a faunei marine de la diferite adâncimi. — V. **océanographie**.

OCEANOLÓG, **-Ă**, *oceanologi*, *-ge*, s.m. și f. (Rar la f.) Specialist în oceanologie. — Din germ. **Ozeanolog**.

OCEANOLÓGIC, **-Ă**, *oceanologici*, *-ce*, adj. Referitor la oceanologie, de oceanologie. — Din fr. **océanologique**.

OCEANOLOGIE s.f. Oceanografie. — Cf. *oceanografie*.

OCÉL, *oceli*, s.m. Ochi¹ simplu, pe care îl au anumite artropode și viermi. — Din fr. **ocelle**, lat. **ocellus**.

OCELÓT, *oceloti*, s.m. Mamifer carnivor din familia felidelor, răspândit în America de Sud, având blana gri cu puncte roșcate, foarte apreciată (*Felix* sau *Leopardus pardalis*). — Din fr. **ocelot**.

OCENÁŠ s.n. v. **ocinaš**.

OCEADĂ, *ocheade*, s.f. Privire (semnificativă) aruncată cuiva pe furis; închidere intenționată a ochilor pentru a atrage atenția asupra celor spuse sau sugerate; semn cu ochiul. — Din **ochi**² (după fr. *oeillade*).

OCEAN¹, *ocheane*, s.n. Nume dat unor instrumente optice portative care măresc unghiul sub care se văd obiectele depărtate de pe suprafața Pământului, permițând o mai bună distingere a detaliilor. — Din it. **occhiale**, adaptat la cuvintele românești terminate în *-an*.

OCEAN² s.m. v. **ocheană**.

OCEANĂ, *ochene*, s.f. Pește lung de 20–30 cm, cu capul mic, cu partea dorsală cenușie-albăstrie, iar cea ventrală albă și cu aripioarele roșii; babușcă (*Rutilus rutilus*). ♦ Roșioară. [Var.: (reg.) **ocheán** s.m.] — **Ochi**¹ + suf. *-ean*.

OCHELĂRI s.m. pl. Dispozitiv optic medical sau de protecție format din două lentile (fixate într-o ramă), care se pune la ochi (sprijinit pe rădăcina nasului) cu scopul de a corecta un defect de vedere, de a apăra ochii de praf, de o lumină prea puternică etc. ♦ P. ext. Dispozitiv format din două bucăți de piele prinse de curelele laterale ale căpețelei și așezate în dreptul ochilor cailor pentru a-i împiedica să vadă lateral. ♦ Expr. *A avea ochelari de cal*, se spune despre persoane mărginite, care văd lucrurile printr-o prismă prea îngustă. — Din **ochi**¹ (după lat. *ocularis*).

OCHELARÍST, **-Ă**, *ochelariști*, *-ste*, s.m. și f. (Fam.) Persoană care poartă ochelari. — **Ochelari** + suf. *-ist*.

OCHELARIȚĂ, *ochelarițe*, s.f. Plantă erbacee din familia cruciferelor, cu frunzele bazale dispuse în rozetă, cu flori galbene și cu fructele în formă de ochelari (*Biscutella laevigata*). — **Ochelari** + suf. *-iță*.

OCHENIȚĂ, *ochenițe*, s.f. (lht.) Diminutiv al lui *ocheană*. — **Ocheană** + suf. *-iță*.

OCHESÉL, **-EĂ**, **-ICĂ**, *ocheșei*, *-ele*, adj. (Rar) Diminutiv al lui *oacheș*. ♦ (Substantivat, f. pl.; Bot.) Crăiță. [Var.: **ochișél**, **-eă**, **-ică** adj.] — **Oacheș** + suf. *-el*, *-ea*, *-ică*.

OCHÉT, *ocheți*, s.m. Inel metalic care întărește o gaură făcută într-o pânză de navă, într-o foaie de cort etc. pentru a nu se destrăma. ♦ (Reg.) **Ochi**¹ (II 4). [Var.: **ochét**, **ochéte** s.m.] — **Ochi**¹ + suf. *-eț*.

OCHÉTE s.m. v. **ochet**.

OCHÉT s.m. v. **ochet**.

ÓCHI¹, (I, II 4, 7, 11, 12, III) *ochi*, s.m., (II 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 13) *ochiuri*, s.n. I. S.m. 1. Fiecare dintre cele două organe ale vederii, de formă globulară, sticloase, așezate simetric în partea din față a capului omului și a unor animale; globul împreună cu orbita, pleoapele, genele; irisul colorat al acestui organ; organul vederii unui animal sau al unei insecte, indiferent de structura lui. ♦ Loc. adv. *Văzând cu ochii = repede*. *Ochi în ochi = privindu-se unul pe altul*. *Cu ochii închiși = a)* fără discernământ; *b)* pe dinafară, pe de rost; foarte ușor, fără dificultăți. ♦ Expr. *(A fi) numai ochi (și urechi) =* (a privi) foarte atent (la ceva). *A dormi numai cu un ochi =* a dormi ușor, neliniștit; a dormi iepurește. *Cât vezi cu ochii (sau cu ochiul) =* cât cuprinzi cu privirea, până la depărtări foarte mari. *A vedea cu ochii lui =* a vedea el însuși, a fi de față la o întâmplare. *A vedea cu ochii altuia =* a nu avea păreri proprii, a judeca prin prisma altuia. *A păzi (sau a îngriji) pe cineva ca ochii din cap =* a păzi, a îngriji etc. pe cineva cu cea mai mare atenție. *A arăta (pe cineva sau ceva) din ochi =* a semnala cuiva în mod discret (pe cineva sau ceva), făcând o mișcare ușoară a ochilor în direcția voită. *A iubi pe cineva (sau a-i fi drag cuiva) ca lumina ochilor (sau mai mult decât ochii din cap) =* a iubi (sau a fi iubit) din tot sufletul. *A i se scurge (sau a-i curge) cuiva ochii după cineva (sau după ceva) =* a se uita cu mult drag la cineva sau la ceva, a-i plăcea foarte mult cineva sau ceva, a ține mult la cineva sau la ceva. *A nu avea ochi să vezi pe cineva =* a fi supărat pe cineva, a nu putea suferi pe cineva. *A privi pe cineva cu (sau a avea pe cineva la)*

ochi buni (sau răi) = a (nu) simpatiza pe cineva. *A nu vedea (lumea) înaintea ochilor =* a fi foarte supărat, a fierbe de mânie. *A da ochii (sau ochi) cu cineva =* a întâlni pe cineva (pe neașteptate). *A da cu ochii de cineva (sau de ceva) =* a vedea ceva sau pe cineva care îți iese întâmplător în cale; a zări; *A-și vedea visul cu ochii =* a-și vedea realizată o dorință. *E cu ochi și cu sprâncene =* e evident, e clar. *A i se întoarce (cuiva) ochii în cap (sau pe dos), se zice* când cineva este în agonie, când moare. *A (-și) da ochii peste cap = a)* a cocheta, a afecta²; a face fașoane; *b)* (a fi pe punctul de) a muri. *A privi cu ochii mari =* a privi atent, a fi uimit de ceea ce vede. *A pune (o armă) la ochi sau a lua la ochi =* a ținti, a ochi. *A lua (pe cineva) la ochi =* a avea bănuiele asupra cuiva, a suspecta. *A pune ochii (pe cineva sau pe ceva) =* a-i plăcea cineva sau ceva; a pune sub observație, a urmări. *A face un lucru cu ochii închiși =* a face un lucru foarte ușor, fără dificultate, fără ezitare. *Între patru ochi =* fără martori, în intimitate. *Plin ochi =* foarte plin. (Fam.) *Cu un ochi la faină și cu altul la slănină*, se spune despre cel care: *a)* se uită cruciș sau *b)* râvnește la două lucruri deodată. (Muncește, lucrează, aleargă, se ferește, fuge etc. de ceva) *de-și scoate ochii =* (muncește, lucrează etc.) cât poate, din răpuzeri. 2. Facultatea de a vedea, simțul văzului, vedere; privire, uitătură. ♦ Loc. adv. *Cu ochi pierduți =* cu privirea neconcentrată, privind în gol; în extaz. *Sub ochii noștri = a)* sub privirea noastră; *b)* acum, în prezent. *În ochii cuiva =* după părerea cuiva, după aprecierea cuiva, în conștiința cuiva; în fața cuiva. *De (sau pentru) ochii lumii =* de formă, pentru a salva aparențele. ♦ Expr. *A privi cu ochi de piatră =* a privi nepăsător, rece, înmărmurit. *A avea ochi =* a se arăta priceput în a aprecia un lucru dintr-o privire. *A măsură (sau a judeca, a prețui etc.) din ochi =* a aprecia cu aproximație, cu privire, însușirea unui obiect sau a unei ființe; a studia, a cerceta, a analiza cu privirea ceva sau pe cineva. *A vinde (sau a da, a cumpăra) pe ochi =* a vinde (sau a cumpăra) apreciind cantitatea cu privire. *A sorbi pe cineva din ochi =* a ține foarte mult la cineva, a-l privi cu drag. *A mânca (sau a înghiți) cu ochii =* a mânca cu mare poftă; a pofți. *Încotro vede cu ochii sau unde îl duc ochii =* indiferent unde, în orice direcție, fără țință, aiurea. ♦ Fig. Putere de pătrundere, discernământ; judecată, rațiune. 3. (La pl.) Obraz, față. ♦ Loc. adv. *De la ochi sau (verde) în ochi =* cu îndrăzneală, fățș, fără cruțare. II. P. anal. 1. S.n. Fiecare dintre spațiile libere ale unei ferestre, în care se montează geamurile; panou de sticlă care închide fiecare dintre aceste spații. ♦ Mică deschizătură închisă cu sticlă, făcută într-un perete exterior, folosind la aerisirea sau la iluminarea unei încăperi. ♦ *Ochi de bou =* nume dat ferestrelor rotunde de mici dimensiuni folosite pentru iluminarea și aerisirea podurilor, a mansardelor sau a încăperilor de serviciu ale unui edificiu. 2. S.n. Porțiune de loc, în formă circulară, acoperită cu altceva (apă, nisip, zăpadă etc.) decât mediul înconjurător. 3. S.n. Întindere de apă în formă circulară, în regiuni mlăștinoase, mărginită cu papură; loc unde se adună și stagnează apa. ♦ Vârtej de apă, bulboană; copcă. 4. S.n. și m. Orificiu făcut într-o pânză de navă, plasă, foaie de cort, prin care se poate petrece o sfoară, o frânghie, un cablu; ochet. ♦ Bucă formată prin îndoirea unei sfiori, a unei frângii etc., petrecută cu un capăt prin îndoitură; laț. ♦ Fiecare dintre golurile (simetrice) aflate între firele unei împletituri, ale unor țesături, ale unor plase etc.; golul împreună cu firele care îl mărginesc. ♦ Fiecare dintre verigile din care se compune un lanț; za. 5. S.n. Orificiu circular situat pe partea superioară a unei mașini de gătit, pe care se așază vasele pentru a le pune în contact direct cu flacăra. 6. S.n. (Mai ales la pl.) Mâncare făcută din ouă prăjite în tigaie sau fierte fără coajă, astfel ca gălbenușul să rămână întreg (cu albușul coagulat în jurul lui). 7. S.m. Complex de muguri existent pe nod la vița-de-vie sau la subsuora frunzelor unor plante. 8. S.n. Despărțitură într-o magazie, într-un hambar etc.; boxă. 9. S.n. Fiecare dintre petele colorate de pe coada pânului. 10. S.n. Particulă rotundă de grăsime care plutește pe suprafața unui lichid. 11. S.m. (În sintagmele) *Ochi magic =* tub electronic cu ecran fluorescent, care se folosește în special la aparatele de recepție radiofonică sau radiotelegrafică, ca să arate în ce măsură este realizat acordul pe lungimea de undă dorită; indicator de acord. 12. S.m. Fiecare dintre punctele de pe zaruți, cărți de joc etc. 13. S.n. Fig. Pată de lumină, licărire, punct strălucitor. III. S.m. Compuse: *ochi-de-pisică = a)* disc de sticlă sau de material plastic (montat într-o garnitură de metal) care reflectă razele de lumină proiectate asupra lui și care este folosit ca piesă de semnalizare la vehicule sau la panourile fixe de pe șosele; *b)* varietate de minerale care, șlefuite într-un anumit mod, capătă o luminozitate neobișnuită; *ochi-de-ciclop =* fereastră specială care separă acustic încăperile unui studiu, permițând însă o vizibilitate bună; *ochiul-boului = a)* (Bot.) nume dat mai multor plante din familia compozelor, cu inflorescențe mari, albe sau vii colorate; *b)* (Ornit.) pituice; *ochiul-lupului = a)* plantă erbacee cu flori mici albastre și cu fructe nucule (*Lycopsis arvensis*); *b)* plantă erbacee cu tulpina ramificată și cu florile dispuse în formă de spice (*Plantago indica*); *ochii-păsăruicii = a)* plantă erbacee cu frunze lanceolate și cu flori albastre, albe sau roșii (*Myosotis palustris*); *b)* nu-mă-uita; *ochiul-șarpelui = a)* plantă erbacee cu frunze mici în

formă de rozetă, acoperite cu peri albi mătăsoși, cu flori albastre, rar albe, plăcut mirositoare (*Eritrichium nanum*); **b**) mică plantă erbacee cu frunze păroase și cu flori mici, albastre închis (*Myosotis arvensis*); *ochii-șoricelului* = **a**) mică plantă erbacee cu tulpini roșietice, cu frunzele bazale dispuse în rozetă, cu flori alburii, rareori liliacii (*Saxifraga adscendens*); **b**) nu-mă-uita; *ochiul-soarelui* = vanilie sălbatică; *ochiul-păunului* = fluturi de noapte care are pe aripi pete rotunde, colorate, asemănătoare cu cele de pe coada păunului (*Saturnia pyri*); *Ochiul-Taurului* = numele unei stele din constelația Taurului; *ochi-de-tigru* = varietate de cuarț galben sau brun-roșcat cu irizații determinate de incluziuni foarte mici de fier, mică sau azbest. [Pl. și: (II, 4) *ochiuri*] — Lat. **oc(u)lus**.

OCHI², *ochesc*, vb. IV. 1. Intrans. A potrive o armă la ochi pentru ca proiectilul să nimerască ținta; a fixa linia de ochire a unei arme; a lua ținta, a ținti. ♦ Tranz. A ținti pe cineva sau ceva cu o armă; *p. ext.* a lovi ținta cu un proiectil. 2. Tranz. A urmări, a fixa cu privirea, a descoperi pe cineva (printre mai multe persoane) cu o anumită intenție; a(-și) pune ochii pe cineva. ♦ A remarca, a observa (dintr-un grup mai mare) un obiect necesar (pentru a și-l însuși sau a se folosi de el); a(-și) fixa privirea asupra unui obiect. ♦ A privi cu insistență, cu atenție, cu interes; a cerceta. ♦ A distinge cu privirea, a zări, a observa. ♦ A cerceta cu privirea, a scruta. 3. Refl. unipers. (Reg.; despre întinderi acoperite de zăpadă) A face din loc în loc pete, ochiuri (negre sau de verdeață) prin topirea zăpezii. — Din **ochi¹**.

OCHIÓS, -OÁSĂ, *ochioși, -oase*, adj. (Fam.; despre persoane) Cu ochi¹ mari, frumoși. ♦ (Reg.) Frumos, chipeș, arătos. — **Ochi¹** + suf. *-os*.

OCHIRE, *ochiri*, s.f. Acțiunea de a *ochi²* și rezultatul ei; cercetare rapidă, sumară; privire, ocheadă, ochit. ♦ Totalitate operațiilor care se execută pentru a aduce țeava unei guri de foc într-o poziție care să permită trimiterea proiectilului la țintă. — V. **ochi²**.

OCHIȘÉL, -EÁ, -ICÁ adj. v. **ochesel**.

OCHIȘÓR, *ochișori*, s.m. 1. Diminutiv al lui *ochi¹* (I 1). 2. (Bot.) Scânteiuță. — **Ochi¹** + suf. *-ișor*.

OCHÍT, *ochituri*, s.n. Ochire. — V. **ochi²**.

OCHITÓR, *ochitori*, s.m. Persoană care ocheste cu arma; țintaș. ♦ Militar care execută ochirea la gurile de foc de artilerie. — **Ochi²** + suf. *-tor*.

OCHITÚRÁ, *ochituri*, s.f. Privire, căutătură din ochi¹. — **Ochi²** + suf. *-turá*.

OCHIULETÉ, *ochiulețe*, s.n. Diminutiv al lui *ochi¹*. — **Ochi¹** + suf. *-uleț*.

OCHINÁȘ, *ochinașe*, s.n. (Înv. și reg.) Rugăciunea „Tașă noastră”; *p. gener.* (la pl.) rugăciune (care se spune dimineața sau seara). [Var.: **ocenăș** s.n.] — Din sl. *otiči našī*.

OČINÁ, *ocini*, s.f. (În Evul Mediu, în Țara Românească și Moldova.) Bucată de pământ stăpânită cu drept ereditar. ♦ *P. ext.* Loc de baștină. — Din sl. *otčina*.

OČITÓČIC, -Ā, *ocitociți, -ce*, adj., s.n. (Farm.) (Substanță) care are acțiune stimulatorie asupra contracției musculaturii uterine. — Din fr. **ocytocique**.

OČITOCINÁ, *ocitocine*, s.f. Substanță cu acțiune stimulentă asupra contracției musculaturii uterine, secretată ca hormon de lobul hipofizar posterior. — Din fr. **ocytocine**.

OČLÚZIE s.f. v. **ocluziune**.

OČLUZÍONE, *ocluziuni*, s.f. 1. Închidere, astupare a unui orificiu, a unei conducte etc. în scopul opririi unui fluid care trece prin conducta respectivă. 2. Bulă de gaz rămasă în interiorul unei piese metalice după turnarea acesteia. 3. (Med.; în sintagma) *Ocluzie intestinală* = oprire incompletă sau completă, bruscă ori progresivă, a tranzitului intestinal; obstrucție intestinală, încurcătură de mațe. 4. (Fon.) Mișcare articulatorie care constă din închiderea canalului fonator (prin apropierea buzelor, a limbii de palat etc.) și care are ca rezultat întreruperea scurgerii curentului de aer. [Pr.: *-zi-u-*. — Var.: **oclúzie** s.f.] — Din fr. **occlusion**.

OČLUZÍV, -Ā, *ocluzivi, -e*, adj. (În sintagma) *Consoană ocluzivă* (și substantivat, f.) = consoană care se articulează printr-o ocluziune a canalului fonator, urmată de o explozie; consoană explozivă. [Scris și: *ocluzív*] — Din fr. **occlusive**.

OČNÁȘ, *ocnași*, s.m. (În trecut) Om condamnat la muncă silnică într-o ocnă; *p. gener.* pușcăriaș. — **Ocnă** + suf. *-aș*.

OČNÁ, *ocne*, s.f. 1. Mină (mai ales de sare); salină. ♦ Expr. (Adverbial) *Sărat ocnă* = foarte sărat, prea sărat. 2. Închisoare pentru cei condamnați la muncă silnică în saline; *p. gener.* închisoare, pușcărie. ♦ Pedeapsă executată într-o astfel de închisoare. — Din sl. **okno** „fereastră”.

OČNÍRE, *ocniri*, s.f. Formare accidentală, în cursul săpăturii unor găuri de sondă, a unei cavități neregulate, ca urmare a dezagregării rocii în contact cu fluidul. — Din **ocnă**.

OČNIŤÁ, *ocnițe*, s.f. (Pop.) 1. Diminutiv al lui *ocnă* (1). 2. Adâncitură într-o sobă de zid, în cuptorul sau în pereții caselor țărănești, în care se păstrează diferite obiecte; firidă, nișă. ♦ Firidă mică făcută ca element decorativ în

partea exterioară a zidului unei clădiri. 3. Groapă adâncă; hrubă. 4. (Reg.) Schelet de pari în formă de prismă triunghiulară cu două laturi deschise, pe care se întind cerealele cosite sau secerate ca să se usuce; acoperiș de scânduri sprijinit pe țărșuri, sub care se întind snopii de cereale în același scop. [Pl. și: *ocniți*] — **Ocnă** + suf. *-iță*.

OČÓL, (1) *ocoluri*, (2, 3, 4, 5, 6) *ocolae*, s.n. 1. Mișcare în jurul unui punct fix sau de jur-împrejurul unui loc; deplasare în spațiu care nu urmează calea cea mai dreaptă; înconjur, ocolire, ocoleală, ocolis. ♦ Loc. adj. *De ocol* = care ocolește; ocolit, indirect. ♦ Loc. vb. *A da* (cuiva sau la ceva) *ocol* = a ocoli (pe cineva sau ceva), a merge de jur-împrejur. ♦ Fig. Digresiune. ♦ Loc. adv. *Fără ocol* = fără ezitare, fără menajamente; direct. ♦ (Concr.) Cotitură, cot. 2. (Înv.) Linie care delimitează un spațiu; *p. ext.* spațiul delimitat, cuprins. ♦ Perimetru, circumferință. 3. (Concr.) Gard făcut în jurul unui loc; împrejmuire, îngrăditură; *p. ext.* loc îngrădit (neori acoperit), unde se închid vitele, oile etc.; obor, țarc. 4. (Reg.) Curte, ogradă. 5. (Rar) Spațiu, loc liber. 6. (Înv.) Unitate administrativă (judiciară, agricolă) de județ sau de ținut, de oraș sau de sat; sediul ei; *p. ext.* instituție care conducea una dintre aceste forme de împărțire administrativă. ♦ *Ocol silvic* = unitate silvică administrativă, împărțită pe brigăzi și cantoane, prin care se organizează și se execută lucrările de cultură, de refacere, de protecție și de pază a pădurilor, ocrotirea și valorificarea vânatului și a peștelui din apele de munte. — Din bg., rus. **okol**.

OČOLÁȘ, (1) *ocolașe*, s.n., (2) *ocolași*, s.m. 1. S.n. (Rar) Diminutiv al lui *ocol*. 2. S.m. (Înv.) Conducătorul administrativ al unui ocol (6). — **Ocol** + suf. *-aș*.

OČOLEÁLÁ, *ocoleli*, s.f. Ocol, ocolire. — **Ocoli** + suf. *-eală*.

OČOLÍ, *ocolesc*, vb. IV. 1. Tranz. și intrans. A străbate o distanță făcând un ocol; a merge de jur-împrejur, a înconjura. ♦ (Pop.) A cutreiera, a colinda. ♦ Tranz. A evita să atingi sau să lovești pe cineva sau ceva, ferindu-te într-o parte, făcând un mic ocol. ♦ Intrans. Fig. A spune ceva cu înconjur, a divaga. ♦ Loc. adv. *Pe ocolite* = pe departe, indirect. ♦ Tranz. A evita să întâlnești pe cineva sau ceva. ♦ Tranz. Fig. A lăsa ceva (în mod intenționat) deoparte; a ignora. 2. Tranz. (Înv. și pop.) A pune gard împrejurul unui loc; a împrejmui, a îngrădi. ♦ Fig. (Înv. și reg.) A apăra, a proteja, a ocroti. ♦ (Înv. și reg.) A încercui din toate părțile, a impresura, a asedia. — Din **ocol**.

OČOLÍRE, *ocoliri*, s.f. Acțiunea de a *ocoli* și rezultatul ei; ocol, ocoleală. — V. **ocoli**.

OČOLÍȘ, *ocolișuri*, s.n. 1. Ocol (1), înconjur. ♦ Fig. Divagație. ♦ Loc. adv. *Cu ocolișuri* = pe ocolite, vag, indirect. *Fără ocoliș* (sau *ocolișuri*) = direct, pe față. 2. (Înv.) Perimetru, circumferință. — **Ocol** + suf. *-iș*.

OČOLÍT, -Ā, *ocoliți, -te*, adj. Care se abate din drumul drept, care face ocoluri sau cotituri; care înconjoară. ♦ Fig. Care este făcut sau spus cu înconjur, pe departe. ♦ Expr. *Pe căi ocolite* = prin mijloace indirecte, nerecomandabile, prin subterfugii. — V. **ocoli**.

OČOLITÓR, -OÁRE, *ocolitori, -oare*, adj. Care ocolește. — **Ocoli** + suf. *-tor*.

OČROTÍ, *ocrotesc*, vb. IV. Tranz. A lua sub paza sa; a apăra, a proteja; a ajuta, a sprijini. — Din sl. **okrotiti** „a îmblânzi”.

OČROTÍRE s.f. Acțiunea de a *ocroti* și rezultatul ei; apărare, protejare, sprijin, ajutor. ♦ *Ocrotirea sănătății* = complex de măsuri stabilite de stat pentru prevenirea bolilor, întărirea și refacerea sănătății, prelungirea vieții și a capacității de muncă a oamenilor. *Ocrotirea naturii* = acțiune organizată de stat, de o instituție științifică națională sau internațională în scopul utilizării raționale, al conservării și al reproducerii resurselor naturale. ♦ Adăpost, azil. — V. **ocroti**.

OČROTITÓR, -OÁRE, *ocrotitori, -oare*, adj. (Adesea substantivat) Care ocrotește, apără, protejează, ajută; protector. — **Ocroti** + suf. *-tor*.

OČRU s.n., adj. invar. 1. S.n. Varietate de argilă de culoare galbenă, roșie, brună etc., formată din hidroxizi de fier și folosită ca pigment la fabricarea unor vopsele. 2. S.n. Vopsea preparată din ocră (1). 3. Adj. invar. Culoare galbenă-brună. 4. S.n. Culoare ocră (3). — Din fr. **ocre**.

OČTACÓRD, -Ā, *octacorzi, -de*, adj., s.n. (Muz.) 1. Adj. Care are opt coarde. 2. S.n. Liră cu opt coarde. — Din fr. **octacorde**.

OČTÁÉDRIC, -Ā, *octaedrici, -ce*, adj. Care are formă de octaedru. — Din fr. **octaédrique**.

OČTÁÉDRU, *octaedre*, s.n. Poliedru cu opt fețe. — Din fr. **octaèdre**.

OČTÁL adj. (În sintagma) *Sistem de numerație octal* = sistem de numerație a cărei bază este cifra opt. — Din fr. **octale**.

OČTÁN, octani, s.m. Hidrocarbură saturată din seria parafinelor, care există în mai multe forme izomere. — Din fr. **octane**, germ. **Oktan**.

OČTÁNIC, -Ā, *octanici, -ce*, adj. (Despre parametri) Care caracterizează rezistența la detonație a benzinelor. ♦ *Cifră octanică* = cifră care indică

rezistența la explozie a unui combustibil lichid folosit în unele motoare cu ardere internă. — **Octan** + suf. *-ic*.

OCTĂNT, *octante*, s.n. 1. Instrument de navigație maritimă și aeriană sau care servește la măsurarea înălțimii astrilor, a distanțelor lor unghiulare etc. 2. A opta parte din circumferința unui cerc sau dintr-o suprafață circulară. ♦ Fiecare dintre cele opt porțiuni din suprafața unui corp sferic, determinate de trei planuri perpendiculare care se intersectează în centrul corpului. — Din fr. **octant**.

OCTATLÓN, *octatloane*, s.n. Probă combinată de atletism pentru juniori, alcătuită din opt probe de alergări, sărituri și aruncări. — **Octet** + [penta]tlon.

OCTATLONÍST, *-Ă, octatloniști, -ste*, s.m. și f. Sportiv care participă la probele de octatlon. — **Octatlon** + suf. *-ist*.

OCTĂVĂ, *octave*, s.f. Interval între două sunete ale gamei la distanță de opt trepte. ♦ Strofă alcătuită din opt versuri endecasilabice, dintre care primele șase cu rimă încrucișată, iar ultimele două cu rimă împerecheată, folosită, mai ales în poezia italiană, spaniolă și portugheză. — Din fr. **octave**.

OCTAVÍN, *octavine*, s.n. Flaut mic care emite sunete cu o octavă mai sus decât cele obișnuite. — Din fr. **octavin**.

OCTÉT, *octete*, s.n., *octeți*, s.m. 1. S.n. Formație compusă din opt persoane (instrumentiști sau cântăreți) care execută împreună o lucrare muzicală; lucrare muzicală scrisă pentru această formație. 2. S.n. (Chim.) Ansamblu format din opt electroni în stratul periferic al unui atom. 3. S.m. (Inform.) Combinație de opt biți folosit pentru exprimarea capacității de memorie. — Din germ. **Okteit**, fr. **octet**.

OCTOCORALIÉR, *octocoralieri*, s.m. (La pl.) Subclasă de celerate antozoare marine coloniale cu opt tentacule; (și la sg.) animal din această subclasă. [Pr.: *-li-er*] — Din fr. **octocoralliaire**.

OCTODĂ, *octode*, s.f. Tub electronic cu un anod, un catod și șase grile, folosit de obicei ca schimbător de frecvență în radioreceptoare. — Din fr. **octode**.

OCTOFÓR, *octofori*, s.m. (În Antichitate) Purtător de litieră. — Din lat. **octophoros**.

OCTOGENĂR, *-Ă, octogenari, -e*, adj., s.m. și f. (Persoană) care a atins (sau a depășit) vârsta de optzeci de ani. — Din fr. **octogénaire**.

OCTOGÓN, *-Ă, octogoni, -e, s.n.*, adj. 1. S.n. Poligon cu opt laturi. 2. (Înv.) Adj. Octogonal. — Din fr. **octogone**.

OCTOGONÁL, *-Ă, octogonali, -e*, adj. (Despre poligoane) Care are opt laturi; octogon (2). — Din fr. **octogonal**.

OCTOIH, *octoihuri*, s.n. Principala carte de cântări a cultului vechi ortodox, organizând prin prisma celor opt moduri bizantine slujbele care au loc într-o săptămână; fiecare dintre cântările cuprinse în această carte. [Acc. și: *octóih*. — Var.: *ohtóic* s.n.] — Din sl. **oktoihŭ**.

OCTÓMBRIE s.m. A zecea lună a anului, care urmează după septembrie; brumar, brumărel. [Var.: *octómvrie*, (pop.) *octómvre* s.m.] — Din sl. **oktovrii**.

OCTÓMVRE s.m. v. **octombrie**.

OCTÓMVRIE s.m. v. **octombrie**.

OCTOPÓD, *-Ă, octopozii, -de*, adj., s.n. 1. Adj. (Despre animale) Care are opt picioare sau tentacule. 2. S.n. (La pl.) Ordin de moluște cefalopode, care cuprinde animale cu opt tentacule în jurul capului, purtătoare de ventuze; (și la sg.) animal din acest ordin. — Din fr. **octopode**.

OCTOSILÁB, *octosilabe*, s.n. Vers de opt silabe. — Din fr. **octosyllabe**.

OCTOSILÁBIC, *-Ă, octosilabici, -ce*, adj. Care are opt silabe. — Din fr. **octosyllabique**.

OCTUPLÉT, *octupleți*, s.m. Fiecare dintre cei opt gemeni. — **Octuplu** + suf. *-et*.

OCTÚPLU, *-Ă, octupli, -e*, adj., s.n. 1. Adj. De opt ori mai mare sau mai mult în raport cu cantitatea dată. 2. S.n. Mulțime, grup compus din opt unități. — Din fr. **octuple**.

OCULÁR, *-Ă, oculari, -e*, adj., s.n. 1. Adj. Care ține de ochi¹, privitor la ochi¹, al ochiului¹. ♦ *Martor ocular* = persoană care a văzut cum s-a petrecut un fapt. 2. S.n. Sistem optic convergent sau divergent alcătuit dintr-o lentilă sau dintr-un grup de lentile ale unui instrument optic, care servește la observarea imaginii date de obiectivul microscopului, al lunetei etc. — Din fr. **oculaire**, lat. **ocularius**.

OCULÁȚIE, *oculații*, s.f. Sistem de altoire printr-un singur mugur, scos cu o porțiune de lemn și de coajă, care se introduce sub scoarța portaltioiului. — Din germ. **Okulation**.

OCULÍST, *-Ă, oculiști, -ste*, s.m. și f. Oftalmolog. — Din fr. **oculiste**.

OCULÍSTIC, *-Ă, oculistici, -ce*, adj., s.f. 1. Adj. (Rar) De ochi¹. 2. S.f. (Fam.) Oftalmologie. — Din fr. **oculistique**.

OCULOMOTÓR, *-OÁRE, oculomotori, -oare*, adj., s.m. (Anat.) (Mușchi, nerv) care controlează mișcarea globului ocular. — Din fr. **oculomoteur**.

OCÚLT, *-Ă, oculți, -te*, adj. 1. Care aparține ocultismului, privitor la ocultism, de ocultism; ocultist (2), ocultistic (1). ♦ *Științe oculte* = doctrine și practici prezentând un caracter ezoteric și care au ca obiect fenomene tainice, supranaturale inaccesibile cunoașterii obișnuite. 2. Ascuns², tainic, misterios. ♦ (Adverbial) Pe ascuns¹, în taină. — Din fr. **occulte**.

OCULTÁ, *ocultez*, vb. I. Tranz. (Livr.) 1. (Astron.) A suferi o ocultăție. 2. A face mai puțin vizibil un semnal luminos, interpunând un ecran. 3. A ascunde vederii, a face să dispară. 4. Fig. A ascunde ceva, a trece sub tăcere; a disimula. — Din fr. **occultar**.

OCULTÁȚIE, *ocultații*, s.f. 1. Eclipsare temporară a unui astru datorată interpunerii între el și observator de pe Pământ a unui alt corp ceresc. 2. (Mar.) Acoperire temporară a luminii unui far prin interpunerea unui ecran. ♦ (În sintagma) *Lumină de ocultăție* = lumină intermitentă (a farului, a geamandurii). — Din fr. **occultation**.

OCULTÍSM s.n. Doctrină ezoterică potrivit căreia există forțe invizibile care animă întregul univers, cunoscute prin alchimie și parapsihologie și captate prin intermediul inițiaților, privilegițiilor, prin hipnoză, spiritism etc. — Din fr. **occultisme**.

OCULTÍST, *-Ă, oculțiști, -ste*, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care practică ocultismul. 2. Adj. Ocult (1). — Din fr. **occultiste**.

OCULTÍSTIC, *-Ă, ocultistici, -ce*, adj., s.f. (Rar) 1. Adj. Ocult (1). 2. S.f. Ocultism. — **Ocult** + suf. *-istic*.

OCUPÁ, *ocup*, vb. I. I. Tranz. 1. A pune stăpânire pe..., a lua în stăpânire cu forța armată un teritoriu, un oraș etc.; a cuceri. 2. A lua (temporar) în stăpânire, a avea în folosință un imobil, un spațiu locativ. ♦ A se întinde pe o suprafață, a se situa. ♦ A reține, a rezerva. 3. A lua în primire, a deține un post, o funcție etc. ♦ Fig. A deține un loc într-o ierarhie. II. Refl. 1. A lucra într-un anumit domeniu, a avea drept ocupație sau profesie; a se îndeletnici cu... ♦ (Cu determinări introduse prin prep. „de”) A se consacra unei preocupări temporare. ♦ Tranz. (Înv.) A preocupa, a absorbi. 2. A se interesa, a se îngriji de cineva sau de ceva; a acorda atenție deosebită. — Din lat. **occupare**, fr. **occuper**.

OCUPÁNT, *-Ă, ocupanți, -te*, s.m. și f. (Adesea adjectival) Stat care (prin forțele sale armate) ia în stăpânire un teritoriu, un oraș străin etc. ♦ P. ext. Persoană care are sau ia (temporar) în posesiune ceva; ocupator. — Din fr. **occupant**.

OCUPÁRE, *ocupări*, s.f. Acțiunea de a (se) ocupa și rezultatul ei. — V. **ocupa**.

OCUPARÍSÍ, *ocuparisesc*, vb. IV. Tranz. și refl. (Înv.) A (se) ocupa. — **Ocupa** + suf. *-aris*.

OCUPÁT, *-Ă, ocupați, -te*, adj. 1. (Despre un teritoriu; un oraș etc.) Cucerit de o armată străină; stăpânit de o putere străină. 2. (Despre bunuri mobile sau imobile) Stăpânit, deținut (temporar) de cineva; pe (sau în) care stă cineva. ♦ (Despre posturi) Luat în primire, deținut de cineva. 3. (Despre persoane) Care are mult de lucru, cu multe treburi; preocupat, absorbit; prins. — V. **ocupa**.

OCUPATÓR, *-OÁRE, ocupatori, -oare*, s.m. și f. (Neobișnuit) Ocupant. — **Ocupa** + suf. *-tor*.

OCUPÁȚIE, *ocupații*, s.f. 1. Ocuparea temporară de către forțele armate ale unui stat, a unei părți sau a totalității teritoriului altui stat, fără ca prin aceasta statul ocupant să dobândească drepturi suverane asupra celui ocupat; cucerire. ↪ Loc. adj. *De ocupație* = (despre forțe armate) care ocupă temporar un teritoriu, o localitate străină. ♦ (Jur.) Luare în stăpânire, în posesiune; dobândire a unei proprietăți. 2. Îndeletnicire, treabă, activitate; preocupare. ♦ Profesie, slujbă, post. [Var.: (înv.) **ocupațiune** s.f.] — Din fr. **occupation**, lat. **occupatio, -onis**.

OCUPAȚIONAL, *-Ă, ocupaționali, -e*, adj. 1. Care se referă la ocupație (2). 2. Care este generat de ocupație (2). *Risc ocupațional*. [Pr.: *-fi-o-*] — Din engl. **occupational**, fr. **occupational**.

OCUPAȚIUNE s.f. v. **ocupație**.

OCURÉNT, *-Ă, ocurenți, -te*, adj. 1. (Înv.) Care se întâmplă, care survine. 2. (Despre unități lingvistice) Care se întâlnește într-un text. — Din fr. **occurent**.

OCURÉNTĂ, *ocurențe*, s.f. 1. (Rar) Împrejurare, circumstanță, întâmplare, conjunctură. 2. Prezență a unei unități lingvistice într-un text. 3. Mod de prezentare a unui mineral sau a unei roci într-un zăcământ. — Din fr. **occurrence**.

OCÚRGE, pers. 3 *ocúrge*, vb. III. Intrans. (Înv.) A se întâmpla, a surveni. — Din lat. **occurrere** (după *curge*).

ODAGÁCI, *odagaci*, s.m. 1. Plantă erbacee cu flori trandafirii, mai rar albe, ale cărei rădăcini se utilizează la scoaterea petelor de pe stofe; ciuin, săpunariță (*Saponaria officinalis*). 2. Numele a doi arbuști exotici, cu ramuri

brune și păroase, cu frunze ovale, a căror scoarță aromatică se folosește în medicină (*Croton*). ♦ Scoarța acestor arbuști, care răspândește (prin ardere) un miros plăcut; *p. ext.* substanță aromatică, parfum extrase din această scoarță. [Var.: **odogáci** s.m.] — Din tc. **odağacı**.

ODĂIE, *odăi*, s.f. (1. (Pop.) Cameră, încăpere. ♦ (Înv.) Locuință, apartament, casă. 2. (Înv. și reg.) Așezare gospodărească izolată de sat; fermă mică, târlă de vite etc. 3. Colibă servind de adăpost provizoriu pescarilor, ciobanilor sau muncitorilor agricoli în timpul lucrului; otac. [Pr.: -*da-ie*] — Din tc. **oda**, bg. **odaia**.

ODALISCĂ, *odalisce*, s.f. Sclavă în serviciul soțiilor sultanului; *p. ext.* cadână. — Din fr. **odalisque**.

ODĂTĂ adv., adj. invar. 1. Adv. Într-un timp nedeterminat, cândva: **a)** (în legătură cu verbe la trecut) odinioară, mai de mult; **b)** (în legătură cu verbe la viitor sau cu valoare de viitor) de acum înainte, într-o bună zi, cândva. ♦ Expr. *Odată și odată* = **a)** de mult de tot, de foarte multă vreme; **b)** într-o bună zi, cândva, mai curând sau mai târziu. 2. Adv. (Pop.) Îndată, imediat; fără întârziere; brusc; deodată. 3. Adv. În sfârșit, în cele din urmă. 4. (Pop.) Adj. invar. În toată puterea cuvântului, întreg; *p. ext.* foarte reușit, foarte bun, excelent. — **O³ + dată**.

ODĂ, *ode*, s.f. Specie de poezie lirică (formată din strofe cu aceeași formă și cu aceeași structură metrică), în care se exprimă elogiul, entuziasmul sau admirația față de persoane, de fapte eroice, idealuri etc. ♦ (În Antichitate) Poezie sau poem (cu subiect eroic) cântate sau recitate cu acompaniament de liră. ♦ Compoziție muzicală cu caracter eroic, solemn. — Din fr. **ode**.

ODĂIAȘ, *odăiași*, s.m. 1. (leșit din uz) Om de serviciu la tribunal, prefectură etc.; camerist. 2. (Înv. și reg.) Om care locuiește afară din sat, într-o odăie (2). [Pr.: -*dă-iaș*] — **Odaie** + suf. -*aș*.

ODĂIȚĂ, *odăițe*, s.f. Diminutiv al lui *odaie*; cămăruță. — **Odaie** + suf. -*iță*.

ODĂJDII s.f. pl. Veșminte purtate de preoți în timpul oficiului slujbei religioase sau în împrejurări solemne. — Din sl. **odežda**.

ODEÓN, *odeoane*, s.n. Tip de edificiu specific Antichității greco-romane, destinat manifestărilor culturale. [Pr.: -*de-on*] — Din fr. **odéon**.

ODGÓN, *odgoane*, s.n. Funie groasă și lungă, îmbibată, de obicei, cu gudron și folosită în marină, la pescuit, în transporturi etc.; cablu, parâmă, pâlmar²; *p. gener.* orice funie groasă. [Var.: **otgón** s.n.] — Et. nec.

ODICOLÓN s.n. (Înv. și pop.) Apă de colonie. — Din fr. **eau de Cologne**.

ODIHNE, (3) *odihne*, s.f. 1. Întrerupere temporară a unei activități în scopul refacerii și al întăririi forțelor; (stare sau timp de) repaus; odihnire. ♦ *Casă de odihnă* = clădire în localitățile balneare sau climatice în care oamenii își petrec concediul de odihnă, sfârșitul de săptămână etc. *Odihnă activă* = repaus realizat prin practicarea unei activități sportive în limitele în care nu provoacă oboseală. ♦ *Fără odihnă* = **a)** loc. adj. care este în continuă mișcare, în veșnic neastâmpăr; **b)** loc. adv. mereu, neîncetat. ♦ Expr. (Înv.) *A pune (cuiva) odihnă* sau *a lăsa (ceva) în odihnă* = a înceta de a mai folosi (un obiect); a întrerupe (o acțiune). ♦ **Somn²**. 2. Calm desăvârșit, pace, liniște sufletească; tihnă, răgaz. ♦ (Adesea determinat prin „de veci” sau „veșnică”) Moarte; *p. ext.* mormânt. 3. (Concr.) Platformă orizontală plasată după o serie de trepte ale unei scări, fie pentru odihnă (1), fie pentru intrarea în apartamentele unui etaj; palier. [Var.: (reg.) **hodină**, **odină** s.f.] — Din **odihni** (derivat regresiv).

ODIHNI, *odihnesc*, vb. IV. 1. Refl. și (rar) intranz. A întrerupe temporar o activitate pentru a-și recăpăta energia, pentru a se reface; a se afla, a fi în repaus. ♦ Loc. adv. *Pe odihnit(e)* = **a)** după un interval de odihnă, fără oboseală; fără zor, comod; **b)** în liniște, în tihnă. ♦ Tranz. A lăsa să stea la odihnă (1); a pune la repaus; a da, a oferi cuiva odihnă; *p. ext.* a adăposti, a găzdui. 2. Refl. și (rar) intranz. A se reface prin somn; a dormi. 3. Intranz. și refl. A fi mort; a zăcea în mormânt. ♦ Expr. (Tranz.) *Domnul (sau Dumnezeu) să-l odihnească (în pace)*, formulă prin care se invocă îndurarea lui Dumnezeu pentru cei morți. 4. Refl. (Înv.) A se potoli, a se calma, a se liniști. 5. Refl. și tranz. A (se) sprijini, a (se) rezema. 6. Refl. și intranz. Fig. A sta undeva, a-și avea locul, a fi situat undeva. [Formă gramaticală: (în loc.) *odihnite*. — Var.: (reg.) **hodinî**, **odinî** vb. IV] — Din bg. **odihna**.

ODIHNIRE s.f. Faptul de a (se) odihni; odihnă, repaus. — V. **odihni**.

ODIHNIȚĂ, *odihniți*, -*te*, adj. 1. Care și-a refăcut și și-a întărit puterile (prin somn² sau prin întreruperea temporară a activității). 2. (Înv.) Liniștit, calm; mulțumit, satisfăcut. [Var.: (reg.) **hodinîț**, **-ă** adj.] — V. **odihni**.

ODIHNITOR, *-OĂRE*, *odihnitori*, *-oare*, adj. Care reface energia, puterile; reconfortant; care liniștește, calmează; calmant, liniștitor. — **Odihni** + suf. -*tor*.

ODINĂ s.f. v. **odihnă**.

ODINĂ vb. IV v. **odihni**.

ODINIOĂRĂ adv. 1. Pe vremuri, altădată, înaintea vreme, odată. 2. (Înv.) Cândva, vreedată, într-o bună zi (în viitor), odată și odată. [Pr.: -*ni-oa*] — **O³ + dinioară** (înv. „cândva” < lat.).

ODIÓS, *-OĂSĂ*, *odiosi*, *-oase*, adj. Care provoacă aversiune, indignare, dezgust; demn de ură; dezgustător, respingător; detestabil. [Pr.: -*dí-os*] — Din lat. **odiosus**, it. **odioso**, fr. **odieux**.

ODIOZITĂTE s.f. (Rar) Faptul de a fi odios. [Pr.: -*dí-o-*] — **Odios** + suf. -*itate*. Cf. it. **odiosità**.

ODISÉE s.f. Călătorie lungă și plină de aventuri; șir de întâmplări neprevăzute; viață plină de peripeții. [Pr.: -*se-e*] — Din fr. **odyssée**.

ODIU s.n. (Latinism înv.) Ură¹, dezgust, scârbă. — Din lat. **odium**.

ODIVÓI, *odivoi*, s.m. (Înv.) Infanterist. — Din rus. **hodovoi**.

ODOĂRE s.f. v. **odor²**.

ODOGĂCI s.m. v. **odagaci**.

ODOGRAFIE, *odografe*, s.n. Traseu al unui drum. — Din fr. **odographe**.

ODOGRAFIE, *odografii*, s.f. Descriere a drumurilor dintr-o anumită regiune. — Din fr. **odographie**.

ODOLEÁN, *odoleni*, s.m. Nume dat mai multor specii de plante erbacee cu flori mari, trandafirii sau albe (*Valeriana*), dintre care una servește la prepararea unor produse farmaceutice cu proprietăți sedative; valeriană (*Valeriana officinalis*). [Var.: **odoleănă** s.f., **hodoleán** s.m.] — Din ucr. **odoljan**.

ODOLEĂNĂ s.f. v. **odolean**.

ODOMÉTRIC, *-Ă*, *odometrici*, *-ce*, adj. De odometrie. — Din fr. **odométrique**.

ODOMETRIE s.f. Tehnică a măsurării distanțelor parcurse de un vehicul sau de un pieton. — Din fr. **odométrie**.

ODOMÉTRU, *odometre*, s.n. Podometru. — Din fr. **odomètre**.

ODONAT, *odonate*, s.n. (La pl.) Ordin de insecte din care face parte libelula; (și la sg.) insectă din acest ordin. — Din fr. **odonate**.

ODONTÁLGIC, *-Ă*, *odontalgici*, *-ce*, adj. Referitor la durerile de dinți. — Din fr. **odontalgique**.

ODONTALGIE, *odontalgii*, s.f. Durere de dinți. — Din fr. **odontalgie**.

ODONTOBLÁST, *odontoblaste*, s.n. Fiecare dintre celulele conjunctive dispuse într-unul sau în mai multe rânduri la limita dintre pulpa dentară și dentină, având rol important în formarea dentinei. — Din fr. **odontoblaste**.

ODONTOCIE, *odontocii*, s.f. Proce de decalcare a dinților, care provoacă cariarea lor. — Din fr. **odontocie**.

ODONTOGENIE, *odontogenii*, s.f. (Med.) Proce de dezvoltare a dinților. — Din fr. **odontogénie**.

ODONTOLÍT, *odontolite*, s.n. Tartar dentar. — Din fr. **odontolite**.

ODONTOLÓG, *-Ă*, *odontologi*, *-ge*, s.m. și f. (Rar la f.) Specialist în odontologie. — Din fr. **odontologue**.

ODONTOLÓGIC, *-Ă*, *odontologici*, *-ce*, adj. Care aparține odontologiei, referitor la odontologie. — Din fr. **odontologique**.

ODONTOLOGIE s.f. Parte a anatomiei care se ocupă cu studiul dinților și al bolilor lor. — Din fr. **odontologie**.

ODONTOMÉTRU, *odontometre*, s.n. Mic instrument din metal, celuloid, material plastic sau carton, care servește la măsurarea dantelurii unei mărci poștale. — Din fr. **odontomètre**, germ. **Odontometer**.

ODONTORAGIE s.f. Scurgere de sânge din alveolele dinților. — Din fr. **odontorrhagie**.

ODONTOTÉHNICĂ s.f. Operație de conservare și de întreținere a sănătății dinților prin plombarea, înlocuirea, controlarea lor. Cf. fr. **odontotechnie**.

ODÓR¹, (1) *odoare*, s.n. 1. Obiect lucrat dintr-un metal prețios (împodobit cu pietre scumpe); obiect de (mare) preț; giuvaer. ♦ (La pl.) Veșminte scumpe și alte obiecte prețioase folosite la serviciile religioase. 2. Fig. Ființă iubită, prețuită; *spec. copil*. — Din sb. **odor** „pradă”.

ODÓR², *odoruri*, s.n. (Înv.) Miroas, mireasmă, parfum. [Var.: **odoáre** s.f.] — Din lat. **odor**, it. **odore**, fr. **odeur**.

ODORÁNT, *-Ă*, *odoranți*, *-te*, adj. Care răspândește un miros plăcut; parfumat, mirositor, odorifer, odoriferant. ♦ (Tehn.); despre unele substanțe) Care conține odorizanți. — Din fr. **odorant**.

ODORÁȘ, *odorașe*, s.n. (Rar) Diminutiv al lui *odor¹* (2); termen de alintare folosit de părinți pentru copiii mici. — **Odor¹** + suf. -*aș*.

ODORÁT s.n. Miroas. — Din fr. **odorat**.

ODORIFÉR, *-Ă*, *odoriferi*, *-e*, adj. Odorant. — Din it. **odorifero**.

ODORIFERÁNT, *-Ă*, *odoriferanți*, *-te*, adj. (Rar) Odorant. — Din fr. **odoriférant**.

ODORÍFIC, *-Ă*, *odorifici*, *-ce*, adj. Miroșitor. — Din fr. **odorifique**.

ODORIZĂ, *odorizez*, vb. I. Tranz. A face ca un gaz combustibil inodor să exale un miros prin amestecarea lui cu un odorizant. — Din **odorizant** (derivat regresiv).

ODORIZANȚI, *odorizanți*, s.m. Compus chimic cu miros puternic, folosit pentru a da miros gazelor combustibile (inodore) în scopul detectării pierderilor accidentale de gaze din conducte, din recipiente etc. — Din fr. **odorisant**.

ODORIZĂRE, *odorizări*, s.f. Acțiunea de a odoriza și rezultatul ei. — V. **odoriza**.

ODORÓB, *odoroabe*, s.n. (Reg.) Coș de nuiele în forma unui trunchi de con, fără fund, care servește la pescuit. — Din rus. **udoroba** „oală spartă”.

ODOROGÎT, **-Ă** adj. v. **odorogît**.

ODOROLOGIE s.f. (În sintagma *Odorologie judiciară* = parte a criminalistici care se ocupă cu metodologia de căutare, descoperire și examinare a urmei de miros lăsate de infractor. — Din fr. **odorologie**.

ODÓS s.m. (Reg.) Numele a două specii de plante erbacee din familia gramineelor, asemănătoare cu ovăzul, răspândite în culturi ca buruiană (*Avena factua și stigosa*). — Din magh. **vadós**.

ODRĂSLĂ, *odrasle*, s.f. 1. Copil, descendent, urmaș; progenitură. ♦ (La animale) Pui, prăsilă. 2. (Înv. și pop.) Ramură tânără, lăstar, mlădiță, vlăstar. — Din sl. **otraslŭ, odraslŭ**.

ODRĂSLI, *odráslesc*, vb. IV. Intrans. (Înv. și pop.) 1. A se naște, a se ivi; a crește, a se dezvolta. 2. (Despre plante; la pers. 3) A da mlădițe, a lăstări; *p. ext.* a înmuguri, a înverzi. — Din **odrasli**.

ODRĂSLIRE, *odrásliri*, s.f. (Înv. și pop.) Faptul de a odrăslî. — V. **odrásli**.

ODRĂSLÎT, **-Ă**, *odrásliți, -te*, adj. (Înv. și pop.) 1. Născut, zămislit, ivit; crescut, dezvoltat. 2. (Despre plante) Care a dat lăstari; *p. ext.* înmugurit, înverzit. — V. **odrásli**.

ODRĂSLITÓR, **-OĂRE**, *odráslitóri, -oare*, adj. (Înv. și pop.) Care dă lăstari, care odrăștește. — **Odrásli** + suf. *-tor*.

ODRĂSLUȚĂ, *odrásluțe*, s.f. (Reg.) Diminutiv al lui *odraslă*. — **Odraslă** + suf. *-uță*.

OEKOLOGIE s.f. v. **ecologie**.

OENOCHOÉ s.n. Tip de vas grecesc din ceramică, de dimensiuni mici, cu deschidere trilobată și cu un singur mâner, folosit pentru a turna vinul în cupe. [Pr.: *enocoe*] — Din fr. **oenochoe**.

OENOLOGIE s.f. v. **enologie**.

OERSTÉD, *oerstezi*, s.m. Unitate de măsură a intensității câmpului magnetic. [Pr.: *örsted*] — Din fr. **oersted**.

OERSTEDMÉTRU, *oerstedmetre*, s.n. (Fiz.) Aparat pentru măsurarea intensității câmpului magnetic. [Pr.: *ör*] — Din fr. **oerstedmètre**.

OF, (1) interj., (2) *ofuri*, s.n. 1. Interj. Exclamație care exprimă: **a**) durere, amărăciune, regret; deznădejde; nezac, ciudă; **b**) scârbă, dezgust; **c**) admirație, entuziasm; **d**) o dorință, o rugămintă; **e**) mirare, surprindere. 2. S.n. Oftat, suspin; *p. ext.* durere, amărăciune, tristețe, mâhnire, regret; suferință; deznădejde. ♦ Dorință neîmplinită. [Var.: *oh* interj.] — Onomatopee.

OFENSĂ, *ofensez*, vb. I. Tranz. A aduce cuiva o ofensă; a insulta, a jigni, a vexa. ♦ Refl. (Fam.) A se supăra, a reacționa ca un om jignit, căruia i s-a adus o ofensă; a se ofusca. — Din fr. **offenser**.

OFENSĂNT, **-Ă**, *ofensați, -te*, adj. (Rar) Ofensator. — Din fr. **offensant**.

OFENSĂRE s.f. Faptul de a (se) ofensa; insultare, jignire; supărare. — V. **ofensa**.

OFENSĂT, **-Ă**, *ofensați, -te*, adj. Care a suferit o ofensă; insultat, jignit; supărat. — V. **ofensa**.

OFENSĂTOR, **-OĂRE**, *ofensatori, -oare*, adj. Care ofensează, care constituie o jignire; insultător, jignitor; injurios. — **Ofensa** + suf. *-tor*.

OFENSĂ, *ofense*, s.f. Cuvânt, comportare, faptă jignitoare; insultă, jignire; injurie. — Din fr. **offense**.

OFENSIV, **-Ă**, *ofensivi, -e*, adj. Care atacă sau cu care se atacă; cu caracter de ofensivă; agresiv. — Din fr. **offensif**.

OFENSIVĂ, *ofensive*, s.f. Formă principală a acțiunilor de luptă ale unei armate, prin care se urmărește distrugerea forței inamicului și anularea capacității sale operative. ♦ (Sport; mai ales la jocurile cu mingea) Atac susținut al unei echipe împotriva echipei adverse; totalitatea jucătorilor care alcătuiesc linia de atac. ♦ Fig. Acțiune puternică, concentrată, întreprinsă în vederea înfrângerii unei dificultăți, a lichidării unei situații neconvenabile, a cuceririi unui nou obiectiv sau a unei noi victorii. — Din fr. **offensive**, germ. **Offensive**.

OFERÍ, *oferi*, vb. IV. Tranz. 1. A propune cuiva (în semn de atenție, de bunăvoință etc.) să primească un lucru necerut; a da în dar, a pune la dispoziție. ♦ Refl. A se declara dispus să facă un serviciu, a se pune la dispoziția cuiva. 2. A propune spre cumpărare o marfă, un bun etc. ♦ A propune un preț pentru o marfă, pentru un bun etc. 3. Fig. A înfățișa, a arăta, a etala, a prezenta ceva. — Din it. **offerire**.

OFERIRE, *oferiri*, s.f. Acțiunea de a (se) oferi și rezultatul ei. — V. **oferi**.

OFERTĂ, *ofertez*, vb. I. Tranz. A face o ofertă (1). — De la **ofertă**.

OFERTĂNT, **-Ă**, *ofertanți, -te*, adj., s.m. și f. (Persoană) care face o ofertă. — **Oferta** + suf. *-ant*.

OFERTĂ, *oferte*, s.f. 1. Propunere făcută de o persoană altei persoane pentru vânzarea-cumpărarea unor mărfuri, pentru angajarea într-o slujbă, participarea la o acțiune, prestarea unor servicii etc.; (concr.) act, document scris prin care se face o astfel de propunere. 2. Cantitate dintr-un bun economic de consum sau dintr-un factor de producție, disponibilă pentru vânzare într-o anumită perioadă și la un anumit preț unitar. — Din it. **offerta**, germ. **Offerte**.

OFF s.n., adv. (Cin.) 1. S.n. Voce, dialog, zgomot produse în afara ecranului sau a scenei. 2. Adv. Din afara ecranului sau scenei. — Cuv. engl.

OFF-LINE loc. adv. Care nu este conectat la internet. [Scris și: *offline*. — Pr.: *oflâin*] — Loc. engl.

OFFSHORE, adj. invar., adv. 1. (Despre zăcămintele de petrol, forarea și exploatarea lor) (Care se află, care se produce) în largul mării. 2. (Econ.; despre societăți) (Care se află) în afara țării de origine, pentru a beneficia de avantaje fiscale. [Pr.: *ofșor*] — Cuv. engl.

OFICIĂ, *oficiez*, vb. I. Tranz. A celebra un serviciu religios; a sluji în biserică. ♦ A săvârși un act public sau privat, în special o căsătorie (cu solemnitatea unei ceremonii); a celebra. [Pr.: *-ci-a*] — Din fr. **officier**.

OFICIAL, **-Ă**, *oficiali, -e*, adj., s.m. 1. Adj. Care emană de la o autoritate, de la un guvern, de la un stat; care este declarat, stabilit prin lege; care reprezintă o autoritate, un guvern, un stat. ♦ *Monitorul oficial* = periodic în care se publică de obicei acte normative. ♦ Propriu actelor guvernamentale, documentelor administrației de stat; în stilul, în maniera actelor, a documentelor autorităților, ale statului. 2. Adj. Care se conformează legilor, regulilor, formalităților, tradițiilor (unui stat); aprobat, convenit între autorități. 3. Adj. Fig. De o politețe rece, calculată; solemn, formal, stereotip. 4. S.m. Oficialitate (1). [Pr.: *-ci-a*] — Din lat. **officialis**, fr. **official**.

OFICIALITATE, (1) *oficialități*, s.f. 1. Persoană oficială; (la pl.) autoritățile dintr-o țară, dintr-un oraș; reprezentanții oficiali ai autorității. 2. (Jur.; în sintagma) *Principiul oficialității* = principiu de bază al dreptului procesual penal, potrivit căruia procurorul și organele de urmărire penală, precum și instanțele penale pot să săvârșescă din oficiu orice act care intră în competența lor. 3. Caracter oficial, calitate, ținută, atitudine oficială. [Pr.: *-ci-a*] — Din fr. **officialité**.

OFICIALIZĂ, *oficializez*, vb. I. Tranz. A da sau a face să dobândească un caracter oficial; a consfinți (prin lege). [Pr.: *-ci-a*] — Din fr. **officialiser**.

OFICIALIZARE s.f. Acțiunea de a oficializa și rezultatul ei. [Pr.: *-ci-a*] — V. **oficializa**.

OFICIALMÉNTE adv. (Rar) În mod oficial. [Pr.: *-ci-a*] — După fr. **officialement**.

OFICIANT, **-Ă**, *oficianți, -te*, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care oficiază (slujba religioasă). 2. S.m. și f. (Grad de) funcționar în unele instituții sau întreprinderi de stat. [Pr.: *-ci-anț*] — Din fr. **officiant**.

OFICIÉRE, *oficier*, s.f. Acțiunea de a oficia și rezultatul ei; celebrare. [Pr.: *-ci-e*] — V. **oficia**.

OFICINĂL, **-Ă**, *oficinali, -e*, adj. Din domeniul farmaciei; farmaceutic. ♦ *Plante oficinale* = plante cu proprietăți curative care servesc la prepararea unor medicamente. — Din lat. **officinalis**, fr. **officinal**.

OFICINĂ, *oficine*, s.f. Ansamblu de încăperi dintr-o farmacie unde se depozitează și se prepară medicamentele (după rețetă); laborator farmaceutic. ♦ Fig. Loc unde se urzesc intrigi, calomnii, comploturi. — Din lat. **officina**, fr. **officine**.

OFICIÓS, **-OĂSĂ**, *oficioși, -oase*, adj., s.n. (Publicație) care reprezintă, reflectă, susține punctul de vedere al unui guvern, al unui partid, al unei grupări etc. fără a avea un caracter oficial. [Pr.: *-ci-os*] — Din lat. **officiosus**, fr. **officieux**.

OFICIU, *oficii*, s.n. 1. Denumire dată unor servicii ale unor întreprinderi sau instituții; serviciu (administrativ); local, birou al acestui serviciu. 2. Îndatorire (specială), funcție, slujbă. ♦ Loc. adj. și adv. *Din oficiu* = (care este) în conformitate cu o dispoziție dată de o autoritate (și nu la cererea cuiva); *fig.* în mod automat. ♦ (Înv.) Decizie, decret domnesc. 3. (La pl.) Ajutor, serviciu, înlesnire. ♦ *Bune oficii* = intervenție (diplomatică) binevoitoare (a unui stat) în scopul unei concilierii (între state beligerante sau aflate în litigiu); servicii făcute cuiva. ♦ Rol, funcție. 4. Slujbă religioasă, serviciu religios. 5. (Rar) Încăpere anexă a sufrageriei, în care se pregătesc cele necesare pentru servirea mesei. [Var.: (inv.) **offs** s.n.] — Din lat. **officium**, germ. **Offizium**, fr. **office**.

OFICLEID, *oficleide*, s.n. Instrument muzical de suflat din alamă, cu timbru de bas. — Din fr. **ophicléide**.

OFIDIÂN, *ofidieni*, s.m. (La pl.) Ordin de reptile care cuprinde șerpri; (și la sg.) reptila care face parte din acest ordin. [Pr.: -*di-an*] — Din fr. **ophidien**.

OFIDISM s.n. (Med.) Otrăvire cu venin de șarpe. — Din fr. **ophidisme**.

OFILĂ, *ofilesc*, vb. IV. Refl. 1. (Despre plante) A se veșteji, a păli; a se îngălbeni. ⇨ Tranz. *Seceta ofilește plantele*. 2. Fig. (Despre persoane) A-și pierde culoarea, proșpețimea feței; a se fana, a se trece; a-și pierde puterea, vigoarea, a se vlăguși. [Var.: (Înv. și reg.) **ovill** vb. IV] — Din rus. **ohilet'** „a se pipernici”.

OFILIRE, *ofiliri*, s.f. Faptul de a (se) *ofilii* și rezultatul ei. — V. **ofilii**.

OFILIT, -*Ă*, *ofiliti*, -*te*, adj. 1. (Despre plante) Veștejit, pălit, îngălbenit. 2. Fig. Palid, tras, trecut; slab, uscat; lipsit de vigoare, istovit. [Var.: (Înv. și reg.) **ovillt**, -*ă* adj.] — V. **ofilii**.

OFIOFĂG, -*Ă*, *ofiofagi*, -*ge*, adj. (Despre animale, păsări etc.) Care se hrănește cu șerpi. [Pr.: -*fi-o*] — Din **ofiofagie** (derivat regresiv).

OFIOFAGIE s.f. Folosire a șerpilor ca hrană de către unele animale, păsări etc. [Pr.: -*fi-o*] — Din fr. **ophiophagie**.

OFIOGRAFIE s.f. Ofiologie. [Pr.: -*fi-o*] — Din fr. **ophiographie**.

OFIOLATRIE s.f. Adorare, cult al șerpilor (la unele popoare). [Pr.: -*fi-o*] — Din fr. **ophiolâtrie**.

OFIOLĂTRU, -*Ă*, *ofiolatri*, -*e*, s.m. și f. Adorator al șerpilor. [Pr.: -*fi-o*] — Din fr. **ophiolâtre**.

OFIOLIT, *ofiolite*, s.n. Rocă eruptivă care apare ca rezultat al activității de scufundare și de oscilații ale magmei. [Pr.: -*fi-o*] — Din fr. **ophiolite**.

OFIOLÓGIC, -*Ă*, *ofiológici*, -*ce*, adj. Referitor la ofiologie, de ofiologie. [Pr.: -*fi-o*] — Din fr. **ophiologique**.

OFIOLOGIE s.f. Ramură a zoologiei care studiază șerpri; ofiografie. [Pr.: -*fi-o*] — Din fr. **ophiologie**.

OFIS s.n. v. **oficiu**.

OFIT s.n. Varietate de marmură de culoare verde-închis cu vinișoare galbene. — Din fr. **ophite**, germ. **Ophit**.

OFITIC, -*Ă*, *ofitici*, -*ce*, adj. (Rar) Care aparține ofitului, privitor la ofit. — Din fr. **ophitique**.

OFITÉR, *ofitieri*, s.m. I. 1. Nume generic pentru gradele militare de la sublocotenent până la general; persoană care poartă unul dintre aceste grade. 2. Titlu dat unor funcționari cu atribuții sau cu însărcinări speciale; persoană având acest titlu. ⇨ *Ofițer al stării civile* = persoană însărcinată cu încheierea actelor de stare civilă și cu oficierea căsătoriei civile. 3. (Ieșit din uz) Grad (mai mare decât cel de cavaler) conferit prin anumite decorații; persoană care a primit acest grad. II. (Pop.) Varietate de crap lung și subțire, cu capul mare și osos, cu carnea tare și puțin gustoasă, care trăiește în bălțile din Delta Dunării (*Cyprinus carpio oblongus*). — Din pol. **oficer**, rus. **ofitser**, fr. **officier**.

OFITĂRAȘ, *ofiterași*, s.m. (Fam.) Diminutiv al lui *ofițer*. — **Ofițer** + suf. -*aș*.

OFITĂREASĂ, *ofitărese*, s.f. 1. (Fam.) Soție de ofițer (I 1). 2. Femeie care are gradul de ofițer (I 1). — **Ofițer** + suf. -*neasă*.

OFITĂRESC, -*EĂSCĂ*, *ofitărești*, adj. Care aparține unui ofițer (I 1), privitor la ofițer, de ofițer, ca al ofițerilor. — **Ofițer** + suf. -*esc*.

OFITĂREȘTE adv. Ca un ofițer (I 1), în felul ofițerilor. — **Ofițer** + suf. -*este*.

OFITĂREȘTE s.f. (Cu sens colectiv) Corpul ofițeresc; mulțime, număr mare de ofițeri (I 1); totalitatea ofițerilor. — **Ofițer** + suf. -*ime*.

OFITĂROI, *ofiteroi*, s.m. (Rar) Augmentativ al lui *ofițer* (I 1). — **Ofițer** + suf. -*oi*.

OFIURID s.m. v. **ofiuridă**.

OFIURIDĂ, *ofiuride*, s.f. (La pl.) Clasă de echinoderme asemănătoare cu stelele de mare, cu cinci brațe, însă mai lungi, foarte mobile, bine delimitate de discul central (*Ophiuroidea*); (și la sg.) animal care face parte din această clasă. [Pr.: -*fi-u*. — Var.: **ofiurid** s.m.] — Din fr. **ophiuride**.

OFRĂNĂDĂ, *ofrande*, s.f. Jertfă adusă unei divinități; sacrificare a unei vietăți în templul unei divinități; prinos; dar făcut bisericii. ⇨ Fig. Dar oferit unei persoane în semn de devotament, de respect, de recunoștință; omagiu. ⇨ Fig. Contribuție la o operă de binefacere; ajutor material dat celor săraci. — Din fr. **offrande**.

OFSAID, *ofsaiduri*, s.n. (Sport) Împrejurare, penalizată de arbitru, în care un jucător aflat în posesia mingii se găsește în zona pe care o formează linia ultimului jucător al echipei adverse și linia porții adverse. — Din engl. **off-side**.

OFSET s.n. Procedeu de reproducere și de multiplicare a tipăriturilor cu ajutorul formelor de tipar plane din metal, la care hârtia nu ajunge în contact cu clișeu metalic, ci cu un cilindru de cauciuc care preia imaginea de pe forma de tipar și o aplică pe hârtie. — Din fr. **offset**.

OFT, *ofturi*, s.n. (Înv. și reg.) Oftat, suspin; p. ext. amărăciune, regret, durere, suferință, deznădejde. — Din **aht**.

OFTĂ, *oftez*, vb. I. Intrans. A scoate un oftat (în semn de dor, de supărare, de regret etc.); a suslina. ⇨ Expr. *A oftă după cineva* (sau *ceva*) = a regreta mult pierderea cuiva (sau a ceva); a dori din tot sufletul pe cineva (sau ceva), a tânji după cineva (sau ceva). — Din **oft**.

OFTĂLMIC, -*Ă*, *oftalmici*, -*ce*, adj. Care aparține ochiului sau bolilor ochiului, privitor la ochi sau la bolile ochiului. — Din fr. **ophtalmique**.

OFTĂLMIE, *oftalmii*, s.f. 1. Conjunctivă gravă, adesea purulentă. 2. Termen generic pentru afecțiunile inflamatorii grave ale structurilor profunde ale globului ocular. — Din fr. **ophtalmie**.

OFTALMOGRAFIE, *oftalmografii*, s.f. Descriere anatomică a ochiului. — Din fr. **ophtalmographie**.

OFTALMOLOG, -*Ă*, *oftalmologi*, -*ge*, s.m. și f. (Rar la f.) Medic specializat în oftalmologie; oculist. — Din fr. **ophtalmologue**.

OFTALMOLOGIC, -*Ă*, *oftalmologici*, -*ce*, adj. Care aparține oftalmologiei, privitor la oftalmologie. — Din fr. **ophtalmologique**.

OFTALMOLOGIE s.f. Ramură a medicinei care se ocupă cu fiziologia și cu patologia ochilor și a anexelor acestora. — Din fr. **ophtalmologie**.

OFTALMOMETRIC, -*Ă*, *oftalmometrice*, -*ce*, adj. (Med.) Referitor la oftalmometrie, de oftalmometrie. — Din fr. **ophtalmométrique**.

OFTALMOMETRIE, *oftalmometrii*, s.f. (Med.) Determinare a viciilor de curbură ale corneei cu ajutorul oftalmometrului. — Din fr. **ophtalmométrie**.

OFTALMOMETRU, *oftalmometre*, s.n. 1. Instrument care servește la măsurarea razelor de curbură a corneei în diferite direcții, folosit în special pentru determinarea astigmatismului. 2. Instrument folosit pentru determinarea distanței vizibilității distincte a ochiului. — Din fr. **ophtalmomètre**.

OFTALMOPATIE, *oftalmopatii*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru bolile de ochi. — Din fr. **ophtalmpathie**.

OFTALMOPLEGIE, *oftalmoplegii*, s.f. (Med.) Paralizie a mușchilor motori ai ochiului. — Din fr. **ophtalmoplégie**.

OFTALMORAGIE, *oftalmoragii*, s.f. (Med.) Hemoragie oculară. — Din fr. **ophtalmorrhagie**.

OFTALMOSCOP, *oftalmoscoape*, s.n. Instrument folosit pentru examinarea interiorului globului ocular și a fundului de ochi. [Pl. și: *oftalmoscoapi*] — Din fr. **ophtalmoscope**.

OFTALMOSCÓPIC, -*Ă*, *oftalmoscopici*, -*ce*, adj. Referitor la oftalmoscopie, care aparține oftalmoscopei. — Din fr. **ophtalmoscopique**.

OFTALMOSCOPIE, *oftalmoscopii*, s.f. Examinare a interiorului globului ocular cu ajutorul oftalmoscopului. — Din fr. **ophtalmoscopie**.

OFTALMOTOMIE, *oftalmotomii*, s.f. Extirpare a unui glob ocular bolnav. — Din fr. **ophtalmotomie**.

OFTĂRE, *oftări*, s.f. Faptul de a *ofta*; oftat, suspin. — V. **ofta**.

OFTĂT, *oftaturi*, s.n. Respirație puternică, profundă și prelungă, însoțită în expirație de un zgomot caracteristic care întrerupe ritmul respirator normal, provocată de o durere morală (sau fizică); suspin, oftătură, aht, oft, oftare. — V. **ofta**.

OFTĂTĂRĂ, *oftături*, s.f. (Rar) Oftat. — **Ofta** + suf. -*ătură*.

OFTICĂ, *oftici*, vb. I. 1. Refl. (Pop.) A se îmbolnăvi de tuberculoză pulmonară. 2. Tranz. și refl. (Fam.) Fig. A (se) chinui, a(-și) învenina viața, a (se) supăra, a (se) amări tare. — Din **oftică**.

OFTICĂRE, *ofticări*, s.f. (Pop. și fam.) Faptul de a (se) *oftica*. — V. **oftica**.

OFTICĂT, -*Ă*, *ofticați*, -*te*, adj. (Pop.) Tuberculos. ⇨ Fig. (Fam.) Amărat, chinuit. — V. **oftica**.

OFTICĂ, *oftici*, s.f. (Pop. și fam.) Tuberculoză pulmonară; ftizie. ⇨ Expr. (Fam.) *A avea oftică* (pe cineva) = a-i fi necaz (pe cineva), a nu-l putea suferi. *A-i face* (cuiva) *oftică* = a-i face (cuiva) în necaz, a supăra (pe cineva). [Var.: **oftigă** s.f.] — Din ngr. **óftikas**.

OFTICÓS, -*OĂSĂ*, *ofticoși*, -*oase*, adj. 1. (Pop.; adesea substantivat) Tuberculos, ftizic, atacat. ⇨ Fig. Fără putere; slab, pipernicit, anemic. 2. (Fam.) Invidios. [Var.: **oftigós**, -*oasă* adj.] — **Oftică** + suf. -*os*.

OFTIGĂ s.f. v. **oftică**.

OFTIGÓS, -*OĂSĂ* adj. v. **ofticos**.

OFUSCĂ, *ofuschez*, vb. I. Refl. (Fam.) A se simți jignit; a se supăra, a se ofensa. — Din fr. **ofusquer**, it. **ofuscare**.

OFUSCĂT, -*Ă*, *ofuscați*, -*te*, adj. (Fam.) Jignit, supărat, ofensat. — V. **ofusca**.

OGĂR, *ogari*, s.m. Câine de vânătoare cu botul lung, cu corpul înalt, subțire și zvelt, cu picioare lungi, foarte iute la fugă. ⇨ Expr. *Nici câine, nici ogar*, se spune despre cel care nu aparține în mod clar unei specii sau unei grupări, unei tagme, care se găsește într-o poziție (socială, profesională

etc.) confuză. (*Slab*) ca un *ogar* = foarte slab (și lipsit de vlagă). — Din magh. *agár*.

OGĂRCĂ, *ogarce*, s.f. (Pop.) Femela ogarului. — *Ogar* + suf. *-că*.

OGĂRNIC, *-Ă*, *ogarnici*, *-ce*, adj. (Rar) Ca ogarul; cu însușiri de ogar; sprintan. — *Ogar* + suf. *-nic*.

OGĂRĂTIC, *-Ă*, *ogăratici*, *-ce*, adj. (Rar) Cu trupul zvelt și subțire ca al ogarului; slab. — *Ogar* + suf. *-atic*.

OGĂREȘTE adv. (Rar) Ca un ogar, foarte iute. — *Ogar* + suf. *-ește*.

OGĂRIME s.f. (Rar) (Mulțime de) ogari. — *Ogar* + suf. *-ime*.

OGĂRJ, *ogârjesc*, vb. IV. Refl. (Reg.) A slăbi foarte tare. — Cf. bg. g r c a.

OGĂRUȚ, *-Ă*, *ogârjiți*, *-te*, adj. (Reg.) Slab, pipernicit, sfrijit. — V. **ogârji**.

OGĖĂC s.n. v. **hogeag**.

OGHEĂL, *oghealuri*, s.n. (Reg.) Cuvertură; plapumă. ⇨ Expr. *A privi de sub ogheal* = a privi cu indiferență. — Din sl. **odějalo**.

OGIVAL, *-Ă*, *ogivali*, *-e*, adj. În formă de ogivă, ca o ogivă. ⇨ *Stil ogival* = stil gotic. — Din fr. **ogival**.

OGIVĂ, *ogive*, s.f. 1. Element de construcție caracteristic arhitecturii gotice, format din intersecția a două arcuri de cerc dispuse diagonal, care formează osatura unei bolti sau a unei deschideri. 2. Partea superioară a unui proiectil de artilerie, a unei bombe sau a unei rachete, având formă aerodinamică. — Din fr. **ogive**.

OGLINDĂ vb. I v. **oglinzi**.

OGLINDĂ, *oglinzi*, s.f. 1. Obiect cu o suprafață netedă și lucioasă de diferite forme, făcut din metal sau din sticlă, acoperit pe o față cu un strat metalic și având proprietatea de a reflecta razele de lumină și de a forma astfel, pe partea lucioasă, imaginea obiectelor. 2. P. anal. (De obicei urmat de determinări) Suprafață netedă și lucioasă (în special a unei ape) care are proprietatea de a reflecta lumina. 3. Fig. Ceea ce înfățișează, reprezintă, simbolizează ceva; icoană, imagine, tablou. 4. (În sintagma) *Oglinda laptelui* (sau *ugerului*) = porțiune de piele, netedă și lucioasă, la femelele bovinelor și ale altor animale, în dreptul perineului și al feselor, în care sensul firelor de păr este îndreptat de jos în sus. 5. (Geol.; în sintagmele) *Oglindă de falie* (sau *de fricțiune*, *de alunecare*) = suprafață lustruită în roci, care ia naștere prin frecarea acestora sub acțiunea mișcărilor tectonice. — Din **oglinzi** (derivat regresiv).

OGLINDI, *oglinesc*, vb. IV. Refl. și tranz. A (se) reflecta, a (se) proiecta pe o suprafață lucioasă sau într-o oglindă. ⇨ Refl. (Despre oameni) A se privi în oglindă; a se admira (privindu-se în oglindă). ⇨ Refl. Fig. (Despre stări, fenomene, acțiuni etc.) A apărea ca un reflex al anumitor împrejurări; a se răsfrațe. ⇨ Tranz. A înfățișa, a reprezenta. [Var.: (Înv. și reg.) **oglinďă** vb. I] — Din sl. **oglendati**.

OGLINDIRE, *oglinziri*, s.f. Acțiunea de a (se) **oglinzi** și rezultatul ei; reflectare. — V. **oglinzi**.

OGLINDITOR, *-OĂRE*, *oglinditori*, *-oare*, adj. (Rar) Care înfățișează, reprezintă, manifestă o idee, un principiu etc. — **Oglinzi** + suf. *-tor*.

OGLINDÓS, *-OASĂ*, *oglinďosi*, *-oase*, adj. (Rar) Care are însușirile unei oglinzi; (luciu, neted) ca o oglindă. — **Oglinďă** + suf. *-os*.

OGLINDUȚĂ, *oglinďute*, s.f. Oglinjoară. — **Oglinďă** + suf. *-uȚă*.

OGLINGIOARĂ s.f. v. **oglinjoară**.

OGLINJOARĂ, *oglinjoare*, s.f. Diminutiv al lui **oglinďă**; oglinďuță. [Var.: (Înv.) **oglingioară** s.f.] — **Oglinďă** + suf. *-ioară*.

OGÓI¹, *ogoaie*, s.n. (Reg.) Loc în care se joacă copiii cu mingea sau loc delimitat (îngrădit) pentru jocuri de copii. — Et. nec.

OGÓI², *ogoiesc*, vb. IV. Refl. și tranz. (Pop.) A (se) liniști, a (se) potoli, a (se) domoli, a (se) calma. ⇨ Tranz. A menaja, a cruța. [Var.: **ogoiá** vb. I] — Din sb. **ugojiti**. Cf. sl. g o i „pace”.

OGOIÁ vb. I v. **ogoi**².

OGOIRE, *ogoi*, s.f. (Pop.) Acțiunea de a (se) **ogoi**² și rezultatul ei; alinare. — V. **ogoi**².

OGOIT, *-Ă*, *ogoiți*, *-te*, adj. (Pop.) Potolit, liniștit. — V. **ogoi**².

OGÓR, *ogoare*, s.n. Bucată de pământ cultivată sau cultivabilă; țarină. ⇨ Câmp semănat cu același fel de plante (de obicei cereale); lan. ⇨ Teren agricol, proprietate agricolă. ⇨ Teren arabil folosit ca pășune timp de un an, pentru a fi mai fertil în anii următori; păloagă. ⇨ *Ogor negru* = teren arat, grăpat etc., dar fără a fi semănat timp de un an pentru a se reface. ⇨ Arătură care se face cu mult înainte de lucrările de însămânțare. — Din bg., sb. **ugar**.

OGORĂȘ, *ogorașe*, s.n. Diminutiv al lui *ogor*. — **Ogor** + suf. *-aș*.

OGORĂȚ, *ogorături*, s.n. (Înv. și reg.) Acțiunea de a **ogori** și rezultatul ei; arat. [Var.: **ogorift** s.n.] — V. **ogori**.

OGORIT s.n. v. **ogorăt**.

OGORI, *ogorâsc*, vb. IV. Tranz. (Înv. și reg.) A pregăti un *ogor* sau un teren agricol pentru cultivare; *spec.* a ara (adânc). — Din **ogor**.

OGRADĂ, *ograzi*, s.f. (Reg.) 1. Curte, bățatură. 2. Grădină cu pomi fructiferi; livadă. 3. Gospodărie (alcătuită din casă și acareturi) a unui boier; curte boierească. ⇨ Totalitatea persoanelor care se află în serviciul unei curți boierești. — Din sl. **ograda**.

OGRADĂȘ, *ogradași*, s.m. (Înv.) Persoană care slujea la o curte boierească. — **Ogradă** + suf. *-aș*.

OGRAJOARĂ, *ograjoare*, s.f. (Rar) Diminutiv al lui *ogradă*. — **Ogradă** + suf. *-ioară*.

OGRIŃJI s.m. pl. (Pop.) Resturi de paie, de fân etc. nemăncate de vite; cotoare, tulpini ale plantelor de nutreț. — Din sb. **ogrizine**.

OGŪR, *ogururi*, s.n. (Înv.; în superstiții) Prevestire, semn (bun); noroc. — Din tc. **ogŭr**.

OGURLIU, *-IE*, *ogurlii*, adj. (Înv.; în superstiții) Care aduce noroc, de bun augur. — Din tc. **ogŭrlu**.

OH interj. v. **of**.

OHABĂ, *ohabe*, s.f. (Înv.) 1. Moșie (ereditară) inalienabilă, scutită de impozite și de prestații. 2. Denumire a imunității boierești și mănăstirești în Evul Mediu, în Țara Românească. — Din sl. **ohaba**.

OHĂBNIC, *-Ă*, *ohabnici*, *-ce*, adj. (Înv.; despre proprietate) 1. Care nu poate fi înstrăinat; inalienabil, de veci; scutit de impozite și de prestații. 2. (Despre proprietari) Care stăpânește o moșie ohabnică (1). ⇨ (Despre robi, slugi etc.) Legat pe viață de ohabă (1). [Var.: **ohăvnic**, *-ă* adj.] — Din sl. **ohabnŭ**.

OHĂVNIC, *-Ă* adj. v. **ohabnic**.

OHM, *ohmi*, s.m. Unitate de măsură a rezistenței electrice, în sistemul de unități metru-kilogram-secundă-ampere, egală cu rezistența pe care o opune un conductor electric străbătut de un curent de un amper la tensiunea de un volt. [Pr.: *om*] — Din fr. **ohm**.

OHMIC, *-Ă*, *ohmici*, *-ce*, adj. Referitor la rezistența circuitelor electrice fără reactanțe inductive. [Pr.: *omic*] — Din fr. **ohmique**.

OHMMĖTRU, *ohmmetre*, s.n. Instrument electric portativ pentru măsurarea rezistențelor electrice. [Pr.: *om-me*] — Din fr. **ohmmètre**.

OHÓ interj. Exclamație care exprimă surprindere, neîncredere etc. față de cele spuse de cineva. — **O**² + **ho**.

OHRĂNĂ s.f. Poliție secretă în Rusia țaristă. — Din rus. **ohrana**.

OHŢOIC s.n. v. **octoih**.

OI interj. (Pop.) Ah, vai, of; ehei. — Onomatopee.

OIC(O) Element de compunere care înseamnă „casă, locuință, mediu ambiant”. [Var.: **oico**] — Din engl. **oik(o)**, fr. **oec(o)**. Cf. gr. *oikos* „casă”.

OICONIM, *oiconime*, s.n. Cuvânt care denumește o așezare omenească. — **Oico-** + suf. *-onim*.

OICUMĖNA s.f. Denumire generică a suprafețelor populate de pe uscat, care reprezintă, în prezent, peste 90% din suprafața acestuia. — Cuv. gr.

OIDIUM s.n. 1. Nume dat unui stadiu al ciupercilor parazite din familia erisifaceelor, care formează pete cenușii-fumurii pe suprafața organelor plantelor atacate. 2. Boală a viței-de-vie și a altor plante de cultură provocată de aceste ciuperci; făinare. [Pr.: *-di-um*] — Din fr. **oidium**.

OIER, *oieri*, s.m. 1. Crescător, proprietar sau negustor de oi; *p. ext.* păstor, cioban. 2. (Înv.) Slujbaş însărcinat cu încasarea oieritului¹. 3. (Astron.; art., rar) Lira¹. [Pr.: *o-ier*] — **Oaie** + suf. *-ar*.

OIERIE¹, *oierii*, s.f. (Pop.) Stână, târlă, adăpost pentru oi. [Pr.: *o-ie-*] — **Oaie** + suf. *-ărie*.

OIERIE², *oierii*, s.f. (Rar) Oierit². [Pr.: *o-ie-*] — **Oier** + suf. *-ie*.

OIERIT¹ s.n. Dare în natură sau în bani percepută în Evul Mediu, în Țara Românească pe turmele de oi; impozit plătit pentru pășunatul oilor. [Pr.: *o-ie-*] — **Oaie** + suf. *-ărit*.

OIERIT² s.n. Creșterea oilor; *p. ext.* păstorit; oierie². [Pr.: *o-ie-*] — **Oier** + suf. *-it*.

OIESC, *OIĂSCĂ*, *oiești*, adj. (Pop.) Care aparține oilor, privitor la oi, ca al oilor, de oaie. [Pr.: *o-iesc*] — **Oaie** + suf. *-esc*.

OINĂ s.f. Joc sportiv, specific românesc, care se dispută între două echipe compuse din câte 11 jucători fiecare, o echipă aflându-se „la bătaie”, pe linia de așteptare, și cealaltă „la prindere”, în câmpul de joc, tehnica constând în lovirea unei mingi cu un baston de lemn de către fiecare jucător, pentru a o trimite în terenul adversarului. — Et. nec.

OINIST, *oiniști*, s.m. Jucător de oină. — **Oină** + suf. *-ist*.

OIȘOARĂ, *oișoare*, s.f. (Pop.) Oiță (1). [Pr.: *o-i-*] — **Oaie** + suf. *-ișoară*.

OIȘTE, *oiști*, s.f. 1. Bară lungă de lemn fixată în crucea unui vehicul cu tracțiune animală, de-a dreapta și de-a stânga căreia se înhamă caii. ⇨ Expr. *A (o) nimeri* (sau *a da*) (ca *Irimia*) *cu oiștea-n gard* = a face sau a spune ceva cu totul nepotrivit, a face o prostie. ⇨ Parte a constelației Carul-Mare, alcătuită din trei stele așezate în prelungirea careului care

seamănă cu un trapez. **2.** Parte componentă a morii de vânt, cu ajutorul căreia aceasta se întoarce în bătaia vântului. [Pr.: *o-iș*] — Din bg. **olšte**.

OȚĂ, *oițe*, s.f. **1.** Diminutiv al lui *oaię*; oișoară, oițică. **2.** (La pl.) Numele a trei plante erbacee: **a)** plantă cu flori mari, albe sau trandafirii, mătăsoase și cu fructele argintii, păroase (*Anemone silvestris*); **b)** plantă cu flori albe pe dinăuntru și trandafirii pe dinafară (*Anemone narcissiflora*); **c)** floarea-Păștelui. [Pr.: *o-i*] — **Oaie** + suf. *-iță*.

OIȚICĂ, *oițici*, s.f. (Pop.) Oiță (1). [Pr.: *o-i*] — **Oiță** + suf. *-ică*.

ŌJĂ, *oje*, s.f. Lac de unghii. — Cf. tc. oğmak „a lustrui”.

OJŌC s.n. v. **ojog**.

OJŌG, (1) *ojoage*, s.n., (2) *ojogi*, s.m. (Reg.) **1.** S.n. Băt (cu o cărpă udă la un capăt) folosit pentru a curăța cuptorul de spuză, pentru a mișca jarul etc. **2.** S.m. Fig. Om înalt și subțire. [Var.: **ojŌc** s.n.] — Din magh. **azsag**.

O.K. adj. invar., adv. De acord, foarte bine. [Scris și: **OK**. — Pr.: *okęi*] — Din engl. **OK**.

OL s.n. v. **oală**.

OLĂC, (1) *olaci*, s.m., (2) *olace*, s.n. (Înv.) **1.** S.m. Curier special (călare) care ducea vești sau corespondență în țară și peste hotare; sol, ștafetă, mesager. ⇨ *Lipcan de olac* = curier poștal călare. **2.** S.n. Serviciu de transport pentru călători și pentru corespondență, folosit înainte de introducerea căilor ferate; poștă. ⇨ Căruță de olac; poștalion, diligență. ⇨ *Cal de olac* = **a)** cal de poștalion; **b)** fig. om sau cal pus să muncască peste măsură; **c)** cal datorat de săteni trimișilor domnești în țară (ca prestație temporară, în sec. XV-XVIII). ⇨ *De olac* = **a)** loc. adj. care aparține poștei sau poștalionului, folosit pentru transportul călătorilor și al corespondenței; **b)** loc. adj. și adv. iute, repede, grabnic. — Din tc. **ulak**.

OLĂLTĂ adv. Împreună, la un loc, laolaltă. ⇨ Loc. adv. *Între olaltă* = unul cu altul; reciproc. *După olaltă* = unul după altul (fără întrerupere). (*Pe*) *lângă olaltă* = unul (pe) lângă altul; alături. *De olaltă* = unul de altul, unul de celălalt. *De la olaltă* = laolaltă, împreună. *Pe* (sau *peste*) *olaltă* = unul peste altul. *Înspre olaltă* = unul către altul. — **O**³ + **alaltă** (= *aialaltă*).

OLĂN¹, *olani*, s.m. Monedă de aur olandeză care a circulat până în sec. XIX și în Țările Române. — Cf. O l a n [d a].

OLĂN², *olane*, s.n. **1.** Piesă de argilă arsă, de obicei de formă semicilindrică, folosită pentru executarea învelitorilor la acoperșurile unor clădiri. **2.** Tub de argilă arsă, din care se fac canale de scurgere a apei, coșuri pentru fum etc. [Var.: **olană** s.f.] — **Ol** + suf. *-an*.

OLĂNĂ s.f. v. **olan²**.

OLĂNDĂ s.f. Țesătură deasă și fină, făcută din fire de in de bună calitate, folosită la confecționarea lenjeriei de pat, de corp etc. — Din fr. **hollande**, it. **olanda**.

OLANDEZ, **-Ă**, *olandezi*, *-e*, s.m., s.f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană care face parte din populația Olandei sau este originară de acolo. **2.** Adj. Care aparține Olandei sau olandezilor (1), privitor la Olanda ori la olandezi. ⇨ (Substantivat, f.) Limbă germanică din familia de limbi indo-europene, vorbită în Olanda și în jumătatea de nord a Belgiei. **3.** S.f. Numele unei figuri de patinaj. **4.** S.f. Rasă de vaci originară din Olanda și crescută pentru producția de lapte. — **Olanda** (n. pr.) + suf. *-ez*. Cf. it. *olandese*, fr. *Hollandais*.

OLANDINĂ s.f. Țesătură de bumbac în amestec cu celofibră, care imită olanda, folosită la confecționarea lenjeriei de pat, de corp etc. — **Olandă** + suf. *-ină*.

OLĂR, *olari*, s.m. Meșteșugar care face și vinde oale și alte obiecte din lut ars. — **Oală** + suf. *-ar*.

OLĂT, *olaturi*, s.n. (Înv.) **1.** Provincie, regiune, ținut, teritoriu; *p. ext.* (la pl.) împrejurime, parte (a locului). **2.** Moșie; gospodărie (mare); clădire, acareturi. [Pl. și: *olate*] — Et. nec.

OLĂCĂR, *olăcari*, s.m. **1.** (Înv. și reg.) Olac (1), curier. ⇨ Îngrijitor al cailor de poștă. **2.** (Înv.) Slujbaș însărcinat cu strângerea cailor de olac. — **Olac** + suf. *-ar*.

OLĂCĂI vb. IV v. **olecăi**.

OLĂRIE¹, (2) *olării*, s.f. **1.** Meșteșugul olarului; olărit. **2.** Atelierul sau prăvălia olarului. — **Olar** + suf. *-ie*.

OLĂRIE² s.f. (Colectiv) Produse ceramice executate de olar. — **Oală** + suf. *-ărie*.

OLĂRIT s.n. Meșteșugul olarului; olărie (1). — **Olar** + suf. *-it*.

OLĂRIȚĂ, *olărițe*, s.f. (Rar) Soție de olar. — **Olar** + suf. *-iță*.

OLCĂȚĂ, *olcuțe*, s.f. (Reg.) Oliță. — Din **oală**.

OLÉ, interj. (2) *ole-uri* s.n. **1.** Interj. Cuvânt folosit pentru a încuraja pe luptătorii care participă la coride. **2.** S.n. Dans spaniol cu mișcare moderată, executat de o singură persoană care se acompaniază cu castaniete; melodie după care se execută acest dans. — Cuv. sp.

OLEĂCĂ adv. (Pop.) Puțin, nițel. ⇨ Loc. adv. *Nici oleacă* = niciun pic, deloc. *Oleacă de...* = puțin, într-o măsură oarecare, întrucâtva. [Var.: (Înv. și reg.) **leacă** adv.] — Din ngr. **oligháki**.

OLEĂCÉE, *oleacee*, s.f. (La pl.) Familie de plante lemnoase dicotiledonate, cu frunze opuse, care cuprind specii ca măslinul, liliacul, frasinul etc.; (și la sf.) plantă care face parte din această familie. [Pr.: *-le-a-ce-e*] — Din fr. **oléacée**.

OLEAGINŌS, **-OĂSĂ**, *oleaginoși*, *-oase*, adj. (Despre plante și semințele lor) Care conține ulei; din care se poate extrage ulei. [Pr.: *-le-a*] — Din fr. **oléagineux**.

OLEĂNDRA s.f. art. (Reg.) Numele unui dans popular care se joacă la nunți; melodie după care se execută acest dans. — Et. nec.

OLEĂNDRU s.m. v. **leandru**.

OLEĂT, *oleați*, s.m. Sare sau ester al acidului oleic. [Pr.: *-le-aț*] — Din fr. **oléate**.

OLEĂTĂ, *oleate*, s.f. Desen executat pe hârtie de calc, pe care sunt trasate detaliile unui teren și cadrul secțiunii topografice la care se referă. [Pr.: *-le-a*] — Cf. engl. *oiled* [paper].

OLECĂI, *olécăi*, vb. IV. Refl. (Înv. și reg.) A se văita, a se văicări, a se tânguie. [Prez. ind. și: *olecăiesc*. — Var.: **olcăi**, **olcăi** vb. IV] — Din **oleo**.

OLECȘOĂRĂ adv. v. **olecușoară**.

OLECȘOĂRĂ adv. (Reg.) Olecuță. [Var.: **olecșoară** adv.] — **Oleacă** + suf. *-ușoară*.

OLECĂȚĂ adv. (Pop.) Diminutiv al lui *oleacă*; puțin de tot, olecuțică, olecușoară. — **Oleacă** + suf. *-uță*.

OLECĂȚICĂ adv. (Reg.) Olecuță. — **Olecuță** + suf. *-ică*.

OLEFINĂ, *olefine*, s.f. (Chim.) Alchenă. — Din fr. **oléfinés**.

OLEIĂ vb. I v. **uleia**.

OLEIĂT, **-Ă** adj. v. **uleiat**.

OLEIC, **-Ă**, *oleici*, *-ce*, adj. Care provine din (sau se referă la) grăsimi și uleiuri naturale. ⇨ *Acid oleic* = acid gras, nesaturat, care se găsește în numeroase grăsimi naturale, fiind folosit în industrie la obținerea săpunurilor moi, a plastifiantilor etc. — Din fr. **oléique**.

OLEIFER, **-Ă**, *oleiferi*, *-e*, adj. Care conține ulei, bogat în ulei. [Pr.: *-le-i*] — Din fr. **oleifère**.

OLEIFORM, **-Ă**, *oleiformi*, *-e*, adj. (Rar) Ca uleiul. [Pr.: *-le-i*] — Din fr. **oléiforme**.

OLEINĂ, *oleine*, s.f. (Chim.) **1.** Substanță lichidă incoloră, uleioasă, răspândită mai ales în grăsimile vegetale. **2.** Denumire dată acidului oleic care rezultă la scindarea grăsimilor prin hidroliză. — Din fr. **oléine**.

OLEIŌS, **-OĂSĂ** adj. v. **uleios**.

OLEŌ interj. v. **aoleu**.

OLEODUCT, *oleoducte*, s.n. Pipeline care servește la transportul petrolului brut. [Pr.: *-le-o*] — Din fr. **oléoduc**.

OLEOFIL, **-Ă**, *oleofili*, *-e*, adj. (Chim.) Care absoarbe ulei. [Pr.: *-le-o*] — Din fr. **oléophile**.

OLEOGRAFIE, *oleografii*, s.f. Cromolitografie care reproduce o pictură în ulei, executată pe hârtie cu nervuri, imitând pânza, cu ajutorul unor coloranți speciali. [Pr.: *-le-o*] — Din fr. **oléographie**.

OLEOLEŌ interj. v. **aoleu**.

OLEOMARGARINĂ s.f. Grăsimă animală obținută din seu de calitate superioară, folosită la fabricarea margarinei animale sau mixte. [Pr.: *-le-o*] — Din fr. **oléomargarine**.

OLEOMÉTRU, *oleometre*, s.n. Aparat folosit pentru determinarea densității uleiurilor grase. ⇨ Aparat folosit pentru dozarea uleiurilor și a grăsimilor provenite din semințe. [Pr.: *-le-o*] — Din fr. **oléomètre**.

OLÉU, *oleuri*, s.n. (Înv. și reg.) Ulei. — Din lat. **oleum**.

OLÉUM s.n. Amestec de acid sulfuric concentrat și anhidridă sulfurică. [Pr.: *-le-um*] — Din fr. **oléum**.

OLFACTIV, **-Ă**, *olfactivi*, *-e*, adj. Care se referă la simțul mirosului. ⇨ *Mucoasă* (sau *membrană*) *olfactică* = mucoasă care căpтуșește pereții cavităților nazale. *Nervi olfactivi* = prima pereche de nervi cranieni. — Din fr. **olfactif**.

OLFACTOMETRIE, *olfactometriei*, s.f. (Med.) Determinare a gradului de sensibilitate olfactivă. — Din fr. **olfactométrie**.

OLFACTŌMETRU, *olfactometre*, s.n. (Med.) Aparat pentru măsurarea acuității olfactive. — Din fr. **olfactomètre**.

OLFACTIE, *olfacții*, s.f. (Fiziol.) Miros. [Var.: **olfacțiune** s.f.] — Din fr. **olfaction**, lat. **olfactio**, **-onis**.

OLFACTIUNE s.f. v. **olfacție**.

OLICĂI vb. IV v. **olecăi**.

OLICĂCĂ, *olicele*, s.f. (Pop.) Oliță. — **Oală** + suf. *-icică*.

OLIGĂNT, -Ă, *oliganți, -te*, adj. (Bot.; despre plante) Care are puține flori. — Din fr. *oliganthe*.

OLIGANTROPÍE s.f. (Livr.) Scădere a populației unei țări, a unui oraș etc. — Din fr. *oligantropie*.

OLIGÁRH, oligarhi, s.m. Membru al unei oligarhii; partizan al oligarhiei. — Din *oligarhie* (derivat regresiv).

OLIGÁRHIC, -Ă, *oligarhici, -ce*, adj. Care aparține oligarhiei, referitor la oligarhie, propriu oligarhiei. — Din fr. *oligarchique*.

OLIGARHIE, oligarhii, s.f. 1. Formă de conducere a statului, în care puterea politică și economică este deținută de un număr restrâns de persoane. ♦ Grup de persoane care exercită puterea într-o astfel de formă de guvernământ. 2. (În sintagma) *Oligarhie financiară* = grup restrâns de mari posesori ai capitalului financiar, care domină viața economică a unui stat. — Din ngr. *oligarhía*, fr. *oligarchie*.

OLIGÍST s.n. Varietate de hematit cu luciu metalic puternic. — Din fr. *oligiste*.

OLIGOCÉN, -Ă, *oligoceni, -e*, s.n., adj. 1. S.n. Epocă a perioadei terțiare dintre eocen și miocen, caracterizată prin numuți, lamelibranhiate, gasteropode, echinide, mamifere etc. 2. Adj. Care se referă la oligocen (1) sau la formațiunile din această epocă. — Din fr. *oligocène*.

OLIGOCHÉT, oligochete, s.n. (La pl.) Clasă de anelide terestre și dulcicole, lipsite de parapode și cu puțini peri (*Oligochaeta*); (și la sg.) vierme din această clasă. — Din fr. *oligochète*.

OLIGOCITEMIE, oligocitemii, s.f. Scădere a numărului de globule sangvine, întâlnită în hemoragii, în unele boli de sânge etc. — Din fr. *oligocytémie*.

OLIGOELEMENT, oligoelemente, s.n. Element chimic care se găsește în organism în cantități foarte mici, îndeplinind, în unele procese biologice, rolul de catalizator. — Din fr. *oligoélément*.

OLIGOFAGIE, oligofagii, s.f. 1. Regim alimentar lipsit de varietate. 2. (Med.) Scădere a poftei de mâncare. — Din fr. *oligophagie*.

OLIGOFREN, -Ă, *oligofreni, -e*, adj., s.m. și f. (Med.) (Bolnav) de oligofrenie. — Din fr. *oligophrène*.

OLIGOFRENÍE s.f. Stare patologică caracterizată prin rămânerea în urmă a dezvoltării facultăților psihice, însoțită uneori de tulburări ale dezvoltării fizice și de leziuni ale sistemului nervos central, ca urmare a unor suferințe cerebrale, survenite în perioada intrauterină, în cursul nașterii sau în perioada copilăriei. — Din fr. *oligophrenie*.

OLIGOFRENOPEĐAGOGÍE s.f. Ramură a pedagogiei speciale care se ocupă de instruirea, educarea și recuperarea socială a copiilor cu deficiență mintală. — Din fr. *oligophrénopédagogie*.

OLIGOMENORÉE, oligomenoree, s.f. Reducere a frecvenței menstruației, întâlnită înaintea de menopauză, în unele boli endocrine. [Pr.: -re-e] — Din fr. *oligoménorrhée*.

OLIGOPÓL, oligopoluri, s.n. Piață a mărfurilor monopolizată de un număr redus de mari producători. — Din fr. *oligopole*.

OLIGOPÓT, -Ă, *oligopoți, -te*, s.m. și f. (Livr.) Persoană care bea foarte puțin. — Din fr. *oligopote*.

OLIGOSPÉRM, oligosperme, s.n. Fruct care nu conține decât un număr mic de semințe. — Din fr. *oligosperme*.

OLIGOTRÓF, -Ă, *oligotrofi, -e*, adj. 1. (Despre soluri) Sărac în substanțe minerale și nutritive. 2. (Despre plante) Care crește pe soluri oligotrofe (1). — Din fr. *oligotrophe*.

OLIGOTROFÍE, oligotrofii, s.f. Înșușire a plantelor oligotrofe. ♦ (Med.) Nutriție deficitară. — Din fr. *oligotrophie*.

OLIGOZAHARÍDĂ, oligozaharide, s.f. Hidrat de carbon care are molecula compusă din două până la șase molecule de monozaharide. — Din engl. *oligozaharide*.

OLIGURÍE, oligurii, s.f. Scădere a cantității de urină eliminată în timp de 24 de ore. — Din fr. *oligurie*.

OLIMPIÁDĂ, olimpiade, s.f. 1. (În Grecia antică) Interval de patru ani dintre două serbări succesive ale jocurilor olimpice, devenit unitate cronologică convențională. 2. Competiție sportivă internațională cu caracter complex, care are loc o dată la patru ani; jocuri olimpice. 3. Concurs pe specialități organizat anual pe plan local și național pentru elevi. [Pr.: -pi-a] — Din ngr. *olimpiada*, fr. *olympiade*, germ. *Olympiade*.

OLIMPIÁN, -Ă, *olimpieni, -e*, adj. 1. Care aparține lumii zeilor din Antichitatea greacă; din Olimp. ♦ Fig. Maiestuos, măreț, impunător. 2. (Fig.; despre oameni, despre expresia figurii lor, despre manifestările lor) Senin (2). [Pr.: -pi-ar] — Din fr. *olympien*.

OLIMPIANÍSM s.n. (Livr.) Caracter olimpiian, atitudine olimpiiană. [Pr.: -pi-a] — *Olimpiian* + suf. -ism.

OLIMPIC, -Ă, *olimpici, -ce*, adj., s.m. 1. Adj. (În sintagma) *Jocuri olimpice* = competiții sportive cu caracter periodic, practicate în Grecia antică și

reluat în timpurile moderne sub formă de concursuri internaționale complexe; olimpiadă (2). 2. Adj. Care aparține jocurilor desfășurate în cadrul unei olimpiade. 3. Adj. Fig. (Rar) Olimpiian, maiestuos. 4. S.m. Participant la o olimpiadă. — Din fr. *olympique*.

OLÍȚĂ, olițe, s.f. Diminutiv al lui *oală*; olcuță, olicică. ♦ (Fam.) Oală de noapte. — *Oală* + suf. -iță.

OLÍV adj. invar., s.n. 1. Adj. invar. Care are o culoare galbenă-verzuie; măsliniu. 2. S.n. Culoare galbenă-verzuie, ca a măslinii crude. — Din fr. *olive*.

OLÍVĂ, olive, s.f. 1. (Înv. și reg.) Măslină. 2. Mică piesă de sticlă de forma unui tub îngroșat la un capăt, folosită în fonetica experimentală pentru înregistrarea suflului nazal. — Din lat. *oliva*, germ. *Olive*, fr. *olive*.

OLIVÍNĂ, olivine, s.f. Silicat natural de magneziu și fier, cristalizat în sistemul rombic, de culoare verde-măslinie și cu luciu sticlos, care se folosește ca materie primă pentru produse refractare. — Din fr. *olivine*.

OLM, olmuri, s.n. (Înv.) Miroș, mireasmă. — Et. nec.

OLMÁZ, olmazuri, s.n. (Înv.) Diamant de culoare trandafirie. — rus. a l m a z.

OLOCÁUST s.n. v. *holocaust*.

OLÓG, OLOGĂ, ologi, oloage, adj. (Adesea substantivat) 1. Căruia îi lipsește un picior sau amândouă; care nu poate umbla (bine); paralizat de picioare. ♦ Loc. vb. A *lăsa* (pe cineva) *olog* = a ologi. 2. Fig. (Despre plante) Care nu are cărcei cu care să se agațe pe arac. *Fasole ologă*. — Cf. alb. u l o k.

OLOGEÁLĂ, ologeli, s.f. (Pop.) Faptul de a (se) *olog*; neputința de a umbla; paralizie a picioarelor; ologire. — *Ologi* + suf. -eală.

OLÓGI, ologesc, vb. IV. Tranz., intrans. și refl. (Pop.) A face pe cineva să devină olog (1) (lovindu-l, răbindu-l etc.) sau a rămâne, a deveni olog (în urma unui accident sau a unei boli). — Din *olog*.

OLOGIRE, ologiri, s.f. (Rar) Acțiunea de a (se) *olog* și rezultatul ei; ologeală. — V. *ologi*.

OLÓGIT, -Ă, *oligiți, -te*, adj. Care a rămas olog (1); paralizat de picioare. — V. *ologi*.

OLÓGRAF, -Ă, *olografi, -e*, adj. (Despre un testament) Scris în întregime de mâna persoanei care lasă o moștenire; p. ext. (despre acte, scrisori etc.) scris de mâna autorului; autograf. — Din fr. *olographie*.

OLÓI¹, oloaie, s.n. (Pop. și fam.) Augmentativ al lui *oală*. — *Oală* + suf. -oi.

OLÓP, oloiuri, s.n. (Înv. și pop.) Ulei. ♦ (Rar) Vopsea de ulei. — Din magh. *olaj*.

OLÓP, oloiesc, vb. IV. Tranz. (Reg.) A uleia. — V. *oloi²*.

OLÓINIȚĂ, oloinițe, s.f. (Reg.) Presă primitivă de ulei. — *Oloi²* + suf. -niță.

OLÓIÓS, -OÁSĂ, oloioși, -oase, adj. (Reg.) Uleios. — *Oloi²* + suf. -os.

OLÓISĂ, oloise, s.f. (Reg.) Numele mai multor specii de plante erbacee cu flori galbene sau albe, cu frunzele ovale și cămoase, care cresc prin locuri pietroase și nisipoase (*Sedum album și acrum, maximum, neglectum*). — Et. nec.

OLONÓM, -Ă, *olonami, -e*, adj. (Fiz.; despre legăturile sistemelor de puncte materiale) A cărei variație în timp nu depinde de viteze și de accelerații. — Cf. fr. *holonomie*, engl. *holonomy*.

OLTÁR, oltare, s.n. (Înv. și pop.) Altar. — Din sl. *olčari*.

OLTEÁN, -Ă, *olteni, -e* s.m., adj. I. S.m. 1. Persoană originară sau locuitor din Oltenia. 2. (Înv.) Precupeț (originar din Oltenia) care făcea comerț ambulant cu fructe, legume etc. II. Adj. Care aparține Olteniei sau oltenilor (1), privitor la Oltenia ori la olteni; oltenesc. — *Olt* (n. pr.) + suf. -ean.

OLTEÁNCĂ, oltence, s.f. Femeie care face parte din populația Olteniei care este originară de acolo. — *Oltean* + suf. -că.

OLTENÉSC, -EÁSCĂ, oltenești, adj. Care aparține Olteniei sau populației ei, privitor la Oltenia ori la populația ei; oltean. — *Oltean* + suf. -esc.

OLTENÉȘTE adv. Așa cum se obișnuiește în Oltenia, ca în Oltenia; în graiul oltenesc. — *Oltean* + suf. -ește.

OLŪM, olumuri, s.n. (Reg.) Adăpost pentru animale; îngrăditură, țarc. — Din tc. *olum* „vad”.

OLŪȚ, oluțe, s.n. (Înv. și pop.) Diminutiv al lui *ol*; ulcică. — *Ol* + suf. -uț.

OLŪM, oameni, s.m. 1. Ființă superioară, socială, care se caracterizează prin gândire, inteligență și limbaj articulată iar din punct de vedere morfologic prin poziția verticală a corpului și structura piciorului adaptată la aceasta, mâinile libere și apte de a efectua mișcări fine și creierul deosebit de dezvoltat. ♦ Loc. adv. *Din om în om* = de la unul la altul. *Ca de la om la om* = în mod sincer, deschis, prietenesc. ♦ Expr. *(A fi) la mîntea omului* = (a fi) evident, clar. *(Nu-i) nici picior de om sau nu-i (nici) picior de om* = (nu-i) nimeni. *Om ca (toți) oamenii* = om obișnuit, care nu se deosebește prin nimic esențial de alții. *Ca omul* = cum se întâmplă sau s-ar putea întâmpla oricui. *Ca oamenii* = cu manifestări obișnuite oamenilor; cum trebuie, cum

se cuvine. **Om bun!** = răspuns pe care îl dă o persoană care bate la ușa pentru a-l asigura pe stăpânul casei că vine cu intenții bune. ♦ Persoană integră, care întrunește calități morale deosebite, care se remarcă prin cinste și corectitudine. ⇨ Expr. (A fi) un om (o dată) și jumătate = (a fi) persoană de încredere înzestrată cu însușiri (morale) deosebite. A face (pe cineva) om = a) a educa, a instrui (pe cineva) dezvoltându-i însușirile umane caracteristice; a asigura învățătura cuiva calificându-l într-o profesie; b) a da, a oferi (cuiva) o situație materială sau socială bună. A se face om = a) a se înstări, a se căpătui, a se îmbogăți; b) a se îndrepta. 2. (Cu determinări care indică un raport de dependență) Persoană care se află în slujba cuiva; persoană de încredere. ⇨ Expr. (A fi) omul (sau om al) lui Dumnezeu = (a fi) om bun, cinstit, de treabă. (A fi) omul (sau om al) dracului = (a fi) om rău, viclean. 3. Persoană de vază, de seamă. ♦ Persoană matură. 4. Bărbat. ♦ (Determinat de „meu”, „tău” etc.) Soț. ♦ (La vocativ) Apelativ familiar (explicativ, dojenitor etc.) cu care ne adresăm unei persoane (de sex masculin). 5. (La sg.) Persoană oarecare, cineva, oricine. 6. (Art.) Numele popular al constelației boreale Hercule. [Gen.-dat.: omului; voc.: omule] — Din lat. *homo*.

OMĂG s.m. Gen de plante erbacee din familia ranunculaceelor, otrăvitoare, cu flori albastre-vioace sau galbene, folosite în medicină datorită unui alcaloid pe care îl conține rizomul (*Aconitum*); plantă din acest gen. — Din sl. *omęgŭ*.

OMAGIĂ, *omagiez*, vb. I. Tranz. A aduce cuiva un omagiu (1), a exprima stima, respectul față de cineva. [Pr.: -gi-a] — Din *omagiu*.

OMAGIAL, *-Ă*, *omagial*, *-e*, adj. Care are caracter de omagiu, care este, se face în semn de omagiu, drept omagiu. [Pr.: -gi-a] — Din fr. *homagial*.

OMAGIERE, *omagieri*, s.f. Acțiunea de a omagia și rezultatul ei. [Pr.: -gi-e] — V. *omagia*.

OMĂGIU, *omagii*, s.n. 1. (În Evul Mediu) Ceremonie care cuprindea jurământul de credință și de supunere al unui vasal față de suzeranul său. 2. Manifestare (prin cuvinte, gesturi etc.) a credinței, respectului, admirației sau recunoștinței față de cineva; ofrandă, prinos. ⇨ Expr. *Omagiile mele* = formulă de salut respectuos. — Din it. *omaggio*.

OMANÉZ, *-Ă*, *omanezi*, *-e*, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care face parte din populația Omanului sau este originară de acolo. 2. Adj. Care aparține Omanului sau omanezilor (1), care se referă la Oman sau omanezi. — Oman (n.pr.) + suf. *-ez*.

OMATIDIE, *omatidii*, s.f. Fiecare dintre elementele care constituie ochiul compus al insectelor. — Din fr. *ommatidie*.

OMĂT, *omături*, s.n. (Pop.) Zăpadă, nea. ♦ (Reg.) Nămete, troian. [Pl. și (m.): omę] — Din sl. *omętŭ* „măturare; pospai”.

OMĂTUȚE s.f. pl. Numele a două specii de ghiocci, cu flori albe miroșitoare, care cresc în lunile februarie-mai prin păduri, livezi și fânețe (*Leucojum aestivum* și *vernum*). — Omăt + suf. *-uță*.

OMBILIC, *ombilicuri*, s.n. Orificiu abdominal prin care trece cordonul ombilical la fetus; buric. — Din fr. *ombilic*.

OMBILICAL, *-Ă*, *ombilicali*, *-e*, adj. Care aparține ombilicului, privitor la ombilic. ⇨ *Cordon ombilical* = formațiune anatomică în formă de tub care conține vase sanguine și care leagă placenta fetusului de mamă, asigurând schimburile nutritive dintre mamă și fetus. — Din fr. *ombilical*.

OMBUDSMAN, *ombudsmeni*, s.m. 1. Specialist care asigură asistența (juridică, economică) unei instituții, unei societăți etc. (pentru rezolvarea unor litigii). 2. Spec. Instituția Avocatului Poporului în Uniunea Europeană. ♦ Persoană care conduce această instituție. — Din engl. *ombudsman*.

OMÉGA, *omega*, s.m. Numele ultimei litere a alfabetului grecesc, corespunzând sunetului *o*. — Din ngr. *o méga*.

OMEGATRÓN, *omegatroane*, s.n. Spectrometru de masă, care funcționează după sistemul ciclotronului. — Din fr. *omégaatron*.

OMENESC, *-EASCĂ*, *omenesci*, adj. 1. Care aparține omului sau genului uman, privitor la om sau la genul uman, propriu înfățișării sau firii omului; de om; uman. ⇨ (Substantivat, n.) *Omenescul unei situații*. ⇨ *Așezare omenescă* = denumire pentru sat, comună, oraș. 2. Care aparține omului de rând. 3. (Înv. și pop.) Prietenos, binevoitor; blând. ♦ Convenabil, rezonabil. ♦ (Despre limbă) Inteligibil, clar. — Om + suf. *-esc*.

OMENESȚE adv. 1. Din punct de vedere omenesc, în mod omenesc; cât poate un om. 2. În condiții omenesci, ca oamenii; p. ext. cu omenie, cumsecade, cum se cuvine. — Om + suf. *-ește*.

OMENI, *omenesc*, vb. IV. Tranz. 1. (Pop.) A primi pe cineva în mod ospitalier; a ospăta, a cinsti. ♦ Refl. A se ospăta. 2. A cinsti, a onora, a slăvi. — Din om.

OMENIE s.f. Complex de calități alese, proprii unei persoane; purtare blândă, înțeleghătoare; atitudine cuviincioasă, respectuoasă. ⇨ Loc. adj. *De omenie* = bun, cumsecade; ospitalier; cinstit. ⇨ Loc. adj. și adv. *Fără (de) omenie* = lipsit de onestitate; (în mod) inuman, (în mod) nemilos. *Cu*

omenie = binevoitor, afabil, cu bunăvoință; (în mod) cinstit, corect. ⇨ Expr. (Reg.) *A învăța* (pe cineva) *omenie* = a pedepsi sau a certa (pe cineva) pentru a cuminti. *A ști (la) omenie* sau *a ști ce-i omenia* = a se arăta blând și înțeleghător (față de cineva). ♦ Reputație bună; renume, cinste. — Om + suf. *-ie*.

OMENIME s.f. (Înv. și reg.) Omenire (1). — Om + suf. *-ime*.

OMENIRE s.f. 1. Întreaga populație a globului, totalitatea oamenilor de pe Pământ, neamul omenesc; umanitatea; omenime. ♦ Mulțime de oameni; lume, public. 2. (Înv.) Omenie; umanitarism. — Din om. Pentru 2, cf. o m e n i.

OMENIT, *-Ă*, *omeniți*, *-te*, adj. (Înv.) Blând, binevoitor, amabil. — V. *omeni*.

OMENÓS, *-OASĂ*, *omenoși*, *-oase*, adj. Plin de omenie; blând, bun, cumsecade, îngăduitor, înțeleghător. — Om + suf. *-os*.

OMEOMORFISM s.n. v. *homeomorism*.

OMÉRIC, *-Ă* adj. v. *homerice*.

OMERTĂ s.f. Lege a tăcerii impusă în organizațiile de tip mafiot. — Din it. *omertà*.

OMÉT s.n. (Înv. și reg.) Mulțime mare de oameni, lume, popor. — Om + suf. *-et*.

OMÉTIȚĂ s.f. (Reg.) 1. Zăpadă fină (spulberată de vânt). 2. Partea cea mai fină a făinii, care se depune sub formă de praf în timpul măcinatului; pospai. — Din ucr. *obmetycja*.

OMETI, pers. 3 *omețește*, vb. IV. (Reg.) 1. Tranz. și refl. A (se) acoperi cu omăt, a (se) înzăpezi. 2. Intrans. A viscoli. — Din *omăt*.

OMFALOCÉL, *omfalocel*, s.n. (Med.) Hernie ombilicală. — Din fr. *omphalocèle*.

OMFALOTOMIE, *omfalotomie*, s.f. (Med.) Secționare a cordonului ombilical. — Din fr. *omphalotomie*.

OMICRÓN, *omicron*, s.m. A cinsprezecea literă a alfabetului grecesc (și neogrecesc), corespunzând sunetului „o”. — Din fr. *omicron*.

OMIDĂ, *omizi*, s.f. Larva fluturilor, dăunătoare pomilor, cu corpul alcătuit din segmente, uneori acoperit cu peri. ⇨ Expr. *A mânca ca omizile* = a mânca foarte mult. ♦ Epitet dat unui om lacom, hrăpăreț. — Din ngr. *o midas*.

OMILÉTIC, *-Ă*, *omiletici*, *-ce*, adj., s.f. 1. Adj. Care se referă la elocvența bisericească. 2. S.f. Disciplină teologică privitoare la principiile și regulile oratoriei (predicilor) bisericești. — Din it. *omiletico*, lat. *homileticus*, fr. *homilétique*.

OMILIAR, *omiliare*, s.n. Carte bisericească care conține omilii. [Pr.: *-li-ar*] — *Omilie* + suf. *-ar*. Cf. fr. *homiliaire*.

OMILIE, *omilii*, s.f. Cuvântare bisericească; predică. — Din ngr. *omilia*.

OMIS, *-Ă*, *omisi*, *-se*, adj. Care a fost lăsat la o parte, trecut cu vederea; neamintit. — V. *omite*.

OMISIUNE, *omisiuni*, s.f. Faptul de a *omite*; trecere cu vederea, neglijare; lucru omis, lipsă, scăpare, lacună; omitere. [Pr.: *-si-u*] — Din fr. *omission*, lat. *omissio*, *-onis*.

OMISÍV, *-Ă*, *omisivi*, *-e*, adj. Cu omisiuni. — Din engl. *omissive*.

OMÍTE, *omit*, vb. III. Tranz. A lăsa (intentionat) la o parte, a neglija; a trece cu vederea, a uita (ceva ce trebuia amintit, făcut, spus etc.). — Din lat. *omittere*.

OMÍTERE, *omiteri*, s.f. Acțiunea de a *omite* și rezultatul ei; omisiune. — V. *omite*.

OMLÉTĂ, *omlete*, s.f. Mâncare făcută din ouă bătute și prăjite în grăsime, uneori cu o umplură de șuncă, brânză, spanac etc. — Din fr. *omelette*.

OMNEPUTÍNȚĂ s.f. v. *omnipotență*.

OMNI- Element de compunere cu sensul „(a) tot, (a) toate”, care servește la formarea unor adjective și a unor substantive. — Din fr. *omni*.

OMNIBÚZ, *omnibuze*, s.n. 1. (Înv.) Un fel de trăsură asemănătoare cu diligența, care servea pentru transportul în comun al călătorilor, pe rute fixe. 2. Autobuz (cu etaj) pentru transportul în comun al călătorilor, folosit pe un anumit itinerar în interiorul unei localități sau între două localități apropiate. [Pl. și: *omnibuzuri*] — Din fr., it. *omnibus*.

OMNIDIRECȚIONAL, *-Ă*, *omnidirecționali*, *-e*, adj. (Despre surse sau receptoare de radiații) Care nu are o direcție precisă. [Pr.: *-ți-o*] — Din fr. *omnidirectionnel*.

OMNILATERÁL, *-Ă*, *omnilaterali*, *-e*, adj. (Livr.) Care îmbrățișează toate aspectele, care se face din toate punctele de vedere. — *Omni-* + *lateral*.

OMNILATERALITÁTE s.f. (Livr.) Însușirea de a fi omnilateral. — *Omnilateral* + suf. *-itate*.

OMNIPOTÉNT, *-Ă*, *omnipotenți*, *-te*, adj. (Livr.) Cu putere nelimitată; atotputernic. ♦ (Substantivat) Dumnezeu. — Din fr. *omnipotent*, it. *omnipotente*, lat. *omnipotens*, *-ntis*.

OMNIPOTENȚĂ s.f. (Livr.) Putere nelimitată, autoritate absolută; atotputernicie. ♦ (Bis.) Atribut divin prin care se afirmă că în Dumnezeu se concentrează toate puterile sau energiile cosmice; capacitatea de a face tot ceea ce nu este logic imposibil. [Var.: (inv.) **omneputință** s.f.] — Din fr. **omnipotence**.

OMNIPREZENT, **-Ă**, *omniprezenți, -te*, adj. Care este prezent, activ pretutindeni. — Din fr. **omniprésent**.

OMNIPREZENȚĂ, *omniprezențe*, s.f. Facultatea de a fi prezent pretutindeni; prezență a cuiva peste tot. — Din fr. **omniprésence**.

OMNISCIENT, **-Ă**, *omniscienți, -te*, adj. Atotștiutor. ♦ (Substantivat) Dumnezeu. [Pr.: *-sci-ent*] — Din fr. **omniscient**, lat. **omnisciens, -ntis**.

OMNISCIENȚĂ s.f. Înșușirea de a ști totul. ♦ Atribut divin prin care se afirmă că Dumnezeu cunoaște tot. [Pr.: *-sci-en-*] — Din fr. **omniscience**, lat. **omniscientia**.

OMNIVÓR, **-Ă**, *omnivorii, -e*, adj., s.m. și f. (Animal) care se hrănește atât cu substanțe vegetale, cât și cu substanțe animale; (animal) care mănâncă de toate. — Din fr. **omnivore**.

OMOCÉNTRIC, **-Ă** adj. v. **homocentric**.

OMOCÉNTRU s.n. v. **homocentru**.

OMOFÁG, **-Ă**, *omofagi, -ge*, adj. Care se hrănește cu carne crudă. — Din fr. **omophage**.

OMOFÓN, **-Ă**, *omofoni, -e*, adj. (Despre cuvinte, grupuri de cuvinte, silabe etc.) Care se pronunță la fel cu alt cuvânt, grup de cuvinte, silabe etc., fără a se scrie identic. — Din fr. **homophone**.

OMOFÓNIC, **-Ă**, *omofonici, -ce*, adj. Care se referă la omofonie, care ține de omofonie. — **Omfon** + suf. *-ic*.

OMOFONIE, *omofonii*, s.f. 1. Înșușirea de a fi omofon. 2. Factură a unei piese muzicale caracterizată prin predominarea unei voci sau a unei melodii asupra celorlalte (care formează acompaniamentul). — Din fr. **homophonie**.

OMOFÓR, *omofoare*, s.n. Veșmânt bisericesc în forma unei eșarfe, pe care arhierul îl poartă pe umeri în timpul serviciului bisericesc. — Din sl. **omoforŭ**.

OMOFÓRM, **-Ă**, *omoformi, -e*, adj. (Despre forme ale unor părți de vorbire diferite) Care coincide ca pronunțare. — Din fr. **homoforme**.

OMOGÉN, **-Ă**, *omogeni, -e*, adj. 1. Care are o alcătuire sau o structură unitară, care prezintă omogenitate; nediferențiat. 2. (Mat.; despre funcții cu mai multe variabile) A cărei valoare rămâne proporțională pentru variabile proporționale. — Din fr. **homogène**, germ. **homogen**.

OMOGENITÁTE s.f. v. **omogenitate**.

OMOGENEIZÁ vb. I v. **omogeniza**.

OMOGENEIZÁRE s.f. v. **omogenizare**.

OMOGENEIZÁTOR s.n. v. **omogenizator**.

OMOGENITÁTE s.f. Înșușirea de a fi omogen. ♦ Înșușire a unui obiect, a unui grup, a unui sistem fizico-chimic de a avea aceleași proprietăți în toate punctele sale. ♦ Proprietate a unei formule (fizice) de a avea aceleași dimensiuni în cei doi membri ai săi. [Var.: **omogeneitate** s.f.] — Din fr. **homogénéité**, lat. **homogenitas**. Cf. **omogen**.

OMOGENIZÁ, *omogenizez*, vb. I. Tranz. A face (să fie) omogen, a aduce în stare de omogenitate; *p. ext.* a egaliza, a uniformiza. [Var.: **omogeneizá** vb. I] — **Omfogen** + suf. *-iza*. Cf. fr. **homogénéiser**.

OMOGENIZÁRE, *omogenizări*, s.f. Acțiunea de a **omogeniza** și rezultatul ei. ♦ Operație de amestecare a componentilor unui sistem eterogen pentru a se obține un amestec care să aibă aceeași compoziție mijlocie în toată masa lui. ♦ Încălzire prelungită, la temperaturi înalte, a oțelurilor, pentru a obține difuzarea în toată masa lor a particulelor de altă compoziție; tratament termic aplicat anumitor aliaje în scopul realizării omogenității lor fizice, chimice, structurale. ♦ Concordanță, unitate a sonorității vocilor într-un cor. [Var.: **omogeneizáre** s.f.] — V. **omogeniza**.

OMOGENIZÁTOR, *omogenizatoare*, s.n. Aparat folosit pentru obținerea pe cale mecanică a unei emulsii. [Var.: **omogeneizátor** s.n.] — **Omfogeniza** + suf. *-tor*. Cf. fr. **homogénéisateur**.

OMOGRÁF, **-Ă**, *omografi, -e*, adj., s.n. (Cuvânt) care se scrie la fel cu alt cuvânt, dar diferă de acesta (de obicei) din punct de vedere fonetic. — Din fr. **homographe**.

OMOGRÁFIC, **-Ă**, *omografici, -ce*, adj. Referitor la omografie, de omograf. — Din fr. **homographique**.

OMOGRÁFIE s.f. Faptul sau înșușirea de a fi omograf; situația în care se află două cuvinte omografe. — Din fr. **homographie**.

OMÓI, **-OÁIE**, *omoi, -oai*, s.m. și f. (Reg.) Augmentativ al lui **om**. — **Om** + suf. *-oi*.

OMOLÓG, **-OÁGÁ**, *omologi, -oage*, adj., s.m. 1. Adj. (Despre două elemente aparținând unor figuri geometrice între care există o corespondență determinată) Care corespunde, care se află în

corespondență. *Laturi omoloage*. 2. Adj. (Despre o substanță organică) Care are o structură chimică diferită de structura altei substanțe prin prezența unei grupe în care carbonul se află în combinație cu doi atomi de hidrogen. *Hydrocarburi omoloage*. 3. Adj. (Biol.; despre unele organe) Care are structură asemănătoare și origine comună, dar formă externă și funcțiuni diferite. 4. S.m. Persoană care deține o funcție oficială într-o organizație sau într-un stat, privită în raport cu o altă persoană care deține aceeași funcție oficială într-o altă organizație sau într-un alt stat. [Adj. f. și: *omológă*] — Din fr. **homologue**.

OMOLOGÁ, *omologhez*, vb. I. Tranz. A confirma, în baza autorității conferite de lege, valoarea sau autenticitatea unui act scris. ♦ A recunoaște oficial o performanță, un rezultat sportiv (după o verificare prealabilă). ♦ A accepta un tip de produs și a aproba fabricarea lui (în serie). — Din fr. **homologuer**.

OMOLOGÁRE, *omologări*, s.f. Acțiunea de a **omologa** și rezultatul ei. — V. **omologa**.

OMOLOGÍE, *omologii*, s.f. (Biol.) Corespondență de structură a unuia sau a unor organe la două specii diferite, datorată originii lor comune. — Din fr. **homologie**.

OMOMORFÍSM s.n. v. **homomorfism**.

OMONÍM, (1) *omonime*, s.n., (2) *omonimi*, s.m. 1. S.n. Cuvânt care are aceeași formă și aceeași pronunțare cu alt cuvânt sau cu alte cuvinte, de care diferă ca sens și ca origine. 2. S.m. Persoană care poartă același nume cu altcineva; tiz. — Din fr. **homonyme**.

OMONÍMIC, **-Ă**, *omonimici, -ce*, adj. Care se referă la omonim sau la omonimie. — Din fr. **homonymique**.

OMONIMIE, *omonimii*, s.f. Faptul sau înșușirea de a fi omonim (1); situație în care se află două sau mai multe omonime. — Din fr. **homonymie**.

OMOPLÁT, *omoplați*, s.m. Os pereche triunghiular, lat și subțire, care formează partea posterioară a articulației umărului; spată, scapulă. — Din fr. **omoplate**.

OMÓR, *omoruri*, s.n. Faptul de a omorî; luarea vieții cuiva; crimă, omucidere, asasinat. ♦ (Jur.) Infrațiune care constă în uciderea unei persoane. ♦ Măcel. — Din **omorí** (derivat regresiv).

OMORÁRE, *omorări*, s.f. Acțiunea de a **omorí** și rezultatul ei; ucidere, omor; moarte. — V. **omorí**.

OMORÁT, **-Ă**, *omorâți, -te*, adj. (Adesea substantivat) Care a fost omorât, ucis; mort. — V. **omorí**.

OMORÁTOR, **-OÁRE**, *omorători, -oare*, adj., s.m. și f. (Rar) 1. Adj. Care omoară; ucigător, ucigaș. ♦ Fig. Care torturează, chinuitor. 2. S.m. și f. Ucigaș, asasin. — **Omorí** + suf. *-tor*.

OM-ORCHÉSTRÁ, *oameni-orchestră*, s.m. 1. Muzicant ambulant care cântă simultan la mai multe instrumente. 2. Fig. Persoană care are mai multe competențe. — Din fr. **homme-orchestre**.

OMORGÁNIC, **-Ă**, *omorganici, -ce*, adj. (Despre consoane) Emis de aceleași organe și având același mod de articulare. — Din fr. **homorganique**.

OMORÍ, *omór*, vb. IV. 1. Tranz. A pricinui moartea cuiva, a lua viața cuiva; a ucide, a asasina, a achita. ♦ Expr. *A omorí pe cineva cu zile* = a pricinui (prin comportarea sa) moartea cuiva înainte de vreme; *p. ext.* a-i învenina cuiva viața, a-i produce supărări în mod continuu. *A omorí* (pe cineva) *în bătaie* = a bate pe cineva foarte tare, a snopi în bătaie. (Fam.) *Nu mă omorí!* exclamație care exprimă uimire, surprindere, mirare față de spusele (de necrezut ale) cuiva. ♦ Refl. A se sinucide. 2. Tranz. Fig. A distruge, a nimici. ♦ Expr. *A-și omorí foamea* = a-și potoli (pentru scurt timp) foamea. *A-și omorí timpul* = a-și folosi timpul cu ocupații fără importanță; a-și pierde vremea. 3. Tranz. Fig. A pricinui cuiva o suferință (fizică sau morală), o durere; a chinui. ♦ A săcăi, a plictisi pe cineva cu ceva. 4. Refl. Fig. A-și cheltui toate puterile, a se epuiza, a se consuma făcând ceva. ♦ Expr. *A se omorí de răs* = a râde foarte tare, a se prăpădi de răs. *A se omorí cu firea* = a face eforturi mari pentru a realiza ceva, a se strădui foarte mult. — Din sl. **omoriti**.

OMOSFÉRÁ s.f. v. **homosferă**.

OMOTÉTIC, **-Ă**, *omotetici, -ce*, adj. Care se află în raport de omotetie. — Din fr. **homothétique**.

OMOTETÍE, *omotetii*, s.f. (Geom.) Relație între două figuri asemenea, în care dreptele care unesc puncte omoloage se întâlnesc într-un singur punct. — Din fr. **homothétie**.

OM-SÁNDVICI, *oameni-sandvici*, s.m. Om care plimbă două panouri publicitare, unul în spate, altul în față. [Scris și: *om-serviș*] — Din fr. **homme-sandwich**. Cf. engl. **sandwich**-m.n.

OMUCÍDERE, *omucideri*, s.f. Omor, crimă, asasinat. — **Om** + **ucidere**.

OMUCIGÁȘ, **-Ă**, *omucigași, -e*, s.m. și f. (Inv.) Ucigaș, criminal, asasin. — **Om** + **ucigaș**.

OMULEȚ, *omuleți*, s.m. **1.** Diminutiv al lui *om*; om mic de statură. **2.** Fig. Om neînsemnat, fără niciun merit; om cu preocupări mărunte, meschine. — **Om** + suf. *-uleț*.

OMUȘOR, (1) *omușori*, s.m., (2) *omușoare*, s.n. **1.** S.m. Omuleț (1). **2.** S.n. Apendice cărnos, mobil și contractil, situat în cavitatea bucală, în partea posterioară a palatului moale; luetă, uvulă. ♦ (Rar) Mărul lui Adam. — **Om** + suf. *-ușor*.

ONĂNIE¹, *onanii*, s.f. (Reg.) Om urât, slut, pocitanie; arătare. — Et. nec. **ONĂNIE**² s.f. **1.** Producere a plăcerii sexuale, la bărbat, prin autoexcitare; masturbare, onanism, malahie. **2.** Fig. Vorbărie goală, muncă ineficientă. — Din lat. *onania*, germ. *Onanie*.

ONANISM s.n. Onanie². — Din fr. *onanisme*.

ONANIST, *-Ă*, *onanisti*, *-ste*, s.m. și f. (Rar la f.) Persoană care practică onanie². — Din fr. *onaniste*, germ. *Onanist*.

ONĂNĂI, *onănăiesc*, vb. IV. Intrans. (Reg.) A fonfăi, a fărâna. — Formație onomatopeică.

ONĂNĂIT, *-Ă*, *onănăiti*, *-te*, adj. (Reg.) Fonf. — V. *onănăi*.

ONCOGÉN, *-Ă*, *oncogeni*, *-e*, adj., s.f. **1.** Adj. (Med.) Cancerigen. **2.** S.f. Genă anormală care antrenează modificări de natură canceroasă. — Din fr. *oncogène*.

ONCOGRĂF, *oncografe*, s.n. (Med.) Aparat folosit în oncografie. — Din fr. *oncographe*.

ONCOGRAFIE, *oncografii*, s.f. (Med.) Reprezentare grafică a volumului, a locului și a configurației unui organ cu ajutorul oncografului. — Din fr. *oncographie*.

ONCOLÓG, *-Ă*, *oncologi*, *-ge*, s.m. și f. (Rar la f.) Medic specializat în oncologie. — Din *oncologie* (derivat regresiv). Cf. it. *oncologo*.

ONCOLÓGIC, *-Ă*, *oncologici*, *-ce*, adj. Care aparține oncologiei, privitor la oncologie. — Din it. *oncologico*.

ONCOLOGIE s.f. Ramură a medicinei care se ocupă cu studierea tumorilor și a mijacelor de prevenire, depistare și de tratament a cancerului. — Din it. *oncologia*.

ONCOMÉTRU, *oncometre*, s.n. (Med.) Aparat pentru măsurarea locului și a configurației unui organ. — Din engl. *oncometer*.

ONCTUÓS, *-OĂSĂ*, *onctuoși*, *-oase*, adj. (Livr.) Unsuros, gras, uleios. ♦ Fig. Mieros, insinuant. [Pr.: *-tu-os*] — Din fr. *onctueux*.

ONCTUOZITĂTE s.f. **1.** (Livr.) Faptul de a fi onctuos. ♦ Proprietate a unui lubrifiant de a adera la suprafețele a două piese care alunecă una peste alta cu presiune, asigurând ungerea lor. **2.** Fig. Atitudine, comportare mieroasă, insinuantă. [Pr.: *-tu-o-*] — Din fr. *onctuosité*.

ONDĂTRĂ, *ondatre*, s.f. (Zool.) Bizam (*Ondatra zibethica*). — Din lat. *Ondatra* [zibethica], denumirea științifică a *ondatrei*.

ONDINĂ, *ondine*, s.f. (Livr.) Personaj din basmele și legendele germane sau scandinave, închipuit ca o fată frumoasă, seducătoare, care trăiește în apă. — Din fr. *ondine*.

ONDOGRĂF, *ondografe*, s.n. Instrument de măsură care înregistrează pe o bandă de hârtie curba de variație a tensiunii sau a intensității curentului electric la încărcarea sau descărcarea periodică a unui condensator. — Din fr. *ondographe*.

ONDULĂ, *ondulez*, vb. I. **1.** Intrans. A avea o mișcare ondulatorie, a se legăna ca undele apei; a se undui. ♦ A prezenta un contur sinuos; a șerpui; a se arcuri. **2.** Trans. A da unei benzi, unei table formă de valuri, de undulații. **3.** Trans. A face cărlionți; a bucla, a încreți părul. ♦ Refl. *S-a undulat singură*. [Var.: (pop.) *undulă* vb. I] — Din fr. *onduler*.

ONDULĂRE, *ondulări*, s.f. Acțiunea de a *ondula* și rezultatul ei; unduire; șerpuire. ♦ Încrețire a părului; buclare, undulație. [Var.: (pop.) *undulăre* s.f.] — V. *ondula*.

ONDULĂT, *-Ă*, *ondulați*, *-te*, adj. **1.** Cu ușoare diferențe de nivel, asemănătoare undelor; ca undele. ♦ (Despre linii, contururi etc.) Sinuos, șerpuitor. **2.** (Despre obiecte de piele, de tablă etc.) În formă de valuri, vălurit. **3.** (Despre păr) Cu undulații, buclat, inelat. — V. *ondula*.

ONDULĂTOR¹, *ondulatoare*, s.n. Aparat care înregistrează semnalele telegrafice prin deviația unui ac indicator. — Din fr. *ondulateur*.

ONDULĂTOR², *-OĂRE*, *ondulatori*, *-oare*, adj. (Rar) Care se leagă de valurile, care ondulează; unduitor, văluros. [Var.: *ondulător*, *-oăre* adj.] — *Ondula* + suf. *-tor*.

ONDULĂTORIU, *-IE*, *ondulatorii*, adj. Care se propagă în formă de unde sau de valuri, referitor la unde. — Din it. *ondulatorio*.

ONDULĂȚIE, *ondulații*, s.f. Mișcare unduoasă a unei suprafețe lichide; unduire. ♦ Operație de aranjare a părului în bucle; ondulare. ♦ (Concr.) Bucă, cută. — Din fr. *ondulation*, it. *ondulazione*.

ONDULĂTOR, *-OĂRE* adj. v. *ondulator*².

ONDULÉU, *onduleuri*, s.n. Ondulație a părului. — Din fr. *ondulé*.

ONDULOGRĂF, *ondulografe*, s.n. Aparat de recepție și de înregistrare a semnalelor telegrafice după codul Morse, folosit în radiotelegrafie. — Din fr. *ondulographe*.

ONDULÓR, *onduloare*, s.n. Aparat care servește la obținerea curentului continuu din curent alternativ. — Din fr. *onduleur*.

ONDULÓS, *-OĂSĂ*, *onduloși*, *-oase*, adj. (Inv.) Ondulat. [Var.: *undulós*, *-oasă* adj.] — Din fr. *onduleux*.

ONDULOZITĂTE, *ondulozități*, s.f. (Rar) Unduire, mlădiere. — *Ondulos* + suf. *-itate*.

ONE-MAN SHOW, *one-man show-uri*, s.n. **1.** Artist care susține singur un spectacol. **2.** Spectacol susținut de un singur artist [Pr.: *úanmenşóú*] — Din engl. *one-man show*.

ONERĂR, *-Ă*, *onerari*, *-e*, adj. (Rar) Care exercită în mod real o funcție. — Din fr. *onéraire*, lat. *onerarius*.

ONERÓS, *-OĂSĂ*, *onerosi*, *-oase*, adj. (Despre contracte, convenții etc.) Care impune cuiva sarcini; *p. ext.* Împovărător, apăsător; necinstit. ♦ *Act cu titlu oneros* = act juridic prin care o persoană se obligă să execute o prestație fără a urmări să primească ceva în schimb. — Din fr. *onéreux*, lat. *onerosus*.

ONEROZITĂTE s.f. (Rar) Caracterul a ceea ce este oneros. — Din fr. *onérosité*.

ONÉST, *-Ă*, *onești*, *-ste*, adj. Cinstit, de treabă, corect. — Din lat. *honestus*, it. *onesto*.

ONESTITĂTE s.f. Cinste, corectitudine. — *Onest* + suf. *-itate*.

ONGLÉU, *ongleuri*, s.n. (Poligr.) Faț. — Din fr. *onglet*.

ONICHIE, *onichii*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru afecțiunile unghiilor. — Din fr. *onychie*.

ONICOFAGIE s.f. (Livr.) Obicei de a-și mânca unghiile; roadere a unghiilor. — Din fr. *onychophagie*.

ONICOMALACIE, *onicomalacii*, s.f. (Med.) Consistență anormal de moale a unghiilor. — Din engl. *onychomalacia*.

ONICOMICÓZĂ, *onicomicoze*, s.f. (Med.) Boală a unghiilor cauzată de unele ciuperci parazite. — Din fr. *onychomycose*.

ONIRIC, *-Ă*, *onirici*, *-ce*, adj. **1.** Privitor la vise, care aparține visului; care delirează, care aiurează din cauza unei obsesii sau a unor halucinații. ♦ *Delir oniric* = delir asemănător cu visul, care se manifestă în unele boli psihice și în care bolnavul se comportă ca un somnambul. ♦ (Despre oameni) Care este străin de ceea ce se întâmplă în jurul lui, care trăiește într-o lume de vis. **2.** (Despre creații literare) Care are ca temă principală situațiile onirice (1). — Din fr. *onirique*.

ONIRISM s.n. **1.** Delir, aiurare asemănătoare visului, provocată de obsesii sau de halucinații. **2.** Înclinare spre cultivarea situațiilor, a motivelor onirice; atmosferă, caracter oniric al unei creații. — Din fr. *onirisme*.

ONIRÍST, *-Ă*, *oniristi*, *-ste*, adj., s.m. și f. (Adept) al onirismului. — *Onir[ism]* + suf. *-ist*.

ONIROMANȚIE s.f. Precizare pe baza viselor, interpretare a viselor. — Din fr. *oniromancie*.

ONIX s.n. Varietate neagră de agat fin, adesea cu striții de diferite culori (albe, roșii, cenușii etc.), folosită ca piatră semiprețioasă la confecționarea unor obiecte ornamentale; *p. ext.* obiect făcut din acest material. [Acc. și: *ónix*] — Din fr. *onyx*.

ONIXIS s.n. Inflamație a marginii cărnose laterale a unghiei unui deget de la picior, mai ales a degetului mare; unghie încarnată. — Din fr. *onyxis*.

ON-LINE loc. adj., loc. adv. (Inform.) Conectat la o rețea de calculatoare (internet) sau controlat direct de un procesor central. [Scris și: *online*. — Pr.: *onlăin*] — Din engl. *on-line*.

ONOĂRE, (5, 6) *onoruri*, s.f. **1.** Integritate morală, probitate, corectitudine; demnitate, cinste. ♦ *Câmp de onoare* = câmp de luptă pe care și-au dat viața cei care au luptat pentru apărarea patriei. ♦ Loc. adj. *De onoare = a)* demn de încredere, cinstit, onest; *b)* care angajează cinstea, demnitatea cuiva; *c)* onorific. ♦ Expr. *Pe cuvântul meu* (sau *țau* etc.) *de onoare* sau *pe onoarea mea, a ta* etc. = formulă folosită pentru a întări o afirmație sau pentru a garanta respectarea unei promisiuni. **2.** Reputație, prestigiu, faimă, vază. ♦ Expr. *A face* (cuiva) *onoare* = a servi (cuiva) spre laudă, spre fală; a onora. ♦ Mândrie, demnitate. **3.** Prețuire deosebită, considerație, respect, stimă. ♦ *Gardă de onoare* = gardă simbolică instituită în semn de respect cu ocazia unei anumite solemnități. (Inv.) *Panou* (sau *tablou, tabel* etc.) *de onoare* = panou cu numele (și fotografiile) salariaților unei întreprinderi sau ai unei instituții evidențiați în muncă. *Cavaler* (sau *domnișoară*) *de onoare* = persoană care însoțește mirii la ceremonia cununiei. *Doamnă* (sau *dămadă*) *de onoare* = doamnă atașată unei regine, unei prințese. ♦ Loc. adj. *De onoare* = de frunte, de cinste. ♦ Loc. adj. și adv. *În onoarea cuiva* (sau *a ceva*) = (care se face) pentru a cinsti pe cineva (sau ceva). **4.** Favoare, cinste. ♦ Expr. (În formule de

politețe) *A avea onoarea să...* (sau *a...*) = a avea cinstea să... *A face* (cuiva) *onoarea să...* (sau *a...*) = a face (cuiva) favoarea de a..., a face cinstea de a..., a socoti demn de... (Fam.) *Am onoarea (să vă salut)*, formulă respectuoasă de salut. *Nu am onoarea* = nu cunosc, nu știu. **5.** Manifestare a stimei, a considerației pentru cineva, exprimată prin semne de cinste, de respect; *p. ext.* (la pl.) ranguri, demnități. ♦ (Mil.; de obicei cu verbele „a da”, „a prezenta”; în forma *onor*) Prezentarea armei în semn de salut la întâmpinarea unei autorități militare sau civile superioare, la paradă, la înmormântare etc.; semnal de goarnă care însoțește de obicei această prezentare. ♦ Expr. *Pentru onor!* = comandă pentru darea onorului. *A face onorurile casei* = a-și îndeplini îndatoririle de gazdă la o recepție, la un bal etc. **6.** (Inv.; în forma *onor*) Poziție socială, rang. ♦ (La pl.) Figură mare (damă, valet, rigă, as) la unele jocuri de cărți. [Var.: *onór* s.n.] — Din lat. **honor**, -oris, fr. **honneur**, it. **onore**.

ONOMASIOLOGIC, -Ă, *onomasiologici*, -ce, adj. Care se referă la onomasiologie, privitor la onomasiologie. [Pr.: -si-o-] — Din **onomasiologie**.

ONOMASIOLOGIE s.f. Ramură a lingvisticii care studiază mijloacele folosite de una sau de mai multe limbi pentru a exprima o anumită noțiune. [Pr.: -si-o-] — Din germ. **Onomasiologie**.

ONOMÁSTIC, -Ă, *onomastici*, -ce, adj., s.f. **1.** Adj. Privitor la nume proprii, în special la nume de persoane. ♦ *Zi onomastică* (adesea substantivat, f.) = zi în care cineva își serbează numele; ziua numelui. **2.** S.f. Disciplină lingvistică al cărei obiect de studiu este originea, formarea și evoluția numelor proprii. **3.** S.f. Totalitatea numelor proprii dintr-o limbă, dintr-o regiune, dintr-o epocă etc. — Din fr. **onomastique**.

ONOMÁSTICÓN, *onomasticoane*, s.n. (Rar) Lucrare care cuprinde un index de nume de persoane. — Din ngr. **onomastikón**, fr. **onomasticon**.

ONOMATOMANIE, *onomatomanii*, s.f. Revenire obsesivă în memorie a unui cuvânt, a unui nume, a unei cifre etc. — Din fr. **onomatomanie**.

ONOMATOPÉE, *onomatopee*, s.f. Cuvânt care, prin elementele lui sonore, imită sunete, zgomote etc. din natură; cuvânt imitativ. [Pl. și: *onomatopee*] — Din fr. **onomatopée**.

ONOMATOPÉIC, -Ă, *onomatopeici*, -ce, adj. (Despre cuvinte, fraze, versuri etc.) Cu caracter de onomatopee, format din onomatopee; imitativ, onomatopoetic. [Pr.: -pe-ic] — Din fr. **onomatopéique**.

ONOMATOPEÉTIC, -Ă, *onomatopoetici*, -ce, adj. (Inv.) Onomatopeic. — Din germ. **onomatopoetisch**.

ONÓR s.n. v. **onoare**.

ONORÁ, *onorez*, vb. I. Tranz. **1.** A avea, a manifesta față de cineva sau de ceva respect, considerație, stimă; a cinsti, a respecta. ♦ (Fam.) A acorda cuiva o favoare de care trebuie să fie mândru. **2.** A face pe cineva demn de cinste, de laudă. **3.** A achita, a plăti (în termen) o datorie bănească, o poliță etc. ♦ A retribui, a remunera. — Din lat. **honorare**, fr. **honorer**, it. **onorare**.

ONORÁBIL, -Ă, *onorabili*, -e, adj. (Adesea adverbial) Demn de cinste, de stimă, de respect; cinstit, stimabil, respectabil. — Din fr. **honorable**, lat. **honorabilis**.

ONORABILITÁTE s.f. Calitatea de a fi onorabil; cinste. — Din fr. **honorabilité**.

ONORÁNT, -Ă, *onoranți*, -te, adj. Care onorează pe cineva, care face cinste cuiva. — **Onora** + suf. -ant.

ONORÁR¹, -Ă, *onorari*, -e, adj. (Inv.) Onorific. — Din fr. **honoraire**, lat. **honorarius**.

ONORÁR² s.n. v. **onorarii**.

ONORÁRIU, *onorarii*, s.n. Sumă de bani dată unui intelectual (avocat, medic etc. liber-profesionist) pentru un serviciu prestat în sfera ocupațiilor sale. [Var.: **onorár** s.n.] — Din fr. **honoraire**, lat. **honorarium**.

ONORÁT, -Ă, *onorati*, -te, adj. Stimat, respectat. — V. **onora**.

ONORIFIC, -Ă, *onorifici*, -ce, adj. **1.** (Despre titluri, distincții etc.) Care aduce onoruri; acordat în semn de cinste, de respect, de considerație față de cineva. ♦ (Despre funcții, servicii etc.) Care aduce onoare, cinste (fără a produce un profit material). **2.** (Despre persoane) Căruia i s-a acordat un titlu (de onoare) în semn de respect, de considerație pentru merite deosebite; care îndeplinește o funcție, o sarcină, fără a fi retribuit; de onoare. *Membru onorific*. — Din fr. **honorifique**, lat. **honorificus**.

ÓNTIC, -Ă, *ontici*, -ce, adj. Care ține de domeniul existenței; ontologic. — Din fr. **ontique**.

ONTOGENÉTIC, -Ă, *ontogenetici*, -ce, adj. Care aparține ontogeniei, privitor la ontogenie, specific ontogeniei; ontogenic. — Din fr. **ontogénétique**.

ONTOGENEZĂ s.f. Dezvoltare individuală a organismelor vegetale și animale, care cuprinde toate transformările organismului de la stadiul de embrion până la sfârșitul existenței lui; ontogenie. — Din fr. **ontogénèse**.

ONTOGÉNIC, -Ă, *ontogenici*, -ce, adj. (Rar) Ontogenetic. — Din fr. **ontogénique**.

ONTOGENIE s.f. (Biol.; rar) Ontogeneză. ♦ Ramură a biologiei care studiază acest proces. — Din fr. **ontogénie**.

ONTOGENIST, -Ă, *ontogeniști*, -ste, s.m. și f. Specialist în probleme de ontogenie. — **Ontogenie** + suf. -ist.

ONTOGÓNIC, -Ă, *ontogonici*, -ce, adj. (Biol.) Referitor la ontogonie, de ontogonie. — De la **ontogonie**.

ONTOGONIE s.f. (Biol.) Studiu al apariției ființelor pe Pământ. — Din fr. **ontogonie**.

ONTOLÓG, -Ă, *ontologi*, -ge, s.m. și f. (Rar la f.) Ontologist. — Din **ontologie** (derivat regresiv).

ONTOLÓGIC, -Ă, *ontologici*, -ce, adj. Care aparține ontologiei, privitor la ontologie, specific ontologiei; ontic. — Din fr. **ontologique**.

ONTOLOGIE s.f. Ramură a filosofiei care studiază ființa, trăsăturile generale ale existenței. — Din fr. **ontologie**.

ONTOLOGIST, -Ă, *ontologiști*, -ste, s.m. și f. Specialist în probleme de ontologie; ontolog. — Din fr. **ontologiste**.

OOCÍT, *oocite*, s.n. (Biol.) Celulă germinativă femelă la animale. — Din fr. **oocyte**.

OOGAMIE s.f. Tip de proces sexual caracteristic algelor și ciupercilor, în care are loc unirea celei sexuale femele mari și imobile cu o celulă sexuală masculină mică și mobilă. [Pr.: o-o-] — Din it. **oogamia**.

OOGENEZĂ, s.f. (Biol.) Proces de formare a ovulului animal; ovogeneză. — Din fr. **oogenèse**.

OOGÓN, *oogoane*, s.n. Organ femel caracteristic plantelor la care procesul sexual are loc prin oogamie. — Din fr. **oogone**.

OOLÍT, *oolite*, s.n. Formațiune sferică sau elipsoidală constituită dintr-un material (calcit, aragonit, fosfat de calciu etc.) dispus concentric prin precipitarea mineralelor în jurul unui nucleu (grăunte de nisip, fragment de cochilie etc.). — Din fr. **oolithe**.

OOLÍTIC, -Ă, *oolitici*, -ce, adj. Care conține oolite, format din oolite. [Pr.: o-o-] — Din fr. **oolithique**.

OOLÓGIC, -Ă, *oologici*, -ce, adj. Referitor la oologie, care aparține oologiei. [Pr.: o-o-] — Din fr. **oologique**.

OOLOGIE s.f. Parte a ornitologiei care se ocupă cu studiul științific al ouălor la păsări. [Pr.: o-o-] — Din fr. **oologie**.

OOSFERÁ, *oosfere*, s.f. Celulă reproducătoare femelă a plantelor care, în urma fecundației, devine oul plantei. [Pr.: o-o-] — Din fr. **oosphère**.

OOSPÓR, *oospori*, s.m. Oul criptogamelor, format în oogon după fecundație. [Pr.: o-o-] — Din fr. **oospore**.

OOTECÁ, *ooteci*, s.f. (Entom.) Pungă în care sunt închise oăle la insectele ortoptere. [Pr.: o-o-] — Din fr. **oothèque**.

OP, *opuri*, s.n. (Inv. și fam.) Operă (literară sau științifică); carte, lucrare, scriere. — Din lat. **opus**.

OPÁC¹, *opace*, s.n. Cui cu care se prinde vâsla de luntre. — Et. nec. Cf. opacina.

OPÁC², -Ă, *opaci*, -ce, adj. **1.** Prin care nu poate trece lumina, lipsit de transparentă, neștrăveziu. ♦ Care nu permite trecerea unei radiații electromagnetice sau corpusculare. ♦ Lipsit de strălucire, întunecat. **2.** Fig. Cu orizont mărginit, îngust la minte, obtuz. — Din fr. **opaque**, lat. **opacus**.

OPACIFIÁ, *opacifiz*, vb. I. Refl. A deveni opac², a se face opac². [Pr.: -fi-á] — Din fr. **opacifier**.

OPACIFIÁT, -Ă, *opaciffiați*, -te, adj. (Rar) Opac². [Pr.: -fi-af] — V. **opaciffia**.

OPACIFIÉRE, *opacifieri*, s.f. Faptul de a se opaciffia. [Pr.: -fi-e-] — V. **opaciffia**.

OPACIMETRÍE, *opacimetrii*, s.f. (Fiz.) Măsurare a opacității unor substanțe. — Din fr. **opacimétrie**.

OPACIMÉTRU, *opacimetre*, s.n. Aparat pentru determinarea opacității sau a transparenței hârtiei. — Din fr. **opacimètre**.

OPÁCINÁ, *opăcini*, s.f. (Reg.) Vâslă scurtă; lopată. [Pl. și: *opacine*] — Din ucr. **opacyna**.

OPACITÁTE, *opacități*, s.f. **1.** Faptul de a fi opac²; lipsă de transparentă. **2.** Fig. Incapacitate de a înțelege, de a pătrunde ceva; orizont îngust al cuiva. — Din fr. **opacité**, lat. **opacitas**, -atis.

OPACIZÁ, *opacizez*, vb. I. Tranz. A face ca un corp să devină opac² (1), a mări opacitatea unui corp. — **Opac²** + suf. -iza.

OPACIZÁNT, -Ă, *opacizanți*, -te, adj. Care opacizează un corp. — **Opaciza** + suf. -ant.

OPACIZÁRE, *opacizări*, s.f. Acțiunea de a opaciza și rezultatul ei. — V. **opaciza**.

OPACIZÁT, -Ă, *opacizați*, -te, adj. Care este lipsit de transparentă. — V. **opaciza**.

OPĂIET s.n. v. **opaiț**.

OPĂIȚ, *opaițe*, s.n. 1. Lampă mică, primitivă, care luminează cu ajutorul unui fitil introdus într-un recipient umplut cu seu, ulei sau untură. 2. Numele a două plante erbacee anuale sau perene cu tulpina păroasă, dintre care una cu florile albe, rar trandafirii, care se deschid seara, răspândind un miros plăcut (*Melandryum pratense*), iar alta cu frunzele păroase și cu florile albe (*Melandryum nemorale*). [Pr.: -pa-iț. — Var.: **opăiet** s.n., **opăiță** s.f.] — Cf. sl. opajecī, rom. v. paie.

OPĂIȚĂ s.f. v. **opaiț**.

OPĂL, *opale*, s.n. 1. Piatră semiprețioasă, cu luciu sticlos, în coloră sau variat colorată (verde, albastru, roșu, alb etc.), transparentă sau opalescentă. 2. Tesătură de bumbac subțire și străvezie, albă sau colorată în nuanțe deschise, din care se fac bluze, cămăși, batiste etc. [Pl. și: *opaluri*] — Din germ. **Opal**, lat. **opalus**, fr. **opale**.

OPALESCENT, -**Ă**, *opalescenți*, -te, adj. Care prezintă fenomenul de opalescență; (rar) care răspândește o lumină slabă, difuză; opalin. — Din fr. **opalescent**.

OPALESCENȚĂ, *opalescențe*, s.f. Aspect lăptos prezentat, în urma fenomenului de refracție a luminii, de unele medii cu particule fin dispersate sau bule de gaz microscopice și care apare roșcat când este observat prin transparentă și albăstrui când este observat lateral. — Din fr. **opalescence**.

OPALIN, -**Ă**, *opalini*, -e, adj. Care are culoarea lăptoasă și reflexele caracteristice ale opalului; opalescent. — Din fr. **opalin**.

OPALIZĂ, *opalizez*, vb. I. Tranz. și refl. (Rare) A (se) face asemănător opalului, a căpăta aparența opalului. — Din fr. **opaliser**.

OPALIZARE, *opalizări*, s.f. Acțiunea de a (se) *opaliza* și rezultatul ei. ♦ Fabricare a sticlei opalizate. — V. **opaliza**.

OPALIZĂT, -**Ă**, *opalizați*, -te, adj. Care a devenit asemănător opalului. — V. **opaliza**.

OP-ART s.n. Curent în arta europeană și americană de la mijlocul sec. XX, care își propunea dinamizarea actului privirii prin geometrizarea și modularea imaginii. — Din engl. **optical art**.

OPAXIT, *opaxite*, s.n. Placă de sticlă opacă² sau opalescentă de diferite culori, care servește la captușirea pereților, înlocuind faianța. [Var.: **opaxită** s.f.] — Cf. opac².

OPAXITĂ s.f. v. **opaxit**.

OPĂCEALĂ, *opăceli*, s.f. (Reg.) 1. Împiedicare, reținere. 2. Tulburare, zăpăceală, năuceală. — **Opăci** + suf. -eală.

OPĂCI, *opăcesc*, vb. IV. Tranz. (Reg.) 1. A opri în loc, a reține; a împiedica. 2. A induce în eroare, a deruta; a necăji; a năuci, a zăpăci. 3. A liniști, a potoli, a domoli. — Din bg. **opača**, sb. **opačiti**.

OPĂCIRE, *opăciri*, s.f. (Reg.) Faptul de a *opăci*. — V. **opăci**.

OPĂCIT, -**Ă**, *opăciți*, -te, adj. (Reg.) 1. Zăpăcit, speriat, uluit. 2. Pocit, monstruos. — V. **opăci**.

OPĂREALĂ, *opăreli*, s.f. 1. Opărire. 2. (Pop.) Iritație a pielii, care se ivește (mai ales la copiii mici) la încheieturi și între coapse, provocând usturimi; opăritură. — **Opări** + suf. -eală.

OPĂRI, *opăresc*, vb. IV. 1. Tranz. A turna peste ceva un lichid clocotit (apă, leșie, lapte etc.) pentru a spăla, a curăța de coajă, a găti etc. ♦ Tranz. și refl. A provoca sau a căpăta arsuri, turnând sau vărsând apă clocotită sau alt lichid foarte fierbinte; a (se) arde. 2. Refl. (Mai ales despre copiii mici) A face răni și iritații în unele părți ale corpului, mai ales la încheieturi, din cauza transpirației, a urinei etc. 3. Refl. (Reg.; despre mălai, făină, plante uscate) A se încinge, alterându-se. 4. Refl. (Despre plante) A se ofii, a se veșteji (din cauza căldurii); a se mâna din cauza soarelui prea fierbinte apărut după ploaie. — Din bg. **oparja**, sb. **opariti**.

OPĂRIRE, *opăririi*, s.f. Acțiunea de a (se) *opări* și rezultatul ei; opăreală (1). — V. **opări**.

OPĂRIT, -**Ă**, *opăriți*, -te, adj. 1. Peste care s-a turnat sau s-a vărsat apă fierbinte. 2. (Mai ales despre copiii mici) Care are iritații ale pielii (de obicei la încheieturi) din cauza transpirației, a urinei etc. 3. Fig. Fără chef, supărat; fiert, plouat. — V. **opări**.

OPĂRITĂTOR, -**OĂRE**, *opăritori*, -oare, adj. (Rare; adesea substantivat) Care opărește. — **Opări** + suf. -tor.

OPĂRITURĂ, *opărituri*, s.f. Opăreală (2); parte iritată a pielii. — **Opări** + suf. -tură.

OPEN, *openuri*, s.n., adj. invar. 1. S.n. Competiție deschisă pentru orice categorie de sportivi; (în tenis) turneu la care participă profesioniști și neprofesioniști. 2. Adj. invar. (Despre competiții, concursuri, turnee sportive) Deschis oricărei categorii. *Turneu open*. [Pr.: *ăupăn*] — Din engl. **open**.

OPERĂ, *operez*, vb. I. 1. Tranz. A întreprinde o acțiune, a realiza, a face, a înfăptui, a efectua. ♦ Spec. (Mat.) A efectua un calcul. ♦ Intrans. A lucra cu..., a se folosi de..., a întrebuința. 2. Tranz. A supune pe cineva unei

intervenții chirurgicale. 3. Tranz. A înregistra diverse date contabile în registre sau în acte de evidență. 4. Intrans. A întreprinde o acțiune militară în vederea realizării unui plan strategic sau a sarcinilor subordonate acestuia. 5. Tranz. (Arg.) A comite furturi, spargeri, crime etc. — Din fr. **opérer**, lat., it. **operare**.

OPERABIL, -**Ă**, *operabili*, -e, adj. Care poate fi operat (2) (în bune condiții). — Din fr. **opérable**.

OPERANT, -**Ă**, *operanți*, -te, adj. Care își produce (repede) efectul; eficace. — Din fr. **opérant**.

OPERĂRE, *operări*, s.f. Acțiunea de a *opera* și rezultatul ei. — V. **opera**.

OPERĂT¹, *operate*, s.n. (Livr.) Lucrare, operă¹, scriere. — Din lat. **operatus**.

OPERĂT², -**Ă**, *operați*, -te, s.m. și f., adj. (Persoană) care a suferit o intervenție chirurgicală. — V. **opera**.

OPERATIV, -**Ă**, *operativi*, -e, adj. 1. Care lucrează repede, expeditiv, activ; care are efect (rapid); eficace, eficient. 2. Referitor la acțiuni, care ține de acțiune. — Din fr. **opératif**.

OPERATIVITATE s.f. Calitatea de a fi operativ (1), expeditiv, de a acționa rapid; eficacitate. — **Operativ** + suf. -itate.

OPERĂTOR, -**OĂRE**, *operatori*, -oare, s.m., s.f., adj. 1. S.m. și f. Muncitor calificat care supraveghează funcționarea unei mașini de lucru, a unui aparat sau care efectuează diverse operații cu acestea. ♦ Spec. Persoană care mănuieste aparatul de luat vederi în timpul filmării; persoană care proiectează filmul pe ecran. 2. S.m. și f. Persoană care face anumite operații chirurgicale; chirurg. 3. S.m. (Mat.) Funcție între două spații vectoriale, compatibilă cu structura vectorială a spațiilor respective. 4. S.m. (Filol.) Conectiv. 5. Adj. (În sintagma) *Bloc operator* = complex în cadrul unei secții de chirurgie care include sala de operații, sala de preanestezie și sălile aferente. — Din fr. **opérateur**, lat. **operator**, -oris.

OPERĂTORIE s.f. Meseria de operator cinematografic. — **Operator** + suf. -ie.

OPERĂTORIU, -**IE**, *operatorii*, adj. Privitor la chirurgie, în legătură cu chirurgia; chirurgical. — Din fr. **opératoire**, lat. **operatorius**.

OPERĂȚIE, *operații*, s.f. 1. Activitate efectuată de unul sau de mai mulți oameni cu o anumită calificare în vederea atingerii unui anumit scop; acțiune efectuată de un aparat, de o mașină etc. în cadrul unei munci specifice; p. gener. acțiune, lucrare. 2. Acțiune terapeutică chirurgicală, efectuată asupra unui organ sau a unui țesut bolnav; intervenție chirurgicală. 3. Acțiune militară de mare amploare, în vederea realizării unui plan strategic sau a sarcinilor subordonate acestuia. 4. (În forma *operațiune*) Efectuare a unei tranzacții financiare sau comerciale; înscriere într-un registru a unei tranzacții efectuate. 5. (Mat.) Procedeu prin care se obțin unul sau mai multe elemente ale unei mulțimi. ♦ Regulă după care se face un calcul sau se aplică o construcție matematică; executare a unui calcul. [Var.: *operațiune* s.f.] — Din lat. **operatio**, -onis, fr. **opération**, germ. **Operation**.

OPERĂȚIONAL, -**Ă**, *operaționali*, -e, adj. Referitor la operații (militare). ♦ *Cercetare operațională* = tehnica analizei unei probleme administrative, comerciale, industriale sau logice prin metoda matematică. [Pr.: -ți-o-] — Din fr. **opérationnel**.

OPERĂȚIONALISM s.n. (Fil.) 1. Concepție gnoseologică neopozitivistă potrivit căreia noțiunile nu pot avea decât conținut operațional, întrucât semnificațiile sunt generate de operații intelectuale. 2. Metodologie care pune în evidență funcția operatorie, instrumentală a conceptelor și a teoriilor științifice. [Pr.: -ți-o-] — Din engl. **operationalism**.

OPERĂȚIONALITATE s.f. Caracterul a ceea ce este operațional. [Pr.: -ți-o-] — **Operațional** + suf. -itate.

OPERĂȚIUNE s.f. v. **operație**.

OPĂRĂ¹, *opere*, s.f. 1. Acțiune conștientă îndreptată spre un anumit scop; rezultat al unei activități creatoare; lucrare, fapt. 2. Lucrare originală de artă, de știință etc.; creație (artistică). ♦ (La sg., cu sens colectiv) Totalitatea lucrărilor unui artist sau ale unui om de știință, ale unui creator în general. — Din lat., it. **opera**.

OPĂRĂ², *opere*, s.f. Compoziție muzicală scrisă pentru soliști, cor și orchestră pe textul unui libret dramatic; reprezentare scenică a acestei lucrări. ♦ Clădire destinată reprezentării unor asemenea compoziții. — Din it. **opera**, fr. **opéra**.

OPĂRCUL, *opercule*, s.n. Fiecare dintre plăcile osoase care acoperă deschiderea branhială la unele specii de pești. ♦ Căpăcel care astupă gura cochiliei la unii melci. — Din fr. **opercule**, lat. **operculum**.

OPĂRĂTĂ, *operețe*, s.f. Compoziție muzical-dramatică ușoară, scrisă pentru soliști, cor și orchestră pe un libret cu conținut agreabil, în care cupletele cântate alternează cu cele vorbite. ♦ Clădire destinată

reprezentării unor asemenea compoziții. — Din germ. **Operette**, it. **operetta**, fr. **opérette**.

OPERETÍSTIC, **-Ă**, *operetistici*, *-ce*, adj. Referitor la operetă, care ține de operetă. — Din it. **operettistico**.

OPIACÉU, **-ÉE**, *opiacee*, adj., s.n. (Substanță) care conține opiu sau care are aceeași acțiune ca opiu. [Pr.: *-pi-a*] — Din fr. **opiacé**.

OPIÁT, *opiâte*, s.n. Preparat farmaceutic în conținutul căruia intră și opiu. [Pr.: *-pi-a*] — Din fr. **opiat**.

OPINÁ, *opinez*, vb. I. Tranz. A exprima sau a-și da o părere, a fi de părere; a socoti, a crede, a considera. ♦ Intrans. A lua poziție, atitudine. — Din fr. **opiner**, lat. **opinari**.

OPINÁRE, *opinări*, s.f. (Rar) Faptul de a *opina*. — V. **opina**.

OPINCÁR, *opincari*, s.m. 1. Persoană care poartă opinci; om de rând, țaran. 2. Persoană care lucrează sau vinde opinci. — **Opincă** + suf. *-ar*.

OPINCĂ, *opinci*, s.f. 1. Încălțăminte țărănească făcută dintr-o bucată dreptunghiulară de piele sau de cauciuc, strânsă pe laba piciorului cu ajutorul noțitelor. ♦ Expr. (Reg.) *A pune cuiva (sau a-i da cu) opinca (în obraz) = a)* a păcăli pe cineva, a trage pe sfoară; *b)* a face pe cineva de rușine. *C-un pantof și c-o opincă =* luat prin surprindere, nepregătit. *A umbla cu opinci de fier =* a umbla mult. *Pe unde și-a spart dracul opincile =* departe. *A călca (pe cineva) pe opinci =* a jigni pe cineva, a ofensa. 2. Fig. (La sg.; cu sens colectiv) Țărănime. ♦ Expr. *De la viădică până la opincă =* din toate clasele sociale, toți. — Din bg. **opinka**, **opinák**.

OPINCĂRIE, *opincării*, s.f. (Rar) Atelier sau magazin în care se confecționează sau se vând opinci. — **Opincă** + suf. *-ărie*.

OPINCÚȚĂ, *opincuțe*, s.f. Diminutiv al lui *opincă* (1). ♦ Încălțăminte feminină ușoară, cu talpă subțire. — **Opincă** + suf. *-uță*.

OPÍNIE, *opinii*, s.f. Părere, judecată, idee. ♦ *Opinia publică =* părerea publicului într-o anumită chestiune. ♦ Expr. *A face opinie separată =* a susține în mod ferm o părere deosebită de cea a majorității; a nu se alătura părerii majorității. [Var.: (inv.) **opiniune** s.f.] — Din lat. **opinio**, **-onis**, fr. **opinion**.

OPINIÚNE s.f. v. **opinie**.

OPINTEÁLĂ, *opinteli*, s.f. Sfortăre mare, efort, opintire. ♦ Loc. adv. *Pe opinteală =* din răspuțeri, cu efort. — **Opinti** + suf. *-eală*.

OPINTÍ, *opintesc*, vb. IV. 1. Refl. și intrans. A face un efort (mare) pentru a împinge, a urni sau a ridica ceva; a-și încorda puterile, a se sforta. 2. Tranz. (Reg.) A sili, a forța un animal să pornească sau să meargă mai repede. ♦ Fig. A îndemna, a îmboldi, a stimula pe cineva. 3. Tranz. A ridica o povară făcând un efort, a sălta cu greutate ceva. 4. Refl. (Rar) A porni cu hotărâre, a se repezi, a se năpusti. — Cf. sl. o p ě n t í.

OPINTÍC, *opintici*, s.m. 1. Plantă erbacee din familia compozeelelor, cu tulpina păroasă, cu frunze albastri-verzi, licioase și cu flori galbene, reunite câte două sau câte cinci într-o inflorescență în vârful tulpinii (*Hieracium auricula*). 2. (Bot.) Gheabă. — Et. nec.

OPINTÍRE, *opintiri*, s.f. Acțiunea de a (*se*) *opinti*; sfortăre, efort. — V. **opinti**.

OPIOMÁN, **-Ă**, *opiomani*, *-e*, s.m. și f. Persoană care consumă opiu. [Pr.: *-pi-o*] — Din fr. **opiomane**.

OPIOMANÍE, *opiomanii*, s.f. Abuz de opiu; intoxicație cronică, provocată prin obișnuința de a consuma opiu. [Pr.: *-pi-o*] — Din fr. **opiomanie**.

ÓPIS, *opise*, s.n. Listă de acte, registru, indice, inventar. — Din rus. **opis**.

OPISTODÓM, *opistodomuri*, s.n. (Arhit.) Partea din spate a unui templu grecesc unde se păstrau obiectele de cult și tezaurul. — Din fr. **opisthodomé**.

OPISTOTÓNUS s.n. Spasm prelungit al mușchilor spatelui, ducând la poziția de arc de cerc a acestuia. — Din fr. **opisthotonus**.

ÓPIU s.n. Substanță narcotică toxică obținută prin uscarea latexului extras prin incizie din capsulele neocapte ale unei specii de mac și folosită ca somnifer, calmant, analgezic, stupefiant. [Var.: **ópium** s.n.] — Din fr., lat. **opium**.

ÓPIUM s.n. v. **opiu**.

OPLEÁN, *oplene*, s.n. Fiecare dintre cele două bucăți transversale de lemn care leagă și fixează tălpile saniei; slai. — Din bg. **opljan**.

OPLOȘÍ, *oploșesc*, vb. IV. 1. Refl. A-și găsi refugiu, a se pune la adăpost, a se acui, a se pripăși. 2. Tranz. A găzdui, a adăposti. ♦ A crea cuiva (prin favoritism) o situație bună; a căpătaui, a proteja. — Et. nec.

OPLOȘÍRE, *oploșiri*, s.f. (Rar) Acțiunea de a (*se*) *oploși* și rezultatul ei. — V. **oploși**.

OPLOȘÍT, **-Ă**, *oploșiți*, *-te*, adj. Care a fost adăpostit, găzduit; pripășit; ascuns. — V. **oploși**.

OPONÉNT, **-Ă**, *oponenți*, *-te*, s.m. și f. Persoană care face opoziție; opozant. — Din germ. **Opponent**.

OPOPONÁX, *opoponacși*, s.m. Plantă erbacee mare, din familia umbeliferelor (*Opopanax chironium*); rășină extrasă din rădăcina acestei plante, folosită în medicină și în parfumerie. — Din lat., fr. **opopanax**.

OPORTÚN, **-Ă**, *oportuni*, *-e*, adj. Care se întâmplă, care se produce la momentul sau la locul potrivit; adecvat situației, împrejurărilor; indicat, nimerit, favorabil. — Din fr. **opportun**, lat. **opportunus**.

OPORTUNÍSM s.n. Atitudine lipsită de principialitate a unei persoane care, pentru a-și satisface interesele personale, adoptă și aplică, după împrejurări, principiul și păreri potrivite momentului. — Din rus. **opportunistizm**, fr. **opportunisme**.

OPORTUNÍST, **-Ă**, *oportuniști*, *-ste*, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care se referă la oportunist, propriu oportunistului. 2. S.m. și f. Adept al oportunistului. — Din rus. **opportunist**, fr. **opportuniste**.

OPORTUNITÁTE s.f. 1. Caracterul a ceea ce este oportun. 2. Situație prielnică, ocazie. — Din fr. **opportunité**, lat. **opportunitas**, **-atis**.

OPÓSÚM, *oposumi*, s.m. Gen de mamifere marsupiale arboricole, de mărimea unei pisici, cu coadă lungă și blană cenușie, care trăiește în America de Nord și de Sud. (*Didelphys*); animal care face parte din acest gen. ♦ Blana prelucrată a acestui animal. — Din fr. **opossum**, germ. **Opossum**.

OPOTERÁPIC, **-Ă**, *opoterapici*, *-ce*, adj. (Med.) Referitor la opoterapie, de opoterapie. — Din fr. **opothérapie**.

OPOTERÁPÍE s.f. Metodă terapeutică care constă în administrarea de sucuri, extracte sau pulberi de țesuturi, de organe sau de glande endocrine atunci când acestea lipsesc din organism; organoterapie. — Din fr. **opothérapie**.

OPOZÁBIL, **-Ă**, *opozabili*, *-e*, adj. 1. Care poate fi opus, care se poate opune. 2. (Despre un drept, un mijloc de apărare, o hotărâre judecătorească etc.) Care trebuie respectat și de alte persoane, nu numai de titularul dreptului sau de părțile în litigiu. — Din fr. **opposable**.

OPOZABILITÁTE s.f. Faptul de a fi opozabil (2). — Din fr. **oposabilité**.

OPOZÁNT, **-Ă**, *opozanți*, *-te*, s.m. și f. 1. Oponent. 2. (În țările cu regim parlamentar) Persoană care face parte dintr-un partid sau dintr-un grup politic de opoziție. ♦ (Adjectival) *Ziar opozant*. — Din fr. **opposant**.

OPOZÍT, **-Ă**, *opozități*, *-te*, adj. (Inv.) Opus², contrar. — Din lat. **oppositus**, fr. **opposite**.

OPOZÍȚIE, *opoziiți*, s.f. I. 1. Raportul dintre două lucruri sau două situații opuse, contradictorii; deosebire izbitoră, contrast. ♦ Loc. adv. *În opoziție cu...* = în contrast cu..., spre deosebire de... 2. Împotrivire, opunere, rezistență. ♦ Loc. vb. *A face opoziție =* a se opune, a se împotrivi. 3. (Fil.) Noțiune a dialecticii desemnând un stadiu mai înalt de dezvoltare a contradicției decât deosebirea, stadiu în care obiectul unitar se dedublează în contrarii ce se exclud. ♦ Raport de excludere între două noțiuni sau între două judecăți, astfel încât acceptarea uneia dintre ele duce la respingerea celeilalte. 4. Poziție momentană a doi aștri care se află (aproximativ) pe aceeași direcție cu Pământul, de o parte și de cealaltă a acestuia. 5. (Jur.) Manifestare de voință destinată să împiedice îndeplinirea unui act juridic sau să impună anumite condiții acestei îndepliniri. ♦ Cale de atac împotriva unei hotărâri judecătorești, care a fost dată în lipsa părților. ♦ Cale de atac împotriva anumitor acte de executare silită. 6. (Lingv.) Diferență, de obicei fonetică, cu sau fără valoare funcțională, între două unități lingvistice. II. (În țările cu regim parlamentar) Ansamblul grupărilor sau partidelor politice care se opun partidului aflat la putere; politica pe care o duc acestea față de cei aflați la putere. [Var.: (inv.) **opozitiune** s.f.] — Din lat. **oppositio**, **-onis**, fr. **opposition**, germ. **Opposition**.

OPOZIȚIONAL, **-Ă**, *opozionali*, *-e*, adj. Care se opune; de opoziție. ♦ *Propoziție circumstanțială opozițională =* propoziție subordonată care se opune conținutului regentei prin întregul ei conținut sau numai printr-o parte a lui (predicată, complement etc.). [Pr.: *-ți-o*] — **Opozitiune** + suf. *-al*.

OPOZIȚIONÍST, **-Ă**, *opozitioniști*, *-ste*, adj. 1. Care face politică de opoziție. 2. Opus², contrar. [Pr.: *-ți-o*] — **Opozitiune** + suf. *-ist*.

OPOZÍȚIÚNE s.f. v. **opozitiție**.

OPREÁ s.f. v. **opreală**.

OPREÁLĂ, *opreli*, s.f. (Inv. și pop.) 1. Faptul de a (*se*) *opri*; oprire, opreliște, piedică, obstacol. ♦ (Concr.) Proptea, frână, piedică. ♦ Expr. *A scoate (pe cineva) din oprele =* a face (pe cineva) să-și piardă cumpătul, să se tulbure. 2. Arest, închi-soare. ♦ Arestare, detenție. [Var.: **opreá** s.f.] — **Opri** + suf. *-eală*.

OPRÉG, *oprege*, s.n. Piesă caracteristică portului popular femeiesc din unele regiuni ale țării, alcătuită dintr-o bucată dreptunghiulară și îngustă de țesătură, cu franjuri colorate, purtată peste poalele cămășii, în față și în spate sau numai în spate. — Din sb. **opreg**.

OPRÉLIȘTE, *opreliști*, s.f. Măsură, dispoziție de interzicere a ceva; interdicție, prohibiție; *p. ext.* piedică, obstacol în calea unei acțiuni; stavilă. — **Opri** + suf. *-eliște*.

OPRESIE s.f. v. **opresiune**.

OPRESIUNE, *opresiuni*, s.f. 1. Asuprire, oprimare, împilare. 2. (Înv.) Greutate în respirație (însoțită de dureri pectorale). ♦ Fig. Depresie sufletească, descurajare, deprimare. [Pr.: *-si-u-*. — Var.: (Înv.) **opresie** s.f.] — Din fr. **oppression**, lat. **oppressio**, **-onis**.

OPRESIV, *-Ă*, *opresivi*, *-e*, adj. Care oprimă, împilează; asupritor. — Din fr. **oppressif**.

OPRESOR, *-OARE*, *opresori*, *-oare*, s.m. și f., adj. (Persoană) care oprimă; asupritor. — Din fr. **opresseur**.

OPRI, *opresc*, vb. IV. 1. Tranz. A întrerupe (brusc) o mișcare, o acțiune, un proces, un fenomen în desfășurare, a face să înceteze, să stea pe loc; a stăvilii, a curma. ♦ Refl. A conteni, a înceta, a stagna. 2. Intrans. și refl. A sta pe loc; *p. ext.* a întârzia, a poposi, a zăbovi. ♦ Tranz. A întrerupe din mers o ființă, un vehicul; a face să stea pe loc. < Expr. *A opri calea* (cuiva) sau *a-i fi opriță calea* = a sta în calea cuiva; a împiedica pe cineva (din drum). ♦ Tranz. A reține undeva, a determina să rămână. ♦ Tranz. A reține cu forța, a sechestra; a aresta. 3. Tranz. A reține pentru sine, a pune deoparte, a-și însuși un obiect, o valoare etc. ♦ A rezerva, a reține (pentru mai târziu) locuri, bilete etc. 4. Refl. A se așeza (temporar), a se stabili, a se fixa undeva. ♦ A-și îndrepta ochii, privirea, atenția etc. asupra unui lucru, asupra unei probleme etc.; a se concentra asupra unui punct, asupra unei chestiuni etc. care merită atenție; a insista. 5. Tranz. A împiedica de la o acțiune, a nu îngădui, a nu permite; a interzice. ♦ Refl. A se stăpâni, a se înfrâna, a se abține de la ceva. [Imper. sg. și: (reg.) *opreă*] — Din sl. **oprieti**.

OPRIMĂ, *oprim*, vb. I. Tranz. A asupri, a împila, a exploata. — Din fr. **opprimer**.

OPRIMĂNT, *-Ă*, *oprimanți*, *-te*, adj. Care oprimă. — Din fr. **opprimant**.

OPRIMĂRE, *oprimări*, s.f. Acțiunea de a *oprima* și rezultatul ei; asuprire, împilare. — V. **oprima**.

OPRIMĂT, *-Ă*, *oprimați*, *-te*, adj. Asuprit, împilat, exploatat. — V. **oprima**.

OPRIRE, *opri*, s.f. Acțiunea de a (*se*) *opri* și rezultatul ei; încetarea a unei acțiuni, a unei mișcări, rămânere pe loc; staționare, stagnare; opri¹. < Loc. adv. *Fără oprire* = neîntrerupt, neîncetat, continuu. ♦ (Concr.) Loc unde se oprește cineva sau ceva; stație, popas. ♦ Ținere pe loc, reținere. ♦ (Înv.) Interdicție, prohibiție, piedică, opreliște. — V. **opri**.

OPRIT¹ s.n. Oprire. — V. **opri**.

OPRIT², *-Ă*, *opriți*, *-te*, adj. Interzis; rezervat. ♦ *Pădure oprită* = pădure în care este interzisă orice tăiere a copacilor; opritură. — V. **opri**.

OPRITÓR, *-OARE*, *opritoare*, s.n., *opritori*, s.f. I. S.f., s.n. Ceea ce împiedică, stăvilește ceva. 1. S.f. Frână formată dintr-un lanț legat cu un capăt de dricul carului și prevăzut la celălalt capăt cu o bucată de lemn, cu un cârlig sau cu o talpă de oțel, care se lasă să se târască între obadă și sol pentru a împiedica una dintre roți când vehiculul coboară la vale; piedică. 2. S.n. Curea (sau lanț, ștreang) la ham care ajută la împingerea înapoi a vehiculului, la încetinirea vitezei în timpul coborării și la oprirea lui. 3. S.f. (Reg.) Stăvilă, zăgăz, dig. 4. S.f. Plasă întinsă pe un semicerc, cu care se astupă gura mătii ca să nu iasă peștele când se scoate năvodul din apă. 5. S.f. Fiecare dintre parii care se pun la gardurile mari de prins pește, ca să nu le rupă valurile. II. S.n. Nume dat unor piese sau dispozitive care limitează deplasarea unui organ mobil, a unei instalații, a unui aparat etc. [Pl. și: (I 2, II, f.) *opritori*] — **Opri** + suf. *-tor*.

OPRITURĂ, *oprituri*, s.f. (Reg.) Porțiune într-o pădure din care este interzis să se taie copaci. ♦ Porțiune dintr-o pășune rezervată pentru cosit și pe care nu au voie să pască vitele. — **Opri** + suf. *-tură*.

OPRÓBRIU, *oprobrii*, s.n. (Livr.) Dispreț, dezaprobare prin care societatea condamnă fapte socotite nedemne sau oameni care săvârșesc astfel de fapte. — Din fr. **opprobre**, lat. **opprobrium**.

OPSÁS, *opsasuri*, s.n. (Reg.) Partea din spate a încălțămintei, cuprinzând și tocul. — Din germ. **Absatz**.

OPSOMANIE s.f. Particularitate morbidă potrivit căreia unele persoane nu pot suporta decât anumite alimente. — Din fr. **opsomanie**.

OPT, (1) num. card., (2) *opturi*, s.n. 1. Num. card. Numărul care în numărătoare are locul între șapte și nouă. < (Adjectival) *Copilul are opt ani*. < (Substantivat) *Mănâncă cât opt*. < (Cu valoare de num. ord.) *Etajul opt*. < (Precadat de „câte”, formează num. distributiv) *Merg în rând câte opt*. 2. S.n. Semn grafic care reprezintă numărul opt (1); *p. ext.* desen, figură în forma acestui semn. ♦ Nota opt. ♦ (Art.) Numele unui dans popular. — Lat. **octo**.

OPTĂ, *optez*, vb. I. Intrans. (Cu determinări introduse prin prep. „pentru”) A alege, a prefera din două sau mai multe lucruri, soluții, situații etc. pe cea

considerată mai convenabilă; a se decide în favoarea cuiva sau a ceva. — Din fr. **opter**, lat. **optare**.

OPTĂRE, *optări*, s.f. (Rar) Faptul de a *opta*; opțiune. — V. **opta**.

OPTATIV, *-Ă*, *optativi*, *-e*, adj. Care exprimă o dorință. < (Gram.) *Mod optativ* (și substantivat, n.) = mod al verbului care exprimă acțiunea ca dorită. *Propoziție optativă* (și substantivat, f.) = propoziție care exprimă o acțiune sau o stare a cărei realizare este dorită. — Din fr. **optatif**, lat. **optativus**.

ÓPTIC, *-Ă*, *optici*, *-ce*, s.f., adj. I. 1. S.f. Ramură a fizicii care studiază natura luminii, fenomenele legate de emisia, absorbția, propagarea și interacțiunea ei cu materia etc. ♦ Parte a fizicii care studiază radiațiile de aceeași natură cu lumina (radiații infraroșii, ultraviolete etc.). < *Optică electronică* = domeniu al electronicii care studiază mișcarea electronilor în vid, într-un câmp electric sau magnetic. 2. Fig. Fel, mod de a vedea și de a interpreta faptele și fenomenele; concepție, punct de vedere. II. Adj. 1. Care se bazează pe lumină, privitor la fenomenele luminoase; care aparține obiectului de studiu al opticii (I 1). < *Centru optic* = punct de pe axa unei lentile către care tind punctele principale și cele nodale ale ei și prin care raza de lumină trece fără să-și schimbe direcția. 2. Care se referă la ochi, la vedere. < *Nerv optic* = nerv care transmite informațiile vizuale de la ochi la centrul respectiv din creier. — Din fr. **optique**.

OPTICIÁN, *-Ă*, *opticien*, *-e*, s.m. și f. Specialist în optică (I 1); persoană care lucrează, repară sau vinde instrumente optice. [Pr.: *-ci-an*] — Din fr. **opticien**.

ÓPTIM, *-Ă*, *optimi*, *-e*, adj. Cel mai bun sau foarte bun (adecvat, potrivit, indicat etc.). ♦ Spec. Care asigură cea mai mare eficiență economică, care corespunde cel mai bine intereselor economice urmărite. — Din fr. **optime**, lat. **optimus**.

OPTIMÁL, *-Ă*, *optimali*, *-e*, adj. (Cu caracter) optim. — Din fr. **optimal**.

OPTIMÁT, *optimăți*, s.m. (Înv.; în Antichitatea romană) Nobil, aristocrat. — Din lat. **optimas**, **-atis**.

OPTÍME, *optimi*, s.f. A opta parte dintr-un întreg împărțit în părți egale. ♦ Notă muzicală valorând a opta parte dintr-o notă întreagă. — **Opt** + suf. *-ime*.

OPTIMÉTRU, *optimetre*, s.n. Instrument optic de mare precizie cu care se măsoară dimensiunile unor piese. — Din fr. **optimètre**.

OPTIMÍSM s.n. Concepție filosofică opusă pesimismului, potrivit căreia lumea existentă este cea mai bună dintre lumile posibile sau, cel puțin, în lume binele precumpănește asupra răului; atitudine a omului care privește cu încredere viața și viitorul; tendință de a vedea latura bună, favorabilă a lucrurilor. — Din fr. **optimisme**, germ. **Optimismus**.

OPTIMÍST, *-Ă*, *optimiști*, *-ste*, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care manifestă optimism; care se bazează pe optimism, care denotă optimism. 2. S.m. și f. Persoană care manifestă optimism. — Din fr. **optimiste**.

OPTIMIZÁ, *optimizez*, vb. I. Tranz. 1. A face ca randamentul unei mașini, al unui sistem tehnic etc. să fie optim, să corespundă unor exigențe sporite. 2. A alege soluția economică optimă pentru rezolvarea unei probleme. — Din fr. **optimiser**.

OPTIMIZÁRE, *optimizări*, s.f. 1. Alegerea și aplicarea soluției (economice) optime (dintre mai multe posibile). 2. (Mat.) Raționament sau calcul care permite găsirea valorilor unuia sau mai multor parametri corespunzând maximului unei funcții. — Cf. fr. **optimiser**, **optimisation**.

OPTIMIZÁT, *-Ă*, *optimizați*, *-te*, adj. (Despre mașini, sisteme tehnice etc.) Al cărui randament a devenit optim. — V. **optimiza**.

OPTOCUPLÓR, *optocuploare*, s.n. (Electron.) Cuplor optic. — Din fr. **optocou-pleur**.

ÓPTOELECTRÓNICĂ s.f. Ramură a electronicii care studiază producerea, măsurarea și folosirea radiației electromagnetice din domeniul optic, precum și conversia acestei radiații în semnal electric. — Din fr. **optoelectronique**.

OPTOIZOLATÓR, *optoizolatoare*, s.n. (Electron.) Cuplor optic. [Pr.: *-to-i-*] — Din **opto**[cuplor] + **izolator**.

OPTOMÉTRIC, *-Ă*, *optometrici*, *-ce*, adj. De optometrie. — Din fr. **optométrique**.

OPTOMETRIE s.f. Partea opticii care se ocupă cu cercetarea și măsurarea defectelor de vedere, precum și cu corectarea sau compensarea lor. — Din fr. **optométrie**.

OPTOMÉTRU, *optometre*, s.n. Instrument folosit pentru determinarea caracteristicilor optice ale ochiului. — Din fr. **optomètre**.

ÓPTSPREZECE num. card. Număr care are în numărătoare locul între șaptesprezece și nouăsprezece. < (Adjectival) *Are optsprezece ani*. < (Substantivat) *Scrive un optsprezece*. < (Cu valoare de num. ord.) *Volumul optsprezece*. < (Formează num. multiplicativ) *De optsprezece ori*. <

(Precedat de „câte”, formează num. distributiv) *Aveau câte optsprezece lei.* — **Opt + spre + zece.**

ÓPTSPREZECELEA, ÓPTSPREZECEA num. ord. (Precedat de art. „al”, „a”; adesea adjectival) Care se află între al șaptesprezecelea și al nouăsprezecelea. — **Optsprezece + le + a.**

ÓPTULEA, ÓPTA num. ord. (Precedat de art. „al”, „a”; adesea adjectival) Care se află între al șaptelea și al nouălea. — **Opt + le + a.**

OPTÉCI num. card. Număr care are în numărătoare locul între șaptezeci și nouă și optzeci și unu. ⇨ (Substantivat) *Nu are mult până la optzeci.* ⇨ (Cu valoare de num. ord.) *Dosarul optzeci.* ⇨ (Formează num. multiplicativ) *De optzeci de ori.* ⇨ (Precedat de „câte”, formează num. distributiv) *S-au format serii de câte optzeci.* — **Opt + zeci.**

OPTÉCILEA, OPTÉCEA num. ord. (Precedat de art. „al”, „a”; adesea adjectival) Care se află între al șaptezeci și nouălea și al optzeci și unulea. — **Optzeci + le + a.**

OPTÉCIST, -Ă, optzeciști, -ste, adj., s.m. și f. 1. S.m. și f. Scriitor din generația anilor '80 ai sec. XX. **2.** Adj. Care aparține optzeciștilor, care se referă la optzeciști. — **Optzeci + suf. -ist.**

OPȚIONAL, -Ă, opționali, -e, adj. Cu caracter de opțiune; facultativ. [Pr.: -ți-o-] — Din fr. **optionnel.**

OPȚIUNE, opțiuni, s.f. 1. Faptul sau dreptul de a alege din două sau mai multe lucruri, posibilități etc.; alegere. ♦ Spec. Alegere, în temeiul unui drept, între două sau mai multe situații juridice. ⇨ *Drept de opțiune = a) drept acordat cuiva de a-și alege cetățenia (de obicei în cazuri de stabilire în alt stat); b) drept acordat cuiva de a accepta o moștenire sau de a renunța la ea.* **2.** Condiție stipulată uneori în tranzacțiile comerciale, potrivit căreia o parte contractantă, care își asumă obligații ferme, acordă celeilalte părți, pentru un anumit termen, dreptul de a alege între diferitele condiții alternative ale contractului sau chiar dreptul de a renunța la tranzacție. [Pr.: -ți-u-] — Din fr. **option, lat. optio, -onis.**

OPULÉNT, -Ă, opulenți, -te, adj. Bogat, îmbelșugat, abundent; voluminos, masiv. — Din fr. **opulent, lat. opulentus.**

OPULÉNTĂ, opulente, s.f. Bogăție, belșug, abundență. — Din fr. **opulence, lat. opulencia.**

OPÚNE, opún, vb. III. 1. Tranz. A pune în fața cuiva sau a ceva, ca împotrivire, un lucru, un argument etc. ♦ Refl. A se împotrivi (rezistând sau făcând uz de forță), a pune piedici, a ține piept; a zădărnici. **2.** Tranz. A pune față în față două sau mai multe ființe sau lucruri pentru a evidenția prin comparație contrastul dintre ele. **3.** Refl. (Despre unghiuri) A fi așezat, într-o figură geometrică, în fața altui unghi sau în fața uneia dintre laturi; (despre laturi) a fi așezat în fața altei laturi sau în fața unuia dintre unghiuri. [Prez. ind. și: (reg.) *opún*] — Din lat. **opponere, fr. opposer** (după *pune*).

OPÚNERE, opuneri, s.f. Acțiunea de a (*se*) *opune* și rezultatul ei; punere față în față; împotrivire, stăvilire, zădărniciere; *p. ext.* opoziție. — **V. opune.**

OPÚNTIA, opunția, s.f. Gen de plante din familia cactaceelor, cărnoase, cu ramuri cilindrice sau turidice lateral, de formă ovală, cu spini așezați în smocuri, cu flori mari, albe, roșii sau galbene (*Opuntia*); plantă care face parte din acest gen. [Pr.: -ți-a] — Din lat., fr. **opuntia.**

OPÚS¹, opusuri, s.n. (Muz.) Indicație folosită pentru numerotarea lucrărilor unui compozitor. ♦ Piesă muzicală a unui compozitor care poartă această indicație. [Abr.: *op*] — Din fr. **opus, germ. Opus.**

OPÚS², -Ă, opuși, -se, adj. 1. Care este așezat în fața cuiva sau a ceva, în partea dimpotrivă; *p. ext.* (despre fenomene, caractere, legi) care nu se poate împăca cu altul; contrar, potrivnic. ♦ (Substantivat, n. art.) Ceea ce se opune altuia. **2.** (Mat.; despre unghiuri) Care este așezat, într-o figură geometrică, în fața altui unghi sau în fața uneia dintre laturi; (despre laturi) care este așezat în fața altei laturi sau în fața unuia dintre unghiuri. — **V. opune.**

OPÚSCUL, opuscule, s.n. Scriere științifică sau literară de proporții reduse. — Din fr. **opuscule, lat. opusculum.**

OPÚST, opusturi, s.n. (Înv. și pop.) Stăvilor, zăgag (rudimentar); jgheab (de lemn) prin care se scurge apa dintr-un iaz; *p. ext.* iaz. — Din uc. **opust.**

OR¹ conj. Dar, însă. ♦ Deci, așadar. — Din fr. **or.**

OR² conj., adv. v. **ori.**

ORÁC interj. (Reg.; de obicei repetat) Cuvânt care redă strigătul braștelor. — Onomatopee.

ORÁCUL, oracole, s.n. (În Antichitate) Răspuns profetic pe care, potrivit credinței antichilor, zeii îl dădeau celor veniți să-i consulte cu privire la viitor; prevestire, prezicere, profeție; lăcașul sacru unde se făceau și se interpretau aceste profeții; *p. ext.* persoană care făcea aceste profeții. ♦ Hotărâre sau sentință cu caracter infailibil dată de o persoană cu autoritate; *p. ext.* persoană care dă această hotărâre sau sentință. ⇨ Expr. *A vorbi ca un oracol = a se exprima sentențios și enigmatic.* [Var.: **oracul** s.n.] — Din lat. **oraculum, it. oracolo, fr. oracle.**

ORÁCUL s.n. v. **oracol.**

ORACULĂR, -Ă, oraculari, -e, adj. (Rar) Care aparține oracolului, privitor la oracol. — **Oracol + suf. -ar.**

ORĂJ, oraje, s.n. (Met.) Fulger însoțit de tunet; furtună. — Din fr. **orage.** **ORAJOS, -OASĂ, orajoși, -oase, adj. (Met.;** despre fenomene atmosferice) Cu caracter de furtună. — Din fr. **orageux.**

ORĂL, -Ă, orali, -e, adj. 1. (Anat.) Care se referă la gură, care aparține gurii; bucal. ⇨ *Sunet oral = sunet la articularea căruia aerul trece numai prin gură.* ♦ Care se ia pe cale bucală. **2.** Care se transmite verbal, prin viu grai. ♦ Care caracterizează vorbirea (în opoziție cu limba scrisă). ♦ (Și substantivat, n.; despre examene) Care se desfășoară prin întrebări și răspunsuri expuse verbal. **3.** (În sintagma) *Stil oral = mod de exprimare în scris care imită exprimarea prin viu grai.* — Din fr. **oral.**

ORALITĂTE s.f. **1.** Calitate a stilului unei scrieri beletristice de a părea vorbit, datorită caracterului spontan și viu al dialogurilor care notează particularitățile vorbirii personajelor și al narațiunii propriu-zise. ♦ Ansamblu de particularități ale limbii vorbite, ale graiului viu. **2.** (Jur. în sintagma) *Principiul oralității = principiu fundamental al dreptului procesual, potrivit căruia dezbaterile litigiului se face verbal.* — **Oral + suf. -itate.** Cf. it. **oralità.**

ORANGUTÁN s.m. v. **urangutan.**

ORANÍST s.n. v. **uranisc.**

ORANIȚĂ, oranite, s.f. (Reg.) 1. Prăjină cu cange la vârf, de care se servesc marinarii și pescarii. **2.** Luntre pescărească cu fundul lat. — Din sb. **oranica.**

ORÁNJ adj. invar., s.n. **1.** Adj. invar. Portocaliu. **2.** S.n. Culoare oranj (1). — Din fr. **orange.**

ORÁNJĂDĂ, oranjade, s.f. Băutură răcoritoare preparată din suc de portocale, zahăr și sifon sau apă. — Din fr. **orangeade.**

ORANJERIE, oranjerii, s.f. Seră în care se cultivă portocali. ♦ Tapiserie care reprezintă o grădină de portocali. — Din fr. **orangerie.**

ORÁNZ, oranzi, s.m. (Înv.) Portocal. — Din fr. **orange** (după *naramz*).

ORÁR¹, orare, s.n. Veșmânt bisericesc în formă de fâșie lungă și îngustă de lână, de mătase sau de bumbac, purtat pe umăr de diacon în timpul slujbei religioase. — Din sl. **orari, lat. orarium.**

ORÁR², -Ă, orari, -e, adj., s.n. 1. Adj. Care arată orele; privitor la ore; care se face sau se calculează pe timp de o oră. ⇨ *Diferență orară = diferență dintre orele locale a două puncte de pe suprafața Pământului.* (Înv.) *Cerc orar = median ceresc.* **2.** S.n. Program al unei activități împărțit pe ore și repetat periodic; (concr.) tablou care indică pe ore programul unei activități; orele de plecare și de sosire ale unui tren, vapor, autobuz. ♦ Spec. Program săptămânal pe baza căruia se desfășoară activitatea didactică în instituțiile de învățământ. **3.** S.n. Acul mic al ceasului, care indică orele. ⇨ (Înv.) Ceasornic. — Din fr. **horaire, lat. horarius.**

ORĂȘ, orășe, s.n. 1. Formă complexă de așezare umană, având multiple dotări edilitare, de obicei cu funcție administrativă, industrială, comercială, politică și culturală; urbe. ⇨ Loc. adj. *De orăș = care provine din orăș, care are caracteristicile, aspectul, obiceiurile etc. de la orăș.* ⇨ *Haine de orăș = a) haine mai bune decât cele de lucru; b) haine croite după moda de la orăș.* **2.** P. restr. Partea centrală a unui orăș (1); centru. **3.** Populația, locuitorii unui orăș (1). — Din magh. **város.**

ORĂTOR, -OĂRE, oratori, -oare, s.m. și f. Persoană care compune și rostește un discurs; persoană care are talentul de a vorbi frumos în fața unui public; retor. — Din lat. **orator, fr. orateur.**

ORĂTORIC, -Ă, oratorici, -ce, adj. Care aparține oratorului sau oratoriei, privitor la orator sau la oratorie. — **Orator + suf. -ic.**

ORĂTORIE s.f. Arta de a compune și de a rosti discursuri; arta de a vorbi convingător și frumos în public; elocvență, retorică, oratorism. — Din lat. **oratoria.** Cf. it. **oratoria.**

ORĂTORISM s.n. (Rar) Oratorie. — **Orator + suf. -ism.**

ORĂTORIUM¹, oratorii, s.n. 1. Compoziție muzicală amplă, pentru cor, soliști și orchestră, destinată a fi interpretată în concert și care ilustrează o acțiune dramatică; *p. restr.* cantată. **2.** (Înv.) Capelă mică sau încăpere într-o locuință particulară, servind drept loc de rugăciune fără acces public; paraclis. — Din lat. **oratorium.** Cf. it. **oratorio, fr. oratoire.**

ORĂTORIUM², -IE, oratorii, adj. (Înv.) Oratoric. — Din lat. **oratorius.**

ORĂȚIE, orății, s.f. 1. (Pop.) Urare în versuri pe care colăcarii o adresează mirilor la nuntă; conăcărie. **2.** (Livr.; înv.) Felicitare, urare; *p. ext.* cuvântare, discurs (rostit la anumite ceremonii sau ocazii). **3.** (Înv.) Oratoriu¹ (1). [Var.: **orăține** s.f.] — Din lat. **oratio, -onis.**

ORĂȚIUNE s.f. v. **orație.**

ORĂ, ore, s.f. 1. Unitate de măsură a timpului, egală cu a douăzeci și patra parte dintr-o zi, cuprinzând 60 de minute sau 3600 de secunde; ceas. ⇨ Loc. adv. *Pe oră = cât ține un ceas, în decurs de un ceas; la fiecare ceas.*

Cu ora = (angajat și plătit) după un tarif orar. *Din oră în oră* = la intervale regulate de un ceas. *Oră de oră* = mereu, întruna. ♦ Moment indicat de fiecare dintre cele 24 de părți în care este împărțită o zi; *p. ext.* fiecare dintre cifrele înscrise pe cadranul unui ceasornic, care marchează aceste momente. ♦ Loc. adj. *De ultimă oră* = foarte nou, recent, actual. ♦ Distanță, spațiu ce se poate parcurge în timp de un ceas. ♦ Durată de timp nedeterminată; timp, epocă; moment. ♦ Expr. *La ora actuală* = în prezent. **2.** Timp fixat de mai înainte pentru realizarea unei acțiuni, timp dinainte stabilit când cineva poate fi primit undeva. **3.** Lecție, curs. ♦ Expr. *A lua (sau a da) ore de...* = a lua (sau a da) meditații. [Var.: *oară* s.f.] — Din lat. *hora*, it. *ora*.

ORĂCĂI, pers. 3 *orăcăie*, vb. IV. Intrans. (Despre broaște) A scoate strigătul caracteristic speciei. ♦ (Fam.; despre copiii mici) A plânge, a scânci. [Prez. ind. pers. 3 și: *orăcăiește*] — **Orac** + suf. *-ăi*.

ORĂCĂIALĂ, *orăcăieli*, s.f. Orăcăit; gălăgie, larmă. [Pr.: *-că-ia-*] — **Orăcăi** + suf. *-eală*.

ORĂCĂIRE, *orăcăiri*, s.f. (Rar) Acțiunea de a orăcăi și rezultatul ei; orăcăit. ♦ (Fam.) Plânset, scâncet de copil mic. — V. **orăcăi**.

ORĂCĂIT, *orăcăituri*, s.n. Acțiunea de a orăcăi și rezultatul ei; strigăt caracteristic broaștei; orăcăială, orăcăire. ♦ Fig. Amestec de voci, gălăgie. ♦ (Fam.) Plânset, scâncet de copil mic. — V. **orăcăi**.

ORĂDEAN, *-Ă*, *orădeni*, -e, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană originară sau locuitor din municipiul Oradea. **2.** Adj. Care aparține orașului Oradea sau orădenilor (**1**), referitor la Oradea ori la orădeni. — **Oradea** (n. pr.) + suf. *-ean*.

ORĂDEANCA, *orădence*, s.f. Femeie originară sau locuitoare din municipiul Oradea. — **Orădean** + suf. *-că*.

ORĂSTICĂ, *orăstici*, s.f. Numele a două plante erbacee din familia leguminoaselor, cu flori roșii-purpuri la început, apoi albastre; măzărnică neagră (*Lathyrus niger* și *vernus*). [Var.: *orăstică* s.f.] — Et. nec.

ORĂȘEAN, *-Ă*, *orășeni*, -e, s.m. și f. Locuitor al unui oraș. — **Oraș** + suf. *-ean*.

ORĂȘEANCA, *orășence*, s.f. Locuitoare a unui oraș; orășeană. — **Orașean** + suf. *-că*.

ORĂȘEL, *orășele*, s.n. Diminutiv al lui *oraș*; oraș mic. — **Oraș** + suf. *-el*.

ORĂȘENESC, *-EASCĂ*, *orășenești*, adj. Care aparține orașului, privitor la oraș, ca la oraș; urban, citadin. — **Orașean** + suf. *-esc*.

ORĂȘENEȘTE adv. În felul orășenilor, ca orășenii. — **Orașean** + suf. *-ește*.

ORĂȘENIE, *orășenii*, s.f. (Rar) Orășenism. — **Orașean** + suf. *-ie*.

ORĂȘENIME s.f. (Rar) Locuitorii unui oraș, mulțime de locuitori ai unui oraș. — **Orașean** + suf. *-ime*.

ORĂȘENISM, *orășenisme*, s.n. Fel de a fi, de a se comporta, de a vorbi specific unui orășean; *p. ext.* comportare manierată, căutată, artificială. — **Orașean** + suf. *-ism*.

ORĂȘENIZĂ, *orășenizez*, vb. I. Refl. (Rar) A-și însuși felul de viață sau de comportare al orășenilor, a se adapta la viața orășenească, a deveni orășean; a se urbaniza. — **Orașean** + suf. *-iza*.

ORĂȘTICĂ s.f. v. *orăstică*.

ORĂTĂNIE, *orătării*, s.f. Pasăre de curte. [Var.: *orătanie*, *orăténie* s.f.] — Din *oară*².

ORĂTĂNIE s.f. v. *orătanie*.

ORĂTÉNIE s.f. v. *orătanie*.

ORĂND s.m. v. *orândă*¹.

ORĂNDĂR, *orândari*, s.m. (Înv., reg.) **1.** Arendaș. **2.** Cărciumar, hangiu. — *Orândă*² + suf. *-ar*. Cf. *o r e n d a r*.

ORĂNDĂȘ, *orândășii*, s.m. (Reg.) **1.** Arendaș. **2.** Cărciumar. — *Orândă*² + suf. *-aș*.

ORĂNDĂ¹, *orânde*, s.f. (Pop.) **1.** Soartă, ursită, destin. ♦ Persoană menită să devină soțul (sau soția) cuiva; ursit. **2.** Obicei, datină. [Var.: *orând* s.m.] — Din *orându* (derivat regresiv).

ORĂNDĂ², *orânzi*, s.f. (Înv. și reg.) **1.** Cărciumă rurală (luată cu arendă de la proprietarul moșiei); han. **2.** Arendă. [Pl. și: *orânde*] — Din ucr. *oranda*.

ORĂNDUI, *orânduiesc*, vb. IV. **1.** Tranz. și refl. A (se) așeza, a (se) grupa într-o anumită ordine; a (se) aranja. **2.** Tranz. A hotărî, a dispune; a ridica la o demnitate; a numi, a desemna; a investi. **3.** Tranz. (Înv. și pop.) A decide, a fixa, a stabili. ♦ (Rar) A porunci, a ordona. **4.** Tranz. (Înv. și pop.) A pune la cale; a pregăti. — Din sl. *urenditi*.

ORĂNDUIALĂ, *orânduială*, s.f. **1.** Rânduială, ordine; întocmire, organizare. ♦ Loc. adv. *Cu orânduială* = în mod organizat, cu rost. ♦ Loc. vb. *A pune în (bună) orânduială* sau *a pune orânduială* = a orându. **2.** (Înv.) Hotărâre, dispoziție, ordin; (concr.) act care conține o hotărâre. **3.** Orânduire socială. [Pr.: *-du-ia-*] — **Orându** + suf. *-eală*.

ORĂNDUIRE, *orânduiri*, s.f. Acțiunea de a orându și rezultatul ei. **1.** Așezare, grupare într-o anumită ordine, într-un anumit fel; aranjare, repartizare, clasare. ♦ Organizare, întocmire; stabilire. **2.** Investiție. **3.** (Înv. și reg.) Hotărâre, dispoziție, decizie, ordin. **4.** (Adesea cu determinarea „socială”) Formațiune socială. — V. **orându**.

ORĂNDUIȚĂ, *-Ă*, *orânduiești*, -te, adj. **1.** Pus, așezat într-o anumită ordine; aranjat, rânduit. **2.** (Înv.) Împuternicit, investit. **3.** (Înv.) Stabilit, fixat, hotărât, destinat. — V. **orându**.

ORĂNDUITOR, *-OĂRE*, *orânduitori*, -oare, s.m. și f. (Înv.) Persoană care orânduiește, care organizează; organizator. [Pr.: *-du-i-*] — **Orându** + suf. *-tor*.

ORB¹ s.n. (În sintagma *Orbul găinilor* (sau *găinii*) = numele popular al unei boli de ochi care se manifestă prin imposibilitatea de a vedea seara după apusul soarelui; *p. ext.* miopie. ♦ Expr. *A avea orbul găinilor* = a nu vedea sau a nu observa un obiect aflat foarte aproape. — Din *orbi* (derivat regresiv).

ORB², *OĂRBĂ*, *orbi*, *oarbe*, adj. **1.** (Adesea substantivat) Lipsit de simțul văzului, care nu vede (deloc). ♦ Expr. *A nimerit orbul Brăila sau nimeresc orbii Suceava*, se spune pentru a încuraja pe cel care șovăie să se ducă într-un loc necunoscut. *A se bate ca orbii* = a se bate foarte tare. **2.** Fig. Care nu admite alte păreri. **3.** Fig. Care pare să acționeze fără discernământ, la întâmplare, fără rațiune, fără finalitate; *p. ext.* de temut, fioros. ♦ Complet, total. ♦ Lipsit de spirit de observație sau de perspicacitate. **4.** Fig. Lipsit de lumină; întunecos, întunecat. **5.** (În sintagma) *Fereastră oarbă* sau *geom orb* = adâncitură în perete, de forma unei ferestre, constituind un motiv arhitectonic. *Sobă oarbă* = motiv ornamental de forma unei sobe; sobă care are gura în a doua cameră. *Dușumea oarbă* = dușumea de scânduri brute distanțate, peste care se montează parchetul. *Cartuș orb* = cartuș fără proiectil, folosit la exerciții, la parade, la demonstrații etc. *Cameră oarbă* = cameră fără ferestre, cu destinații speciale (în fizică, în medicină etc.). *Puț orb* = puț de mină care nu are ieșire directă la suprafață. — Lat. *orbis*.

ORBĂLT, (**1**) *orbălturi*, s.n., (**2**) *orbălti*, s.m. **1.** S.n. (Înv. și pop.) Erizipel. **2.** S.m. Numele a două plante erbacee folosite în medicina populară: **a)** plantă veninoasă, cu tulpina subțire, cu frunze mari și cu flori mici, albe-gălbui (*Actaea spicata*); **b)** silnică. — Din magh. *orbánc*.

ORBĂCĂI vb. IV v. *orbecăi*.

ORBĂLTĂTURĂ s.f. v. *orbăltitură*.

ORBĂLTĂ, *orbăltesc*, vb. IV. Tranz. și refl. (Reg.) A (se) îmbolnăvi de orbalț; a (se) umfla din cauza orbalțului. — V. **orbalț**.

ORBĂLTĂ, *-Ă*, *orbăltăți*, -te, adj. (Reg.) Bolnav de orbalț; umflat (de orbalț). — V. *orbălti*.

ORBĂLTĂTURĂ, *orbăltituri*, s.f. (Reg.) Orbalț (**1**). [Var.: *orbăltătură* s.f.] — *Orbălti* + suf. *-tură*.

ORBEALĂ, *orbeli*, s.f. (Reg.) Slăbire a vederii; orbire. — **Orbi** + suf. *-eală*.

ORBECĂ, *orbec*, vb. I. Intrans. (Înv. și reg.) A orbecăi. — Din *orb*².

ORBECĂIRE, *orbecări*, s.f. (Înv.) Acțiunea de a orbeca; orbecăire. — V. *orbeca*.

ORBECĂT, *-Ă*, *orbecați*, -te, adj. (Rar; despre ochi) Orbit, fermecat, fascinat. — V. *orbeca*.

ORBECĂI, *orbecăi*, vb. IV. Intrans. A umbla (încoace și încolo) pipăind și rătăcind (ca orbul²) prin întuneric; a dibui, a băjbăi, a orbeca. [Prez. ind. și: *orbecăiesc*. — Var.: *orbăcăi* vb. IV] — *Orbeca* + suf. *-ăi*.

ORBECĂIRE, *orbecări*, s.f. Faptul de a orbecăi; dibuială, băjbăială, rătăcire, orbecare. — V. *orbecăi*.

ORBESC, *-EASCĂ*, *orbești*, adj. **1.** Care aparține orbului², de orb². **2.** Fig. (Despre acțiuni și sentimente) Care se manifestă orbește, nechibzuit, nesocotit, fără discernământ, lipsit de rațiune; necugetat. ♦ Peste măsură de mare; exagerat, exorbitant. — *Orb*² + suf. *-esc*.

ORBÊȘTE adv. **1.** Ca orbii², pe dibuite, la întâmplare. **2.** Fig. Fără discernământ, fără reflecție, fără chibzuință, în mod mecanic. ♦ Necontrolat, nebunește, inconștient; pătimaș. — *Orb*² + suf. *-ește*.

ORBÊTE s.m. v. *orbeș*.

ORBÊT, *-EĂȚĂ*, *orbeți*, -e, adj., s.m., s.f. **1.** Adj., s.m. și f. (Ființă) care nu vede bine sau nu vede deloc; *p. ext.* cerșetor (orb²). ♦ Expr. *A se bate ca orbeții* = a se încăiera aprig, a se bate rău, fără a se uita unde lovește. **2.** S.m. Mamifer rozător subteran, asemănător cu cârția, cu ochii ascunși sub piele, care se hrănește mai ales cu rădăcini; cățelul-pământului (*Spalax microphthalmus*). [Var.: *orbete* s.m.] — *Orb*² + suf. *-eț*.

ORBI, *orbesc*, vb. IV. **1.** Intrans. A deveni orb², a-și pierde vederea. ♦ Tranz. A face pe cineva să-și piardă vederea; a scoate cuiva ochii. ♦ Expr. (*Nici cât sau măcar*) *să orbești un șoarece* = foarte puțin; deloc. ♦ Tranz. A tulbura vederea, a lua ochii din cauza unei lumini intense. **2.** Tranz. Fig.

A face pe cineva să nu mai judece obiectiv, să-și piardă rațiunea, clarvizionul. ♦ A înșela, a amăgi pe cineva, a minți. — Din **orb²**.

ORBICULAR, **-Ă**, *orbiculari*, *-e*, adj. Rotund, globular. ♦ (Substantivat, m.) Mușchi de formă circulară care înconjoară pleoapele și buzele, determinând, prin contracție, închiderea și deschiderea acestora. — Din fr. **orbiculaire**, lat. **orbicularis**.

ORBIE s.f. (Pop.) Starea celui orb² (1), lipsa vederii. ♦ Fig. Inconștiență, orbire. — **Orb²** + suf. *-ie*.

ORBILĂ s.m. (Glumet) Poreclă dată unei persoane care nu vede sau nu observă nimic în jurul său, care se împiedică de tot ce-i stă în cale, care este lipsită de spirit de observație. — **Orb²** + suf. *-ilă*.

ORBIRE s.f. Faptul de a *orbi*; *fig.* întunecare a minții, lipsă de clarvizion, rătăcire, inconștiență. ♦ Loc. adv. *Cu orbire* = fără chibzuială, orbește. — V. **orbi**.

ORBÎȘ adv. (Pop.) Pe dibuite, la întâmplare, orbește; *fig.* fără chibzuială, nebunește. ♦ Expr. *A da orbîș* = a lovi fără cruțare. — **Orb²** + suf. *-îș*.

ORBÎT, **-Ă**, *orbîți*, *-te*, adj. 1. Lipsit de vedere sau cu vederea slăbită. 2. Fig. Cu mintea întunecată (de furie, de durere etc.), fără discernământ, scos din minți, înnebunit, zăpăcit. ♦ Fermeecat, fascinat, uluit. — V. **orbi**.

ORBITĂL, **-Ă**, *orbitali*, *-e*, adj. 1. Care aparține orbitei unui corp ceresc, privitor la această orbită. ♦ (Despre un mobil) Care parcurge o orbită. 2. Care aparține sau se află în orbita oculară. — Din fr. **orbital**.

ORBITĂ, *orbite*, s.f. 1. Traietorie în formă de curbă (închisă) pe care o parcurge un mobil. ♦ Drumul real parcurs de un astru. ♦ *Orbită aparentă* = drumul aparent al unui astru pe bolta cerească, proiecție a drumului său real. 2. Fiecare dintre cele două cavități osoase ale craniului, în care se află globul ocular. 3. Fig. Sfera, domeniul de acțiune sau de influență. — Din fr. **orbite**, lat. **orbīta**.

ORBITOR, **-OĂRE**, *orbitori*, *-oare*, adj. Care supără, care tulbură vederea; care orbește. ♦ Fig. Care întunecă mintea, tulbură rațiunea. ♦ Fig. Uluitor. — **Orbi** + suf. *-tor*.

ORBOTĂ s.f. v. **horbotă**.

ORC s.m. (Rar) Infern. — Din germ. **Orkus**.

ORCÂN, *orcane*, s.n. 1. (Met.) Cyclon tropical care se manifestă în sudul Asiei. 2. (Înv.) Uragan. — Din germ. **Orkan**.

ORCEĂG, *orceaguri*, s.n. (Bot.; reg.) Arpagic. — Et. nec.

ORCHESTRĂ, *orchestrez*, vb. I. Tranz. A aranja o bucată muzicală pentru a putea fi executată de orchestră. — Din fr. **orchestrer**.

ORCHESTRĂL, **-Ă**, *orchestrali*, *-e*, adj. Care aparține orchestrei, propriu orchestrei, privitor la orchestră, care se execută de orchestră. — Din fr. **orchestral**.

ORCHESTRĂNT, **-Ă**, *orchestranți*, *-te*, s.m. și f. Persoană care face parte dintr-o orchestră; instrumentist. — **Orchestra** + suf. *-ant*.

ORCHESTRĂRE, *orchestrări*, s.f. Acțiunea de a *orchestra* și rezultatul ei; orchestrație. — V. **orchestra**.

ORCHESTRĂTOR, *orchestratori*, s.m. Persoană care orchestrează bucăți muzicale. — **Orchestra** + suf. *-tor*.

ORCHESTRĂȚIE, *orchestrății*, s.f. Artă de a orchestra; transcriere, aranjare pentru orchestră a unei bucăți muzicale, ținând cont de posibilitățile tehnice și expresive ale fiecărui instrument. ♦ Felul cum sunt îmbinate grupurile de instrumente ale unei orchestre (într-o compoziție muzicală). — Din fr. **orchestration**.

ORCHESTRĂ, *orchestre*, s.f. 1. Colectiv de instrumentiști care execută împreună compoziții muzicale. ♦ Ansamblul instrumentelor muzicale la care cântă membrii acestui colectiv. 2. Parte a unei săli de spectacol destinată orchestranților, situată între scenă și sală, sub nivelul parterului. ♦ *Fotoliu de orchestră* = loc în primele rânduri într-o sală de concert sau, *p. ext.*, în orice sală de spectacol. 3. Spațiu circular în arhitectura teatrelor antice, situat între avanscenă și gradene. [Var.: **orhestră** s.f., (înv.) **orchéstru** s.n.] — Din fr. **orchestre**, germ. **Orchester**, it. **orchestra**, rus. **оркестр**.

ORCHESTRION, *orchestrioane*, s.n. Instrument muzical în formă de orgă sau de pian, cu două sau cu mai multe claviaturi. [Pr.: *-tri-on*] — Din fr. **orchestrión**, germ. **Orchestrión**.

ORCHESTRIONÉT, *orchestriónete*, s.n. Instrument muzical cu manivelă, mai mic decât orchestriónul, care execută muzică înregistrată pe benzi de carton perforate. [Pr.: *-tri-o-*] — **Orchestrión** + suf. *-et*.

ORCHÉSTRU s.n. v. **orchestră**.

ORCIC, *orcicuri*, s.n. Fiecare dintre cele două piese de lemn prinse de crucea căruței, a trăsurii etc., de care se leagă șleaurile². — Din ukr. **орчык**. Cf. pol. **orczyk**.

ORCICĂR, *orcicare*, s.n. Ochiul sau lațul șleaului², care se prinde de orcic. — **Orcic** + suf. *-ar*.

ORDALIE, *ordalii*, s.f. (În Evul Mediu) Mod de stabilire a dreptății sau a vinovăției părților în litigiu, prin diferite probe (a focului, a apei clocotite și a fierului încins) sau prin duelul judiciar. [Acc. și: *ordălie*] — Din fr. **ordalie**, lat. **ordalium**.

ORDIE, *ordii*, s.f. (Înv.) Hoardă, oaste (turcească sau tătară); tabără militară. ♦ Mulțime mare de oameni; gloată. [Acc. și: *ordie*] — Din bg., sb. **ordija**.

ORDIN, *ordine*, s.n. 1. Dispoziție obligatorie, scrisă sau verbală, dată de o autoritate sau de o persoană oficială; poruncă. ♦ Expr. *La ordinele cuiva* = la dispoziția cuiva. *Sub ordinele cuiva* = sub comanda cuiva, sub conducerea cuiva. *La ordin!* = vă stau la dispoziție. ♦ (Concr.) Act care conține o dispoziție cu caracter obligatoriu. ♦ *Ordin de zi* = act prin care comandantul unei unități militare se adresează în anumite ocazii, întregii unități. *Ordin de chemare* = dispoziție scrisă a unei autorități militare, prin care o persoană din cadrele de rezervă ale armatei este chemată la unitate. *Ordin de serviciu* = act prin care cineva primește o însărcinare oficială; delegație. *Ordin de plată* = dispoziție dată de către o bancă pentru a plăti o sumă de bani unei persoane fizice sau juridice. 2. Decorație superioară medaliei. 3. (Biol.) Categorie sistematică subordonată clasei, care cuprinde una sau mai multe familii strâns înrudite și cu caractere asemănătoare. 4. (Arhit.) Ansamblu de elemente constructive și decorative care definesc caracteristicile stilurilor de bază greco-romane. 5. Comunitate monahală înființată în vederea propagandei religioase. ♦ Comunitate medievală de cavaleri-călugări care participau la acțiuni războinice. 6. Rang, categorie (după importanță). ♦ Expr. *De ordin(ul)...* = cu caracter (de).... *De prim(ul) ordin* = de prim(ul) rang. ♦ (Înv.) Ordine, categorie, domeniu. ♦ Regulă, ordine. — Din lat. **ordo**, **-inis**, fr. **ordre**.

ORDINAL vb. I v. **ordona**.

ORDINAL, *ordinale*, adj. (În sintagma *Numeral ordinal* = numeral care indică, într-o serie, locul, ordinea obiectelor prin numărare. — Din fr. **ordinal**.

ORDINĂR, **-Ă**, *ordinari*, *-e*, adj. 1. Obișnuit, normal; de rând, comun. ♦ *Fracție ordinară* = raportul a două numere întregi. *Sesiune ordinară* = sesiune convocată conform regulamentului de funcționare. ♦ Loc. adv. (Franzuzism înv.) *De ordinar* = de obicei. ♦ (Mil.; înv.; substantivat, în expr.) *A trece (sau a înscrie) la ordinar* = a înscrie în registrul de evidență a rațiilor alimentare și a soldei. 2. De calitate inferioară, fără valoare, prost. ♦ Vulgar, grosolan, josnic. — Din fr. **ordinaire**, lat. **ordinarius**, germ. **ordinär**.

ORDINARIAT, *ordinariate*, s.n. (Înv.) Organ administrativ care conducea o episcopie catolică; consistoriu. — Din lat. **ordinarius**, fr. **ordinariat**.

ORDINĂTOR, *ordinatoare*, s.n. Ansamblu de sisteme mecanice, electromagnetice și electronice care prelucrează datele introduse într-o formă prestabilită și furnizează rezultatele fie într-o formă accesibilă utilizatorului, fie ca semnele destinate acționării unor echipamente; computer, calculator. — Din fr. **ordinateur**.

ORDINE, *ordini*, s.f. 1. Dispoziție, succesiune regulată cu caracter spațial, temporal, logic, moral, estetic; organizare, însurire, rând, rânduire, rânduială. ♦ *Ordine de bătaie* = dispozitiv de luptă. *Ordine de zi* = program care cuprinde totalitatea problemelor ce urmează să fie discutate într-o ședință, într-o adunare. ♦ Loc. adj. și adv. *La ordinea zilei* = de actualitate; important, pe primul plan. 2. Așezare a unor obiecte potrivit unor cerințe de ordin practic și estetic, rânduială; *p. ext.* funcționare bună, armonioasă; disciplină, regulă. ♦ Loc. adv. *În ordine* = așa cum se cuvine; în regulă. ♦ Expr. *A chema pe cineva la ordine* = a soma pe cineva să respecte anumite norme (de conduită) încălcate; a admonesta. 3. Principiu de cauzalitate sau de finalitate a lumii, lege proprie naturii. ♦ Expr. (Înv.) *De ordine* = de natură..., de felul..., de domeniul. 4. Organizare, orânduire socială, politică, economică; regim; *spec.* stabilitate socială. ♦ *Ordine publică* = ordine politică, economică și socială dintr-un stat, care se asigură printr-un ansamblu de norme și măsuri deosebite de la o orânduire socială la alta și care se concretizează în funcționarea normală a aparatului de stat, menținerea liniștii cetățenilor și respectarea drepturilor acestora. — Din lat. **ordo**, **-inis**, it. **ordine**.

ORDONĂ, (1) *ordón*, (2) *ordonez*, vb. I. Tranz. 1. A da un ordin, a porunci, a comanda; a cere, a pretinde, a dispune. ♦ (Înv.) A prescrie un medicament, un tratament. 2. A pune în ordine, a grupa într-un anumit fel; a aranja, a orândui. [Var.: (înv.) **ordină** vb. I] — Din fr. **ordonner**.

ORDONANȚĂ, *ordonanțez*, vb. I. Tranz. A dispune plata unei sume prin emiteria unei ordonanțe, a unui ordin de plată. — Din fr. **ordonnance**.

ORDONANȚĂRE, *ordonanțări*, s.f. Acțiunea de a *ordonanța* și rezultatul ei. — V. **ordonanța**.

ORDONANȚĂ, *ordonanțe*, s.f. 1. Dispoziție scrisă emisă de o autoritate administrativă, judecătorească etc.; act care conține această dispoziție. ♦ *Ofițer de ordonanță* = ofițer atașat pe lângă marile comandamente, cu misiunea specială de a transmite ordinele. *Ordonanță de plată* = dispoziție,

ordin de plată a unei sume. *Ordonanță prezidențială* (sau, ieșit din uz, *președințială*) = hotărâre judecătorească dată în proceduri cu caracter urgent. *Ordonanță de urgență* = hotărâre guvernamentală luată în absența Parlamentului, cu putere de lege și care poate fi confirmată sau infirmată ulterior de Parlament. ♦ (Inv.) Rețetă medicală. **2.** (În vechea armată) Soldat în serviciul personal al unui ofițer. **3.** (Arhit.) Dispunere, aranjare generală a elementelor componente ale unei fațade. — Din fr. **ordonnance**.

ORDONĂRE, *ordonări*, s.f. Acțiunea de a *ordona* și rezultatul ei. ♦ *Raport de ordonare* = cuprindere a unei noțiuni în sfera unei alte noțiuni mai generale. — V. *ordona*.

ORDONĂT, *-Ă*, *ordonati*, *-te*, adj. **1.** (Despre oameni) Căruia îi place ordinea, care păstrează ordinea, dichisit; *p. ext.* disciplinat, echilibrat. **2.** (Despre obiecte) (Pus) în ordine, rânduit după anumite criterii, aranjat. — V. *ordona*. Cf. fr. *ordonné*.

ORDONĂTĂ, *ordonate*, s.f. (Mat.) A doua coordonată a unui punct în sistemul rectangular de coordonate din plan sau din spațiu. ♦ Înălțimea unui punct de pe traiectoria unui proiectil în raport cu linia de ochire. — Din fr. *ordonnée*.

ORDONATĂTOR, *-OĂRE*, *ordonatori*, *-oare*, s.m. și f. (Și în sintagma *ordonator de credite*) Persoană împuternicită prin lege să dispună, să aprobe și să răspundă de utilizarea creditelor bugetare, de realizarea veniturilor, de folosirea eficientă a sumelor primite de la bugetul de stat sau de la bugetul fondurilor speciale. — Din fr. *ordonnateur*.

ORDOVICIAN, *-Ă*, *ordovicieni*, *-e*, s.n., adj. **1.** S.n. A doua perioadă a paleo-zoicului. **2.** Adj. Care se referă la ordovician (1) sau la formațiunile din această perioadă. [Pr.: *-ci-an*] — Din fr. *ordovicien*.

ORDURĂ, *orduri*, s.f. (Livr.) Murdărie, gunoi. — Din fr. *ordure*.

ORDURIER, *-Ă*, *ordurieri*, *-e*, adj. (Livr.) Murdar, obscen. [Pr.: *-ri-er*] — Din fr. *ordurier*.

OREADĂ, *oreade*, s.f. Nimfă din mitologia greco-romană, care locuia prin munți și prin peșteri. [Pr.: *-re-a-*] — Din fr. *oréade*.

OREÁV, *oreave*, s.n. (Reg.) Vale prin care curge apă numai când plouă. — Et. nec.

OREIÓN, (2) *oreioane*, s.n. **1.** Boală contagioasă și epidemică de natură virotică, frecventă la copii, care se manifestă prin febră și prin inflamarea glandelor parotide. **2.** (La pl.) Cazuri de oreion (1). [Pr.: *-re-ion*] — Din fr. *oreillons*.

ORELIST, *-Ă*, *oreliști*, *-ste*, adj. Otorinolaringolog. — Din *o[tor]r[ino][l]ar[ingologie]* + suf. *-ist*.

ORÉȘNIȚĂ, *oreșnițe*, s.f. Plantă erbacee agățătoare, meliferă, cu frunzele terminate printr-un cârcel ramificat, cu florile purpurii, plăcut mirositoare și cu un tubercul comestibil (*Lathyrus tuberosus*). — Et. nec. Cf. bg., sb. *oreša k*.

OREXIMANIE s.f. Poftă de mâncare exagerată, foame patologică. — Din fr. *oreximanie*.

ORÉZ, (1) s.m., (2) s.n., (3) *orezuri*, s.n. **1.** S.m. Plantă alimentară din familia gramineelor, cu tulpina dreaptă, cu frunze liniare alungite și cu spice mici, cultivată în terenuri umede pentru fructele ei cu semințe foarte hrănitoare, bogate în amidon (*Oryza sativa*). ♦ Semințele acestei plante. **2.** S.n. Mâncare preparată din orez (1). **3.** S.n. Sortiment de orez (1). — Din bg. *oriz*.

OREZĂR, *orezari*, s.m. (Rar) Persoană care cultivă orez. — *Orez* + suf. *-ar*.

OREZĂRIE, *orezării*, s.f. Teren nivelat, cu amenajări speciale pentru irigație, pe care se cultivă orez; loc cultivat cu orez. ♦ Cultură de orez. — *Orez* + suf. *-ărie*.

ORFÂN, *-Ă*, *orfani*, *-e*, adj. (Adesea substantivat) Care a pierdut pe unul dintre părinți sau pe amândoi; sărman. ♦ Lipsit de ceva. — Din ngr. *orfanós*, lat. *orphanus*, *-a*, *-um*.

ORFANOTROFIE, *orfanotrofii*, s.f. (Inv.) Orfelinat. — Din ngr. *orfanotrofon*, lat. *orphanotrophium*.

ORFĂURĂRIE s.f. v. *orfevrărie*.

ORFELIN, *-Ă*, *orfelini*, *-e*, s.m. și f., adj. (Inv.) (Copil) orfan. — Din fr. *orphelin*.

ORFELINĂT, *orfelinate*, s.n. Așezământ, instituție de ocrotire socială pentru creșterea copiilor orfani. — Din fr. *orphelinat*.

ORFEVRĂRIE, *orfevrării*, s.f. Meșteșugul creării obiectelor de artă aplicată, din metale prețioase. ♦ Obiecte prelucrate prin acest meșteșug. ♦ Comerț cu obiecte fine de aur și de argint. [Var.: *orfevrerie*, *orfăurări* s.f.] — Din fr. *orfevrerie*.

ORFEVRERIE s.f. v. *orfevrărie*.

ORFEVRIER, *-Ă*, *orfevieri*, *-e*, adj. Care se referă la orfevrărie, care aparține orfevrăriei. [Pr.: *-vri-er*] — Din *orfevrărie*.

ORFÉVRU, *orfevri*, s.m. (Livr.) Meșter care lucrează orfevrărie; aurar. — Din fr. *orfevre*.

ÓRFIC, *-Ă*, *orfici*, *-ce*, adj., s.f. pl. **1.** Adj. Privitor la Orfeu, care se referă la doctrine, mistere, concepții filosofice atribuite acestuia. ♦ *Poeme orfice* = denumire dată textelor lirice și filosofice grecești atribuite poetului mitic Orfeu. **2.** S.f. pl. Sărbători în cinstea lui Dionysos. — Din fr. *orphique*.

ORFISM s.n. **1.** Curent ezoteric din Grecia antică, care preconiza dualismul suflet-corp și credința în metempsihoză. **2.** Curent în pictură care susține primatul culorii pure ca mijloc de exaltare a luminozității și a dinamismului. — Din fr. *orphisme*.

ORGÂN¹, *organe*, s.n. **1.** Parte din corpul unei ființe vii, care îndeplinește una sau mai multe funcții vitale sau utile vieții. ♦ Gură; *p. ext.* voce, glas. **2.** Parte componentă a unui mecanism, a unui aparat, a unei mașini, formată din una sau din mai multe piese, având o anumită funcție. **3.** Fig. Mijloc, instrument de acțiune, de comunicare etc.; *p. ext.* exponent, reprezentant; mijlocitor. ♦ (Urmat de determinări care indică felul sau apartenența) Ziar, revistă. **4.** Grup de persoane care îndeplinește o funcție politică, socială, administrativă etc.; instituție politică, socială, administrativă etc. reprezentată de aceste persoane. — Din ngr. *órganon*, it. *organo*, lat. *organum*, fr. *organe*, germ. *Organ*, rus. *organ*.

ORGÂN², *organe*, s.n. (Inv.) **1.** Harpă, liră. **2.** Orgă. — Din sl. *or(ŭ)ganŭ*, ngr. *organon*, lat. *organum*, it. *organo*.

ORGANDÍ, (2) *organdiuri*, s.n. **1.** Țesătură de bumbac sau de in, subțire, transparentă și foarte apretată, din care se confecționează obiecte de îmbrăcăminte pentru femei și copii, perdele etc. **2.** Sortiment dintr-o astfel de țesătură. [Var.: *organdín*, *organtín* s.n.] — Din fr. *organdi*, germ. *Organdin*.

ORGANDÍN s.n. v. *organdi*.

ORGÁNIC, *-Ă*, *organici*, *-ce*, adj. **1.** Care ține de structura, de esența, de funcțiile unui organ sau ale unui organism; privitor la organe sau organisme vii. **2.** Care are structura unui organism (1), constituind un întreg diferențiat și în același timp unitar; organizat, unitar, inseparabil. ♦ Care rezultă din organizarea, din construcția însăși a unui lucru; esențial, lăuntric, intrinsec. ♦ Fundamental. ♦ (Și adv.; despre relații, legături) Analog legăturii care unește părțile unui organism (1); indisolubil. **3.** (Despre substanțe, materii etc.) Care este alcătuit din carbon și hidrogen, uneori și din alte elemente chimice (oxigen, azot etc.). ♦ *Chimie organică* = ramură a chimiei care studiază hidrocarburile și derivații acestora. — Din lat. *organicus*, fr. *organique*.

ORGANICISM s.n. Concepție din sec. XIX, potrivit căreia societatea este un organism analog celor biologice, supus aceluiași legi ca și acestea. — Din fr. *organicisme*.

ORGANICIST, *-Ă*, *organiciști*, *-ste*, s.m. și f., adj. (Adept) al organicismului. — Din fr. *organiciste*.

ORGANICITĂTE s.f. (Fil.) Caracter organic al unui sistem. — Din engl. *organicity*.

ORGANIGRAMĂ, *organigrame*, s.f. **1.** Redare schematică (grafică) în toate detaliile a organizării, a subordonării și a legăturilor dintre compartimente din cadrul unei întreprinderi sau al unei instituții. **2.** (Inform.) Reprezentare grafică a unui algoritm. **3.** (Cib.) Diagramă logică. — Din fr. *organigramme*.

ORGANISM, *organisme*, s.n. **1.** Sistem viu (animal, plantă, microorganism) care este capabil de reproducere, creștere și întreținere; corp, ființă. **2.** Fig. Ceea ce apare ca un tot încheștat; ceea ce funcționează în mod organizat. ♦ Organizație (1). — Din lat. *organismus*, ngr. *organismós*, germ. *Organismus*, fr. *organisme*.

ORGANIST, *-Ă*, *organisti*, *-ste*, s.m. și f. Persoană care cântă la orgă. — Din fr. *organiste*, germ. *Organist*, it. *organista*.

ORGANÍT, *organite*, s.n. Fiecare dintre elementele constitutive permanente ale celulei. — Din fr. *organite*.

ORGANIZĂ, *organizez*, vb. I. Tranz. A face ca un grup social, o instituție etc. să funcționeze sau să acționeze organic (repartizând însărcinările și coordonându-le conform unui plan adecvat); a stabili și a coordona mijloacele tehnice, economice, administrative, astfel încât să permită executarea în condiții optime a unui proces. ♦ Refl. A proceda metodic și ordonat în acțiunile sale, a-și coordona acțiunile orientându-se după un plan; a-și strânge și a-și întări forțele. ♦ A pregăti temeinic o acțiune după un plan bine chibzuit; a întocmi, a alcătui, a aranja, a orândui. — Din fr. *organiser*.

ORGANIZĂRE, *organizări*, s.f. Acțiunea de a (se) organiza și rezultatul ei; *p. ext.* rânduială, disciplină, ordine. ♦ Orânduire, alcătuire. ♦ *Organizare administrativ-teritorială* = împărțire administrativ-teritorială. *Organizarea teritoriului* = ansamblu de măsuri organizatorice, financiare, tehnice și

juridice prin care se urmărește folosirea rațională a terenurilor. — V. **organiza**.

ORGANIZÁT, -Ă, *organizați, -te*, adj. Care are o organizare, care se desfășoară conform unui plan chibzuit. — V. **organiza**.

ORGANIZATOR, -OARE, *organizatori, -oare*, adj. (Adesea substantivat) Care organizează, care se referă la organizare. — **Organiza** + suf. *-tor*.

ORGANIZATORIC, -Ă, *organizatorici, -ce*, adj. Care ține de organizare, privitor la organizare. — **Organizator** + suf. *-ic*.

ORGANIZĂȚIE, *organizații*, s.f. 1. Grup de persoane fizice, juridice sau de stat având o organizare de sine stătătoare, un patrimoniu propriu (în vederea realizării unui scop) și personalitate juridică (instituție, întreprindere). 2. Mod de organizare, orânduire, aranjare; rânduală, alcătuire. — Din germ. **Organisation**, fr. **organisation**, rus. **организация**.

ORGANIZAȚIONAL, -Ă, *organizaționali, -e*, adj. Referitor la organizare, de organizare. [Pr.: *-ți-o-*] — Din fr. **organisationnel**.

ORGANOGEN, -Ă, *organogeni, -e*, adj. 1. (Despre elemente chimice) Care intră în compoziția substanțelor organice din structura animalelor și a vegetalelor. 2. (Despre minerale, roci, mineruri, formațiuni geologice) Care constă din resturi sau urme de organisme animale ori vegetale; care s-a format sub acțiunea organismelor. — Din fr. **organogène**.

ORGANOGENEZĂ s.f. Proces de formare a organelor în cursul dezvoltării individuale a organismelor; organogenie. — Din fr. **organogenèse**.

ORGANOGENIE s.f. (Med.) Organogeneză. — Din fr. **organogénie**, engl. **organogeny**.

ORGANOGRÁFIC, -Ă, *organografici, -ce*, adj. (Rar) Structural. — Din fr. **organographique**.

ORGANOGRÁFIE s.f. 1. Parte a zoologiei și a botanicii care se ocupă cu descrierea organelor animalelor sau ale vegetalelor. 2. Descriere amănunțită a părților care alcătuiesc un instrument muzical și a felului de funcționare a aceluia instrument. — Din fr. **organographie**.

ORGANOLÉPTIC, -Ă, *organoleptici, -ce*, adj. Care se bazează pe simțuri. ⇨ *Examen organoleptic* = apreciere a calității produselor alimentare cu ajutorul văzului, mirosului, gustului și, uneori, al pipăutului. — Din fr. **organoleptique**.

ORGANOLÍT, *organolite*, s.n. (Geol.) Mineral sau rocă formate prin transformarea unor substanțe organice. — Cf. fr. **organolithien**.

ORGANON s.n. (Livr.) Instrument, mijloc de muncă și de cercetare științifică. — Din ngr. **órganon**.

ORGANOSÓL, *organosoli*, s.m. Soluție coloidală aflată într-un lichid organic. — Din fr. **organosol**.

ORGANOTERAPIE, *organoterapii*, s.f. Metodă de tratament medical care constă în administrarea de extracte de organe sau de glande endocrine; opoterapie. — Din fr. **organothérapie**.

ORGANOTRÓP, -Ă, *organotropi, -e*, adj. (Despre substanțe, medicamente) Care prezintă o afinitate particulară pentru un anumit țesut sau organ; care se fixează în organismul unei viețuitoare și acționează asupra acestuia. — Din fr. **organotropes**, germ. **Organotrop**.

ORGANOTROPISM s.n. (Biol.) Afinitate a unor virusuri, a unor microbi pentru un anumit organ. — Din fr. **organotropisme**.

ORGANTÍN s.n. v. **organdi**.

ORGÁNUM s.n. Una dintre formele cele mai vechi ale muzicii pe mai multe voci distincte, care consta dintr-un contrapunct improvizat pe o temă de cânt liturgic. — Din fr. **organum**.

ORGANZÍN, *organzine*, s.n. Fir de mătase naturală, foarte răsucit, format din două sau din mai multe fire subțiri. — Din fr. **organsin**.

ORGÁSM, *orgasme*, s.n. Punctul culminant al excitației sexuale. — Din fr. **orgasme**.

ORGĂ, *orgi*, s.f. 1. Instrument muzical complex, al cărui mecanism se compune dintr-un sistem de tuburi sonore, puse în acțiune cu ajutorul unor pedale, al unei claviaturi și al unor manete de registru, prin care trece aerul suflat de niște foale. ⇨ *Orgă de lumină* = **a**) set de becuri colorate diferit a căror aprindere sau intensitate este comandată electronic în concordanță cu zonele spectrale ale unui semnal acustic; **b**) pupitru de comandă pentru reglarea intensității luminoase a surselor de lumină în studiouri, teatre etc. 2. Sistem de armare a unei lucrări miniere subterane, stâlp lângă stâlp, ca tuburile de orgă (1). — Din fr. **orgue**.

ORGÍÁC, -Ă, *orgiaci, -ce*, adj. (Rar) Cu caracter de orgie; orgiastic. [Pr.: *-gi-ac*] — Din fr. **orgiaque**.

ORGÍASTIC, -Ă, *orgiastici, -ce*, adj. Orgiac; *fig.* extraordinar. [Pr.: *-gi-as-*] — Din fr. **orgiastique**.

ORGÍE, *orgii*, s.f. Petrecere desfrânată cu exces de mâncare și de băutură; desfrâu, dezmăț, bacanală. — Din fr. **orgie**, lat. **orgia**.

ORGOLIÓS, -OÁSĂ, *orgolioși, -oase*, adj. Plin de orgoliu, vanitos; mândru, încrezut, trufaș, îngâmfat. [Pr.: *-li-os*] — **Orgoliu** + suf. *-os*. Cf. it. **orgoglioso**, fr. **orgueilleux**.

ORGÓLIU, *orgolii*, s.n. Păreră foarte bună, adesea exagerată și nejustificată, despre sine însuși, despre valoarea și importanța sa socială; îngâmfare, vanitate, suficiență, trufie. — Din it. **orgoglio**. Cf. fr. **orgueil**.

ORHÉSTRĂ s.f. v. **orchestră**.

ORHESTRÍNĂ, *orchestrine*, s.f. (Rar) Orchestră mică. — Din it. **orchestrina**. Cf. **orchestră**.

ORHIDÉE, *orhidee*, s.f. (La pl.) Familie de plante erbacee monocotiledonate, cu tulpină simplă, frunze alterne întregi, cu flori mari, colorate, cu trei petale, dintre care una se termină de obicei în formă de pinten răsucit (*Orchidaceae*); (și la sg.) plantă care face parte din această familie. [Pr.: *-de-e*] — Din germ. **Orchidee**, fr. **orchidée**.

ORHÍTĂ, *orhite*, s.f. Boală caracterizată prin inflamarea cordonului spermatic și a testiculelor. — Din fr. **orchite**, germ. **Orchitis**.

ORHÍTIC, -Ă, *orhitici, -ce*, adj. Care aparține orhitei, privitor la orhită. — **Orhită** + suf. *-ic*.

ORI conj., adv. I. Conj. (Cu funcție disjunctivă, adesea cu nuanță copulativă) 1. Sau. ⇨ (În propoziții interogative) *Te duci ori ba?* 2. (După o regentă, uneori în corelație cu „fie că”, „sau”, introduce sau leagă două propoziții subordonate opuse) *Fie că va da zăpadă, ori că iarba va înverzi*. II. Adv. (Pop.; introduce o propoziție interogativă) Oare. [Var.: **or** conj., adv.] — Et. nec.

ORIBIL, -Ă, *oribili, -e*, adj. Care inspiră oroare, dezgust; foarte urât, îngrozitor, hidos, groaznic. — Din fr. **horrible**, lat. **horribilis**.

ORICÁRE pron. nehot. Indiferent care, care vrei, fiecare, orișicare. ⇨ (Adjectival) *Îl interesează oricare problemă*. [Gen.-dat.: (ca pron. nehot.) sg. m. *oricăruia* și (rar) *oricărui*, sg. f. *oricăreia*, pl. *oricărora*; (cu valoare adjectivală) sg. m. *oricărui*, sg. f. *oricărei*, pl. *oricărui*] — **Ori** + **care**.

ORICÁND adv. 1. În orice timp, indiferent când, totdeauna, orișicând. 2. (Precedat de prep. „ca”, „decât”, în comparații) În oricare alt moment. — **Ori** + **când**.

ORICÁT, -Ă, *oricăți, -te*, pron. nehot., adv. 1. Pron. nehot. Indiferent cât, indiferent de număr sau de cantitate. ⇨ (Adjectival) *Oricăți bani ai avea, tot nu-ți ajung*. 2. Adv. (Adesea cu valoare de conjuncție concesivă) Indiferent cât, cât de mult, cât de tare; orișicum. — **Ori** + **cât**.

ORICÉ pron. nehot. Indiferent ce, tot ce vrea cineva, orișice. ⇨ (Adjectival) *Cunoaște orice problemă*. — **Ori** + **ce**.

ORICÍNE pron. nehot. Indiferent care persoană; cineva, orișicine. ⇨ (Depr.) Cineva neînsemnat, fără importanță, un oarecare. [Gen.-dat.: *oricui*] — **Ori** + **cine**.

ORICÚM adv. Indiferent cum, în orice fel; orișicum. — **Ori** + **cum**.

ÓRIE, *orii*, s.f. Plasă de prins pește, în formă de sac, folosită în apele curgătoare adânci, mânăuită din luntre de doi oameni. — Et. nec.

ORIÉNT s.n. Unul dintre cele patru puncte cardinale, situat în direcția în care răsare soarele; răsărit, est; *p. ext.* spațiul geografic situat la est față de un punct de referință (îndeosebi Asia și estul Africii); nume generic pentru țările sau popoarele din acest spațiu. [Pr.: *-ri-enț*] — Din fr. **orient**, lat. **oriens, -ntis**, germ. **Orient**.

ORIENTĂ, *orientez*, vb. I. 1. Refl. A ști încotro să se îndrepte pentru a ajunge la destinație, a recunoaște, a stabili direcția, a găsi drumul; *p. ext.* a găsi calea cea mai bună de urmat într-o anumită împrejurare, atitudinea, soluția cea mai potrivită, a acționa adecvat. ⇨ Tranz. A îndrepta pe cineva într-o anumită direcție. 2. Tranz. A așeza pe cineva sau ceva într-o anumită poziție sau direcție față de punctele cardinale. ⇨ Fig. A îndruma, a îndrepta, a dirija. ⇨ Refl. A se călăuzi după..., a se conduce. ⇨ (Mat.) A da un sens unei drepte; a alege un sens de rotație în plan în jurul unui punct. [Pr.: *-ri-en-*] — Din fr. **orienter**.

ORIENTÁBIL, -Ă, *orientabili, -e*, adj. Care poate fi condus, care poate fi orientat. [Pr.: *-ri-en-*] — **Orienta** + suf. *-bil*. Cf. fr. **orientable**.

ORIENTÁL, -Ă, *orientali, -e*, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care aparține Orientului sau părții răsăritene a unei țări, a unei regiuni, privitor la Orient, caracteristic Orientului; răsăritean; *p. restr.* turcesc. 2. S.m. și f. Persoană care face parte din populația unei țări din Orient sau este originară de acolo; *p. restr.* turc; (la pl.) popoarele din Orient. [Pr.: *-ri-en-*] — Din lat. **orientalis**, fr. **oriental**.

ORIENTÁLISM s.n. Ceea ce caracterizează pe orientali, moravurile, felul de a fi al orientalilor. ⇨ (Rar) Ceea ce se referă la Orient și la orientali. ⇨ (Rar) Orientalistică. [Pr.: *-ri-en-*] — Din fr. **orientalisme**.

ORIENTALÍST, -Ă, *orientaliști, -ste*, s.m. și f. Specialist în orientalistă. [Pr.: *-ri-en-*] — Din fr. **orientaliste**.

ORIENTALISTICĂ s.f. Grup de discipline care se ocupă cu studiul istoriei, al limbilor și al culturii spirituale și materiale a popoarelor din Orient. [Pr.: -ri-en] — Din germ. **Orientalistik**.

ORIENTARE, *orientări*, s.f. Acțiunea de a (*se*) *orienta* și rezultatul ei; *p. ext.* direcție, sens. ♦ Fig. Tendință, înclinare; convingere, concepție. [Pr.: -ri-en] — V. **orienta**.

ORIENTĂT, *-Ă*, *orientați*, *-te*, adj. 1. Care a recunoscut locul unde se află, care știe în ce direcție trebuie să se îndrepte; *p. ext.* informat, lămurit, edificat. 2. (Mat.) Îndreptat spre o anumită direcție. [Pr.: -ri-en] — V. **orienta**.

ORIENTATIV, *-Ă*, *orientativi*, *-e*, adj. Care servește la orientare, care informează; informativ. [Pr.: -ri-en] — Din **orienta**.

ORIENTATĂTOR, *-OĂRE*, *orientatori*, *-oare*, adj. (Rar) Care indică direcția, care orientează. [Pr.: -ri-en] — **Orienta** + suf. *-tor*.

ORIENTĂȚIE, *orientății*, s.f. (Înv.) Orientare. [Pr.: -ri-en] — Din fr. **orientation**.

ORIER, *orieri*, s.m. (Rar) Pescar care pescuiește cu oria. [Pr.: -ri-en] — **Orie** + suf. *-ar*.

ORIFICIU, *orificii*, s.n. Deschizătură prin care o cavitate sau un spațiu închis comunică cu exteriorul, cu alt spațiu închis sau cu altă cavitate. — Din fr. **orifice**, lat. **orificium**.

ORIGINAL, *-Ă*, *originali*, *-e*, adj. 1. (Despre acte, documente, opere artistice și literare, fotografii etc.; adesea substantivat, n.) Care constituie primul exemplar, care a servit sau poate servi drept bază pentru copii, reproduceri sau multiplicări; care a fost produs pentru prima oară într-o anumită formă. ♦ Loc. adv. *În original* = în forma primară, necopiat; în limba în care a fost scris, netradus. ♦ Care are, prin autenticitate, o valoare reală, de necontestat. 2. (Despre idei, teorii, opere etc.) Care este propriu unei persoane sau unui autor; neimitat după altcineva; personal, nou, inedit. ♦ (Despre artiști, scriitori, oameni de știință) Care creează ceva nou, personal, fără a folosi un model făcut de altul. ♦ (Substantivat, n.) Ființă sau obiect care servește ca model pentru o operă de artă. 3. (Adesea substantivat) Care iese din comun, neobișnuit, ciudat, bizar; excentric, extravagant. — Din lat. **originalis**, fr. **original**.

ORIGINALITATE, (2) *originalități*, s.f. 1. Însușirea de a fi original (2, 3); *spec. fel particular de a fi*. 2. Faptă originală (3); ciudățenie, excentricitate, extravagantă. — Din fr. **originalité**.

ORIGINAR, *-Ă*, *originari*, *-e*, adj. 1. Care este de loc din..., care își are obârșia în... 2. În forma de la început, de origine; inițial. — Din fr. **originaire**, lat. **originarius**, *-a*, *-um*.

ORIGINĂ s.f. v. **origine**.

ORIGINE, *origini*, s.f. 1. Punct de plecare pentru formarea unui lucru, a unui fenomen; început, proveniență; izvor, obârșie. ♦ Loc. adj. *De origine = a)* de proveniență, de natură; *b)* originar. 2. Apartenență prin naștere la o anumită familie, la un anumit grup social, la o anumită națiune. ♦ Loc. adj. *De origine = de obârșie, de baștină, de neam, de naționalitate*. ♦ Etimologie (a unui cuvânt). 3. Punct pe o linie, pe o suprafață sau în spațiu, de la care se măsoară coordonatele celorlalte puncte. ♦ Punct sau reper de pe un aparat tehnic dotat cu un sistem de numerotație sau cu o gradație, de la care începe numerotația sau gradația. [Var.: **origină** s.f.] — Din lat. **origo**, *-inis*, fr. **origine**.

ORÎNCOTRĂ adv. Indiferent în ce direcție, încotro vrei. [Pr.: *ori-în*] — **Ori** + **încotro**.

ORIPILĂ, *oripilez*, vb. I. Tranz. (Livr.) A îngrozi. ♦ A indispuce, a supăra foarte tare. — Din fr. **horripiler**.

ORIPILĂNT, *-Ă*, *oripilanți*, *-te*, adj. (Livr.) Înfiorător, îngrozitor. — Din fr. **horripilant**.

ORIPILĂRE s.f. (Livr.) Faptul de a *oripila*. — V. **oripila**.

ORIPILĂȚIE s.f. (Med.; rar) Reacție nervoasă cauzată de frică, de repulsie. — Din fr. **horripilation**.

ORISICĂRE pron. nehot. (Pop.) Oricare. ♦ (Adjectival) *Îl poți întâlni în orisicare zi*. — **Ori** + **și** + **care**.

ORISICĂND adv. (Pop.) Oricând. — **Ori** + **și** + **când**.

ORISICĂT, *-Ă*, *orisicâți*, *-te*, pron. nehot., adv. (Pop.) Oricât. — **Ori** + **și** + **cât**.

ORISICÉ pron. nehot. (Pop.) Orice. ♦ (Adjectival) *Cartea poate fi găsită în orisice librărie*. — **Ori** + **și** + **ce**.

ORISICINE pron. nehot. (Pop.) Oricine. — **Ori** + **și** + **cine**.

ORISICUM adv. (Pop.) Oricum. — **Ori** + **și** + **cum**.

ORISIUDE adv. (Pop.) Oriunde, pretutindeni. [Pr.: *-și-un-*] — **Ori** + **și** + **unde**.

ORIUNDE adv. (Adesea cu valoare de conj., introduce o propoziție circumstanțială de loc) În orice loc, indiferent unde, pretutindeni; oriunde. [Pr.: *ori-un-*] — **Ori** + **unde**.

ORIZÓN s.n. v. **orizont**.

ORIZÓN, *orizonturi*, s.n. 1. Linie care reprezintă intersecția aparentă a suprafeței Pământului cu bolta cerească; parte a cerului sau a Pământului pe care o mărginește această linie; limită până la care ajunge vederea noastră; zare. ♦ *Orizont adevărat* = cercul de intersecție a sferei cerești cu un plan perpendicular pe verticala locului și care trece prin centrul Pământului. ♦ Fig. Întindere, sferă a cunoștințelor, a unei activități intelectuale; perspectivă; capacitate, putere de înțelegere, de orientare; nivel intelectual. ♦ Loc. adj. *Fără orizont* = cu vederi înguste, cu concepții înapoiate. 2. (Geol.; și în sintagma *orizont de sol*) Strat al profilului de sol, diferențiat prin anumite însușiri specifice privind culoarea, structura, compoziția chimică etc. ♦ Strat sau ansamblu de strate de aceeași origine, de aceeași vârstă, de aceeași rocă și având aceeași poziție geometrică în cuprinsul unui etaj. ♦ Totalitatea lucrărilor de exploatare dintr-o mină, situate în același plan orizontal. 3. (În artele plastice și în teatru) Fundal. [Var.: (înv.) **orizón**, **orizónțe** s.n.] — Din lat. **horizon**, *-ntis*, ngr. **orizon**, germ. **Horizont**, it. **orizzonte**, fr. **horizon**.

ORIZONTĂL, *-Ă*, *orizontali*, *-e*, adj. (Despre o dreaptă sau un plan; *p. ext.* despre direcția unei mișcări) Care are o poziție perpendiculară pe verticala unui loc. ♦ (Substantivat, f.) Dreaptă care este într-o astfel de poziție. — Din fr., germ. **horizontal**.

ORIZONTALITATE s.f. Însușirea de a fi orizontal; poziție, așezare sau direcție orizontală. — Din fr. **horizontalité**.

ORIZONTALIZĂ, *orizontelizez*, vb. I. Tranz. A așeza ceva în poziție orizontală. — **Orizontal** + suf. *-iza*.

ORIZONTALIZĂRE, *orizontalizări*, s.f. Acțiunea de a *orizontaliza*. — V. **orizontaliza**.

ORIZONTE s.n. v. **orizont**.

ORJÁD s.n. (Înv.) Băutură răcoritoare preparată din sirop de orz sau de migdale. — Din fr. **orgeat**.

ORLIȘTE, *orliști*, s.f. (Reg.) Loc nelucrat, lăsat în paragină (după ce s-a strâns recolta). ♦ Fig. Casă pustie și ruinată. [Acc. și: *orliște*] — Din bg., sb. **orlište**.

ORLÓN s.n. Varietate de fibră textilă sintetică, obținută prin prelucrarea unor soluții vâscoase de rășini și folosită, în amestec cu lăna, la confecționarea tricotelor. — Din fr., rus. **orlon**, germ. **Orlon**.

ORNĂ, *ornez*, vb. I. Tranz. A pune în valoare, a înfrumuseța un lucru adăugându-i o podoabă; a împodobi, a decora. — Din fr. **omer**, lat. **ornare**.

ORNAMENT, *ornamente*, s.n. 1. Detaliu sau obiect adăugat la un ansamblu pentru a-l înfrumuseța; accesoriu, element decorativ folosit în artele plastice, în arhitectură, în tipografie pentru a întregi o compoziție și a-i reliefa semnificația. ♦ Loc. adj. *De ornament* = decorativ, ornamental. ♦ (Rar) Distincție, însemn, decorație. 2. Notă sau grup de note muzicale care se adaugă la o melodie, pentru a-i reliefa conturul, pentru a-i împodobi linia melodică; semn muzical corespunzător. — Din fr. **ornement**, it. **ornamento**, lat. **ornamentum**.

ORNAMENTĂ, *ornamentez*, vb. I. Tranz. A împodobi, a înfrumuseța cu ornamente; a decora cu un motiv. — Din fr. **ornementer**.

ORNAMENTĂL, *-Ă*, *ornamentali*, *-e*, adj. Care servește ca ornament, ca podoabă; decorativ. ♦ *Plante ornamentale* = plante cultivate în parcuri, grădini sau locuințe în scopuri decorative. — Din fr. **ornemental**.

ORNAMENTĂRE, *ornamentări*, s.f. Acțiunea de a *ornamenta* și rezultatul ei; împodobire, înfrumusețare. — V. **ornamenta**.

ORNAMENTĂȚIE, *ornamentații*, s.f. Faptul de a împodobi cu ornamente; arta, tehnica ornamentării; totalitatea elementelor care ornamentează ceva; ansamblu ornamental. — Din fr. **ornementation**.

ORNAMENTICĂ s.f. 1. Mod specific unui popor sau unui stil de a concepe și a dispune ornamentele în arhitectură și în arta aplicată. 2. Totalitatea motivelor ornamentale specifice unui popor sau unui stil. 3. (Muz.) Totalitatea sunetelor care împodobesc linia melodică inițială. — Din germ. **Ornamentik**.

ORNAMENTIST, *-Ă*, *ornamentiști*, *-ste*, s.m. și f. Artist specializat în executarea lucrărilor ornamentale. — **Ornament** + suf. *-ist*.

ORNĂNT, *-Ă*, *ornanți*, *-te*, adj. (Livr.) Care servește drept podoabă, care împodobește. — **Oma** + suf. *-ant*.

ORNĂRE s.f. Acțiunea de a *orna*; împodobire, decorare. — V. **orna**. **ORNĂT**¹, (2) *ornate*, s.n. (Înv.) 1. Veșmânt de ceremonie. 2. (La pl.) odăjdii. — Din lat. **ornatus**. Cf. germ. **O r n a t**.

ORNĂT², *-Ă*, *ornați*, *-te*, adj. Împodobit, decorat. — V. **orna**.

ÓRNIC, *ornice*, s.n. (Înv.) Ceasornic (de perete); orologiu, pendulă. — **Oră** + suf. *-nic* sau refăcut din [ceas] **ornic**.

ORNICĂRIE¹ s.f. (Înv.) Meseria ceasornicarului. — **Omicar** (înv. „ceasornicar” < *ornic*) + suf. *-ie*.

ORNICĂRIE², *ornicării*, s.f. (Înv.) Ceasornicărie. — **Omic** + suf. *-ărie*.

ORNITOFĂUNĂ, *ornitofaune*, s.f. Totalitatea păsărilor dintr-o regiune, dintr-o epocă geologică. [Pr.: -fa-u-] — Din engl. **ornithofauna**.

ORNITOFIL, *-Ă, ornitofilii*, -e, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. iubitor de păsări. **2.** Adj. (Despre plante) La care polenizarea se face cu ajutorul păsărilor. **3.** Adj. De ornitofilie. — Din fr. **ornithophile**.

ORNITOFILIE, *ornitofilii*, s.f. **1.** Grija pentru păsări, pasiune de a crește păsări exotice și cântătoare. **2.** Polenizare prin intermediul păsărilor. — Din fr. **ornithophilie**.

ORNITOLÓG, -Ă, *ornitologi*, -ge, s.m. și f. (Rar la f.) Specialist în ornitologie; ornitologist. — Din fr. **ornithologue**.

ORNITOLÓGIC, -Ă, *ornitologici*, -ce, adj. Care aparține ornitologiei, privitor la ornitologie. — Din fr. **ornithologique**.

ORNITOLÓGIE s.f. Ramură a zoologiei care se ocupă cu studiul sistematicii, al morfologiei, al ecologiei și al importanței economice a păsărilor. — Din fr. **ornithologie**, germ. **Ornithologie**.

ORNITOLÓGIST, -Ă, *ornitologiști*, -ste, s.m. și f. (Înv.) Ornitolog. — Din fr. **ornithologiste**.

ORNITOPTÉR, ornitoptere, s.n. Aeronavă mai grea decât aerul, cu aripi batante, care imită zborul păsărilor; ortopter. — Din fr. **ornithoptère**.

ORNITORÍNC, ornitorinci, s.m. Mamifer primitiv semiacvatic din Australia, cu gura în forma ciocului de rață și cu membrane înțoarcătoare între degete, care depune ouă, dar alăptează puii ieșiți din ouă (*Ornithorhynchus anatinus*). — Din fr. **ornithorynque**.

ORNITÓZĂ, ornitoză, s.f. Boală infecțioasă întâlnită la păsări și transmisibilă la om, care se manifestă, la păsări, prin conjunctivită, coriză, diaree și tulburări generale, iar la om prin pneumonii, tulburări circulatorii și digestive etc. — Din fr. **ornithose**.

OROÁRE, (2) orori, s.f. **1.** Sentiment de groază, de dezgust, de repulsie; aversiune, scârbă. **2.** Faptă, vorbă sau situație care inspiră groază, repulsie; grozăvie. — Din fr. **horreur**, lat. **horror, -oris**.

OROFÍT, -Ă, *orofii*, -te, adj. (Despre plante) Care este adaptat mediului alpin. — Din fr. **orophyte**.

OROGÉN, orogene, s.n. (Geol.) Regiune vastă a scoarței terestre unde au avut loc mișcări tectonice intense care au dus la formarea unui lanț muntos cutat. — Din **orogeneză** (derivat regresiv).

OROGENÉTIC, -Ă, *orogenetici*, -ce, adj. Orogenic. — Din **orogeneză** (după *genetic*).

OROGENÉZĂ, orogeneze, s.f. Ansamblu de procese tectonice care se produc în zonele mobile ale scoarței terestre și care au drept rezultat formarea unui lanț muntos cutat; orogenie (1). — Din fr. **orogénese**.

OROGÉNIC, -Ă, *orogenici*, -ce, adj. Care se referă la orogeneză, care este provocat, aparține sau rezultă prin procesul de orogeneză, privitor la orogeneză; orogenetic. — Din fr. **orogénique**.

OROGENIE s.f. **1.** Orogeneză. **2.** (Rar) Ramură a geologiei care studiază procesele de formare a lanțurilor muntoase cutate. — Din fr. **orogénie**.

OROGRAF, -Ă, *orografi*, -e, s.m. și f. Specialist în orografie. — Din fr. **orographe**.

OROGRAFÍC, -Ă, *orografici*, -ce, adj. Care ține de orografie, privitor la orografie. ⇨ *Nod orografic* = ansamblu montan din care pornesc radierii culmi încadrate de o rețea hidrografică complexă. — Din fr. **orographique**.

OROGRAFÍE s.f. Parte a geografiei fizice care se ocupă cu descrierea, clasificarea și studierea formelor de relief ale uscatului. — Din fr. **orographie**.

OROHIDROGRAFÍC, -Ă, *orohidografici*, -ce, adj. (Rar) Privitor la relieful și la apele unei regiuni. — Din fr. **orohydrographique**.

OROLOGERÍE, (2) orologerii, s.f. (Înv.) **1.** Meseria ceasornicarului. **2.** Ceasornicarie. — Din fr. **horlogerie** (după *orologiu*). Cf. it. **orologeria**.

OROLOGÍER, orologieri, s.m. (Înv.) Ceasornicar. [Pr.: -gi-er] — **Orologiu** + suf. -ar (după fr. *horloger*).

OROLÓGIU, orologii, s.n. Ceas de dimensiuni mari, fixat pe fațada unei clădiri sau pe un perete interior, pe o coloană etc. și de obicei prevăzută cu un mecanism sonor care anunță principalele unități de timp. — Din lat. **horologium**, it. **orologio**.

ORONÍMIC, -Ă, *oronimii, -ie, -ce*, s.n., adj. (Care denumeste) o formă de relief. — De la **oronimie**.

ORONIMÍE s.f. **1.** Totalitatea numerelor geografice (propriei și apelative) care desemnează formele de relief. **2.** Ramură a toponimiei care se ocupă cu studiul formării și al evoluției numirilor referitoare la formele de relief. — Din fr. **oronymie**.

OROPSI, oropsesc, vb. IV. Tranz. **1.** A asupra, a urgisi, a prigoni, a persecuta. **2.** (Pop.) A izgoni, a alunga. ⇨ A lăsa la voia întâmplării; a părăsi. **3.** (Înv. și reg.) A certa, a ocări, a blestema. [Var.: (reg.) **horopsi** vb. IV] — Et. nec.

OROPȘÍT, -Ă, *oropsiți, -te*, adj. (Adesea substantivat) Asuprit, prigoni, urgisit; chinuit. ⇨ Sărman; prăpădit, nenorocit; (despre copii) fără familie, părăsit. ⇨ Lăsat la voia întâmplării, neîngrijit; uitat, părăsit. [Var.: (reg.) **horopsi**, -ă adj.] — V. **oropsi**.

OROTÍP, orotipuri, s.n. (Tipogr.) Mașină de cules asemănătoare linotipului. — Din germ. **Orotype**.

ORPÍMÉNT s.n. Pigment natural de arsen, de culoare galbenă-strălucitoare, folosit ca vopsea în pictură. — Din fr. **orpiment**.

ORȘOVEÁN, -Ă, *orșoveni, -e*, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană originară sau locuitor din municipiul Orșova. **2.** Adj. Care aparține municipiului Orșova sau orșovenilor (1), privitor la Orșova ori la orșoveni. — **Orșova** (n. pr.) + suf. -ean.

ORȘOVEÁNCĂ, orșovenice, s.f. Femeie originară sau locuitoare din municipiul Orșova. — **Orșovean** + suf. -că.

ORT¹, orți, s.m. (Înv. și pop.) Monedă de argint de valoare mică, reprezentând a patra parte dintr-un leu vechi (sau dintr-un taler). ⇨ *Ortul starostesc* (sau *vătășesc*) = taxă specială în Moldova (sau, respectiv, în Țara Românească) plătită unui staroste pentru vinul adus la vânzare în târguri. ⇨ Expr. (Fam.) *A(-și) da ortul popii* = a muri. *Tot doi bani* (sau *lei*) și un ort = totuna, la fel de neînsemnat. — Din pol. **ort**, germ. **Ort**.

ORT², orturi, s.n. (Reg.) Locul de muncă al minerilor într-o mină; abataj. — Din germ. **Ort**.

ORTÁ, ortale, s.f. (Înv.) **1.** Unitate militară corespunzătoare unui regiment; (în armata turcească) regiment de ieniceri. **2.** Trupă, ceată, bandă; grupare. — Din tc. **orta**.

ORTÁC, ortaci, s.m. (Reg.) Tovarăș (de drum, de muncă etc.); camarad; p. ext. prieten. ⇨ (Glumeț) lubit, drăguț. ⇨ Asociat, părtaș. — Din sb. **ortak**. **ORTÁCÍ, ortăcesc**, vb. IV. Refl. recipr. (Reg.) A lega tovarășie cu cineva; a se întovărăși, a se asocia. — Din **ortac**.

ORTÁCÍE, ortăcii, s.f. (Reg.) Tovărășie, asociere, prietenie. — **Ortac** + suf. -ie.

ORTIC, ortice, adj. (În sintagma *Triunghi ortic* = triunghi ale cărui vârfuri sunt punctele de intersecție ale înălțimilor cu laturile opuse vârfurilor triunghiului din care sunt coborâte. — Din fr. **orthique**.

ORTICÓN, orticoane, s.n. Tub de luat vederi în camerele de televiziune; orticonoscop. — Din germ. **Orthikon**.

ORTICONOSCÓP, orticonoscoape, s.n. (Tehn.) Orticon. — Din fr. **orthiconoscope**.

ORTO Element de compunere însemnând „drept”, „conform cu”, „corect”, care servește la formarea unor substantive și a unor adjective. — Din fr. **ortho-**.

ORTOCÉNTRIC, -Ă, *ortocentrici, -ce*, adj. (Despre tetraedre) Care are un ortocentru. — **Ortocentru** + suf. -ic.

ORTOCÉNTRU, ortocentre, s.n. Punctul de întâlnire a înălțimilor unui triunghi; punctul de întâlnire a înălțimilor unui tetraedru cu muchiile opuse perpendiculare. — Din fr. **orthocentre**.

ORTOCÉRAS, ortocerași, s.m. Moluscă din mările primare, cu cochilie conică dreaptă împărțită în cămăruțe. — Din fr. **orthoceras**.

ORTOCLÁZ s.n. (Min.) Ortoză. — Din fr. **orthoclase**.

ORTOCROMÁTIC, -Ă, *ortocromatici, -ce*, adj. (Despre emulsii sau materiale fotografice) Care este sensibil la toate culorile spectrului, în afară de roșu. — Din fr. **orthochromatique**.

ORTOCROMÁTISM s.n. Caracteristică a emulsiilor sau a materialelor fotografice de a fi ortocromatice. — Din fr. **orthochromatisme**.

ORTODIAGONÁL, -Ă, *ortodiagonali, -e*, adj. (Despre o figură geometrică) Ale cărei diagonale se intersectează sub un unghi drept. [Pr.: -di-a-] — Din germ. **Orthodiagonale**.

ORTODIAGRAFÍE, ortodiagrafi, s.f. Formă de reproducere cu ajutorul razelor Roentgen, care scoate în evidență conturul exterior și mărirea organelor interne. [Pr.: -di-a-] — Din fr. **orthodiagraphie**.

ORTODIAGRÁMÁ, ortodiagrame, s.f. Traseu desemnat de radiolog pe un ecran fluorescent, care reprezintă proiecția conturului exterior al unui organ intern, determinată cu ajutorul razelor X. [Pr.: -di-a-] — Din fr. **orthodiagramme**.

ORTODIASCOPÍE s.f. Metodă radioscopică pentru obținerea conturilor unui obiect în mărirea naturală. [Pr.: -di-a-] — Din fr. **orthodiascopie**.

ORTODÓNTIC, -Ă, *ortodontici, -ce*, adj. Referitor la ortodonție, de ortodonție. — Din fr. **orthodontique**.

ORTODONTOLÓGÍE s.f. Specialitate a stomatologiei care studiază anomaliiile de poziție, dezvoltare etc. a dinților pe arcadele dentare și tratamentul acestora. — Din fr. **orthodontologie**.

ORTODONȚIE s.f. Parte a stomatologiei care se ocupă cu prevenirea și tratamentul pozițiilor defectuoase ale dinților. — Din fr. **orthodontie**.

ORTODÓX, -Ă, *ortodoxi*, -xe, adj. 1. Care ține de Biserica creștină răsăriteană, de ortodoxie, care este conform cu doctrina acestei biserici; (despre persoane) care este adept al ortodoxismului. ♦ (Substantivat) Persoană de religie creștină răsăriteană. 2. Conform cu o concepție, cu o doctrină, cu dogma unei religii; (despre oameni) care urmează cu fermitate (sau dogmatic) o asemenea doctrină. — Din ngr. *orthodoxos*, lat. *orthodoxus*, fr. *orthodoxe*.

ORTODOXIE s.f. 1. Confesiune creștină care a păstrat neschimbate dogmele, tradiția, cultul și organizarea bisericească fixate prin cele șapte sinoade ecumenice; *p. ext.* Biserica ortodoxă; religia ortodoxă. 2. Conformitate, concordanță cu principiile tradiționale ale doctrinei Bisericii creștine ortodoxe. — Din lat. *orthodoxia*, fr. *orthodoxie*.

ORTODOXISM s.n. 1. Confesiune creștină ortodoxă. 2. Calitatea de a fi ortodox (2). 3. Doctrină literară și ideologică românească din perioada interbelică; înclinare spre cultivarea temelor și motivelor religioase ortodoxe. — **Ortodox** + suf. *-ism*.

ORTODOXIST, -Ă, *ortodoxiști*, -ste, adj., s.m. și f. (Adept) al ortodoxismului. — De la **ortodoxism**, cu schimbarea sufixului.

ORTODROMĂ, *ortodrome*, s.f. Drumul cel mai scurt care leagă două puncte de pe suprafața Pământului. — Din germ. *Orthodrome*.

ORTODROMIC, -Ă, *ortodromici*, -ce, adj. Referitor la ortodromă, de ortodromă. — Din fr. *orthodromique*.

ORTOÉDRIC, -Ă, *ortoedrici*, -ce, adj. (Despre poliedre) Care are planurile coordonate perpendiculare între ele, care are fețele intersectate în unghi drept. — Din fr. *orthoédrique*.

ORTOÉPIC, -Ă, *ortoepici*, -ce, adj. Care aparține ortoepiei, privitor la ortoepie. — Din fr. *orthoépique*.

ORTOEPİE s.f. Ansamblu de reguli proprii unei limbi care privesc pronunțarea corectă (literară) a cuvintelor; disciplină care se ocupă cu studiul acestor reguli. — Din fr. *orthoépie*.

ORTOFONIC, -Ă, *ortofonici*, -ce, adj. (Despre transmisii radio-electrice) Care nu modifică timbrul sunetului emis. — Din fr. *orthophonique*.

ORTOFONIE s.f. Pronunțare considerată normală sau corectă a unui fonem sau a unui grup de foneme. — Din fr. *orthophonie*.

ORTOFOSFORIC adj. (În sintagma *Acid ortofosforic* = acid fosforic. — Din fr. *orthophosphorique*.

ORTOGENÉZĂ s.f. Teorie conform căreia evoluția organismelor are loc pe baza anumitor direcții strict determinate, negând rolul selecției naturale în adaptarea organismelor la condițiile de existență. — Din fr. *orthogénèse*.

ORTOGENIE s.f. (Med.) 1. Dezvoltare simetrică a arcadelor dentare superioare și inferioare care face posibilă întâlnirea dinților cap la cap. 2. Ansamblu mijloacelor prin care se încearcă diminuarea frecvenței genelor patologice dintr-o populație, constând, mai ales, în limitarea nașterilor la persoanele care prezintă riscuri genetice. 3. Metodă de diagnosticare și de tratament al tulburărilor psihice ale copilului. — Din fr. *orthogénie*.

ORTOGONAL, -Ă, *ortogonali*, -e, adj. (Despre figuri geometrice) Care formează unghiuri drepte. ♦ *Proiecție ortogonală* = proiecție obținută prin trasarea unei perpendiculare de la fiecare punct de proiectat pe planul de proiecție. ♦ (Despre curbe) Care se întrețea astfel încât tangentele lor în punctul de intersecție să fie perpendiculare. ♦ (Despre suprafețe) Care se întrețea astfel încât planurile lor tangente în orice punct al curbei de intersecție să fie perpendiculare. — Din fr. *orthogonal*.

ORTOGONALITATE s.f. Proprietatea de a fi ortogonal. — Din fr. *orthogonalité*.

ORTOGRAFIA, *ortografiez*, vb. I. Tranz. A scrie după regulile ortografice; a aplica o anumită ortografie. [Pr.: *-fi-a*] — Din fr. *orthographier*.

ORTOGRĂFIC, -Ă, *ortografici*, -ce, adj. Care aparține ortografiei, privitor la ortografie, de ortografie. ♦ În conformitate cu regulile ortografiei, corect din punctul de vedere al ortografiei. — Din fr. *orthographique*.

ORTOGRAFIE, *ortografii*, s.f. Ansamblu de reguli care stabilesc scrierea corectă a cuvintelor unei limbi; aplicarea practică a acestor reguli. — Din lat. *orthographia*.

ORTOGRAFIERE, *ortografieri*, s.f. Acțiunea de a ortografia și rezultatul ei. [Pr.: *-fi-e*] — V. *ortografia*.

ORTOHIDROGEN s.n. Hidrogen cu moleculele alcătuite din doi atomi ale căror nuclee au spinii paraleli. — Din fr. *orthohydrogène*.

ORTOLAN, *ortolani*, s.m. Pasăre migratoare cu penele de culoare brun-roșcată, cu capul cenușiu-verzui și cu guşa galbenă (*Emberiza hortulana*). — Din fr. *ortolan*.

ORTOMÁN, -Ă, *ortomani*, -e, adj. (Pop.; adesea substantivat) 1. (Despre ciobani) Bogat (în turme). 2. (Despre haiduci) Chipeș, viteaz, mândru; ortomănos. 3. (Despre cai) Care aleargă bine; sprinten, focos. [Var.: *ioromán, -ă* adj.] — Et. nec.

ORTOMĂNEȘC, -EĂSCĂ, *ortomănești*, adj. (Pop.) De ortoman, haiduceșc. [Var.: *ioromăneșc, -ească* adj.] — **Ortoman** + suf. *-esc*.

ORTOMĂNEȘTE adv. (Pop.) Cu curaj, voinicește. [Var.: *ioromănește* adv.] — **Ortoman** + suf. *-este*.

ORTOMĂNÓS, -OĂȘĂ, *ortomănoși*, -oase, adj. (Pop.) Ortoman (2). — **Ortoman** + suf. *-os*.

ORTOPANCROMĂTIC, -Ă, *ortopancromatici*, -ce, adj. (Despre materiale fotografice) Care este sensibil la toate culorile spectrului, inclusiv la roșu. — Din fr. *orthopanchromatique*.

ORTOPÉD, -Ă, *ortopezi*, -de, s.m. și f. (Rar la f.) 1. Medic specialist în ortopedie; ortopedist (1). 2. Tehnician care confecționează aparate ortopedice; ortopedist (2). — Din **ortopedie** (derivat regresiv). Cf. germ. *Orthopäde*.

ORTOPÉDIC, -Ă, *ortopedici*, -ce, adj. Care aparține ortopediei, privitor la ortopedie. — Din fr. *orthopédique*, germ. *orthopädisch*.

ORTOPÉDIE s.f. Ramură a chirurgiei care se ocupă cu studiul și tratamentul bolilor și deformațiilor congenitale sau dobândite ale sistemului osteoarticular. — Din fr. *orthopédie*, germ. *Orthopädie*.

ORTOPÉDIST, -Ă, *ortopediști*, -ste, s.m. și f. (Înv.) 1. Ortoped (1). 2. Ortoped (2). — Din fr. *orthopédiste*, germ. *Orthopädist*.

ORTOPÓL, ortopoli, s.m. Punct în care se intersectează perpendicularele coborâte pe laturile unui triunghi din proiecțiile ortogonale ale vârfurilor acestuia pe o dreaptă din planul triunghiului. — Din fr. *orthopôle*.

ORTOPTÉR, ortoptere, s.n. 1. (La pl.) Ordin de insecte cu aripile anterioare pergamentoase, cu cele posterioare late și membranoase, pliate în sensul lungimii, și cu picioarele posterioare lungi, adaptate pentru sărit (*Orthoptera*); (și la sg.) insectă care face parte din acest ordin. ♦ (Adjectival) Care are însușirile insectei de mai sus. 2. (Aeron.) Ornitopter. — Din fr. *orthoptère*.

ORTÓPTIC, -Ă, *ortoptici*, -ce, s.f., adj. 1. S.f. Ramură a oftalmologiei care asigură tratamentul ambliopiei, educarea vederii stereoscopice și tratamentul dezechilibrului muscular în strabism. 2. Adj. De optică (1). — Din fr. *orthoptique*.

ORTORADIOGRAFIE, *ortoradiografii*, s.f. (Fiz.) Ortoradioscopie. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. *orthoradiographie*.

ORTORADIOSCOPIE, *ortoradioscopii*, s.f. (Fiz.) Metodă radioscopică pentru obținerea conturului unui obiect în adevărata lui mărime; ortoradiografie. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. *orthoradioscopie*.

ORTOSCÓPIC, -Ă, *ortoscopici*, -ce, adj. (Despre un sistem optic) Care formează imagini corecte, fără distorsiuni; rectiliniar. — Din fr. *orthoscopie*.

ORTOSCOPIE s.f. Calitate a unui obiectiv fotografic sau a unui sistem optic de a nu prezenta imagini deformate. — Din fr. *orthoscopie*.

ORTOSIMPÁTIC, -Ă, *ortosimpatici*, -ce, adj. (Med.) Al sistemului nervos vegetativ. — Din fr. *orthosympathique*.

ORTOSTÁTIC, -Ă, *ortostatici*, -ce, adj. (Med.) (Care se produce numai) în poziție verticală. — Din fr. *orthostatique*.

ORTOSTATISM s.n. (Med.) Menținere a corpului în poziția verticală. — Din fr. *orthostatisme*.

ORTOTÉST, ortoteste, s.n. Instrument mecanic, cu pârghii și roți dințate, folosit la măsurarea dimensiunilor pieselor prelucrate. — **Orto-** + **test**.

ORTOTÓNUS, ortotonusuri, s.n. Spasm prelungit al mușchilor capului, trunchiului și membrilor care determină o poziție rigidă în linie dreaptă a corpului. — Din fr. *orthotonos*.

ORTOTRÓPIC, -Ă, *ortotropici*, -ce, adj. (Fiz.; despre corpuri) A căruia strălucire este aceeași, oricare ar fi direcțiile de iluminare și de observație. — Din fr. *orthotropique*.

ORTÓZĂ, ortoze, s.f. Mineral din grupul feldspaților, cu aspect lăptos, roșiatic sau gălbui și cu lăcuie sticloasă sau sideoasă, folosit în ceramică sau în industria sticlei; ortoclaz. — Din fr. *orthose*.

ORZ, (1) s.m., (2) *orzuri*, (3) *oarze*, s.n. 1. S.m. Gen de plante erbacee din familia gramineelor, cu paiul lung și cu spicul format din mai multe rânduri de boabe, cultivate ca plante furajere și industriale (*Hordeum*); plantă care face parte din acest gen. ♦ P. restr. Boabele acestor plante, folosite ca hrană pentru animale, în industrie și în alimentația omului. ♦ Expr. *A strica orzul pe găște* = a dăruți lucruri deosebite cuiva care nu știe să le prețuiască. 2. S.n. Specie de orz (1). 3. S.n. Semănătură, lan de orz (1). — Lat. *hordeum*.

ORZĂR, (1) orzare, s.n., (2) *orzari*, s.m. 1. S.n. (Rar) Orzărie (2). 2. S.m. (Înv.) Negustor de orz. — **Orz** + suf. *-ar*.

ORZĂRIE, orzării, s.f. (Rar) 1. Câmp semănat cu orz. 2. Hambar în care se ține orzul; orzar (1). — **Orz** + suf. *-ărie*.

ORZIȘOR s.n. 1. (Pop.) Diminutiv al lui *orz*; orzuleț. 2. Pastă făinoasă în forma și de mărimea unui bob de orz, care se fierbe în supă. — **Orz** + suf. *-ișor*.

ORZOICĂ s.f. Specie de orz al cărei spic este format numai din două rânduri de boabe, mai bogate în amidon decât ale orzulii și folosite la fabricarea berii; orzoaie (*Hordeum distichon*). ⇨ Compus: *orzoică-debaltă* = plantă erbacee care crește în apele stătătoare sau lin-curgătoare, cu frunze liniare îngrămădite la baza tulpinii și cu flori mici, albe-verzui (*Vallisneria spiralis*). — **Orz** + suf. *-oaică*.

ORZOĂIE s.f. (Reg.) Orzoaică. [Pr.: *-zoa-ie*] — **Orz** + suf. *-oaie*.

ORZULEȚ s.n. (Rar) Orzișor. — **Orz** + suf. *-uleț*.

OS, *oase*, s.n. 1. Element de bază al scheletului vertebratelor, caracterizat prin structura lui dură, solidă și rezistentă, de culoare albă. ⇨ *Os mort* = umflătură a unui os (de obicei a oaselor de la picioarele dinapoi ale calului) provenită dintr-o lovitură, dintr-un efort sau transmisă pe cale ereditară. ⇨ Expr. *A(-i) ajunge* (cuiva) *cuțitul la os* = a nu mai putea îndura un rău; a-și pierde răbdarea. *A băga* (sau *a-i intra* cuiva) *frica* (sau *spaima* etc.) *în oase* = a (se) speria, a (se) îngrozi. *A fi numai piele și oase* sau *a-i număra oasele* = a fi foarte slab. *A(-i) trece* (cuiva) *os prin os* = a fi extrem de obosit. *Până la* (sau *în*) *oase* sau *până la* (sau *în*) *măduva oaselor* = în tot corpul; foarte mult, adânc. *A-i rupe* (sau *a-i muia* cuiva) *oasele* = a bate foarte tare pe cineva. *A-i rămâne* (sau *a-i putezi*) *oasele* (*pe undeva*) = a muri departe de casă, prin locuri străine. *A căpăta* (sau *a avea*, *a dobândi* etc.) *un os de ros* = a obține (sau a avea) un avantaj, un profit. ♦ **Os** (1) sau material comos prelucrat, întrebuințat la fabricarea unor obiecte, în industrie, în arte decorative etc. 2. Fig. (La pl.) Trup; ființă, făptură. 3. Fig. Neam, familie, viață. ⇨ Expr. (*A fi*) *din os sfânt* (sau *din oase sfinte*, *din os de domn* sau *domnesc*) = (a fi) din neam domnesc, din familie domnitoare. 4. Compus: *osul-lepurei* = plantă cu miros greu, cu flori trandafirii îngrămădite la vârful ramurilor spinoase (*Ononis spinosa*). — Lat. **ossum**.

OSANĂ, (1) *osonale*, s.f., (2) interj. 1. S.f. (La pl.) Cuvinte de laudă, de preamărire (exagerată); aclamații, ovații. 2. Interj. (Mai ales în imnurile religioase) Laudă! mărire! slavă! [Acc. și: (2) *osâna*] — Din sl. **osanna**.

OSATURĂ, *osaturi*, s.f. 1. Totalitatea oaselor unui vertebrat; schelet, osărie. 2. Schelet sau structură de rezistență a unei construcții, a unei mașini, a unei nave etc. ♦ Fig. Constituție internă, structură, alcătuire (a ceva). — Din fr. **ossature**.

OSĂRIE s.f. (Rar) Osatură (1). — **Os** + suf. *-ărie*.

OSĂNDĂ, *osânde*, s.f. (Pop.) 1. Condamnare, pedeapsă la care este supus cineva (de către organele judiciare). ⇨ Expr. *A-și face osânda* = a executa pedeapsa la care este condamnat. (Reg.) *A-și face osânda cu cineva* = a se purta rău, fără milă; a chinui, a tortura pe cineva. 2. Fig. Blestem; pacoste, năpastă, nenorocire, urgie. — Din **osândi** (derivat regresiv).

OSĂNDI, *osândesc*, vb. IV. Tranz. (Pop.) 1. A condamna, a pedepsi (printru o sentință judecătorească); a pronunța o sentință de condamnare (împotriva cuiva). ♦ P. ext. A dezaproba, a înfiera, a critica, a judeca. 2. A sili, a obliga; a forța, a constrânge. — Din sl. **osonditi**.

OSĂNDIRE, *osândiri*, s.f. (Pop.) Acțiunea de a *osândi* și rezultatul ei; condamnare. ♦ (Înv.) Necaz, suferință. ⇨ Loc. adj. *În osândire* = asuprit, urgisit; chinuit. — V. **osândi**.

OSĂNDIT, *-Ă*, *osândiți*, *-te*, adj. (Pop.; adesea substantivat) 1. Condamnat, pedepsit. 2. Blestemat; nenorocit, năpăstuit, urgisit. — V. **osândi**.

OSĂNDITĂTOR, *-OĂRE*, *osânditori*, *-oare*, adj. (Rar) Care condamnă, care dezaprobă. — **Osândi** + suf. *-tor*.

OSĂNZĂ, *osânze*, s.f. (Pop.) 1. Grăsime crudă de porc din regiunea abdominală. 2. P. ext. Grăsime depusă pe diverse părți ale corpului omenesc. ♦ Fig. Bunăstare, avere, bogăție. — Lat. **absungia**.

OSĂRDIE s.f. (Înv.) Stăruință în executarea unui lucru; ardoare, zel, răvnă, sârguință, străduință. — Din sl. **usrüdięe**.

OSĂRDNIC, *-Ă*, *osărdnici*, *-ce*, adj. (Înv.) Zelos, sârguincios. — Din sl. **usrüdnikü**.

OSĂRDUL, *osârduiesc*, vb. IV. Refl. și intrans. (Înv.) A se strădui, a se osteni. — Din **osărdie**.

OSĂRDUITĂTOR, *-OĂRE*, *osârduitori*, *-oare*, adj. (Înv.) Sârguincios, zelos, osărdnic. [Pr.: *-du-i-*] — **Osărdul** + suf. *-tor*.

OSC, *-Ă*, *osci*, *-ce*, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care făcea parte dintr-o veche populație din Italia centrală sau era originară de acolo. 2. Adj. Care aparține oscilor (1), referitor la osci. ♦ (Substantivat, f.) Limba vorbită de osci (1). — Din fr. **osque**.

OSCILĂ, *oscilez*, vb. I. Intrans. 1. A se mișca alternativ în direcții opuse; a se legăna, a se balansa, a pendula. 2. Fig. A manifesta nehotărâre, a fi

instabil; a sta în cumpănă; a șovăi, a ezita; a fluctua. 3. (Despre un sistem fizic) A evolua în așa fel încât una sau mai multe dintre mărimile sale caracteristice să ia succesiv valori pozitive și negative, simetrice în raport cu valoarea zero. — Din fr. **osciller**.

OSCILĂNT, *-Ă*, *oscilanți*, *-te*, adj. Care oscilează. ♦ Fig. Șovăitor, ezitant; fluctuant. — Din fr. **oscillant**.

OSCILĂRE, *oscilări*, s.f. Acțiunea de a *oscila* și rezultatul ei; balansare, clătinare, legănare, pendulare. ♦ Fig. Șovăială, ezitare; fluctuație. — V. **oscila**.

OSCILĂTOR, *oscilatoare*, s.n. 1. Sistem fizic care poate efectua oscilații libere. 2. Aparat sau dispozitiv care produce oscilații electromagnetice, alimentat de la o sursă de energie (electrică). ⇨ *Oscilator pilot* = oscilator destinat să producă o oscilație de frecvență constantă utilizată ca frecvență de referință. *Oscilator multispot* = oscilator care poate afișa simultan mai multe imagini. — **Oscila** + suf. *-tor*. Cf. fr. **oscillateur**.

OSCILĂTORIU, *-IE*, *oscilatorii*, adj. Care oscilează, cu oscilații. — Din fr. **oscillatoire**.

OSCILĂȚIE, *oscilații*, s.f. 1. Mișcare periodică alternativă și simetrică a unui corp în raport cu o anumită poziție a sa; vibrație, pendulare, oscilare. 2. Variație periodică în timp a valorilor unei mărimi care caracterizează un sistem fizic, însoțită de o transformare a energiei dintr-o formă în alta. 3. Fig. Nehotărâre, șovăială; fluctuație. — Din fr. **oscillation**.

OSCILĂ, *oscile*, s.f. Mic disc de bronz sau de marmură împodobit cu o mască în relief, care era atârnat, la vechii romani, de arborii sacri sau sub colanode. — Din lat. **oscillum**, fr. **oscille**.

OSCILOGRAF, *oscilografie*, s.n. Aparat care indică sau înregistrează grafic, la scară, variația unei mărimi fizice variabile în funcție de timp. — Din fr. **oscillographe**.

OSCILOGRAFIE, *oscilografii*, s.f. Înregistrare a oscilațiilor cu ajutorul oscilografului. — Din fr. **oscillographie**.

OSCILOGRAMĂ, *oscilogramme*, s.f. Diagramă obținută cu ajutorul oscilografului. — Din fr. **oscilogramme**.

OSCILOMETRIE, *oscilometrie*, s.f. (Med.) Măsurare a amplitudinii modificărilor de volum ale arterelor periferice. — Din fr. **oscillométrie**.

OSCILOMETRU, *oscilometre*, s.n. Aparat folosit pentru determinarea pulsațiilor pereților arteriali și care permite înregistrarea indirectă a tensiunii arteriale. — Din fr. **oscillomètre**.

OSCILOSCOP, *oscilloscoape*, s.n. Aparat de măsură și de observare vizuală a curbei care reprezintă variația rapidă în timp a unor mărimi fizice, de obicei electrice. — Din fr. **oscilloscope**.

OSCIOR, *oscioare*, s.n. Diminutiv al lui *os*; osișor, osuț. — **Os** + suf. *-cior*. **OSCIULATOR**, *-OĂRE*, *osculatori*, *-oare*, adj. (Mat.; despre curbe, suprafețe) Care se află în contact de osculație. — Din fr. **osculateur**.

OSCULAȚIE s.f. (Mat.) Contact mai strâns decât contactul de tangență între o curbă sau o suprafață cu altă curbă sau suprafață. — Din fr. **osculation**.

OSEBII, *osebesc*, vb. IV. 1. Tranz. și refl. (Înv. și pop.) A (se) diferenția, a (se) deosebi. 2. Tranz. și refl. (Înv. și pop.) A (se) despărți; a (se) separa; a (se) divide. 3. Tranz. (Înv.) A lăsa deoparte, a excepta. — Din sl. **osebiti**.

OSEBIRE, *osebiri*, s.f. (Înv. și pop.) Acțiunea de a (se) *osebi* și rezultatul ei; deosebire, diferență; p. ext. inegalitate. ⇨ Loc. adv. *Fără osebire* = a) fără excepție, fără deosebire; b) întocmai, identic, exact. *Cu osebire* = mai cu seamă, în special, mai ales; foarte mult. — V. **osebi**.

OSEBIT, *-Ă*, *osebiți*, *-te*, adj. (Înv. și pop.) 1. Deosebit, diferit. ⇨ Loc. prep. *Osebit de...* = în afară de..., pe lângă. 2. Care iese din comun; ales, remarcabil; p. ext. foarte mare. — V. **osebi**.

OSEINĂ s.f. Substanță organică din clasa proteinelor, care formează partea organică a oaselor. — Din fr. **osséine**.

OSEMINTE s.n. pl. Oasele uscate și descărnate ale unei ființe moarte. — Din fr. **ossements**, lat. **ossamenta**.

OSIĂNIC, *-Ă*, *osianici*, *-ce*, adj. Care aparține lui Ossian ori seamănă cu poemele atribuite lui, privitor la Ossian sau la poemele atribuite lui. [Pr.: *-si-a-*] — Din fr. **ossianique**.

OSIANISM s.n. Caracter, atmosferă (melancolică) proprie poemelor osianice; imitație a poemelor osianice. — Din fr. **ossianisme**.

OSIE, *osii*, s.f. Arbore sau ax terminat la cele două capete cu fusuri, pe care sunt montate roțile unui vehicul rutier. ⇨ Expr. (Fam.) *A unge osia* = a mitui. — Din sl. **osí**.

OSIFICĂ, pers. 3 *osifică*, vb. I. Refl. (Despre părțile membranoase și cartilagiinoase ale corpului) A se transforma în os, a se întări ca un os, a căpăta consistența osului. — După fr. **ossifier**.

OSIFICĂRE, *osificări*, s.f. Faptul de a se *osifica*; osteogeneză, osificație. — V. **osifica**.

OSIFICĂT, -Ă, *osificați*, -te, adj. (Despre părțile membranoase și cartilajinoase ale corpului) Transformat în os, întărit ca un os. ♦ Fig. Osos, scheletic. — V. **osifica**.

OSIFICĂȚIE, *osificații*, s.f. Osificare. — Din fr. **ossification**.

OSIȘOR, *osișoare*, s.n. (Rar) Osciur. — Os + suf. -ișor.

OSMÁN, -Ă, *osmani*, -e, s.m. și f., adj. (Înv.) 1. S.m. și f. Turc. 2. Adj. Turcesc. ♦ *Limba osmană* = limba turcă. — Din **osmanlâu** (derivat regresiv).

OSMANLĂU, -ĂIE, *osmanlâi*, s.m. și f., adj. (Înv.) 1. S.m. și f. Turc. 2. Adj. Turcesc. [Var.: **osmanlíu**, -le adj., s.m. și f.] — Din tc. **osmanlı**.

OSMANLÍU, -IE, adj., s.m. și f. V. **osmanlâu**.

OSMIRÍDIU s.n. Aliaj de osmiu și iridiu, caracterizat prin duritate mare, folosit la confecționarea vârfului penițelor de stilou, axelor pentru mecanismele de ceasornic etc. — Din fr. **osmiridium**.

OSMIU s.n. Metal de culoare albă-cenușie, lucios, foarte dur, dar casant, care se găsește în natură, în stare nativă, sub formă de aliaj cu iridiul. — Din fr. **osmium**.

OSMOLOGIE s.f. Studiul mirosurilor, al parfumurilor. — Din fr. **osmologie**.

OSMOMÉTRIC, -Ă, *osmometrici*, -ce, adj. Referitor la osmometrie, de osmo-metrie. — Din fr. **osmométrique**.

OSMOMETRÍE s.f. Parte a fizicii care studiază determinarea presiunilor osmotice. — Din fr. **osmométrie**.

OSMOMÉTRU, *osmometre*, s.n. Instrument pentru măsurarea presiunii osmotice a unei soluții. — Din fr. **osmomètre**.

OSMOREGLĂRE, *osmoreglări*, s.f. Ansamblul proceselor prin care se asigură o valoare relativ constantă a presiunii osmotice a lichidelor din organism. — **Osmo**[z] + **reglare**.

OSMÓTIC, -Ă, *osmotici*, -ce, adj. Care ține de osmoză, privitor la osmoză, al osmozei. ♦ *Presiune osmotică* = presiune statică suplimentară care se manifestă în soluții datorită fenomenului de osmoză. — Din fr. **osmotique**.

OSMÓZĂ, *osmoze*, s.f. Trecere a unui solvent printr-o membrană semi-permeabilă, care separă două soluții de compoziții sau concentrații diferite. — Din fr. **osmose**, germ. **Osmose**.

OSÓS, OSOÁSĂ, *ososi, osoase*, adj. 1. Privitor la oase, de oase; asemănător cu oasele. ♦ *Sistem osos* = totalitatea oaselor din organismul vertebratelor; schelet. 2. Cu oase mari, ieșite în relief, ciolănos; p. ext. uscățiv, slab. — Os + suf. -os.

OSPĂTĂ, *ospățez*, vb. I. Tranz. A primi (pe cineva) în casă ca oaspete, oferindu-i mâncare și băutură; a da de mâncare; a trata, a cinsti. ♦ Intrans. și refl. (Înv. și pop.) A mânca; p. ext. a petrece, a benchetui. — Lat. **hospitare**.

OSPĂTĂR, *ospătari*, s.m. 1. Angajat din sectorul comercial care servește pe consumatori într-un restaurant sau în alt local de consumație și încasează contravaloarea consumației; chelner. 2. (Înv.) Patron al unui birt, al unei ospătării; birtaș, hangiu. — **Ospăta** + suf. -ar.

OSPĂTĂRE, *ospătări*, s.f. Acțiunea de a (se) *ospăta* și rezultatul ei. — V. **ospăta**.

OSPĂTĂRNIC, -Ă, *ospătarnici*, -ce, adj. (Reg.) Ospitalier. — **Ospătar** + suf. -nic.

OSPĂTĂT s.n. (Rar) Faptul de a (se) *ospăta*; ospățare. ♦ Expr. A se *ășeza* (sau a se pune) pe *ospătat* = a mânca cu lăcomie. — V. **ospăta**.

OSPĂTĂRIE, *ospătării*, s.f. (Înv. și pop.) Birt; han (cu birt). — **Ospătar** + suf. -ie.

OSPĂTĂRIȚĂ, *ospătărițe*, s.f. 1. Angajată din sectorul comercial care servește pe consumatori și încasează contravaloarea consumației, într-un restaurant sau în alt local de consumație; chelneriță. 2. (Înv.) Patroană a unui birt, a unei ospătării; hangiaș. — **Ospătar** + suf. -iță.

OSPĂTĂTOR, -OĂRE, *ospătători, -oare*, s.m. și f. (Înv.) Persoană care dă (sau ia parte la) un ospăț. — **Ospăta** + suf. -tor.

OSPĂTÓS, -OĂSĂ, *ospătoși, -oase*, adj. (Înv.) Ospitalier. — **Oaspete** + suf. -os.

OSPĂȚ, *ospete*, s.n. Masă mare, îmbelșugată (organizată în diferite împrejurări festive); petrecere cu masă mare; ospete, banquet. ♦ (Înv. și pop.) Masă, mâncare îmbelșugată. [Pl. și: *ospățuri*] — Lat. **hospitium**.

OSPECIÓR, *ospeciuri*, s.m. (Pop.) Diminutiv al lui *oaspete*. — **Oaspete** + suf. -ior.

OSPEȚIE, (2) *ospeții*, s.f. (Pop.) 1. Primire bună, ospitalitate. 2. (Rar) Ospăț. — **Oaspete** + suf. -ie.

OSPEȚÍME s.f. (Pop.) Multime de oaspeți. — **Oaspete** + suf. -ime.

OSPÍCIU, *ospicii*, s.n. Spital, sanatoriu în care sunt tratați bolnavii cu afecțiuni psihice; casă de nebuni; balamuc. — Din lat. **hospitium**, fr. **hospice**, germ. **Hospiz**.

OSPITALIÉR, -Ă, *ospitalieri, -e*, adj. Care primește bucuros oaspeți; care este amabil, primitiv cu oaspeții. ♦ (Despre o casă, un oraș, o țară) În care ești bine primit, în care te simți bine; care oferă ospitalitate. [Pr.: -li-er] — Din fr. **hospitalier**.

OSPITALITÁTE s.f. Înșușirea de a fi ospitalier. ♦ Primire, găzduire bună oferită cuiva. — Din fr. **hospitalité**, lat. **hospitalitas, -atis**.

ÓSRAM s.n. Aliaj de osmiu și wolfram, folosit la fabricarea de filamente pentru becurile electrice cu incandescență. — Din germ. **Osram**.

OST, osturi, s.n. (Înv.) Est, răsărit. *Din osturi bate crivăț*. — Din germ. **Ost(en)**.

OSTÁȘ, *ostași*, s.m. Persoană care servește în armată, care face serviciu militar; oștean, soldat; militar. ♦ Fig. Militant, luptător (pentru o cauză). — **Oaste** + suf. -aș.

OSTÁTEC s.m. v. **ostatic**.

OSTÁTIC, -Ă, *ostatici, -ce*, s.m. și f. Persoană din rândul populației civile aflate pe teritoriul ocupat de forțele inamice, pe care acestea, încălcând normele dreptului internațional, o rețin spre a preveni actele împotriva lor sau pentru a o executa dacă asemenea acte s-au produs. ♦ Persoană răpită și sechestrată în vederea obținerii unor recompense bănești sau revendicări politice. ♦ Fig. (Fam.) Amanet, zălog². [Var.: **ostátéc** s.m.] — Din it. **ostatico**.

OSTÁȘÉSC, -EÁSCĂ, *ostășești*, adj. De ostaș; militar; milităresc. — **Ostaș** + suf. -esc.

OSTÁȘÉȘTE adv. Ca ostașii, conform normelor militare; militărește. — **Ostaș** + suf. -ește.

OSTÁȘÍ, *ostășesc*, vb. IV. Intranz. (Înv.) A se afla în serviciu militar; a face armata, a duce viață de ostaș; p. ext. a se război. — Din **ostaș**.

OSTÁȘÍE s.f. (Înv.) 1. Serviciu de ostaș; militărie. 2. Oștire, armată. 3. Virtute ostășească, vitejie. — **Ostaș** + suf. -ie.

OSTÁȘÍME s.f. Multime de ostași, armată; soldățime. — **Ostaș** + suf. -ime.

OSTEALGÍE, *ostealgii*, s.f. Durere de oase. [Pr.: -te-al-] — Din fr. **ostéalgie**.

OSTEÍTĂ, *osteite*, s.f. Boală care constă în inflamarea acută sau cronică a unui os. [Pr.: -te-i-] — Din fr. **ostéite**.

OSTENEÁLĂ, *osteneli*, s.f. 1. Starea celui ostenit; oboseală; istovire, extenuare. ♦ Expr. (A fi) *rupt* (sau *frânt*) de *osteneală* = (a fi) peste măsură de obosit, de istovit. 2. Muncă grea, oboseală, extenuantă; efort, trudă, strădanie. ♦ Expr. A-și da (toată) *osteneala* = a depune toate eforturile, a-și da toată silința, a se strădui. — **Osteni** + suf. -eală.

OSTENÍ, *ostenesc*, vb. IV. (Înv. și pop.) 1. Intrans. A-și pierde puterile din cauza unui efort; a obosi. 2. Refl. și intrans. A depune eforturi, a se strădui, a se trudi. ♦ Tranz. A supune la un efort; a obosi pe cineva. 3. Refl. și intrans. A obosi umblând, mergând; p. ext. a merge, a se duce undeva sau la cineva. — Din sl. **ustanon**, bg. **ustan'a**, rus. **ustat'**.

OSTENICIÓS, -OĂSĂ, *ostenicioși, -oase*, adj. (Înv. și pop.) Obositor, istovitor; anevoios, dificil. — **Osteni** + suf. -cios.

OSTENÍȚ, -Ă, *osteniți, -te*, adj. (Înv. și pop.) Obosit, trudit, istovit, extenuat. ♦ Care denotă oboseală. — V. **osteni**.

OSTENITÓR, -OĂRE, *ostenitori, -oare*, adj. (Înv. și pop.) 1. Obositor, istovitor; p. ext. greu, dificil. 2. (Adesea substantivat) Care muncește din greu, care se străduiește; muncitor, trudit. — **Osteni** + suf. -tor.

OSTENSÍBIL, -Ă, *ostenibili, -e*, adj. Care se poate arăta sau vedea; vizibil; p. ext. evident. — Din fr. **ostensible**.

OSTENTATÍV, -Ă, *ostentativi, -e*, adj. Făcut cu intenția de a pune ceva în evidență, de a impresiona, de a provoca; demonstrativ, provocator, ostentatoriu. — Din it. **ostentativo**, germ. **ostentativ**.

OSTENTATÓRIU, -IE, *ostentatorii*, adj. (Rar) Ostentativ. — Din fr. **ostentatoire**.

OSTENTÁȚIE, *ostentații*, s.f. Punere în valoare în mod provocator a unei înșușiri; prezentare demonstrativă, etalare pretențioasă a ceva. ♦ Loc. adv. *Cu ostentație* = în mod demonstrativ, ostentativ. [Var.: **ostentațiune** s.f.] — Din fr. **ostentation**, lat. **ostentatio, -onis**.

OSTENTAȚÍUNE s.f. v. **ostentație**.

OSTEOARTRÍTĂ s.f. Inflamație care cuprinde atât articulația, cât și partea osoasă din jur. [Pr.: -te-o-ar-] — Din fr. **ostéo-arthrite**.

OSTEOBLÁST, *osteoblaste*, s.n. Celulă osoasă tânără, nediferențiată complet, din care se formează osteocitul. [Pr.: -te-o-] — Din fr. **ostéoblaste**.

OSTEOCÍȚ, *osteocite*, s.n. Celulă osoasă în stadiu matur, complet diferențiată, care prezintă numeroase prelungiri ramificate. [Pr.: -te-o-] — Din fr. **ostéocyte**.

OSTEOCLÁST, *osteoclaste*, s.n. (Biol.) Celulă din sânge cu rol în osteoporoză. [Pr.: -te-o-] — Din fr. **ostéoclaste**.

OSTEOCLAZIE s.f. 1. Operație chirurgicală care necesită sfărâmarea anumitor oase. 2. (Biol.) Proces lent de resorbție osoasă datorită osteoclastelor. [Pr.: -te-o-] — Din fr. **ostéoclasie**.

OSTEOFIBRÓZĂ, *osteofibroze*, s.f. Boală a animalelor care se manifestă prin îngroșarea și deformarea oaselor capului și ale membrilor, în urma demineralizării acestora. [Pr.: -te-o-] — Din fr. **ostéofibrose**.

OSTEOFIT, *osteofite*, s.n. Modificare patologică manifestată prin proliferarea anormală a țesutului osos în apropierea unei articulații vertebrale; cioc de papagal. [Pr.: -te-o-] — Din fr. **ostéophyte**.

OSTEOFLEBITĂ, *osteoflebite*, s.f. (Med.) Inflație a venelor din interiorul oaselor. [Pr.: -te-o-] — Din fr. **ostéophlébite**.

OSTEOFÓN, *osteofone*, s.n. Dispozitiv electroacustic care transmite sunetele exterioare în urechea internă prin intermediul sistemului osos al capului. [Pr.: -te-o-] — Din fr. **ostéophone**.

OSTEOGÉN, *osteogeni*, -e, adj. Care produce țesut osos. [Pr.: -te-o-] — Din fr. **ostéogène**.

OSTEOGENÉZĂ s.f. 1. (Biol.) Parte a embriologiei care studiază formarea țesutului osos. 2. Osificare. [Pr.: -te-o-] — Din fr. **ostéogénèse**.

OSTEOGÉNIC, *osteogenici*, -ce, adj. De osteogeneză. [Pr.: -te-o-] — Din fr. **ostéogénique**.

OSTEOÍD, *osteozii*, -de, adj. Care este asemănător structurii, naturii osului. [Pr.: -te-o-id] — Din fr. **ostéoïde**.

OSTEOILIT, *osteoliti*, s.m. Os fosilizat. [Pr.: -te-o-] — Din fr. **ostéolithe**.

OSTEOLOG, *osteologi*, -ge, s.m. și f. (Rare la f.) Specialist în osteologie. [Pr.: -te-o-] — Din fr. **ostéologue**.

OSTEOLOGIC, *osteologici*, -ce, adj. Care aparține osteologiei, privitor la osteologie. [Pr.: -te-o-] — Din fr. **ostéologique**.

OSTEOLOGIE s.f. Parte a anatomiei care se ocupă cu studiul oaselor. [Pr.: -te-o-] — Din fr. **ostéologie**.

OSTEÓM, *osteome*, s.n. Tumoare formată din țesut osos. [Pr.: -te-om] — Din fr. **ostéome**.

OSTEOMALACIE s.f. Formă de decalcifiere a oaselor provocată de tulburări profunde în metabolismul fosforului și al calciului din substanța osoasă. [Pr.: -te-o-] — Din fr. **ostéomalacie**.

OSTEOMIELITĂ, *osteomielite*, s.f. Formă de osteită de natură infecțioasă, localizată mai ales la nivelul măduvei oaselor. [Pr.: -te-o-mi-e-] — Din fr. **ostéomyélite**.

OSTEONECRÓZĂ, *osteonecroze*, s.f. Necroză a unui os. [Pr.: -te-o-] — Din fr. **ostéonécrose**.

OSTEOPATIE, *osteopatii*, s.f. Boală a unui os sau a sistemului osos. [Pr.: -te-o-] — Din fr. **ostéopathie**.

OSTEOPLASTIE, *osteoplastii*, s.f. Operație de înlocuire a unui fragment de os sau a unui os întreg cu bucăți corespunzătoare de os, de metal sau de material plastic. [Pr.: -te-o-] — Din fr. **ostéoplastie**.

OSTEOPORÓZĂ, *osteoporoză*, s.f. Leziune osoasă caracterizată prin subțierea și rarefierea oaselor, cu formarea unor cavități de diverse dimensiuni. [Pr.: -te-o-] — Din fr. **ostéoporose**.

OSTEOSARCÓM, *osteosarcome*, s.n. Tumoare malignă a oaselor, de natură conjunctivă. [Pr.: -te-o-] — Din fr. **ostéosarcome**.

OSTEOSCLERÓZĂ, *osteoscleroze*, s.f. (Med.) Condensare a țesutului osos. [Pr.: -ste-o-] — Din fr. **ostéosclérose**.

OSTEOSINTÉZĂ, *osteosinteze*, s.f. Intervenție chirurgicală care constă în reunirea și imobilizarea fragmentelor unui os fracturat cu ajutorul unor plăci sau fire metalice. [Pr.: -te-o-] — Din fr. **ostéosynthèse**.

OSTEOTOMIE, *osteotomii*, s.f. Rezecție a unui os, făcută cu scopul de a remedia o diformitate a acestuia sau în scop terapeutic. [Pr.: -te-o-] — Din fr. **ostéotomie**.

OSTEOZĂ, *osteoză*, s.f. Afecțiune datorată unei secreții exagerate de hormon, caracterizată prin decalcifiere osoasă generalizată, depuneri de calciu în țesuturi etc. [Pr.: -te-o-] — Din fr. **ostéose**.

ÓSTIC, *ostici*, -ce, adj. (Inv.) De răsărit, estic. — **Ost** + suf. -ic.

ÓSTIE¹, *ostii*, s.f. Unealtă de pescuit de forma unei furci cu mai multe brațe ascuțite, care se înfige în corpul peștilor. — Din sl. **ostf**.

ÓSTIE², *ostii*, s.f. Pâine nedospită (azimă) care servește la cuminicătură în cultul catolic și în cel luteran. — Din germ. **Hostie**, lat. **hostia**.

ÓSTIE³, *ostii*, s.f. (Anat.) Orificiu situat între auriculele și ventriculele inimii, precum și între acestea și arterele mari ale corpului. — Din lat. **ostium**.

OSTÍL, *ostili*, -e, adj. Care manifestă o atitudine potrivnică sau dușmănoasă față de cineva sau de ceva; dușmănos, vrăjmaș. — Din fr. **hostile**.

OSTILITÁTE, (2) *ostilități*, s.f. 1. Atitudine dușmănoasă, plină de ură; dușmănie, vrăjmașie. 2. (La pl.) Operații militare întreprinse de trupele unor state care sunt în război. — Din fr. **hostilité**.

OSTINÁTO s.n., adv. (Muz.) 1. S.n. Procedu care constă în revenirea stăruitoare a unui motiv melodic sau ritmic, însoțit de fiecare dată de alte motive. 2. Adv. Repetat în mai multe rânduri. — Cuv. it.

OSTIÓLĂ, *ostiole*, s.f. (Bot.) Orificiu în țesuturile epidermice ale plantelor care permite efectuarea schimburilor de gaze dintre spațiile intercelulare din frunze sau din tulpinile verzi și atmosferă. [Pr.: -ti-o-] — Din fr. **ostiole**, lat. **ostiolum**.

OSTOI, *ostoiesc*, vb. IV. (Inv. și pop.) 1. Refl. și tranz. A (se) potoli, a (se) domoli, a (se) calma. 2. Intrans. și refl. A înceta, a se opri; a se termina. [Var.: **ostoiá** vb. I] — Din sl. **ustojati**.

OSTOIÁ vb. I v. **ostoi**.

OSTÓIRE, *ostoiri*, s.f. (Inv. și pop.) Acțiunea de a (se) *ostoi* și rezultatul ei; alinare, potolire, domolire, calmare. — V. **ostoi**.

OSTRÁCĂ, *ostrace*, s.f. (Inv.) Scoică, stridie. ♦ Cochilie sau ciob de lut pe care fiecare cetățean din vechea Atenă scria numele celui socotit periculos, ca să fie îndepărtat temporar din Atica. — Din ngr. **ostrakon**.

OSTRÁCÉE, *ostracee*, s.f. (La pl.) Subordin de moluște lamelibranhiate al căror tip este stridia; (la sg.) animal care face parte din acest subordin. — Din fr. **ostracées**.

OSTRACÍSM s.n. 1. Formă de judecată a adunării poporului, în vechea Atenă, prin care un cetățean, considerat primejdios pentru libertatea și securitatea regimului, era exilat temporar. 2. Persecuție, ostracizare. — Din fr. **ostracisme**.

OSTRACITĂ, *ostracite*, s.f. Stridie fosilă. — Din fr. **ostracite**.

OSTRACIZĂ, *ostracizez*, vb. I. Tranz. A înălțura pe cineva din viața publică, din-tr-un colectiv; a proscrie; a exclude, a exila; a persecuta. — Din fr. **ostraciser**.

OSTRACIZÁRE, *ostracizări*, s.f. Acțiunea de a *ostraciza* și rezultatul ei. — V. **ostraciza**.

OSTRACÓD, *ostracode*, s.n. (La pl.) Ordin de crustacee inferioare mici, cu corpul nesegmentat, adăpostit într-o cochilie bivalvă; (și la sg.) animal care face parte din acest ordin. — Din fr. **ostracodes**.

OSTRACODÉRM, *ostracodermi*, s.m. (La pl.) Subclasă de vertebrate fosile cu corpul plat sau în formă de fus, acoperit de plăci și de solzi, care trăiau în mările paleozoice; (și la sg.) animal care face parte din această subclasă. — Din fr. **ostracodermes**.

OSTREÍCOL, *ostreicoli*, -e, adj. Referitor la ostreicultură, de ostreicultură. — Din fr. **ostreicole**.

OSTREICULTÓR, *ostreicultori*, s.m. (Rare) Persoană care se ocupă cu ostrei-cultura. [Pr.: -tre-i-] — Din fr. **ostreiculteur**.

OSTREICULTURÁ s.f. Ramură a zootehniei care se ocupă cu cultura stridiilor. [Pr.: -tre-i-] — Din fr. **ostreiculture**.

OSTRÉȚ, *ostrețe*, s.n. (Pop.) Fiecare dintre șipcle din care se fac garduri sau diferite îngrădituri; vergea de fier; zăbrea; p. ext. îngrăditură, gard. ♦ Spec. Împletitură, leasă, gard de nuiele sau de trestie, așezat în apă de-a curmezișul unui râu sau al unei bălți spre a opri trecerea peștilor și a ușura prinderea lor; îngrăditură de nuiele fixată în apă pentru închiderea și păstrarea peștilor vii. — Din bg. **ostreț**.

OSTROGÓT, *ostrogoți*, -te, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. (La pl.) Populație de neam germanic aparținând ramurii răsăritene a goților; (și la sg.) persoană care făcea parte din această populație. 2. Adj. Care aparține ostrogoților (1), privitor la ostrogoți; ostrogotic. — Din fr. **ostrogot**, lat. **Ostrogothos**.

OSTROGÓTIC, *ostrogotici*, -ce, adj., s.m. Ostrogot (2). — Din it. **ostrogotico**.

OSTROPĂȚ s.n. v. **ostropeț**.

OSTROPÉL, *ostropeluri*, s.n. Fel de mâncare preparată din carne (de pasăre), cu sos de oțet, făină și usturoi; ostropeț. — Et. nec.

OSTROPÉȚ, *ostropețuri*, s.n. (Reg.) Ostropel. ♦ Expr. *A umbra cu ostropelul* = a umbra din casă în casă, invitând la ospățul de a doua zi după cununie. [Var.: **ostropăț** s.n.] — Et. nec.

OSTRÓV, *ostroave*, s.n. 1. Insulă mai mare. 2. Insulă fluvială formată în urma unui proces de acumulare. [Acc. și: *óströv*] — Din sl. **ostrov**.

OSTROVEÁN, *ostroveani*, -e, s.m. și f., adj. (Locuitor) al unui ostrov (1). — **Ostrov** + suf. -ean.

OSTROVEÁNCA s.f. art. Numele unui dans popular; melodie după care se execută acest dans. — **Ostrovean** + suf. -că.

OSTROVÉL, *ostrovele*, s.n. (Rare) Diminutiv al lui *ostrov*; ostrovuț. — **Ostrov** + suf. -el.

OSTROVŪȚ, *ostrovuțe*, s.n. (Rare) Ostrovel. — **Ostrov** + suf. -uț.

OSUĂR, *osuare*, s.n. **1.** Loc sau construcție în care sunt depuse osemintele rezultate din deshumări. **2.** Monument funerar comemorativ, într-un cimitir sau într-un loc istoric, în care se păstrează osemintele ostașilor căzuți într-o bătălie. [Pr.: *-su-ar.* — Var.: *osuării* s.n.] — Din fr. *ossuaire*, lat. *ossuarium*.

OSUĂRIU s.n. v. *osuare*.

OSŪȚ, *osuțe*, s.n. (Rar) Oscior. — **Os** + suf. *-uț*.

OȘEAN, *-Ă, oșeni*, *-e*, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană originară sau locuitor din Țara Oașului. **2.** Adj. Care aparține Țării Oașului sau la oșeni (**1**), privitor la Țara Oașului ori la oșeni. — **Oaș** (n. pr.) + suf. *-ean*.

OȘEANCĂ, *oșence*, s.f. Femeie originară sau locuitoare din Țara Oașului. — **Oșean** + suf. *-că*.

OȘENESC, *-EĂSCĂ, oșenești*, adj. Din Țara Oașului. — **Oșean** + suf. *-esc*.

OȘTEAN, *oșteni*, s.m. (Înv. și pop.) Soldat, militar, ostaș. — **Oaste** + suf. *-ean*.

OȘTENESC, *-EĂSCĂ, oștenești*, adj. (Înv.) Ostășesc, milităresc. [Var.: *oștinesc*, *-ească* adj.] — **Oștean** + suf. *-esc*.

OȘȚI, *oștesc*, vb. IV. Refl. și intrans. (Înv. și pop.) A (se) lupta, a (se) război, a duce război. — Din **oaste**.

OȘȚIME s.f. (Înv. și pop.) Mulțime, gloată. — **Oaste** + suf. *-ime*.

OȘȚINESC, *-EĂSCĂ* adj. v. *oștenesc*.

OȘȚIRE, *oștiri*, s.f. (Înv. și pop.) Armată, oaste, oștime. — V. **oști**.

OTĂC, *otace*, s.n. (Reg.) **1.** Colibă care servește ca adăpost provizoriu pescarilor, ciobanilor sau muncitorilor agricoli în timpul lucrului; odaie. **2.** Loc împrejmuit, pe câmp sau la munte, unde stau (noaptea) oile sau vitele. [Pl. și: *otacuri*] — Din tc. *otak* „cort mare”.

OTĂGIU s.n. v. *otaj*.

OTĂJ, *otaje*, s.n. (Înv.) Ostatic, chezaș. [Var.: *otăgiu* s.n.] — Din fr. *otage*.

OTĂLGIC, *-Ă, otalgici*, *-ce*, adj. (Med.) Referitor la otalgie, de otalgie. — Din fr. *otalgique*.

OTALGIE s.f. Durere localizată la ureche, provocată de inflamația acesteia sau de suferința unui organ vecin. — Din fr. *otalgie*.

OTĂRIE, *otarii*, s.f. Mamifer carnivor din Oceanul Pacific, asemănător cu foca (*Otaria jubata*). — Din fr. *otarie*.

OTĂVĂ s.f. Iarbă care crește în același an, după ce câmpul a fost cosit sau pășunat; *p. ext.* loc unde crește această iarbă. — Din bg., sb. *otava*.

OTĂVI, pers. *3 otăvește*, vb. IV. Intrans. (Pop.; despre ierburi) A crește din nou în același an, după ce a fost cosit o dată; (despre terenuri) a se acoperi de otavă, a înverzi. — Din *otavă*.

OTĂVIRE, *otăviri*, s.f. Faptul de a *otăvi*. — V. **otăvi**.

OTĂNJĂ, *otânjesc*, vb. IV. Tranz. (Reg.) A lovi tare pe cineva; a bate. — Et. nec.

OTCĂRMUI vb. IV v. *ocărmui*.

OTCŪP, *otcupuri*, s.n. (Înv.) Bun sau venit al statului dat în arendă. — Din rus. *otkup*.

OTCŪPCIC, *otcupcici*, s.m. (Înv.) Persoană care lua în arendă un otcup; arendaș, otcupciu. — Din rus. *otkupșcik*.

OTCUPCĪU, *otcupcii*, s.m. (Înv.) Otcupcic. — **Otcup** + suf. *-ciu*.

OTĒL s.n. v. *hotel*.

OTFĒL, *otfelī*, s.m. (Reg.) Flăcău care se află în fruntea alaiului pentru a conduce mireasa la biserică. — Cf. magh. *vőfély*.

OTGŌN s.n. v. *odgon*.

OTĪC, *otice*, s.n. (Pop.) Lopățiță cu care se curăță de pământ brăzdarul și cormana plugului. — Din sb. *otik*.

OTICNĪ, *oticlesc*, vb. IV. Intrans. **1.** (Pop.) A se sili din răsuferi, a face eforturi să respire sau să vomite; a se opinti; *p. ext.* a izbucni. **2.** (Reg.) A cădea. — Cf. *icni*.

OTĪNC, *otincuri*, s.n. (Reg.) Bețișor cu ajutorul căruia se leagă firele rupte la războiul de țesut. — Cf. *o t i c*.

OTĪTĂ, *otite*, s.f. Inflamație acută sau cronică a membranei care acoperă canalul auditiv. — Din fr. *otite*.

OTNOȘĒNIE, *otnoșenii*, s.f. (Înv.) Raport, comunicat, adresă oficială. — Din rus. *otnoșenie*.

OTOCĪST, *otociste*, s.n. (Anat.) Organ auditiv al nevertebratelor, format dintr-o veziculă cu celule ciliate plină cu lichid și cu numeroase otolite; statocist. — Din fr. *otocyste*.

OTOLĪT, *otolite*, s.n. (Anat.) Corpuscul calcaros din urechea internă a vertebrate-lor sau din vezicula auditivă a nevertebratelor, care servește la formarea senzației de echilibru sau la transmiterea vibrațiilor sonore. — Din fr. *otolithe*.

OTOLŌG, *-Ă, otologi*, *-ge*, s.m. și f. Medic specialist în otologie. — Din *otologie* (derivat regresiv).

OTOLŌGIC, *-Ă, otologici*, *-ce*, adj. (Med.) Referitor la otologie, de otologie. — Din fr. *otologique*.

OTOLOGĪE s.f. Ramură a medicinei care se ocupă cu studiul urechii din punct de vedere anatomic și patologic. — Din fr. *otologie*.

OTOMĂN, *-Ă, otomani*, *-e*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. (La pl.) Nume dat în Asia Mică populațiilor turce care, sub conducerea lui Osman I, au creat statul feudal otoman; osmanlău; (și la sg.) persoană care făcea parte din această populație; *p. ext.* turc. **2.** Adj. Care ține de otomani (**1**), privitor la otomani. — Din lat. *othomannus*, fr. *ottoman*, it. *ottomano*, germ. *Ottomane*.

OTOMĂNĂ, *otomane*, s.f. (Înv.) **1.** Canapea, sofa. **2.** Un fel de stofă groasă. — Din fr. *ottomane*, germ. *Ottomane*, it. *ottomana*.

OTOMICŌZĂ, *otomicoze*, s.f. (Med.) Inflamație a canalului auditiv extern și a timpanului, cauzată de paraziți vegetali. — Din fr. *otomycose*.

OTOPLASTĪE, *otoplastii*, s.f. (Med.) Refacere plastică a urechii externe. — Din fr. *ostoplastie*.

OTORAGĪE, *otoragii*, s.f. (Med.) Scurgere a unei cantități de sânge din ureche în urma unei tumori, a vegetațiilor, a polipilor etc. — Din fr. *otoragie*.

OTORĒE, *otoree*, s.f. (Med.) Simptom caracterizat prin scurgere de puroi din ureche, care survine, de obicei, în cursul otitei. — Din fr. *otorrhée*.

OTORINOLARINGOLŌG, *-Ă, otorinolaringologi*, *-ge*, s.m. și f. (Rar la f.) Medic specialist în otorinolaringologie. — Din *otorinolaringologie* (derivat regresiv).

OTORINOLARINGOLŌGIC, *-Ă, otorinolaringologici*, *-ce*, adj. (Med.) Referitor la otorinolaringologie, de otorinolaringologie. — Din fr. *oto-rhinolaryngologique*.

OTORINOLARINGOLOGĪE s.f. Ramură a medicinei care studiază anatomia, fiziologia și patologia urechii, a nasului și a laringelui. — Din fr. *oto-rhino-laryngologie*.

OTOSCLERŌZĂ, *otoscleroze*, s.f. (Med.) Scleroză a timpanului. — Din fr. *otosclérose*.

OTOSCŌP, *otoscoape*, s.n. Instrument optic cu care se examinează canalul auditiv extern și timpanul. — Din fr. *otoscope*.

OTOSCOPIE, *otoscopii*, s.f. (Med.) Examinare a canalului auditiv extern și a timpanului cu ajutorul otoscopului. — Din fr. *otoscopie*.

ŌTOVA adj. invar. (Adesea adverbial) Uniform; neted, egal, drept; (despre oameni) care nu are talia marcată; fără formă. ♦ Fig. Monoton, uniform. — Et. nec.

ŌTPŪST, *otpasturi*, s.n. (Înv. și pop.; în Biserica ortodoxă) Formulă sacramentală de binecuvântare, rostită de preot la sfârșitul slujbei; *p. ext.* sfârșitul slujbei religioase. ♦ Expr. *A-și da otpustul* = a muri. *A da* (cuiva) *otpastul* = a ucide (pe cineva). — Din sl. *otpustŭ*, rus. *otpusk*.

OTRĂVĂ, (**3**) *otrăvuri*, s.f. **1.** Substanță care, introdusă în organism (în cantități relativ reduse), provoacă, prin acțiunea sa chimică, tulburări importante, leziuni grave etc. și uneori moartea; venin. **2.** Fig. Ceea ce provoacă un rău (moral), un neceaz, o supărare; *p. ext.* amărăciune, răutate, venin. ♦ Epitet dat unei persoane foarte rele. **3.** (La pl.) Diferite feluri de otrăv. [Pl. și: *otrăvi*] — Din sl. *otrava*.

OTRĂȚĒL, *otrăței*, s.m. (Bot.) Roibă. ♦ Compus: *otrătel-de-apă* sau *otrăte-lul-băișilor* = plantă erbacee acvatică, carnivoră, cu flori galbene (*Utricularia vulgaris*). — Cf. magh. *atracél*.

OTRĂȚVI, *otrăvesc*, vb. IV. **1.** Tranz. și refl. A (se) intoxica sau a ucide ori a fi ucis cu otrăvă (**1**). ♦ Tranz. A introduce o otrăvă în apă, în alimente etc. **2.** Tranz. și refl. Fig. A (se) supăra, a (se) necăji (extrem de mult), a (se) amări; a (se) învenina. **3.** Tranz. Fig. A exercita o influență vătămătoare; a corupe, a perverti. — Din sl. *otraviti*.

OTRĂȚVICĪŌS, *-OĂSĂ, otrățvicioși*, *-oase*, adj. (Rar) Otrăvitor, veninos. — **Otrăvi** + suf. *-icios*.

OTRĂȚVIRE, *otrăviri*, s.f. Acțiunea de a (se) *otrăvi* și rezultatul ei; otrăvīt. — V. **otrăvi**.

OTRĂȚVĪT¹ s.n. (Rar) Otrăvire. — V. **otrăvi**.

OTRĂȚVĪT², *-Ă, otrăvīți*, *-te*, adj. **1.** (Adesea substantivat) Căruia i s-a dat sau care a luat otrăvă (**1**); care s-a intoxicat sau care s-a omorât cu otrăvă. **2.** (Adesea fig.) Care conține otrăvă (**1**); în care s-a pus otrăvă; otrăvitor, veninos. **3.** Fig. Supărat, amărât, înveninat. — V. **otrăvi**.

OTRĂȚVĪTŌR, *-OĂRE, otrăvitori*, *-oare*, adj. Care conține otrăvă, care otrăvește; veninos. ♦ Fig. Dăunător, vătămător. — **Otrăvi** + suf. *-tor*.

OTREPĂPĂ, *otrepes*, s.f. (Pop.) **1.** Cărpă (de șters), zdreanță. **2.** Fig. Om de nimic, fără caracter, lipsit de voință; secătură, lepădătură. — Din sl. *otrepŭ*.

OTROCŌL, *otrocoale*, s.n. (Reg.; în legătură cu verbele „a da”, „a face”) Ocol, târcol, raită; vraște, ravagii. — Cf. *rotocol*, *târcol*.

OTUZZBÎR s.n. (Înv.) 1. Joc de cărți în care cel ce totalizează treizeci și unu de puncte câștigă partida. 2. (În expr.) *Cu otuzbirul* = cu forța, forțat; cu asprime. — Din tc. **otuzbir**.

OTĂRĂRE, *otărări*, s.f. (Pop.) Faptul de a (se) *otări*; *otăreală* (1). [Var.: **otărire** s.f.] — V. **otări**.

OTĂRĂT, **-Ă**, *otărăți*, *-te*, adj. (Pop.) Mânios, furios. ♦ Morocănos, posomorât; supărat. [Var.: **otărît**, **-ă**, **otărît**, **-ă** adj.] — V. **otări**.

OTĂREALĂ, *otăreli*, s.f. (Pop.) 1. Supărare mare, mânie, furie; *otărare*. 2. Grimasă, neplăcere, dezgust exprimat printr-o strâmbătură (cauzată de o băutură sau de o mâncare cu gust neplăcut). — **otări** + suf. *-eală*.

OTĂRI vb. IV v. **otări**.

OTĂRIME s.f. (Înv.) Supărare mare; amărăciune. — **otări** + suf. *-ime*.

OTĂRÎT, **-Ă** adj. v. **otărât**.

OTĂRI, *otărâsc*, vb. IV. Refl. (Pop.) 1. A se mânia, a se înfuria; a se răsti la cineva. ♦ Refl. și tranz. A (se) mânia, a (se) supăra. ♦ A se înspăimânta, a se îngrozi. 2. A face grimase, a se strâmba (din cauza unei băuturi sau a unei mâncări neplăcute la gust). [Var.: **otări**, **oteri**, **oteri** vb. IV] — Din bg. **ocerea**.

OTÊL, (2) *oteluri*, (3) *otele*, s.n. 1. Aliaj de fier cu carbon (și cu alte elemente), folosit pentru rezistența, duritatea, tenacitatea și elasticitatea lui. ♦ Loc. adj. *De otel* = asemenea otelului (ca tărie, rezistență sau culoare). 2. (La pl.) Diverse sorturi de otel (1); *p. ext.* obiecte fabricate din acest aliaj. ♦ (Rar; la pl.) Ținte, cușoare cu capul lat și strălucitor. 3. (Înv.; la pl.) Mecanism de declanșare la puștile și pistoalele de tip vecchi, alcătuit din cocoș, cremene și amnar; *p. ext.* pușcă, pistol, armă. ♦ Expr. *A fi iute* (sau *slab*) *de oțel* = a fi iute (sau slab) din fire. — Din sl. **ocělŭ**.

OTÊLĂR, *otelari*, s.m. Muncitor calificat care efectuează într-o oțelărie² operațiile de elaborare a șarjei de otel. — **Oțel** + suf. *-ar*.

OTÊLĂRIE¹ s.f. Meseria oțelărilor. — **Oțelar** + suf. *-ie*.

OTÊLĂRIE², *otelării*, s.f. Întreprindere industrială sau secție într-o uzină metalurgică, unde se elaborează șarjele de otel. — **Oțel** + suf. *-ărie*.

OTÊLI, *otellesc*, vb. IV. 1. Tranz. A mări duritatea unei piese metalice prin călire. 2. Tranz. și refl. Fig. A (se) întări, a (se) fortifica; a (se) căli. 3. Refl. (Reg.) A se ameți de băutură, a se îmbăta. — Din **otel**.

OTÊLIRE, *oteliri*, s.f. Acțiunea de a (se) *oteli* și rezultatul ei; fortificare, călire. — V. **oteli**.

OTÊLÎT, **-Ă**, *oteliți*, *-te*, adj. 1. (Despre obiecte de metal) Întărit prin călire; călit. ♦ Cu aspect de otel; oțeliiu. 2. Fig. Întărit, fortificat, călit; încercat. — V. **oteli**.

OTÊLIU, **-IE**, *oteliu*, adj. (Rar) Cu aspect, cu strălucire de otel; de culoarea otelului. — **Oțel** + suf. *-iu*.

OTÊRI vb. IV v. **otări**.

OTÊRIRE s.f. v. **otărare**.

OTÊRÎT, **-Ă** adj. v. **otărât**.

OTÊRI vb. IV v. **otări**.

OTÊT, (2) *oteturi*, s.n. 1. Lichid cu gust acru, obținut prin fermentarea acetică a vinului, a berii etc. sau prin diluarea cu apă a acidului acetic concentrat, folosit în alimentație drept condiment sau conservant. ♦ Expr. (Fam.) *A face pe cineva cu ou și otet* = a bațjocori, a ocări pe cineva. 2. (La pl.) Sorturi de otet (1). — Din sl. **ocitŭ**.

OTÊTĂR, (1, 3) *otetari*, s.m., (2) *otetare*, s.n. 1. S.m. (Înv.) Persoană care fabrică sau vinde otet. 2. S.n. Mic serviciu de masă alcătuit din sticlețe în care se pune otet și untdelemn. 3. S.m. Arbore cu frunze compuse, alterne, cu flori galbene-verzui și cu fructe roșii-purpuri, ale cărui frunze și scoarță, bogate în tanin, se folosesc în tăbăcărie, iar fructele pot fi folosite la fabricarea otetului (*Rhus typhina*). — **Oțet** + suf. *-ar*.

OTÊTĂRIE, *otetării*, s.f. (Rar) Instalație rudimentară de fabricat otet. — **Oțet** + suf. *-ărie*.

OTÊTI, *otetesc*, vb. IV. Refl. 1. (Despre vinuri) A se transforma în otet; a se acri. 2. Fig. (Rar) A deveni aspru, mânios, sever; a se supăra, a se mânia. [Var.: (pop.) **oteti** vb. IV] — Din **otet**.

OTÊTIRE, *otetiri*, s.f. Faptul de a se *oteti*. — V. **oteti**.

OTÊTÎT, **-Ă**, *otetiți*, *-te*, adj. 1. (Despre vinuri) Prefăcut, transformat în otet; acrit, acru. 2. Fig. Supărat, mânios, iritat, neprietenos. — V. **oteti**.

OTÊTI vb. IV v. **oteti**.

OTÎÓS, **-OĂSĂ**, *otioși*, *-oase*, adj. (Liv.) De prisos; inutil, nefolositor. [Pr.: *-ți-os*] — Din lat. **otiosus**.

OU, *ouă*, s.n. 1. Celulă rezultată dintr-un ovul fecundat de un spermatozoid și din care se dezvoltă, prin diviziuni repetate, un nou organism; zigot. ♦ (La animale ovipare) Ovulul fecundat împreună cu învelișurile sale, care este depus în mediul exterior, unde embrionul își continuă dezvoltarea până la eclozare. ♦ Spec. Oul (1) de pasăre, protejat de o coajă calcaroasă și alcătuit din două membrane, din albuș și din gălbenuș, care este folosit ca aliment. ♦ Loc. adj. *Ca oul* = fragil. ♦ Expr.

(Despre cloșcă) *A sta pe ouă* = a cloci. *A umbra cu cineva ca cu un ou (moale)* = a trata pe cineva (supărăcios) cu exagerat de multe menajamente, a menaja foarte mult pe cineva. (*Merge sau calcă*) *parcă are ouă-n poală* sau *parcă calcă pe ouă* = (merge) cu exagerată băgare de seamă. *Oul lui Columb* = problemă pe care cineva o rezolvă în mod foarte simplu, deși anterior părea foarte complicată și fără soluție. ♦ (Bot.) Celulă reproducătoare rezultată din fuziunea a doi gameți; zigot. 2. (Urmat de determinări care indică materia) Obiect în formă de ou (1). ♦ (Pop.) *Oul genunchiului* = rotulă. *Oul piciorului* = os proeminent care unește laba piciorului cu partea de jos a femurului. — Lat. **ovum**.

OUĂ, pers. 3 *ouă*, vb. I. Intrans., refl. și tranz. (Despre păsări, insecte) A face ouă. [Pr.: *o-ua*] — Din **ou**.

OUĂT s.n. Faptul de a (se) *oua*. ♦ Perioadă în care păsările sau insectele depun ouă. [Pr.: *o-uați*] — V. **oua**.

OUĂTOĂRE, *ouătoare*, adj., s.f. 1. Adj. (Despre păsări) Care produce (multe) ouă. 2. S.f. Găină aflată în perioada de producere a ouălor. [Pr.: *o-ua*] — **Oua** + suf. *-tor*.

OULEȚ, *oulețe*, s.n. (Rar) Oușor (1). [Pr.: *o-u*] — **Ou** + suf. *-uleț*.

OUȘÓR, *oușoare*, s.n. 1. Diminutiv al lui *ou* (1); ouleț, ouț. 2. Plantă erbacee cu frunze ovale, cu flori albe-verzui, cu fructe de forma unor boabe lunguiețe, roșii și pline cu numeroase semințe (*Streptopus amplexifolius*). [Pr.: *o-u*] — **Ou** + suf. *-ușor*.

OUTPUT, *outputuri*, s.n. 1. (Electron.) Leșire (1). 2. (Inform.) Leșire (2). 3. (Ec.) Rezultatul activității unei persoane și al unei întreprinderi sau al utilizării unui mijloc fix într-o unitate de timp. [Pr.: *ăutpuț*] — Cuv. engl.

OUTSIDER, *outsideri*, s.m. 1. Întreprindere dintr-o anumită ramură a economiei, care nu face parte din monopolul sau monopolurile dominante din ramura respectivă. 2. Concurant sau echipă cu slabe șanse de câștig într-o competiție sportivă. 3. Cal care nu este favorit într-un concurs hipic. [Pr.: *ăutsaidăr*] — Cuv. engl.

OUȚ, *ouțe*, s.n. (Rar) Oușor (1). — **Ou** + suf. *-uț*.

OVĂL, **-Ă**, *ovală*, *-e*, adj., s.n. 1. Adj. Care are formă alungită asemănătoare cu a oului de găină; eliptic. 2. S.n. Curbă convexă închisă, imitând elipsa, compusă din patru arce care se racordează; formă sau contur asemănător cu figura descrisă mai sus. — Din fr. **ovale**.

OVĂLBUMINĂ, *ovalbumine*, s.f. Compus al albuminei care formează cea mai mare parte a albușului de ou. — Din fr. **ovalbumine**.

OVĂLIZĂ, pers. 3 *ovalizează*, vb. I. Refl. (Tehn.; despre corpuri cilindrice) A se deforma prin uzură astfel încât secțiunea circulară să devină ovală; a lua formă ovală. — Din fr. **ovaliser**.

OVĂLIZĂRE, *ovalizări*, s.f. Acțiunea de a se *ovaliza* și rezultatul ei. — V. **ovaliza**.

OVĂR, *ovare*, s.n. 1. Fiecare dintre cele două glande de reproducere ale femeii, care conține celulele germinative sau ovulele. 2. (Bot.) Partea inferioară a pistilului, formată din carpele, care conține ovulele și care, după fecundație, se transformă în fruct. — Din lat. **ovarium**, fr. **ovaire**.

OVĂRIĂN, **-Ă**, *ovarieni*, *-e*, adj. Care aparține ovarelor (1), privitor la ovar. [Pr.: *-ri-an*] — Din fr. **ovarien**.

OVĂRIECTOMIE, *ovariectomii*, s.f. Operație care constă în extirparea unuia sau a ambelor ovare. [Pr.: *-ri-ec*] — Din fr. **ovariectomie**.

OVĂRIOCÊL, *ovariocèle*, s.n. (Med.) Hernie a ovarului. [Pr.: *-ri-o*] — Din fr. **ovariocèle**.

OVĂRIOPĂTIE, *ovariopatii*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru afecțiunile ovarului. [Pr.: *-ri-o*] — Din fr. **ovariopathie**.

OVĂRIOTOMIE, *ovariotomii*, s.f. (Med.) Secționare chirurgicală a ovarului. [Pr.: *-ri-o*] — Din fr. **ovariotomie**.

OVĂRÎTĂ, *ovarite*, s.f. Boală care constă în inflamarea acută sau cronică a ovarelor (1), însoțită, de obicei, de inflamarea trompelor uterine. — Din fr. **ovarite**.

OVĂT, **-Ă**, *ovați*, *-te*, adj. (Despre frunze, petale, sepale etc.) Care are lățimea cea mai mare în treimea inferioară; în formă de ou. — Din lat. **ovatus**.

OVĂȚIE, *ovații*, s.f. Manifestare publică entuziastă de admirație și de aprobare, exprimată prin aclamații și aplauze în cadrul unei adunări, a unei serbări etc., față de o persoană, o acțiune, o inițiativă etc. — Din fr. **ovation**, lat. **ovatio**.

OVĂȚIONĂ, *ovaționez*, vb. I. Tranz. și intrans. A-și manifesta aprobare sau entuziasm pentru o persoană, o idee, o acțiune etc., prin urale sau aplauze; a aplauda, a aclama. [Pr.: *-ți-o*] — Din fr. **ovationner**.

OVĂȚIONĂRE, *ovaționări*, s.f. Acțiunea de a *ovaționa* și rezultatul ei. [Pr.: *-ți-o*] — V. **ovaționa**.

ÔVĂ, *ove*, s.f. Ornament arhitectural de forma unei jumătăți de ou folosit la decorarea în relief a mulurilor, a cornișelor și a capitulelor și în ornamentația mobilierului sculptat, în giuvaiergerie. — Din fr. **ovœ**.

OVĂS s.m., s.n. v. **ovăz**.

OVĂZ, (1) s.m., (2) s.n., (3) *oveze*, s.n. 1. S.m. Numele mai multor plante erbacee de nutreț din familia gramineelor, cu paiul drept și cu inflorescența ramificată (*Avena*). 2. S.n. Spec. (Cu sens colectiv) Seminte de ovăz (1), folosite ca hrană pentru cai. 3. S.n. (La pl.) Lanuri, semănături de ovăz (1). [Var.: **ovăs** s.m., s.n.] — Din sl. **ovesŭ**.

OVĂZCIÓR s.n. Plantă erbacee din familia gramineelor, asemănătoare cu ovăzul, cultivată pentru nutreț (*Arrhenatherum elatius*). — **Ováz** + suf. *-ciór*.

ÓVER s.n. Stil de înot rapid pe o parte, cu picioarele în formă de foarfece, cu brațul adus din spate în față pe deasupra apei. [Pr.: *ovár*] — Cuv. engl.

ÓVERLOCK s.n. Mașină de cusut folosită în industria confecțiilor de tricot pentru asamblare și tivire. [Pr.: *ovárloc*] — Cuv. engl.

OVIBÓS, *oviboși*, s.m. (La pl.) Gen de mamifere rumegătoare din regiunile boreale, care are caractere de oaie și de bou; (și la sg.) animal care face parte din acest gen. — Din fr. **ovibos**.

OVICÍD, *ovicide*, s.n. Substanță chimică folosită pentru a distruge ouăle insectelor, ale acarienilor etc. — Din fr. **ovicide**.

OVIDÚCT, *oviducte*, s.n. (Anat.) Conduct care transportă ovulele ajunse la maturitate fie în uter (la om și la mamifere, numit și trompă uterină), fie în cloacă (la păsări, reptile, pești, batracieni). — Din fr. **oviducte**.

OVIFÓRM, *oviformi*, -e, adj. Care are forma unui ou; ovoid, ovoidal, oval. — Din fr. **oviforme**.

OVILÍ vb. IV v. **ofilí**.

OVILÍT, -Ă adj. v. **ofilít**.

OVÍN, -Ă, *ovini*, -e, adj., s.f. 1. Adj. (Despre animale) Din familia oii și a caprei; (despre produse) care provin de la oi sau de la capre; de oaie sau de capră. 2. S.f. (La pl.) Denumire generică dată oilor; (și la sg.) animal din familia oii. — Din fr. **ovin**.

OVIPÁR, -Ă, *ovipari*, -e, adj. (Despre animale) Care se înmulțește, se reproduce prin ouă. ♦ (Substantivat; mai ales la pl.) Animal care se înmulțește prin ouă. — Din fr. **ovipare**.

OVIPARITÁTE s.f. (Biol.) Reproducere prin ouă. — Din fr. **oviparité**.

OVIZOZITÓR, *ovipozitoare*, s.n. Organ al insectelor cu ajutorul căruia ouăle sunt depuse în mediul în care se vor dezvolta; oviscapt. — Din fr. **ovipositeur**.

OVISCÁPT, *oviscapte*, s.n. (Zool.) Ovipozitor. — Din fr. **oviscapte**.

OVOGENÉZÁ s.f. Proces de formare a ovulelor la animale prin diviziuni succesive ale unor celule din ovar. — Din fr. **ovogenèse**.

OVOGLOBULINÁ s.f. (Biol.) Globulină din albușul de ou. — Din fr. **ovoglobuline**.

OVÓID, -Ă, *ovoizi*, -de, adj. Care are forma unui ou; oval, ovoidal, oviform. — Din fr. **ovoïde**.

OVÓIDÁL, -Ă, *ovoidali*, -e, adj. Ovoid, oval, oviform. [Pr.: *-vo-i-*] — Din fr. **ovoïdal**.

OVOPLÁSMÁ, *ovoplasme*, s.f. (Biol.) Citoplasma oului. — Din germ. **Ovoplasma**.

OVOSCÓP, *ovoscoape*, s.n. Aparat utilizat în avicultură pentru urmărirea dezvoltării embrionului în timpul incubăției. — Din fr. **ovoscope**.

OVOVIVIPÁR, -Ă, *ovovivipari*, -e, adj. (Despre animale) Care se înmulțește prin ouă, pe care femela le clocește în oviduct. ♦ (Substantivat, f.; mai ales la pl.) Animal care face parte din categoria animalelor ovovivipare. — Din fr. **ovovivipare**.

OVRÉI, *ovrei*, s.m. (Înv. și pop.) Termen peiorativ pentru evrei. [Var.: **ovréu** s.m.] — Din ngr. **ovriós**.

OVRÉICÁ, *ovreice*, s.f. (Înv. și pop.) Termen peiorativ pentru evreice. — **Ovrei** + suf. *-că*.

OVREIÉSC, -IÁSCĂ, *ovreiești*, adj. (Înv. și pop.; peior.) Care se referă la ovrui. [Pr.: *-vre-iesc*] — **Ovrei** + suf. *-esc*.

OVREIÉȘTE adv. (Înv. și pop.; peior.) În felul ovreilor. ♦ În limba idiș; evreiește. [Pr.: *-vre-ies-*] — **Ovrei** + suf. *-ește*.

OVRÉU s.m. v. **ovrei**.

OVÚL, *ovule*, s.n. Gametul femel al animalelor care se formează și se dezvoltă în ovar. ♦ Element sexual femel al plantelor fanerogame, produs al celulelor, care, după fecundare, se transformă în sămânță. — Din fr. **ovule**.

OVULÁR, -Ă, *ovulari*, -e, adj. Care se referă la ovul, care aparține ovulului. — Din fr. **ovulaire**.

OVULÁŢIE, *ovulații*, s.f. Stadiu din ciclul ovarian care constă în eliminarea ovulului matur (apt de a fi fecundat) din ovar. — Din fr. **ovulation**.

OXALÁT, *oxalați*, s.m. Sare sau ester al acidului oxalic, folosit în medicină, în vopsitorie și în industrie. — Din fr. **oxalate**.

OXALEMÍE, *oxalemii*, s.f. (Med.) Prezență a oxalaților în sânge; cantitate de oxalați prezentă în sânge. — Din fr. **oxalémie**.

OXÁLIC, *oxalici*, adj. (În sintagma *Acid oxalic* = substanță solidă, albă, cristalizată, toxică, solubilă în apă, folosită ca mordant în vopsitorie, la fabricarea cerneii, la scoaterea petelor de rugină, de cerneală etc. — Din fr. **oxalique**.

OXALURÍE, *oxalurii*, s.f. (Med.) Prezență a oxalaților în urină; cantitate de oxalați prezentă în urină. — Din fr. **oxalurie**.

OXIACETILÉNÁ s.f. (Chim.) Combinație a acetilenei cu oxigen. [Pr.: *-xi-a-*] — Din fr. **oxyacétylène**.

OXIACETILÉNÍC, -Ă, *oxiacetilenici*, -ce, adj. De oxiacetilenă. ♦ *Sudură oxiacetilenică* = procedeu de sudură în care flacăra este întreținută de combinația dintre oxigen și acetilenă. [Pr.: *-xi-a-*] — Din fr. **oxiacétylénique**.

OXIACÍD, *oxiacizi*, s.m. Acid anorganic care conține în molecula sa și oxigen. [Pr.: *-xi-a-*] — **Oxi[gen]** + **acid**.

OXIBÍOTIC, -Ă, *oxibiotici*, -ce, adj. (Biol.; despre organisme) Care consumă oxigen atmosferic. [Pr.: *-bi-o-*] — Din engl. **oxybiotic**.

OXIBÍOZÁ s.f. (Biol.) Prezență a oxigenului într-un proces biochimic aerob. [Pr.: *-bi-o-*] — Din germ. **Oxybiose**, engl. **oxybiosis**.

OXICEFÁL, -Ă, *oxicefali*, -e, adj., s.m. și f. (Organism) care prezintă oxicefalie. — Din fr. **oxycéphale**.

OXICEFÁLÍE, *oxicefalii*, s.f. (Med.) Acrocefalie. — Din fr. **oxycéphalie**.

OXICLORÚRÁ, *oxicloruri*, s.f. (Chim.) Combinație a unei substanțe cu oxigenul și clorul. ♦ *Oxiclorură de carbon* = fosgen. — Din fr. **oxyclorure**.

OXÍD, *oxizi*, s.m. Compus al oxigenului cu alt element chimic. — Din fr. **oxyde**.

OXIDÁ, *oxidez*, vb. I. Refl. și tranz. A (se) combina cu oxigenul; a reacționa cu alte substanțe, cedând electroni. ♦ A (se) acoperi cu oxid; a rugini. — Din fr. **oxyder**.

OXIDÁBIL, -Ă, *oxidabili*, -e, adj. Care se poate oxida, care poate rugini (ușor). — Din fr. **oxydable**.

OXIDÁNT, -Ă, *oxidanți*, -te, adj., s.m. 1. Adj., s.m. (Substanță) care are proprietatea de a produce o oxidare. 2. Adj. (Biol.) Oxidativ (2). — Din fr. **oxydant**.

OXIDÁRE, *oxidări*, s.f. Acțiunea de a (se) oxida și rezultatul ei; oxidație. — V. **oxida**.

OXIDÁT, -Ă, *oxidați*, -te, adj. (Despre metale) Care a suferit procesul de oxidare. — V. **oxida**.

OXIDATÍV, -Ă, *oxidativi*, -e, adj. 1. Care are proprietatea de a oxida. 2. (Biol.) Care influențează arderile din organism; oxidant (2). — **Oxida** + suf. *-tiv*.

OXIDÁŢIE, *oxidații*, s.f. Oxidare. — Din fr. **oxydation**.

OXIDÁZÁ, *oxidaze*, s.f. Enzimă conținută în celulele vegetale și animale, care catalizează oxidările celulare. — Din fr. **oxydase**.

OXIDIMÉTRIC, -Ă, *oxidimetrici*, -ce, adj. (Chim.) De oxidimetrie. — Din fr. **oxydimétrique**.

OXIDIMÉTRÍE s.f. Ansamblul metodelor de dozare volumetrică a unor compuși, bazat pe folosirea ca reactivi a soluțiilor de oxidați. — Din germ. **Oxydimetrie**.

OXIDIMÉTRU, *oxidimetre*, s.n. (Chim.) Instrument pentru analiza cantitativă a soluțiilor de oxidați. — Din fr. **oxydimètre**.

OXIDOREDÚCERE, *oxidoreduceri*, s.f. Reacție formată dintr-o reacție de oxidare și o reacție de reducere, care au loc concomitent, datorită unui transfer de electroni între substanța care se oxidează și substanța care se reduce. — **Oxi[dare]** + **reducere**. Cf. fr. **oxydoreduction**.

OXIDRÍL, *oxidrili*, s.m. (Chim.) Hidroxil. — Din fr. **oxydryle**.

OXIGÉN s.n. Element chimic gazos, incolor, inodor, insipid, care reprezintă o cincime din aerul atmosferic, fiind indispensabil în procesul respirației și al arderii, și care, în combinație cu hidrogenul, formează apa. — Din fr. **oxygène**.

OXIGENÁ, *oxigenez*, vb. I. 1. Refl. (Despre diverse substanțe chimice) A se combina cu oxigenul. 2. Refl. (Med.; despre sânge) A se încălca cu oxigen prin combinarea acestuia cu hemoglobina din globulele roșii. 3. Tranz. și refl. A(-și) decolora părul prin tratare cu apă oxigenată. ♦ Tranz. A albi textilele prin tratare cu apă oxigenată. — Din fr. **oxygéner**.

OXIGENÁRE, *oxigenări*, s.f. 1. Acțiunea de a (se) oxigena și rezultatul ei. 2. Hematoză. — V. **oxigena**.

OXIGENÁT, -Ă, *oxigenați*, -te, adj. 1. (Despre substanțe chimice) Care conține (mult) oxigen; transformat cu ajutorul oxigenului. ♦ *Apă oxigenată* = lichid incolor sau albăstrui alcătuit dintr-o soluție de perhidrol cu apă, care are proprietăți decolorante și dezinfectante. 2. (Despre păr) Decolorat prin tratare cu apă oxigenată; (despre persoane) cu părul decolorat prin tratare cu apă oxigenată. — V. **oxigena**.

OXIGENOTERAPIE s.f. Tratament prin inhalatii sau injectii cu oxigen, asociat adesea cu respirație artificială. — Din fr. *oxygénothérapie*.

OXIHEMOGLOBINĂ, *oxihemoglobine*, s.f. Compus instabil format în procesul respirației prin combinarea oxigenului cu hemoglobina. — Din fr. *oxyhéoglobine*.

OXILÍT, *oxilíti*, s.m. Peroxid de sodiu, care, în contact cu apa, pune în libertate oxigen. — Din fr. *oxylithe*.

OXIMETRIE s.f. (Med.) Determinare a cantității de oxigen din hemoglobină; cantitate de oxigen conținută de hemoglobina sangvină. — Din fr. *oxymétrie*.

OXIMÉTRU, *oximetre*, s.n. (Med.) Aparat pentru determinarea cantității de oxigen din hemoglobină în sângele periferic. — Din fr. *oxymètre*.

OXIMORÓN, *oximorone*, s.n. Figură de stil care exprimă o ironie subtilă sau un adevăr usturător sub forma asocierii paradoxale a doi termeni incongruenți și aparent incompatibili. — Din fr. *oxymoron*.

OXITÓN, *-Ă, oxitoni, -e*, adj., s.n. (Cuvânt) care are accentul pe ultima silabă. — Din fr. *oxyton*.

OXIÚR, *oxiuri*, s.m. Vierme parazit care trăiește în intestinul oamenilor (mai ales al copiilor) și al unor animale, depunându-și ouăle în jurul orificiului anal. [Pr.: -xi-ur] — Din fr. *oxyure*.

OXIURIÁZĂ, *oxiuriază*, s.f. Boală cauzată de prezența oxipurilor în organism. [Pr.: -xi-u-ri-a-] — Din germ. *Oxyuriasis*.

OXOSINTEZĂ, *oxosinteze*, s.f. Procedeu industrial de obținere a aldehydelor prin tratarea olefinelor cu un amestec de hidrogen și carbon în prezența unui catalizator pe bază de cobalt. — Din fr. *oxosynthèse*.

OZALÍD s.n. Hârtie acoperită cu o substanță sensibilă la acțiunea luminii, folosită pentru multiplicarea heliografică a desenelor executate pe hârtie de calc. — Din fr. *ozalid*.

OZÉNĂ, *ozene*, s.f. Inflamație cronică a mucoasei nazale, care duce la atrofia acesteia și la dispariția simțului mirosului. — Din fr. *ozène*.

OZN, *OZN-uri*, s.n. Denumire dată obiectelor zburătoare neidentificate; farfurie zburătoare. [Cit. *ozené*. — Var.: *ozenú* s.n.] — Abr. din **O**[biect] **Z**[burător] **N**[eidentificat].

OZENÉU s.n. v. **OZN**.

OZOCHERÍTĂ, *ozocherite*, s.f. Ceară minerală alcătuită din hidrocarburi parafinice, de culoare galbenă, galbenă-brună, verzuie sau negricioasă, cu

miros aromatic și ușor fuzibilă, folosită la fabricarea lumânărilor, a cerurilor etc.; ceară de pământ. — Din fr. *ozokérite*.

OZÓN s.n. Corp gazos de culoare albăstruie, cu miros caracteristic, a cărui moleculă se compune din trei atomi de oxigen, care se găsește în natură sau se poate obține prin descărcări electrice în aer și este folosit ca antiseptic și la sinteze organice. — Din fr. *ozone*.

OZONÁ, *ozonez*, vb. I. Tranz. (Rar) A ozoniza. — Din fr. *ozoner*.

OZONÁT, *-Ă, ozonați, -te*, adj. Care conține (mult) ozon; ozonizat. — V. **ozona**.

OZONIZÁ, *ozonizez*, vb. I. Tranz. **1.** A introduce ozon într-un mediu pentru a-l steriliza, a transforma oxigenul în ozon. **2.** A adăuga ozon (în aerul dintr-o încăpere) în scopul sporirii cantității de oxigen. — Din fr. *ozoniser*.

OZONIZÁRE, *ozonizări*, s.f. **1.** Acțiunea de a ozoniza și rezultatul ei. **2.** Sterilizare a apei prin tratare cu ozon. — V. **ozoniza**.

OZONIZÁT, *-Ă, ozonizați, -te*, adj. Ozonat. — V. **ozoniza**.

OZONIZATÓR, *ozonizatoare*, s.n. Aparat pentru transformarea aerului în ozon. — **Ozoniza** + suf. *-tor*.

OZONIZÓR, *ozonizoare*, s.n. Aparat pentru prepararea ozonului din oxigen pur sau din oxigenul din aer, destinat sterilizării aerului din încăperi, a apei etc. — Din fr. *ozoniseur*.

OZONOMÉTRIC, *-Ă, ozonometrici, -ce*, adj. Referitor la ozonometrie, de ozonometrie. — Din fr. *ozonométrique*.

OZONOMETRIE, *ozonometriei*, s.f. Măsurare a proporției de ozon din atmosferă. — Din fr. *ozonométrie*.

OZONOMÉTRU, *ozonometre*, s.n. Aparat pentru măsurarea proporției de ozon din atmosferă. — Din fr. *ozonomètre*.

OZONOSCÓP, *ozonoscoape*, s.n. Dispozitiv optic pentru determinarea prezenței ozonului. — Din fr. *ozonoscope*.

OZONOSFÉRĂ s.f. Strat al atmosferei bogat în ozon, cuprins între 15 și 40 km altitudine. — Din fr. *ozonosphère*.

OZONOTERAPIE, *ozonoterapie*, s.f. (Med.) Folosire a unui amestec de oxigen cu ozon în scop terapeutic. — Din fr. *ozonothérapie*.

OZÓR, *ozoare*, s.n. (Reg.) Motiv, model, desen de cusătură sau de țesătură. — Din ucr. dial. *uzúr*.